

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Dades etnobotàniques de Catalunya: Metanàlisi i bioprospecció

Airy Gras Mas

Aquesta tesi doctoral està subjecta a la llicència **Reconeixement- NoComercial – SenseObraDerivada 4.0. Espanya de Creative Commons.**

Esta tesis doctoral está sujeta a la licencia **Reconocimiento - NoComercial – SinObraDerivada 4.0. España de Creative Commons.**

This doctoral thesis is licensed under the **Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0. Spain License.**

**DADES ETNOBOTÀNIQUES
DE CATALUNYA:
METANÀLISI
I BIOPROSPECCIÓ**

VOLUM 2

AIRY GRAS MAS

**TESI DOCTORAL
BARCELONA, 2019**

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

UNIVERSITAT DE BARCELONA

FACULTAT DE FARMÀCIA I CIÈNCIES DE L'ALIMENTACIÓ

Departament de Biologia, Sanitat i Medi Ambient

Secció de Botànica

Dades etnobotàniques de Catalunya: metanàlisi i bioprospecció

TESI DOCTORAL

Airy Gras Mas

Barcelona, 2019

Disseny de la coberta i la contracoberta: Nora Gras Mas

Fotografia: Nora Gras Mas

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

UNIVERSITAT DE BARCELONA

FACULTAT DE FARMÀCIA I CIÈNCIES DE L'ALIMENTACIÓ

Departament de Biologia, Sanitat i Medi Ambient

Secció de Botànica

Programa de doctorat en Biodiversitat

Dades etnobotàniques de Catalunya: metanàlisi i bioprospecció

Volum 2

Memòria presentada per

Airy Gras Mas

per a optar al títol de doctora per la Universitat de Barcelona

Barcelona, 2019

La doctoranda,

Airy Gras Mas

Amb el vist-i-plau dels directors i tutor de la tesi:

Prof. Joan Vallès Xirau

Dra. Teresa Garnatje Roca

Director i tutor

Directora

Aquesta tesi doctoral s'ha dut a terme amb el suport d'una una beca predoctoral APIF concedida per la Universitat de Barcelona. El finançament econòmic de la recerca ha anat a càrrec dels projectes 2014/SGR/00514, 2017SGR1116, CSO2014-59704-P, CGL2017-84297-R, IEC-PRO2017-S02-VALLES.

ANNEXOS

ANNEX 1

CATÀLEG DE PLANTES

***Abies alba* Mill. (pinàcies)**

BCN 3096

NOMS POPULARS

Avet (2443, 2444, 2537)

Oli d'avet (producte elaborat) (2478)

USOS MEDICINALS**Oleoresina**

Desconegut per l'informant

FONT 2478. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Ho portaven les trementinaires, però no sé per a què ho feien servir.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2537. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. A casa fèiem de fonda i baixaven les trementinaires amb uns sacs carregats i moltes vegades es quedaven aquí, la padrina sempre deia que portaven oli d'avet i trementina (*Pinus sylvestris*).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS**Estròbil**

FONTS 2443, 2444. Antiasmàtic

***Aconitum napellus* L. (ranunculàcies)**

BCN 24702

NOMS POPULARS

Acònit (697)

Tora (695, 696)

USOS MEDICINALS**No consta**

Analgèsic

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Crec recordar que era com un calmant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això no és d'aquí, però nosaltres ho compràvem en forma de solució.

Antiodontàlgic

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A vegades, també n'hi havíem posat a una preparació que fèiem per al mal de queixal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això no és d'aquí, però nosaltres ho compràvem en forma de solució.

Cardiotònic

FONT 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es veu que és medicinal per al cor. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. EFECTES SECUNDARIS. Sí. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS**Part aèria**

Halièutic

FONT 696. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. S'agafava una mica de tora picada i es tirava en alguna tolla on hi hagués truites, totes anaven cap a dalt.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES**Planta sencera**

FONT 695. GRAU DE TOXICITAT. Letal. VIA D'INTOXICACIÓ. Interna i externa. TOXICITAT LLIGADA A L'ÚS MEDICINAL. Sí.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 695, 696. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És una herba molt bonica, fa una flor lila, sembla un gladiol (*Gladiolus* sp.). Es fa a la vora de les fonts i crec que n'hi ha de dos colors, lila i groga (695). S'ha de recollir amb guants, hi havia gent que s'hi dedicava abans (695). És una planta alta i per dins és buida. N'hi ha per allí a Tresó (696).

***Actinidia chinensis* Planch. (actinidiàcies)**

BCN 50774

NOMS POPULARS

Kiwi (fruit) (688)

USOS MEDICINALS**Fruit**

Laxant

FONT 688. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això és de fora, ho comprem.

***Achillea millefolium* L. (compostes)**

BCN 125391

NOMS POPULARS

Herba de les milfulles (2454)

Herba de Sant Josep (2454)

Milenrama (castellà) (2712)

Milfulles (2454)

ALTRES USOS**Part aèria florida**

Elaboració de rams

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi ha gent que en fa rams. La pengem cap per avall fins que s'asseca i després es pot tenyir i tot, allí a Tuixent ho fan.

Planta viva ex situ

Jardineria

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Jo n'he plantat al jardí, però no creix gaire.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2454. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Aquí no n'hi ha.

***Adiantum capillus-veneris* L. (pteridàcies)**

BCN 156593

NOMS POPULARS

Falguera (2432)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2432. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. És molt bonica.

***Aesculus hippocastanum* L. (sapindàcies)**

BCN 150365

NOMS POPULARS

Castanyer bord (2301)

ALTRES USOS**Fruit**

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Portar una castanya borda a la butxaca va bé per a la circulació.

***Agave americana* L. (asparagàcies)**

BCN 46860

NOMS POPULARS

Pita (2436)

ALTRES USOS**Fulla**

Elaboració de cordes i sogues

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer cordills.

Agave* sp. (asparagàcies)*NOMS POPULARS***Agave* (castellà) (2352)**USOS ALIMENTARIS****Fulla**

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *El zumo del agave se utiliza como sustituto del azúcar.* DESTINACIÓ. Alimentació humana.***Alnus glutinosa* (L.) Gaertn. (betulàcies)**

BCN 29620

NOMS POPULARS

Vern (2431)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2431. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Abans no n'hi havia aquí, va baixar de la muntanya amb el canal.

***Alocasia odora* (Loddiges) Spach. (aràcies)**

BCN 50215

NOMS POPULARS

Marquesa (2543, 2544)

ALTRES USOS**Planta viva *ex situ***

Jardineria

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En tenim al jardí.

***Aloe vera* (L.) Burm.f. (asfodelàcies)**

BCN 27242

NOMS POPULARS

Àloe [aloe] (2310, 2311, 2324, 2346, 2426, 2427, 2442, 2454, 2543, 2544, 2601, 2602)

Atzavara (2454)

USOS MEDICINALS**Suc de la fulla**

Antihemorroidal

FONT 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les morenes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antipiròtic

FONTS 2324, 2346, 2347, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les cremades (2324, 2346). La gent ho fa servir per a les cremades (2347). Va bé per a les cremades (2442). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això és d'ara, és modern (2346).

Per a la irritació

FONTS 2310, 2311. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la pell irritada. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a la urticària

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a aquestes al·lèrgies tòpiques que et fan com una urticària, jo ho he fet servir per als gossos

també. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana i veterinària.

Per a trastorns de la pell o del teixit subcutani

FONTS 2310, 2311, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les taques de la pell. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vulnerari

FONT 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les ferides. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS**Planta viva *ex situ***

Jardineria

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. N'he plantat al jardí.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2347, 2442. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És com un cactus (2347). Això no és d'aquí (2442).

***Althaea officinalis* L. (malvàcies)**

BCN 29621

NOMS POPULARS

Malví [mauví] (689, 697, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2428, 2429, 2443, 2444, 2478, 2537, 2538)

USOS MEDICINALS**Arrel**

Anticatarral

FONTS 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2429, 2478, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho fèiem servir per als constipats (2345). Per als refredats (2347, 2537). Es feia servir per als refredats (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2429). Arrels de malví per als constipats (2478). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Arrels de malví barrejades amb sucre candi (*Saccharum officinarum*) (2347). Es bullien les arrels (2429). Infusió (2478). M'ho feien anar a buscar a l'hort i ho feien bullir (2537). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. S'anava a buscar a la farmàcia (2478).

No consta

Expectorant

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A Sunyer l'utilitzen per al refredat de pit. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2347. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Es fa llarga amb una floreta lila. N'hi havia a la Coma Besora.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS**Arrel**

FONTS 2443, 2444. Antiasmàtic

FONT 689, 697. Anticatarral

FONT 2428. Expectorant

***Althaea rosea* (L.) Cav. (malvàcies)**

BCN 6469

NOMS POPULARS

Malva reial (2454)

ALTRES USOS**Planta viva *ex situ***

Jardineria

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho tenim plantat, n'hi ha de diferents colors.

***Alyssum maritimum* (L.) Lam. (crucíferes)**

BCN 29622

NOMS POPULARS

Flor de mel (2454)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2454. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Fa molta olor de mel.

***Allium cepa* L. (amaril·lidàcies)**

BCN 28655

NOMS POPULARS

Calçot (raça) (2543, 2544)

Ceba (684, 685, 688, 694, 696, 698, 1622, 1623, 2301, 2310, 2311, 2312, 2322, 2324, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422, 2423, 2424, 2428, 2436, 2437, 2438, 2453, 2478, 2524, 2525, 2526, 2527, 2712, 2715, 2716)

Ceballot (raça) (2543, 2544)

Escalunya (raça) (2301, 2422, 2441, 2442, 2528, 2543, 2544)

USOS MEDICINALS

Bulb

Analgèsic

FONT 685. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al dolor d'esquena. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Decocció. Bulls tres cebes i t'ho poses amb un drap [dit "panyo"] de cotó ben calent allà on et fa mal. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Durant tres o quatre dies. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antidiarreic

FONT 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. El suc de ceba va bé per a la diarrea. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Decocció. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihipertensor

FONT 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi ha gent que es pren suc de ceba per a la pressió alta. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Decocció. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antipneumònic

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. El pare tenia una pulmonia mortal i una dona li va fer un pegat de ceba blanca tota xafada i li va posar a l'esquena. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antitussigen

FONTS 684, 698, 2324, 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la tos (684, 2428). Per a quan es té molta tos (698, 2324). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Aerosol (ús intern). PREPARACIÓ. Es posa una ceba partida per la meitat a l'habitació del malalt (684). S'ha de posar una ceba a l'habitació (698). Tallar la ceba per la meitat (2324). Ben ratllada en un plat a l'habitació (2428). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Desconegut per l'informant

FONTS 2310, 2311. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Nosaltres només ho fem servir per a cuinar, però serveix per a moltes coses medicinals.

Litotríptic renal

FONT 2322. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a desfer les pedres del ronyó. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Suc de ceba. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per al panadís

FONTS 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als voltadits. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Ceba escalivada amb sagí i ben embolicat. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per als penellons

FONTS 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als penellons. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Un clofoll de ceba escalivat amb greix de porc [dit "tocino"], ben embolicat. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Bulb**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2310, 2311, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. OBSERVACIONS. La ceba tendra trinxada amb sal i vinagre (*Vitis vinifera*) no és tan forta (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2310, 2311, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita sense vehicle

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. L'escalunya és el millor calçot (2543, 2544). És el millor calçot (2544). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2543, 2544).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONTS 2301, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Abans quan fèiem el tupinet hi posàvem escalunya, li donava un gustet bo i espès (2301). L'escalunya es menja cuita al tupí (2442). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2301, 2442).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en oli

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. L'escalunya és molt bona per a fer el sofregit dels macarrons. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La utilitzem molt a la cuina. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Bulb**

Agrosilvopastoral

FONTS 2453, 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La tintura s'utilitza en agricultura biodinàmica com a fungicida (2712). Faig bullir all (*Allium sativum*) i ceba i serveix per a ensulfatar les plantes. Va molt bé per al pugó també (2453). OBSERVACIONS. Es deixa macerar durant 40 dies en un lloc fosquet (2712).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 2301, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2423, 2424, 2442. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. En tenim a l'hort (1622, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2423, 2424). Enguany les escalunyes seran picants [dit "piquentes"] perquè no ha plogut gaire [dit "garie"]. Quan no plou queda la cebeta a baix i quan plou torna a brotar. És molt gitana (2301). L'escalunya és com una ceba (2442). A l'escalunya li agrada la terra seca (2442).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS MEDICINALS****Bulb**

FONT 2524. Antisèptic intern

FONT 696. Coadjuvant del part

FONT 2453. Diürètic

FONT 2428. Expectorant

FONT 2453, 2524. Hematocàrtic

FONT 2306. Per al panadís

USOS ALIMENTARIS**Bulb**

FONT 1623. Condiment per a la carn

FONT 2347. Condiment per a les faves

FONT 2427. Condiment per a les olives

FONT 2301. Condiment per als caragols

FONT 2436. Farinetes
 FONT 2312. Paellot
 FONT 2422. Romesco
 FONT 2422. Salsa d'ametlles
 FONT 694, 2478, 2528. Tupí

Fulla

FONTS 2715, 2716. Amanida

Allium porrum L. (amaril·lidàcies)

BCN 28791

NOMS POPULARS

Porro (2422)

USOS ALIMENTARIS

Bulb

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació
 FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. L'utilitzem molt a la cuina. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Allium roseum L. (amaril·lidàcies)

BCN 125513

NOMS POPULARS

All de serp (2301)

Allium sativum L. (amaril·lidàcies)

BCN 29832

NOMS POPULARS

All (684, 685, 688, 689, 692, 693, 694, 695, 696, 698, 1623, 1625, 2301, 2308, 2309, 2310, 2311, 2323, 2324, 2345, 2372, 2422, 2427, 2428, 2431, 2442, 2453, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2539, 2601, 2602, 2712)

USOS MEDICINALS

Bulb

Analgèsic

FONTS 692, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. N'hi ha que diuen que ho fan servir per al dolor (692). Per al dolor. Jo tenia molt mal de peu i m'hi vaig posar un all i em va marxar (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Hi ha gent que té molta creença en això de menjar alls crus, diuen que va molt bé per al dolor (2537). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern) (692, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern) (2537). PREPARACIÓ. T'has de fregar l'all per la zona adolorida (692). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Jo no ho he provat mai (692).

Antibacterià

FONTS 2310, 2311, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Diuen que és molt antibiòtic, anys abans jo sempre en posava a l'enciam (2310, 2311). És antibiòtic, és molt bo per a la salut (2442). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Nosaltres només ho fem servir per a cuinar però serveix per a moltes coses medicinals (2310, 2311).

Antiberrugós

FONTS 2309, 2323, 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a sucari les berrugues, cada dia fregar-hi l'all una mica i que surti el suc (2309). Per a les berrugues (2323). Per a treure les berruges, ben fregat (2372). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern) (2309, 2372). Emplastre (ús extern) (2323). PREPARACIÓ. Fregar-se la berruga i després deixar-se com un pegat (2323). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. S'ha de fer durant nou o deu dies (2309). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Fas pudor, però funciona (2323).

Anticatarral

FONTS 2323, 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als constipats (2323, 2372). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern) (2323). Melit (ús intern) (2372). PREPARACIÓ. Torrades sucades amb all (2323). Agafes set alls tallats petits i cinc cullerades de mel, ho deixes reposar tota la nit i l'endemà en prens una cullerada (2372). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. La mare sempre m'ho feia (2323). És un remei molt bo (2372).

Antidiarreic

FONT 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la diarrea. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihelmíntic

FONTS 2308, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Quan tenies cucs et fregaven un all pel cul (2308). Per als cucs (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern) (2308). Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern) (2601, 2602). MODE

D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Menjar alls en dejú (2601, 2602). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antireumàtic

FONT 689. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És bo per al reuma. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Empassar-se un all cada dia. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Aquell de l'Espluga de Francolí ho feia cada dia.

Antisèptic intern

FONT 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Desinfectant del cos. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És molt efectiu.

Hipouricemiant

FONT 685. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la gota. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Menjar tres alls en dejú. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Una vegada va parar un cotxe aquí davant de vells i parlaven, un es queixava molt i l'altre li va dir que mengés tres alls en dejú i veuria que bé. Jo no ho he provat mai.

Per a les picades

FONT 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les picades de vespa. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. Fregar-se la picada amb un all. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a les picades d'abelles

FONTS 695, 696, 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les picades d'abella (695, 696). Aquest temps, referint-se al mes de juny, l'únic que has de portar a sobre és un gra d'all i un fesol (*Phaseolus vulgaris*) mitjanet; el gra d'all per si et pica una abella i el fesol per si t'entra una brossa a l'ull (2301). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. Fregar-se la picada amb un all (695, 696). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Salutífer

FONTS 698, 2345, 2442, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a previndre moltes coses (698). Són molt bons per a la salut (2345). És antibiòtic, és molt bo per a la salut (2442). Hi ha gent que té molta creença en això de menjar alls crus, diuen que va molt bé per a la salut (2537). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Un all en dejú cada dia (698). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Bulb

Condiment

FONTS 685, 698, 2301, 2345. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a condimentar el menjar (685). A vegades el poso per a condimentar les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) juntament amb l'aigua (698). Per a posar a les truites amb suc. Quan tens la truita feta agafes un all, el trinxes i hi tires una mica d'aigua i una mica de farina, llavors hi afegeixes la truita (2301). Hi ha gent que ho posa a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (2345). OBSERVACIONS. A mi no m'hi agrada (2345). DESTINACIÓ. Alimentació humana (685, 698, 2301, 2345).

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2310, 2311. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Abans sempre en posava a l'enciam, diuen que és molt medicinal. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Bulb

Agrosilvopastoral

FONTS 692, 2453, 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En planto per aquí entre les plantes perquè desinfecta la terra (692). Faig bullir all i ceba (*Allium cepa*) i serveix per ensulfatar les plantes. Va molt bé per al pugó també (2453). Tenia dues [dit "dos"] plantes grans que van agafar mosca blanca, les vaig tallar i les vaig tractar amb all. Vaig posar uns quants alls allà colgats a la terra i va desaparèixer (2453). La tintura d'all s'utilitza en agricultura biodinàmica per al pugó (2712). OBSERVACIONS. Es deixa macerar durant 40 dies en un lloc fosquet (2712).

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONT 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per Sant Blai planta l'all.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1625, 2345, 2427, 2436, 2537. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. En tinc a l'hort (1625). Ho plantàvem a l'hort (2345). Els alls, si els sembres fora de lluna creixen fora de terra (2427). Si sembres l'all fora de lluna, surt de terra (2436). Una vegada em van explicar que, als homes de les galeres, se'ls havia de donar una quantitat d'all i se'ls va negar aquesta quantitat i es van declarar en vaga (2537).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Bulb

FONT 2372. Anticatarral

FONTS 692, 693, 694. Antiferropènic

FONT 2428. Expectorant

FONTS 692, 693, 694. Salutífer

USOS ALIMENTARIS

Bulb

FONT 2422. All i oli

FONT 2431, 2539. Condiment

FONT 1623. Condiment per a la carn

FONTS 684, 2301, 2309, 2323, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536.

Condiment per a les olives

FONT 2422. Condiment per als caragols

FONT 2324. Pizzes de pobre

FONT 2422. Romesco

FONT 2422. Sopa d'all

FONTS 692, 693, 694. Truita

FONT 2372. Truita amb suc

Amelanchier ovalis Medic. (rosàcies)

BCN 140188

NOMS POPULARS

Cornalier (2432)

Corner (2432)

ALTRES USOS

Tija

Obtenció de fusta

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fa una fusta molt dura.

Un home que era fuster em va dir que ho feia servir per a l'eix d'una cama de fusta.

Anacamptis pyramidalis (L.) Rich. (orquidàcies)

BCN 1110

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És molt bonica, però no sé com es diu.

Anacyclus clavatus (Desf.) Pers. (compostes)

BCN 125413

NOMS POPULARS

Camamilla borda (1621)

Manzanilla silvestre (castellà) (2352)

Margarita (1621, 2301)

Margarita (castellà) (2352)

ALTRES USOS

Inflorescència

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Quando están casi secas se utilizan para teñir, tiñen la lana de un color amarillo.*

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2352. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. *Hay muchas, crecen silvestres, se parecen a la manzanilla (Matricaria recutita).*

***Ananas comosus* (Stickm.) Merr. (bromeliàcies)**

BCN 46084

NOMS POPULARS

Pinya (fruit) (686, 687)

USOS MEDICINALS**Fruit**

Diürètic

FONTS 686, 687. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Menjar pinya va molt bé perquè fa orinar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

***Anethum graveolens* L. (umbel·líferes)**

BCN 83632

NOMS POPULARS

Eneldo (castellà) (2422)

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Condiment

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a condimentar el bacallà. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

***Anthemis arvensis* L. (compostes)**

BCN 31630

NOMS POPULARS

Margarita (2528)

Panicor (2312, 2321, 2528, 2543, 2544)

USOS ALIMENTARIS**Fulla**

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La fulla com a verdura. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2321, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. S'ho menjava el bestiar (2321). Per als conills (2543, 2544). DESTINACIÓ. Alimentació animal (2321, 2543, 2544).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2528. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Són les margarites.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Part aèria**

FONT 2312, 2528. Tupí

***Antirrhinum barrelieri* Boreau subsp. *litigiosum* (Pau)**

O.Bolòs et J.Vigo (plantaginàcies)

BCN 150372

NOMS POPULARS

Esquitxagós (2347)

Gallets (2372)

Sabateta de la Mare de Déu (2543, 2544)

ALTRES USOS**Flor**

Jocs i joguines

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Jugàvem amb les flors.

Part aèria florida

Elaboració de rams

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En fèiem algun ram per a casa quan estava florit.

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho tenim plantat al jardí, és bonic perquè fa una flor especial.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2347, 2372, 2454. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Es fa a les teulades i és de color rosa (2347). Es fa a tot arreu (2372). N'hi ha força a la primavera i és molt maca (2454).

***Aphyllanthes monspeliensis* L. (asparagàcies)**

BCN 125510

NOMS POPULARS

Herba de la pròstata (2539)

Junça [jumça] (2301, 2321, 2346, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2454, 2539, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Part aèria**

Antiprostàtic

FONTS 2301, 2321, 2453, 2539, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Anava molt bé per als homes, per a orinar, per a això de la pròstata (2321). Va molt bé per a la pròstata (2301). Per a la pròstata (2453, 2539, 2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Agafes i ho poses a bullir, és igual si està florida o no (2301). N'has de fer una infusió d'un parell de litres (2539). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Beure-ho durant nou dies (2539). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Diürètic

FONT 2321. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Anava molt bé per als homes, per a orinar, per a això de la pròstata. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Flor**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les flors són comestibles, són dolcetes. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Allà on trobes junça rosegada és que hi ha conills. Als conills i als bens els agrada molt. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES USOS**Arrel**

Ajuda a la llar

FONTS 2301, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. De l'arrel se'n feia raspallets de raspar la roba (2301). L'arrencaven tota i de l'arrel seca en feien raspalls [dit "cepillos"] per a fregar (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450).

Altres informacions

FONTS 2346, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les arrels es feien servir per a fer raspalls per als cavalls i altres (2346). De les arrels en feien raspalls per als animals (2601, 2602).

Planta sencera

Recol·lecció per a la venda

FONTS 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Abans hi havia andalusos que venien a fer junça, en feien sacs per a vendre.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2321, 2346, 2539. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Aquí a Sarroca n'hi ha molt poca, es fa més aviat cap a Torrebesses i la Granadella (2321). Va durar uns anys que no en va quedar, durant els anys seixanta i setanta els andalusos van emigrar cap aquí, els veia passar amb la bicicleta i n'agafaven

molt, ho prenien cap a Lleida amb bicicleta (2301). Només es fa a l'obaga (2301). Aquí n'hi ha molta (2301). Venia gent de fora a buscar-ne (2346). Hi ha un home que en cull un parell de sacs i la gent li'n va a buscar (2539).

***Apium graveolens* L. (umbel·líferes)**

BCN 46859

NOMS POPULARS

Api [àpit] (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2453, 2524)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. En tenim a l'hort.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS**Fulla**

FONT 2524. Antisèptic intern

FONT 2524. Hematocatàrtic

Part aèria

FONT 2453. Diürètic

FONT 2453. Hematocatàrtic

***Apium nodiflorum* (L.) Lag. (umbel·líferes)**

BCN 31261

NOMS POPULARS

Api [àpit] (2601, 2602)

USOS MEDICINALS**No consta**

Diürètic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És diürètic.

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta.

DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Sortia a les segles.

***Arbutus unedo* L. (ericàcies)**

BCN 96768

NOMS POPULARS

Arboç (fruit) (684, 685, 688, 690, 692, 694, 697, 698, 2346, 2420, 2423, 2424, 2432, 2436, 2478, 2537, 2713)

Arbocer (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361)

Cirera d'arboç (fruit) (2429)

Cirera de pastor (fruit) (2301, 2322, 2426, 2427, 2437, 2438, 2539)

Cirerer d'arboç (2454)

Cirerer de pastor (1622, 1624, 2601, 2602)

Cirereta de pastor (fruit) (2309, 2325, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2713, 2715, 2716)

Madroño (castellà) (2715, 2716)

USOS MEDICINALS**Escorça**

Antihipertensor

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer baixar la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. La soca bullida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada en aigua

FONT 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les cireres macerades en anís. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 684, 685, 688, 690, 692, 694, 697, 698, 1622, 1624, 2301, 2309, 2322, 2325, 2346, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2420, 2426, 2427, 2429, 2432, 2436, 2437, 2438, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2454, 2478, 2537, 2539, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En menjàvem quan eren madurs (684). En menjàvem (685, 698, 2539). En menjàvem quan anàvem al tros (690, 697). Per a menjar (2322, 2325, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2426, 2427, 2429, 2432, 2454, 2715, 2716). A mi m'agraden molt (2309). En menjàvem, si vaig al tros i en trobo encara en menjo ara (2713). En menjàvem quan anàvem a buscar bolets (1622). Són bons (1624). Els fruits són molt bons (2420). Són molt bones (2437, 2438). Quan anàvem pel terme i en trobàvem, ens els menjàvem (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Per a menjar, però ha de ser molt madur (2478). M'agraden molt (2436). Ens els menjàvem (2537). OBSERVACIONS. Generalment això es menjava cap allà al desembre, quan caçàvem (684). Si en menges massa, t'emborratxen (688). S'han de menjar molt madurs, perquè sinó són amargs (685). Es diu que si en menges molts emborratxen (692, 694). Hi ha un home al poble que en va menjar molts i es va emborratxar (2322). A la tardor sempre en vaig a buscar (2309). Només se'n poden menjar tres, perquè emborratxen. Una vegada la meua dona en va menjar moltes i ara quan les veu li entra vomitera (2301). Diuen que emborratxen, una

vegada en vaig menjar més del compte i em va pujar al cap (1624). Nosaltres quasi no en mengem, però la gent de fora sí (2346). Diuen que si en menges molts emborratxen una mica (2420). S'ha de vigilar perquè porten alcohol (2426). No se'n poden menjar gaires perquè t'empatxaries (2437, 2438). És molt granellós (2478). S'ha de vigilar, perquè diuen que emborratxa una mica (2537). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 685, 688, 690, 692, 694, 697, 698, 1622, 1624, 2301, 2309, 2322, 2325, 2346, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2420, 2426, 2427, 2429, 2432, 2436, 2437, 2438, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2454, 2478, 2537, 2539, 2713, 2715, 2716).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 2309, 2429, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. A vegades n'havíem fet melmelada, però queda molt granulosa (2309). Per a fer melmelada (2429). Una tia meua en feia confitura (2537). OBSERVACIONS. S'ha de vigilar, perquè diuen que emborratxa una mica (2537). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2309, 2429, 2537).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent

FONTS 2423, 2424. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En fem un licor. S'ha de posar a macerar en alcohol i afegir-hi el sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) que creguis, quan vegis que els arboços ja han perdut el color ja ho tens llest, dues [dit "dos"] setmanes o un mes aproximadament. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Fulla

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les fulles s'utilitzen com a te. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Part aèria

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. El dia de Rams es portava a beneir una rama.

Tija

Elaboració de bastons

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer els bastons, és dura la fusta.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 1624, 2309, 2436, 2478, 2539, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Aquí no se'n fa, però a la carretera del Soleràs a la Granadella n'hi ha força (2309). Abans se'n feia més (2539). Al riu de Set, se'n fa (2715, 2716). Aquí no se'n fa, però ma mare és de Juncosa i allí n'hi ha força (1622). Aquí a la finca no n'hi ha gaire, cap a Juncosa n'hi ha molt més (1624). Aquí a Arbeca no n'hi ha molts, has d'anar cap al cap del terme (2478). En tinc un de plantat allí a la parada (2436).

Arctostaphylos uva-ursi (L.) Spreng. (ericàcies)

BCN 156609

NOMS POPULARS

Boixerola (2420)

Gayuba (castellà) (2539)

USOS MEDICINALS

No consta

Antiprostàtic

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la pròstata.
FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta.
DESTINACIÓ. Medicina humana.

***Arnica montana* L. (compostes)**

BCN 29628

NOMS POPULARS

Àrnica (1621, 2423, 2424, 2538, 2543, 2544)

USOS MEDICINALS

Inflorescència

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONTS 1621, 2423, 2424, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cops (1621, 2423, 2424, 2543, 2544). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Loció (ús extern) (1621, 2423, 2424). Desconegut per l'informant / No consta (2543, 2544). PREPARACIÓ. En alcohol (1621). Es posa en alcohol (2423, 2424). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. També se'n fan les pomades del tipus Trombocid® (1621). Ho portaven les dones de la muntanya (2543, 2544).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1621, 2538. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa una flor groga i es fa a la muntanya (1621). La concepció de l'àrnica que jo tinc no és pas la que utilitzen aquí a les Garrigues (2538).

***Artemisia abrotanum* L. (compostes)**

BCN 31263

NOMS POPULARS

Abrótano macho (castellà) (2443, 2444)

ALTRES USOS

Part aèria florida

Cosmètic

FONTS 2443, 2444. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Tònic per al cabell. Fèiem un preparat amb *abrótano macho*, romer (*Rosmarinus officinalis*) i una base de Ronquina®.

***Artemisia absinthium* L. (compostes)**

BCn 29837

NOMS POPULARS

Donzell (2372, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS

No consta

Antihelmíntic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Diuen que va bé per als cucs. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Tranquil·litzant

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Diuen que és relaxant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Antihelmíntic

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan tenies cucs. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Vi medicinal (ús intern). PREPARACIÓ. Agafaves una rama de donzell, la posaves en una botella i l'omplies de vi. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Ho preparaves un dia i ja ho tenies per a tot l'any.

USOS ALIMENTARIS

No consta

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Vaig llegir que d'això se'n preparava l'absenta. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2372, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És molt amarg (2372). Ho tenim plantat (2372). Aquí no en tenim, m'ho van portar uns marroquins (2601, 2602).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Part aèria

FONT 2372. Ratafia

***Artemisia arborescens* L. (compostes)**

BCN 125399

NOMS POPULARS

Camamilla dels moros (2346)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Antiinflamatori intestinal

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la panxa. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Els moros ho fan servir com si fos la nostra camamilla (*Matricaria recutita*).

Antisèptic ocular

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als ulls. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Els moros ho fan servir com si fos la nostra camamilla (*Matricaria recutita*).

***Artemisia herba-alba* Asso (compostes)**

BCN 129018

NOMS POPULARS

Botja (1625, 2601, 2602)

Botja pudenta (2301, 2308, 2321, 2543, 2544)

Espernallac bord [esparnellac bord] (2454)

Espernallac mascle [esparnellac mascle] (2347)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Per a trastorns de la pell o del teixit subcutani

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Perquè no surtin grans. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. PREPARACIÓ. Aigua de botja pudenta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Resolutiu

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als bonys de les potes del darrere dels animals, primer els les cremaven i després ho netejaven amb això. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

Vulnerari

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les ferides, llagues o tocadures. La fèiem servir per als animals quan es lligaven dels coixins o els collars. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Ens rentàvem amb aquella aigua fins que ens curàvem. DESTINACIÓ. Medicina humana. Medicina veterinària.

ALTRES USOS**Part aèria**

Altres informacions

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es cremava i de la cendra se'n feia sabó.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2308, 2347, 2454, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. S'assembla al salat (*Salsola kali*) però fa pudor (2308). És el mascle de l'espernallac (*Santolina chamaecyparissus*), fa la mateixa olor i és la mateixa mata, però no fa flor (2301). Es com l'espernallac femella (*Santolina chamaecyparissus*), però no fa flor. Aquest és el bo (2347). N'hi ha força aquí (2454). És com una botja pudent (*Santolina chamaecyparissus*), però no fa flor (2601, 2602).

***Arundo donax* L. (gramínies)**

BCN 156552

NOMS POPULARS

Canya (684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 693, 695, 697, 1621, 1622, 1623, 2301, 2309, 2321, 2322, 2325, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2428, 2431, 2432, 2436, 2437, 2438, 2440, 2441, 2442, 2478, 2528, 2537, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716)

Caña (castellà) (2352)

ALTRES USOS**Flor**

Obtenció de mel

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A les abelles els agrada molt.

Planta sencera

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A la gent de Juneda els deien els canyissaires i als de Torregrossa, budellers.

Tija

Agrosilvopastoral

FONTS 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 693, 695, 697, 1621, 1622, 1623, 2301, 2321, 2322, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2431, 2436, 2437, 2438, 2478, 2528, 2537, 2543, 2544, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La canya s'utilitzava per a batre ametlles (*Prunus dulcis*), després ja es va començar a utilitzar els bastons d'avellaner de muntanya (*Corylus avellana*) (684). També s'utilitzava per a fer canyissos on s'assecaven diferents aliments (684). Per a picar les ametlles (*Prunus dulcis*) fèiem servir una canya (688). Per a assecar fruita, s'utilitzaven els canyissos fets de canya (688). Per a fer canyissos

(685, 697, 2321, 2537). Per a assecar fruites, s'utilitzaven els canyissos fets de canya (689). Per fer els canyissos (690). Per a assecar diferents fruites utilitzàvem els canyissos, fets de canya (686, 687). Per a picar les ametlles (*Prunus dulcis*) de l'arbre (686, 687). Per a l'hort o per a fer canyissos (695). Per a lligar les tomaqueres (*Solanum lycopersicum*) (693, 1621). Per a fer els canyissos i assecar la fruita (2322). Se'n feien canyissos i arnots. Es partien les canyes per la meitat i es trenaven (2715, 2716). Per a lligar les tomaqueres (*Solanum lycopersicum*) (2713). Per a fer els canyissos d'assecar fruita (1622, 1623). Per a collir les ametlles (*Prunus dulcis*) (1622). Per a fer els canyissos (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2436, 2528). Se'n feien els canyissos i el cel ras. Es tractava diferent segons si anava per a canyissos o cel ras (2431). Se'n feien canyissos (2301, 2437, 2438). Per a fer els canyissos on sobretot s'assecaven figues (*Ficus carica*) (2478). Per a les tomateres (*Solanum lycopersicum*) de l'hort (2478). Per a encanyar les tomateres (*Solanum lycopersicum*) (2543, 2544). OBSERVACIONS. Els arnots servien per a protegir els arbres joves dels conills (2715, 2716). Últimament hi posava una vara de ferro i crec que amb la calor del sol no els acabava d'anar massa bé (2713).

Ajuda a la llar

FONTS 690, 2325, 2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a girar les orelletes quan les estàvem coient en l'oli (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (690). Per a girar les orelletes quan es coïen (2325). Per a girar les orelletes (2345). Per a girar les orelletes. A vegades les obrien i hi posaven un tap de suro i els feien el nas (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Per a girar les orelletes i fer-los el nas (2537).

Altres informacions

FONTS 689, 695, 1622, 2352, 2428, 2431, 2478, 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a construir el cel ras (689, 695). Per a fer canyissos per a la construcció (1622). *La utilizo para los tapices.* (2352). Per a fer els canyissos de

les cabanes (2428). Se'n feien els canyissos i el cel ras. Es tractava diferent segons si anava per a canyissos o cel ras (2431). Per a fer el cel ras (2478). Per a fer els tubs de les cantimplors (2528).

Cistelleria

FONTS 688, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les utilitzaven en cistelleria (688). Per a fer cistelles (2437, 2438).

Elaboració d'escombres

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer el mànec de les escombres.

Jocs i joguines

FONTS 685, 689, 1623, 2309, 2321, 2347, 2436, 2437, 2438, 2440, 2441, 2442, 2478, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Fèiem servir un canut de canya per a tirar els pinyols dels lledons (*Celtis australis*) (685, 689, 2309, 2347, 2437, 2438, 2440, 2441, 2442, 2478, 2601, 2602). Jugàvem a llençar el pinyol de lledoner (*Celtis australis*) amb la canya (1623, 2321). Fèiem servir la canya per a tirar pinyols i fruits, com si fos un projectil (2436).

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES

No consta

FONT 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PER L'INFORMANT. Fa una pols dolenta per al cos. VIA D'INTOXICACIÓ. Interna.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. N'hi ha molt allà baix al riu (2437, 2438). Les canyes si vols que et durin s'han de recollir en lluna vella (2301).

***Asparagus acutifolius* L. (asparagàcies)**

BCN 125479

NOMS POPULARS

Espàrrec (turió) (692, 2301, 2324, 2325, 2345, 2346, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2426, 2427, 2432, 2436, 2437, 2438)

Espàrrec de marge (turió) (1622)

Espàrrec silvestre (turió) (2478)

Esparreguera (2321, 2454, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Turió**

Antiodontàlgic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de queixal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). PREPARACIÓ. Glopejar l'aigua. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antireumàtic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al dolor del reuma. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Diürètic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Són molt diürètics. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Se'ls menja cuits. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Turió**

Ingestió de la part de la planta cuïta - Cuïta en oli

FONTS 692, 1622, 2301, 2321, 2324, 2325, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2426, 2427, 2436, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar (692). Per a fer truites (1622, 2301, 2321, 2325, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2426, 2427). Se'n fan truites (2324). Per a fer truita (2345). Se'n feia truita. A vegades s'hi posava una mica de vinagre (*Vitis vinifera*) perquè el gust no fos tan fort. És molt gustós i molt bo (2436). Són boníssims, barrejats amb altres verdures o amb truita (2437, 2438). OBSERVACIONS. Hi ha un home que sempre en porta feixos (692). Aquest any ens n'hem fet un fart (2325). Abans no se'n menjaven, ara la gent hi té un deliri (2324). El meu fill sempre en va a buscar, a mi no m'agraden gaire (2345). Els de Barcelona en recullen molts, nosaltres abans això no ho fèiem gaire (2347). DESTINACIÓ. Alimentació humana (692, 1622, 2301, 2321, 2324, 2325, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2426, 2427, 2436, 2437, 2438).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONTS 2346, 2432, 2454, 2478, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. A vegades n'anem a buscar per menjar-ne (2454). Abans n'anàvem a buscar per a menjar-nos-els (2478). Per a menjar (2601, 2602). OBSERVACIONS. Nosaltres quasi no en mengem, però la gent de fora, sí (2346). N'anem a buscar quan és el temps (2432). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2346, 2432, 2454, 2478, 2601, 2602).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 692, 2454. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Per allí al secà se'n fan (692). Aquests últims anys són molt secs i no n'hi ha gaires (2454).

***Asparagus officinalis* L. (asparagàcies)**

BCN 24721

NOMS POPULARS

Espàrrec (turió) (686, 1625)

USOS MEDICINALS**Turió**

Diürètic

FONTS 686, 687. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va molt bé, per a fer orinar (686). Va molt bé, perquè fa orinar (687). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Turió**

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONT 1625. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a menjar. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en oli

FONT 1625. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a menjar. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 1625. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. En tinc de plantats a l'hort.

***Asperula cynanchica* L. (rubiàcies)**

BCN 125483

NOMS POPULARS

Herba de la diarrea (2312)

Herba prima (2312, 2324, 2345, 2347)

USOS MEDICINALS**Part aèria florida**

Antidiarreic

FONT 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la diarrea. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antidismenorreic

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ens ho preniem per a la regla. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. PREPARACIÓ. Ho fèiem bullir tot. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Diürètic

FONTS 2324, 2345. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es feia servir per a orinar (2324). Per a orinar (2345). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2345, 2347. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa una floreta blanca (2345). És molt primeta i fa una floreta blanca molt bonica (2347).

***Asphodelus cerasiferus* Gay (asfodelàcies)**

BCN 125419

NOMS POPULARS

Albió [aubió] (2543, 2544)

Bironer (2442)

USOS MEDICINALS

Arrel

Antifúngic

FONT 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Quan els animals agafaven fongs als cascos i se'ls podrien, se'ls rascava bé el casc [dit "casco"] i després s'untava amb això i es curaven. També ho vaig provar amb una ungla meua que estava podrida per als fongs i ara ja creix ben nova. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). PREPARACIÓ. Les arrels bullides en oli. DESTINACIÓ. Medicina humana i veterinària.

ALTRES USOS**Fruit**

Jocs i joguines

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Si les boles les poses en un sortidor d'aigua, s'hi aguanten.

Part aèria fructificada

Elaboració de rams

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a decorar com a flor seca barrejat amb cogula (*Avena sterilis*).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Diuen que si grana hi haurà collita de blat (*Triticum aestivum*).

***Atriplex halimus* L. (amarantàcies)**

BCN 125395

NOMS POPULARS

Donzell (1621)

Salat (2308)

Salat blanc (2539)

Soses (2321)

USOS MEDICINALS**Part aèria**

Cardiotònic

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va molt bé per al cor. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En feien infusions. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. M'ho va dir un muntanyès de Rialp, allí dalt hi ha moltes trementinaires.

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La gent em deia que hi portaven a pasturar els bous, perquè feien la llet més bona. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1621, 2308, 2539. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Per aquí al costat se'n fa, però abans se'n veia molt a la zona de les mines (2539). Té una olor molt característica (2539). Si t'ho poses a la boca té un gust salabros (2308). Es fa a les vores de les carreteres (1621).

***Atropa belladonna* L. (solanàcies)**

BCN 19513

NOMS POPULARS

Belladona (697)

USOS MEDICINALS**No consta**

Per a les picades

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les picades de vespes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Pomada (ús extern). PREPARACIÓ. En fèiem pomades amb sagí de porc o vaselina. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Nosaltres la compràvem ja preparada i només l'havíem de barrejar per a fer les pomades.

***Avena sativa* L. (gramínies)**

BCN 150363

NOMS POPULARS

Civada (684, 2309, 2312, 2528, 2715, 2716)

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONTS 2309, 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És molt agraïda per als animals perquè és molt refrescant (2312). Era un cereal molt bo per als animals (2309). DESTINACIÓ. Alimentació animal (2309, 2312).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 684. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es cultivava molt per als animals, perquè era un menjar refrescant. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 684, 2309, 2528. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És un cultiu que quasi es va arribar a perdre i actualment s'està recuperant (684). Abans se'n plantava bastant i ara quasi ningú, tenia poc rendiment. Ara només ho planta

algú que ho fa ja barrejat per a fer farratge per a animals (2309). Era un cereal molt bo (2309). Abans se'n feia molta, ara s'ha perdut bastant (2528).

***Avena sterilis* L. (gramínies)**

BCN 150383

NOMS POPULARS

Cogula (2307, 2321, 2543, 2544, 2715, 2716)

ALTRES USOS**Inflorescència**

Jocs i joguines

FONTS 1624, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Jugàvem amb les espigues a enganxar-les als companys (1624). Jugàvem als xicots [dit "nóvios"] (2715, 2716). OBSERVACIONS. Ara els joves ja no ho fan (1624).

Part aèria

Elaboració de rams

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a decorar com a flor seca barrejat amb aubions (*Asphodelus cerasiferus*).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2307, 2321. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Surt als sembrats (2321). Té una llavoreta amb una espiral en punxa i així quan cau es clava al terra i amb una mica d'humitat pot començar a créixer (2307).

***Beta vulgaris* L. subsp. *maritima* (L.) Arcang. (amarantàcies)**

BCN 156567

NOMS POPULARS

Bleda (693)

Bleda borda (2454)

Bleda boscana (684, 689, 1625, 2308, 2309, 2312, 2321, 2325, 2372, 2420, 2431, 2437, 2438, 2478, 2525, 2526, 2527, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2539, 2713)

USOS ALIMENTARIS**Fulla**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. A les gallines els agrada més que el pinso. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONTS 684, 693, 1625, 2308, 2321, 2324, 2325, 2372, 2420, 2437, 2438, 2454, 2478, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2539, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Fulles bullides en aigua com a verdura, es posava al tupí (684). En menjàvem (2325). També ens ho menjàvem (2324). Per a menjar (2321, 2454). Com a verdura bullida (2308, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Per a coure com a verdura (2713). Per a menjar com a verdura (1625, 2437, 2438, 2539). Ho menjàvem com a verdura (2372). Eren boníssimes, millors que les de l'hort (2478). Encara en mengem ara (2525, 2526, 2527). OBSERVACIONS. Abans se'n menjava més (2420). Són més bones que les de l'hort (2437, 2438). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 693, 1625, 2308, 2321, 2324, 2325, 2372, 2420, 2437, 2438, 2454, 2478, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2539, 2713).

Fulla jove

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es menjava amanida quan era tendra. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 693, 2324, 2478. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Abans, als marges dels cultius n'hi havia (693). N'hi ha a les espones, és com una bleda (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris*) petita (2324). Normalment es fan en terres fortes, a les terres graveroses no s'hi fan (2478).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Fulla**

FONT 689, 2309, 2312, 2325, 2478, 2528. Tupí

***Beta vulgaris* L. subsp. *vulgaris* var. *crassa* (Alef.) Helm (amarantàcies)**

BCN 50761

NOMS POPULARS

Remolatxa (2347, 2372, 2431, 2715, 2716)

Remolatxa sucrera (685)

Sucre (producte elaborat) (689, 690, 698, 2322, 2324, 2325, 2345, 2347, 2372, 2422, 2429, 2436, 2437, 2438, 2442, 2537, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS**Arrel**

Antihelmíntic

FONT 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als cucs preniem una cullerada de sucre i després una cullerada d'oli (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic extern

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a rentar les ferides i fer pujar la carn. Ho rentàvem amb vi (*Vitis vinifera*) i després hi posàvem sucre. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Cicatritzant

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a rentar les ferides i fer pujar la carn. Ho rentàvem amb vi (*Vitis vinifera*) i després hi posàvem sucre. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Arrel

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho donaven a les mules; primer la coïen i l'escarxaven, després posaven per capes palla, remolatxa i una mica de farina al damunt. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a donar als porcs [dit "tocinos"]. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

Planta sencera

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es cultivava per a donar-ho als porcs [dit "tocinos"]. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 685, 2431, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. N'haviem fet moltes, de parades de sucre de remolatxa. Hi havia una remolatxa sucrera que era per a fer sucre. La portàvem a Tèrmens a una fàbrica, la carregàvem a Juneda en un vagó i marxava cap allà (685). Ara ja no es planta (2715, 2716). Se'n cultivava molt per a vendre a la sucrera de Montsó [dit "Monzón"] o Menàrguens. Abans de tot es plantava això (2431).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Arrel

FONT 2372. Antidiarreic

FONT 2372. Digestiu

USOS ALIMENTARIS

Arrel

FONT 2422. Condiment per a la crema catalana

FONT 2436. Farinetes

FONT 2422. Magrana amanida

FONTS 2715, 2716. Menjar per als porcs

FONTS 690, 2324, 2345, 2437, 2438, 2715, 2716. Pasta per a les orelletes

FONT 689, 690, 698, 2322, 2325, 2429, 2431, 2437, 2438, 2537. Ratafia

FONT 2422. Salsa de fruits vermells

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***vulgaris***
(amarantàcies)

BCN 46075

NOMS POPULARS

Acelga (castellà) (2352)

Bleda (694, 1621, 1622, 2309, 2324, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2437, 2438, 2478, 2537)

USOS MEDICINALS

Fulla

Coadjuvant del part

FONT 2324. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan les verres havien de parir. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Se'ls preprava perolades de bledes. DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Ingestió de la part de la planta cuïta - Cuïta en aigua

FONT 2478. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. El bestiar en menja. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 2309, 2352, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. En tinc a l'hort (2309). En tenim a l'hort (1622, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). *Tengo en el huerto.* (2352). En teníem a l'hort (2372, 2437, 2438).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

FONT 694, 2537. Tupí

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***conditiva*** Alef
(amarantàcies)

BCN 52089

NOMS POPULARS

Remolacha (castellà) (2352)

Remolatxa (1623, 2309, 2372)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Ingestió de la part de la planta cuïta - Cuïta en oli

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ens menjàvem les fulles en truita. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1623, 2309, 2352, 2372. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Abans en plantàvem, a l'hort es feia de tot no com ara (1623). En tinc a l'hort (2309). *Tengo en el huerto.*(2352). En teníem a l'hort (2372).

***Borago officinalis* L. (boraginàcies)**

BCN 156560

NOMS POPULARS*Borraja* (castellà) (1621)

Borrajta (2442, 2453, 2538, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Antiprostàtic

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a baixar les inflamacions de la pròstata. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. PREPARACIÓ. Utilitzen la fulla, però no sé de quina manera. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Diaforètic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Fa suar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Diürètic

FONTS 2453, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És molt diürètic (2453). S'usava com a diürètic (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern) (2453). Desconegut per l'informant / No consta (2601, 2602). PREPARACIÓ. Com a verdura (2453). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Flor**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La meva dona a vegades en posa a l'amanida. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Fulla

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONTS 1621, 2442, 2453, 2539, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les fulles es mengen com a verdura (1621). Les fulles com a verdura (2442, 2601, 2602). Per a menjar bullida (2453). És comestible (2539). DESTINACIÓ. Alimentació humana (1621, 2442, 2453, 2539, 2601, 2602).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. S'ho menjaven. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2442, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Tota la vida n'he vist, però no ho he plantat mai (2442). Se'n fa als horts (2601, 2602). N'hi ha de dos tipus una de flor blava i una de flor blanca (2601, 2602).

Bougainvillea* sp. (nictaginàcies)*NOMS POPULARS**

Violeta (2352)

ALTRES USOS**Planta viva *ex situ***

Jardineria

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *La tengo plantada en el jardín.*

***Brachypodium phoenicoides* (L.) Roem. et Schultes**
(gramínies)

BCN 32182

NOMS POPULARS

Fenàs (688, 2301, 2308, 2420, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Cicatritzant

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer créixer la carn. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. S'ha de bullir i fer-ne banys. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Estomacal

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal d'estómac. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua de fenàs. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2308, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a alimentar els animals, allà on hi havia fenàs es fermaven i llestos (2308). Per a donar-ho als conills (2543, 2544). DESTINACIÓ. Alimentació animal (2308, 2543, 2544).

ALTRES USOS

No consta

Altres informacions

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fixar la terra de damunt de les cabanes.

Part aèria

Altres informacions

FONTS 688, 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a coure els caragols a la gormanda. S'agafava una pedra llisa, s'hi posava sal i tots els caragols de cap per avall, després es cobria de palla o de fenàs i s'hi fotia foc, es bufava i ja es podien menjar (688). Per a fer els caragols a la grotesca. Es posava sal a la pedra i tots els caragols, es cobria de fenàs i després s'hi fotia foc i quan bufaves ja quedaven tots nets i cuits, però sempre quedaven una mica bavirusos (2301).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2539. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Hi ha un home al poble que sempre n'anava a buscar.

***Brassica napus* L. (crucíferes)**

BCN 46856

NOMS POPULARS

Nap (2715, 2716)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Ara ja no es planta.

***Brassica nigra* (L.) Koch in Roehl (crucíferes)**

BCN 47284

NOMS POPULARS

Mostassa (2422)

USOS ALIMENTARIS**Llavor**

Condiment

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Preparem salsa de mostassa a l'antiga, és la mostassa de gra, nosaltres la rebaixem amb oli (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) i una mica d'aigua perquè no sigui tant forta. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

***Brassica oleracea* L. subsp. *oleracea* var. *italica* Plenck (crucíferes)**

BCN-E-208

NOMS POPULARS

Bròquil (689, 690, 1622, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2537)

USOS ALIMENTARIS**Inflorescència**

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada en vinagre

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho posàvem en vinagre per a tenir-ne tot l'any. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2537. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. En tenim a l'hort (1622, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). En teníem a l'hort (2537).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Inflorescència**

FONT 2372. Col i fesols

FONT 689, 690. Tupí

***Brassica oleracea* L. subsp. *oleracea* var. *capitata* L. (crucíferes)**

BCN-E- 220

NOMS POPULARS

Col (689, 690, 1622, 1623, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2437, 2438, 2453, 2537, 2538, 2601, 2602, 2715, 2716)

Col d'hivern (raça) (2309)

Col geganta (raça) (2715, 2716)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Antiinflamatori intestinal

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de ventre. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Apòsit medicamentós (ús extern). PREPARACIÓ. Es posava una fulla de col calenta amb sagí de porc damunt del ventre. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per als esquinços

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cascats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Apòsit medicamentós (ús extern). PREPARACIÓ. Es preparava una picada d'alfals (*Medicago sativa* subsp. *sativa*) amb sal i es feia una mena d'emplastre amb la fulla de col. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Fulla

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació
FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es donava als porcs [dit "tocinos"]. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 1623, 2309, 2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2437, 2438, 2537, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Abans en plantàvem, a l'hort s'hi feia de tot, no com ara (1623). En tinc a l'hort (2309). En tenim a l'hort (1622, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). La col geganta es plantava per al bestiar, ara ja no ho planta ningú (2715, 2716). Ho plantàvem a l'hort (2345). En teníem a l'hort (2437, 2438, 2537).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Fulla

FONT 2453. Diürètic

FONT 2453. Hematocàrtic

USOS ALIMENTARIS

Fulla

FONT 2347. Menjar per a les gallines

FONT 689, 690, 2347, 2537. Tupí

Bryonia cretica L. subsp. *dioica* (Jacq.) Tutin (cucurbitàcies)

BCN 140164

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES

Part aèria

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PER L'INFORMANT. Si ho toques gaire et llaga. VIA D'INTOXICACIÓ. Externa.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2454. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. És una mala herba. Abans els pobres s'ho fregaven per a llagar-se i fer més pena.

Bupleurum fruticosum L. (umbel·líferes)

BCN 156605

NOMS POPULARS

Matabou (2432)

Buxus sempervirens L. (buxàcies)

BCN 29843

NOMS POPULARS

Boix (1622, 2309, 2312, 2325, 2347, 2478, 2528, 2537)

ALTRES USOS

Part aèria

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 2478, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Anàvem a fer verd per a les processons [dit "professons"] (2478). Per a les enramades del dia de Corpus (2537).

Tija

Ajuda en la costura

FONTS 1622, 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer els boixets [dit "bolillos"] (1622). De la fusta en feien botons i boixets de la punta de coixí (2478). OBSERVACIONS. Aquí a Arbeca durant un temps hi havia una fàbrica de fer botons de boix (2478).

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Amb la fusta feien la volta de l'altar del dia de Corpus i després ho decoraven amb flors.

Elaboració d'estris de cuina

FONTS 1622, 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer culleres.

Elaboració de bastons

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer bastons. Agafaven la rama, la pelaven i ho torçaven per a fer el gir [dit "giro"] de la mà. Llavors ho deixaven assecar, ho passaven pel foc i ho llimaven perquè no s'estellés.

Obtenció de fusta

FONT 2309. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Se'n treu fusta molt bona.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2309, 2312, 2478, 2537. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Aquí no se'n fa (2309, 2312). S'ha d'anar als termes dels Omellons o l'Espluga Calba, aquí no n'hi ha (2478). Ho anàvem a buscar al bosc (2537).

Caesalpinia echinata Lam. (papilionàcies)

BCN

NOMS POPULARS

Palo de Brasil (castellà) (2352)

ALTRES USOS

Llabor

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Las nueces del palo de Brasil se pueden utilizar sin mordiente y sin cocinar, queda un color más clarito pero también queda muy bien. Si lo cocina sale un color más fuerte.* OBSERVACIONS. *Puedes obtener diferentes gamas de marrón.*

Calendula arvensis L. (compostes)

BCN 150366

NOMS POPULARS

Calèndula (2443, 2444, 2453, 2539, 2712)

USOS MEDICINALS

Inflorescència

Cicatritzant

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Cicatriza molt, hi ha metges que ho han fet servir per a cicatritzar ferides de càncer de mama i aplicat a l'altre pit és preventiu. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). PREPARACIÓ. Oli de calèndula silvestre. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a prevenir el càncer

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Cicatriza molt, hi ha metges que ho han fet servir per a cicatritzar ferides de càncer de mama i aplicat a l'altre pit és preventiu. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). PREPARACIÓ. Oli de calèndula silvestre. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2453, 2539, 2712. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És un indicador del terreny [dit "terreno"], quan tens calèndula indica que el sòl està erosionat (2712). Abans [dit "antes"], de calèndula n'hi havia molta, ara n'hi ha menys. Nosaltres fem ecològic i ara se'n torna a veure, però si es tiren herbicides es mata tot (2453). Fa una floreta petita (2539).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Inflorescència

FONT 2539. Per a trastorns de la pell o del teixit subcutani

FONTS 2443, 2444. Tranquil·litzant

Calendula officinalis L. (compostes)

BCN 156615

NOMS POPULARS

Caléndula (castellà) (2352)

ALTRES USOS

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Tengo en el jardín.*

Camellia sinensis L. (teàcies)

BCN 50762

NOMS POPULARS

Te (2325)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2325. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. En teníem a l'hort.

Cannabis sativa L. (cannabàcies)

BCN 24735

NOMS POPULARS

Cànem [cànim] (2310, 2311, 2312, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2478, 2538)

Maria (2309, 2428)

Marihuana (2539)

USOS MEDICINALS

Inflorescència

Analgèsic

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al dolor. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Liniment (ús extern). PREPARACIÓ. Oli de maria. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiàlgic ciàtic

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la ciàtica. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Liniment (ús extern). PREPARACIÓ. Oli de marihuana. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Reforçant cerebral

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La mare tenia la malaltia d'Alzheimer i no era capaç de fer res; al cap d'un any de tractar-la amb això s'aixecava del llit i caminava sola. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Macerat en oli (ús intern). Tintura alcoholica (ús intern). PREPARACIÓ. En oli. En feia tintura. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Al matí. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Vaig començar amb oli i després vaig començar a fer les tintures, perquè feia de més bon prendre.

ALTRES USOS

No consta

Jocs i joguines

FONTS 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Fèiem uns taps de cànim per a jugar amb un canut de lledoner (*Celtis australis*).

Planta viva ex situ

Agrosilvopastoral

FONT 2309. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als insectes de l'hort. OBSERVACIONS. A mi no em va anar gaire bé.

Tija

Altres informacions

FONTS 2310, 2311, 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer cordills (2310, 2311). A la bassa Bovera de Llardecans no s'hi podia agafar aigua ni per als animals ni per a les persones, només es podia fer servir per a treballar la bova (*Typha latifolia*) i el cànem (2538). OBSERVACIONS. Jo no ho he vist mai, m'ho explicaven els padrins (2310, 2311).

Elaboració de calçat

FONTS 2312, 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer espardenyes.

Elaboració de cordes i sogues

FONT 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer sogues.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2478. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. A la Coma es feia cànem, però jo això ja no ho he vist. Abans de baixar el canal d'Urgell l'únic terreny [dit "terreno"] on hi havia aigua era el fondo de la Coma. Tots procuraven tenir un bocí a la Coma per a fer una mica d'hort i per a fer cànem que servia per a fer espardenyes i sogues. Era curiós perquè a cada tros hi havia una pica de pedra gran per a posar a estovar el cànem, si no no es podia fer servir la fibra. Per a què es pogués fer servir la fibra havia d'estar molt ben conreat i dels trossos se'n deia canemars. De fet, quan un tros està molt ben conreat es diu "això sembla un canemar".

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Inflorescència

FONT 2539. Analgèsic

***Capparis spinosa* L. (capparàcies)**

BCN 52998

NOMS POPULARS*Alcaparra* (castellà) (1623)**USOS ALIMENTARIS****Fruit**

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació
 FONT 1623. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En fèiem conserva.
 DESTINACIÓ. Alimentació humana.

***Capsella bursa-pastoris* (L.) Medic. (crucíferes)**

BCN 156553

NOMS POPULARS

Sarronet de pastor (2454)

***Capsicum annuum* L. (solanàcies)**

BCN 24737

NOMS POPULARS

Nyora (fruit) (2422)

Pebre roig (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536)

Pebrot (fruit) (690, 1624, 2309, 2312, 2322, 2422, 2423, 2424, 2715, 2716)

Pebrot de banya de cabra (raça) (fruit) (1622)

Pebrot de morro de bou (raça) (fruit) (1622)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita sense vehicle
 FONT 690. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer escalivat.
 DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre
 FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Faig melmelada de pebrot verd, és molt original i està molt bona. Agafes mig quilo de pebrots tallats a trossets, els poses al foc amb aigua i 200 grams de sucre. S'ha de deixar bullir i quan veus la textura correcta ho tritures. OBSERVACIONS. Les quantitats de sucre depenen molt de la fruita o la verdura. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació
 FONTS 1624, 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Abans se'n feia conserva (1624). El pebrot verd i el vermell els utilitzem molt a la cuina (2422).
 DESTINACIÓ. Alimentació humana (1624, 2422).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 2309, 2322, 2423, 2424. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. En tinc a l'hort (2309). En tenim a l'hort (1622, 2423, 2424). Els planto al tros enlloc de l'hort, perquè estan més airejats i el terreny els va millor (2322).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Fruit**

FONTS 2715, 2716. Amanida

FONTS 684, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. Condiment per a les olives

FONT 2312. Paellot

FONT 2422. Romesco

***Capsicum frutescens* L. (solanàcies)**

BCN E-372

NOMS POPULARS

Bitxo (fruit) (684, 689, 698, 2309, 2422, 2713, 2715, 2716)

Guindilla (castellà) (fruit) (2301, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536)**USOS ALIMENTARIS****Fruit**

Condiment

FONTS 689, 698, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a condimentar el menjar (689). A vegades el poso per a condimentar les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) juntament amb l'aigua (698). Es feien assecar (2715, 2716). Per a cuinar (2713). OBSERVACIONS. Ho asseco i ho pico tot fins que queda pols (2713). DESTINACIÓ. Alimentació humana (689, 698, 2713, 2715, 2716).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2309. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. En tinc a l'hort.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Fruit**

FONTS 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. Condiment per a les olives

FONT 2301, 2422. Condiment per als caragols

***Carlina corymbosa* L. subsp. *hispanica* (Lam.) O.Bolòs et J.Vigo (compostes)**

BCN 125418

NOMS POPULARS

Assotacristos [sotacristos] (2321, 2538, 2543, 2544)

ALTRES USOS**Part aèria**

Repel·lent

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A Llardecans es feia servir per a fer marxar els polls de les gallines i les cases.

***Cassia angustifolia* Vahl. (papilionàcies)**

BCN 50764

NOMS POPULARS

Senet (697, 2347)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Laxant

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les fulles de senet anaven molt bé per a anar de ventre. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Purgant

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. S'utilitzava per a purgar.
FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.
OBSERVACIONS. Això ens ho portaven, era molt fort.

***Castanea sativa* Mill. (fagàcies)**

BCN 29844

NOMS POPULARS

Castanyer (2436)

ALTRES USOS

Tija

Agrosilvopastoral

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer els cups [dit "cubes"] d'oli.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2436. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Aquí no n'hi ha.

***Celtis australis* L. (cannabàcies)**

BCN 125477

NOMS POPULARS

Lledó [lladó] (fruit) (684, 685, 688, 689, 694, 697, 2323, 2325, 2437, 2438, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2713)

Lledoner [alladoner, dalloner, lledoner, lladroner] (684, 685, 688, 693, 695, 696, 1622, 1623, 1624, 1625, 2301, 2307, 2309, 2310, 2311, 2312, 2321, 2322, 2345, 2346, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2431, 2432, 2436, 2440, 2441,

2442, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2454, 2478, 2525, 2526, 2527, 2528, 2537, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS

Fulla

Antidiarreic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a quan es tenia molta diarrea, era astringent. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Et feien bullir unes quantes fulles. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 684, 685, 688, 689, 694, 697, 1623, 1624, 2309, 2310, 2311, 2321, 2323, 2325, 2345, 2346, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2431, 2432, 2437, 2438, 2440, 2441, 2442, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2454, 2478, 2525, 2526, 2527, 2539, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ens menjàvem el fruit (684, 685, 688, 1623, 1624, 2309, 2321, 2345, 2347, 2432, 2437, 2438, 2453, 2539, 2601, 2602). En menjàvem quan anàvem al tros (689, 697). N'anàvem a collir al secà i ens menjàvem el fruit (694). Per a menjar (2346). Es mengen (2325). A vegades quan érem al tros en menjàvem (2323). Ens els menjàvem, però no sé molt bé perquè, perquè porta més pinyol que una altra cosa (2310, 2311). Ens els menjàvem al tros, directament (2715, 2716). Ens els menjàvem, encara ara (2713). Abans en menjàvem alguns quan anàvem al tros i trobàvem algun arbre (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Menjàvem els fruits quan eren negres, eren dolços (2431). Ens menjàvem els lledons, jo encara en menjo quan soc al tros (2440, 2441, 2442). Ens els menjàvem (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Són bons, són dolcets (2454). La canalla se'ls menjava (2478). Els fruits quan són madurs es mengen

(2525, 2526, 2527). OBSERVACIONS. Abans, tot ho trobàvem bo (2346). A mi no m'agraden gaire (2325). Ara el jovent no en vol ni sentir a parlar (1624). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 685, 688, 689, 694, 697, 1623, 1624, 2309, 2310, 2311, 2321, 2323, 2325, 2345, 2346, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2431, 2432, 2437, 2438, 2440, 2441, 2442, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2454, 2478, 2525, 2526, 2527, 2539, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716).

ALTRES USOS

Llavor

Jocs i juguines

FONTS 684, 685, 689, 1623, 2309, 2310, 2311, 2321, 2347, 2436, 2437, 2438, 2478, 2525, 2526, 2527, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Els pinyols dels lledons els feien servir com a llançadores amb el tub de bolígraf, com un projectil (684). Jugàvem a tirar els pinyols amb una canya (*Arundo donax*) (685, 1623, 2309, 2321, 2347, 2436, 2478). Fèiem servir els pinyols amb l'ajuda de les canyes (*Arundo donax*) per a tirar-los al clatell d'algú (689). Jugàvem a tirar els pinyols de lledoner amb un canut de saüc (*Sambucus nigra*) (2310, 2311). Jugàvem a tirar els pinyols amb una canya (*Arundo donax*), ens havíem arribat a fer mal i tot (2437, 2438). Jugàvem a tirar els pinyols (2525, 2526, 2527, 2539, 2543, 2544). Jugàvem a tirar els pinyols amb una canya (*Arundo donax*), la boca feia de carregador (2601, 2602).

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En tinc un plantat al jardí.

Tija

Agrosilvopastoral

FONTS 693, 695, 696, 1622, 1623, 1624, 1625, 2301, 2307, 2309, 2310, 2311, 2322, 2345, 2431, 2432, 2436, 2437, 2438, 2440, 2441, 2442, 2478, 2528, 2537, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer forques (693, 695, 696, 1623, 1624, 1625, 2322, 2345, 2432, 2440, 2441, 2442, 2601, 2602). Per a fer mànecs i forques (2310, 2311). Per a fer forques. Es preparava ja des de l'arbre i quan estava llest es tallava (2309). En feien forques i triances (2307). Per a fer eines del camp com les forques (1622). Se'n feien forques i triances. S'arreglava un cop tallat amb la calor del foc, així li donaven forma (2431). Per a fer forques. Es miraven els llucs que eren bons i s'anaven tallant els altres (2437, 2438). Per a fer barrots, forques (dos pollegons) i triances (cinc pollegons) (2478). Per a fer forques. Sempre tallat en lluna (2436). Per a fer forques i triances (2528, 2537). Per a fer les forques (2301). OBSERVACIONS. Els que s'hi dedicaven, ja les arreglaven abans. Era un ofici, no era com anar a fer bastons. Sempre es tallava en lluna, ho respectaven molt (695, 696). Les triances són les que tenen quatre o cinc puntes i servien per ventar (2307). Les triances podien ser de quatre o cinc pollegons, s'utilitzaven per a recollir la segona capa de palla, la primera es feia amb la forca. També hi havia la forca pallera que era diferent a l'altra i servia per a tirar la palla a dalt al paller (2431). S'havia de tallar en lluna vella (2437, 2438). La forca es feia servir per a treure la palla de l'era i la triança quan tenies tot el gra en un munt i s'havia de ventar la palla (2528). Les triances es feien servir per a aixecar la palla (2537).

Elaboració de bastons

FONTS 688, 1623, 1624, 1625, 2310, 2311, 2345, 2347, 2437, 2438, 2440, 2441, 2442, 2478, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n feia mangales de branques de lledoner i encara en faig (688). Per a fer mànecs i forques (2310, 2311). Per a fer bastons, són els millors. Hi ha gent que l'arregla des de l'arbre i altres al foc amb una mica de calor, però s'ha de tenir paciència (2713). Per a fer mangales. A l'hivern es tria la rama que vols fer servir i comences a donar-li forma fins que s'asseca (1623). Per a fer bastons (1624,

2345, 2347, 2478). Per a fer bastons. Es prepara a l'arbre i quan està llest es talla (1625). Per a fer mangales. Es miraven els llucs que eren bons i s'anaven tallant els altres, quan s'havia tallat es lligava i es deixava assecar (2437, 2438). Per a fer mangales (2440, 2441, 2442). OBSERVACIONS. Això dura tota la vida (1623). S'ha de tallar en lluna vella (2437, 2438).

Jocs i joguines

FONTS 684, 2436, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La rama dels lledoners s'usava per a fer arcs i fones (684). El lledoner al cor té com un suro i el fèiem saltar amb un ferro i quedava com un canut, llavors hi posàvem un tap de cànim (*Cannabis sativa*), mastegat i premsat i el fèiem saltar (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Per a fer fones amb lledoner i roda de bicicleta (2436).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2312, 2478. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. N'hi havia per la zona de la vall Major, però no molts (2312). Es fa als fondos, als frescals (2478). A l'Alentorn en tenien molts i proveïen tothom, fins i tot a l'Aragó (2478).

***Centaurea aspera* L. (compostes)**

BCN 140177

NOMS POPULARS

Bracera (1621, 2304, 2308, 2543, 2544)

Herba del sucre (2601, 2602)

USOS MEDICINALS

No consta

Desconegut per l'informant

FONT 2308. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Ho feien servir, però no recordo per a què.

Hipoglucemiant

FONTS 1625, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va bé per a baixar el sucre (1625). Una tieta meua me'n demanava, perquè deia que feia baixar el sucre (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Se'n fan tasses (1625). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Antifúngic

FONT 2304. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als brians. Una vegada tenia un brià molt gran i jo ja no sabia què fer del mal, vaig trobar unes dones i em van dir que durant nou dies em begués aquella aigua. A partir del tercer dia ja vaig notar millora i va acabar marxant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihipertensor

FONT 2304. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fa baixar la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2308, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Es fa arrapadeta al terra (2308). Fa com una cabosseta petita, com les graneretes (*Mantiscalca salmantica*) (2601, 2602).

Centaurea paniculata L. subsp. ***leucophaea*** (Jord.) Briq.
(compostes)

BCN 140160

NOMS POPULARS

Trencacaps (2301)

USOS ALIMENTARIS

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. S'ho menja el bestiar.

DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2301. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Fa una flor blava. Es diu així, perquè et trenques el cap i no ho pots fer treure mai del tros. Se'n fa molt en aquesta vall, per molt que llauris tornen a sortir.

Centranthus ruber (L.) DC. (caprifoliàcies)

BCN 31267

NOMS POPULARS

Santjordis (2454)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2454. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. En diuen així perquè fa flor per Sant Jordi.

Ceratonia siliqua L. (papilionàcies)

BCN 32177

NOMS POPULARS

Garrofer (2436)

USOS MEDICINALS

Fulla

Antiberrugós

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les berrugues.

Has de passar per un camí pel qual mai més no hagi de tornar a passar i t'has de fregar amb una fulla de garrofer. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Has de vigilar quin camí tries. Això ho feien al poble del pare.

Chamaerops humilis L. (arecàcies)

BCN 23832

NOMS POPULARS

Palma (2301, 2428, 2431)

ALTRES USOS

Part aèria

Elaboració d'escombres

FONTS 2301, 2428, 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer escombres (2428). Se'n feien escombres (2431). Per a dins a casa fèiem servir les escombres de palma amb mànec de canya (2301). OBSERVACIONS. Aquestes es compraven (2428, 2431). Això es comprava (2301).

***Chenopodium album* L. (amarantàcies)**

BCN 150377

NOMS POPULARS

Blet (1622, 2308, 2321)

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONT 1622. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a menjar com a verdura. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

***Chondrilla juncea* L. (compostes)**

BCN 150377

NOMS POPULARS

Mosteguera (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2528)

USOS ALIMENTARIS**Fulla**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar amanida (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Es menjava com si fos enciam (2528). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2528).

***Cicer arietinum* L. (papilionàcies)**

BCN 29659

NOMS POPULARS

Cigró (1622, 2347, 2478, 2538, 2715, 2716)

USOS ALIMENTARIS**Llavor**

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONT 1622. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a menjar. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 2478, 2538, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Ara ja no es planta (2715, 2716). Abans se'n plantaven a baix al riu, per al consum (1622). Abans n'haviem plantat en gran quantitat per a vendre (2478). Abans als Torms es feien llegums (2538).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Llavor**

FONT 2347. Tupí

***Cichorium intybus* L. (compostes)**

BCN 296600

NOMS POPULARS

Cama-roja (2437, 2438, 2543, 2544)

USOS ALIMENTARIS**Fulla**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2437, 2438, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar com a enciam, quan són tendres (2437, 2438). Les fulles tendres per a menjar i les altres per als conills (2543, 2544). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2437, 2438). Alimentació humana i animal (2543, 2544).

Cinnamomum verum J.Presl (lauràcies)

BCN 47283

NOMS POPULARS

Canyella (689, 690, 698, 2301, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422, 2428, 2431, 2432, 2436, 2442)

USOS MEDICINALS

Escorça

Antidiarreic

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va perfecte per a la diarrea. Has d'anar bevent aquesta aigua i la talla. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Un tub de canyella bullit en mig litre d'aigua. DESTINACIÓ. Medicina humana.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Escorça

FONT 2422. Condiment per a la crema catalana

FONT 2301, 2442, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. Condiment per a les orelletes

FONT 690. Pasta per a les orelletes

FONT 689, 2428, 2431, 2432, 2436, . Ratafia

Cistus albidus L. (cistàcies)

BCN 125408

NOMS POPULARS

Estepa (2346, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450)

Estepa blanca (2420, 2432)

ALTRES USOS

Flor

Obtenció de mel

FONTS 2420, 2432, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. A les abelles els agrada, és una planta pol·linífera (2420). Les abelles en treuen molt pol·len (2432). A les abelles els agrada molt (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450).

Fulla

Cosmètic

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a rentar les dents. OBSERVACIONS. M'ho va explicar un home d'Ulldemolins.

Fumable

FONTS 2346, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho fumaven després de la guerra, quan no hi havia tabac, feien assecar les fulles i ho tritaven (2346). Les fulles es fumaven (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450).

Cistus clusii Dunal (cistàcies)

BCN 125498

NOMS POPULARS

Romera (2543, 2544)

Romerilla (2308, 2601, 2602)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2308, 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És semblant al romer (*Rosmarinus officinalis*) i fa una floreta blanca (2308). Els llibres en diuen romer mascle (2543, 2544). Porta molt d'oli (2601, 2602).

***Cistus monspeliensis* L. (cistàcies)**

BCN 36740

NOMS POPULARS

Estepa negra (2432)

***Cistus salviifolius* L. (cistàcies)**

BCN 36767

NOMS POPULARS

Estepa borrera (2432)

***Citrullus lanatus* (Thunb.) Matsumara et Nakai
(cucurbitàcies)**

BCN 29662

NOMS POPULARS

Síndria (fruit) (684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 1622, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2426, 2436, 2437, 2438)

Sindriera (2307)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 688. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 2426, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer melmelada (2426). En fem melmelada, ens agrada molt (2437, 2438). OBSERVACIONS. Segons la fruita hi posem més o menys sucre, abans es feia tant a tant (2437, 2438). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2426, 2437, 2438).

Mesocarpi i endocarpi

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2436, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Confitura de síndria. S'agafava el blanc de la síndria i un bocinet de vermell, per a donar color (684). Es feia confitura de síndria amb la part blanca i una mica de roig. Es coïa amb sucre i se'n feia confitura (688). Confitura de síndria (685, 686, 687). En fèiem confitura de síndria (689). Confitura de síndria. Es talla la síndria a bocins grossos, es treu la part vermella, deixant-ne un dit, llavors es treu la pela de fora i ens queda allò més blanc-verdós i aquest ditet de vermell, finalment és posa al foc amb un vaset d'aigua i sucre (690). Per a fer confitures (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Conserva de pela de síndria, s'agafava el verd i blanc amb una lluneta de vermell (2436). En fèiem confitura (2437, 2438). OBSERVACIONS. Actualment hi ha poca gent que ho faci [dit "fagi"] (684). Era la millor que hi havia (689). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2436, 2437, 2438).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 1622. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. En tenim a l'hort.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

FONT 2426. Melmelada

Mesocarp i epicarpi

FONT 689. Mostillo

***Citrus deliciosa* Ten. (rutàcies)**

BCN 58741

NOMS POPULARS

Mandarina (fruit) (688)

USOS MEDICINALS**Fruit**

Laxant

FONT 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És molt laxant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

***Citrus limon* (L.) Burm. (rutàcies)**

BCN 150354

NOMS POPULARS

Llimó (fruit) (690, 2301, 2312, 2428, 2437, 2438, 2524, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2543, 2544)

Llimona (fruit) (698, 1625, 2301, 2306, 2309, 2322, 2325, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422)

USOS MEDICINALS**Fruit**

Antiberrugós

FONT 1625. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer caure les berrugues. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (mescla medicamentosa) (ús extern). PREPARACIÓ. Es posa cinc trossos de pell de llimona en vinagre (*Vitis vinifera*) durant cinc dies. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. El primer dia et poses un dels trossos macerats, el segon dos i el tercer tres. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Al cap de vuit o nou dies et caurà la berruga.

USOS ALIMENTARIS**Epicarpi**

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Limoncello. Desfer 600 grams de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) en tres litres d'aigua, macerar la pela de 12 llimones en un litre d'alcohol durant 24 hores i ajuntar-ho tot. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Fruit

Condiment

FONT 2309. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Faig orujo aromatitzat amb llimó. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Suc del fruit

Condiment

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a condimentar la melmelada de maduixa (*Fragaria vesca*). DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Quall

FONTS 2312, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. El suc de llimó feia quallar el brossat (2312). Per a quallar la llet es podia fer amb el suc d'un llimó (2437, 2438). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2312, 2437, 2438).

ALTRES USOS**Fruit**

Ajuda en la matança del porc

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Els budells es buidaven i es netejaven amb vinagre (*Vitis vinifera*); al final s'hi posava una mica de llimó.

Suc del fruit

Ajuda en la matança del porc

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Aigua i suc de llimona barrejat per a conservar els budells nets dels porcs [dit "tocinos"].

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS**Fruit**

FONT 2428. Expectorant

Suc de la fruit

FONTS 2322, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. Anticatarral

FONT 2524. Antisèptic intern

FONT 2428. Expectorant

FONT 2524. Hematocatàrtic

FONT 2301. Protector renal

USOS ALIMENTARIS**Epicarpi**

FONT 2422. Condiment per a la crema catalana

FONTS 2301, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2543, 2544. Condiment per a les orelletes

Fruit

FONTS 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. Condiment per a les olives

FONT 690. Pasta per a les orelletes

FONT 2322. Ratafia

Fulla

FONT 2432. Ratafia

Suc del fruit

FONT 2322. Condiment per a la carn

FONT 2306. Condiment per a les olives

***Citrus sinensis* (L.) Osbeck (rutàcies)**

BCN 24752

NOMS POPULARS*Flor de azahar* (castellà) (flor) (2443, 2444)

Taronger (1625, 2443, 2444)

Taronja (fruit) (686, 687, 688, 689, 690, 694, 1622, 1624, 2301, 2306, 2309, 2323, 2324, 2345, 2422, 2426, 2437, 2438, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537)

USOS MEDICINALS**Fruit**

Laxant

FONTS 686, 687, 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És molt laxant (688). Per a no anar restret (686, 687). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Epicarpi**

Condiment

FONTS 2323, 2324. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Preparàvem olives mortes (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*). Les posava en una cistella i les sacsejava, quedaven totes tocades i les cobria de sal i pells de taronja, quan estaven mortes ja les podies menjar (2324). Per a preparar les olives mortes (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*), posàvem meitat oli (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) i meitat vinagre (*Vitis vinifera*) i una pela de taronja (2323). OBSERVACIONS. Aquestes són boníssimes (2323). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2323, 2324).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb licor

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La meva mare feia una ratafia de pells de taronja, semblava Cointreau®. Primer deixava assecar la pela de la taronja i després la posava amb anís quaranta dies a sol i serena. Quedava molt bona. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Fruit

Condiment

FONTS 690, 694, 1622. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Assaonador de les olives negres (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (690). Com a

condiment per als ametllons (*Prunus dulcis*) (690). Per a les olives seques (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) amb vinagre (*Vitis vinifera*) (694). Per a posar a les olives mortes (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (1622). DESTINACIÓ. Alimentació humana (690, 694, 1622).

ALTRES USOS**Fruit**

Ajuda en la matança del porc

FONTS 686, 687. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho fèiem servir per a conservar els budells durant la matança del porc. Trèiem la caca dels budells i llavors s'hi passava aigua amb sal, d'això en deien la mocada, llavors s'hi posava força sal i bocins de taronja. Els budells que eren més grossos s'havien de girar per a deixar-los ben nets, això d'anar girant-los per a deixar-los nets se'n deia salades [dit "ansalades"].

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. El dia de Sant Blai s'anava a beneir per al mal de coll i portàvem galetes i taronges o altres fruits.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 1625. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. En tinc un plantat aquí a casa. Les flors fan molt bona olor.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS**Flor**

FONTS 2443, 2444. Tranquil·litzant

Fulla

FONTS 2443, 2444. Tranquil·litzant

Suc del fruit

FONT 2323. Salutífer

USOS ALIMENTARIS**Epicarpi**

FONT 2422. Condiment per a la crema catalana

FONT 2301, 2437, 2438. Condiment per a les olives

Fruit

FONT 689, 690, 1624, 2306, 2309, 2345, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. Condiment per a les olives

FONT 2426, 2427. Mermelada

Suc del fruit

FONT 2422. Magrana amanida

***Clematis flammula* L. (ranunculàcies)**

BCN 29856

NOMS POPULARS

Manxiula (2454)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2454, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És una planta enfiladissa [dit "enredadera"], n'hi ha dos tipus diferents que s'assemblen molt (2715, 2716). Aquí no se'n fa molta, però s'enfila força, com l'heura (*Hedera helix*) (2454).

***Clematis vitalba* L. (ranunculàcies)**

BCN 140165

NOMS POPULARS

Vidalba (2454)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2454, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És una planta enfiladissa [dit "enredadera"], n'hi ha dos tipus diferents que s'assemblen molt (2715, 2716). És una planta enfiladissa [dit "enredadera"], es fa per aquí a les zones una mica més embolicades i fa una flor blanca que fa molta olor (2454).

***Cnicus benedictus* L. (compostes)**

BCN 46090

NOMS POPULARS

Cardo santo (castellà) (2543, 2544)

***Coffea arabica* L. (rubiàcies)**

BCN 46852

NOMS POPULARS

Cafè (689, 692, 698, 2309, 2322, 2436, 2437, 2438, 2715, 2716)

USOS ALIMENTARIS**Llavor**

Condiment

FONT 2309. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Faig orujo aromatitzat amb cafè, per dos litres d'orujó hi poso un paquet de cafè molt. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigüerent
FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi ha gent que preparava licor de cafè. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Llavor

FONT 689, 692, 698, 2322, 2437, 2438, 2441, 2442. Ratafia

***Convolvulus arvensis* L. (convolvulàcies)**

BCN 125396

NOMS POPULARS

Coriola [curiola] (2321)

Corretjola (1622, 2301, 2538, 2543, 2544, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS

Fulla

Hemostàtic extern

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les ferides, et talla l'hemorràgia al moment. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Ho mastegues i ho poses damunt del tall. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Antipirètic

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fa baixar la febre. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. S'ha de bullir. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hemostàtic extern

FONTS 1622, 2321. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Si ho posaves damunt de les ferides parava de sagnar (2321). Fa parar les hemorràgies (1622). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Ho xafaven ben xafat i damunt de la ferida (2321). Mossegues la fulla i ho poses directament al tall (1622). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Laxant

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Com a laxant i purgant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Segons la quantitat actuava com una cosa o com l'altra.

Litotríptic biliar

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Neteja la vesícula. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. S'ha de bullir. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Purgant

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Com a laxant i purgant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Segons la quantitat actuava com una cosa o com l'altra.

Vulnerari

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a curar ferides. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. S'ha de bullir. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2538. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Es fa pels marges.

***Convolvulus lineatus* L. (convolvulàcies)**

BCN 140166

NOMS POPULARS

Corretjola (2454)

***Coriandrum sativum* L. (umbel·líferes)**

BCN 49859

NOMS POPULARS

Celiandre [saliàndria, soliandra] (690, 2322, 2324, 2345, 2428, 2432, 2437, 2438, 2442, 2537, 2543, 2544, 2715, 2716)

Coriandre (2325)

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS**Part aèria**

FONT 2428. Expectorant

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

FONT 2325, 2428, 2442, 2537, 2543, 2544. Condiment per a les orelletes

FONT 690, 2324, 2345, 2437, 2438, 2715, 2716. Pasta per a les orelletes

FONT 2322, 2432. Ratafia

***Coris monspeliensis* L. subsp. *monspeliensis* (primulàcies)**

BCN 125493

NOMS POPULARS

Selladora (2321)

Timó mascle (2308)

USOS MEDICINALS**Part aèria florida**

Antidiarreic

FONT 2321. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És molt bona per a la diarrea. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En fan aigua. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Protector renal

FONT 2308. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi ha gent que s'ho pren per al ronyó. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2308, 2321, 2454. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. La gent ho cull pels volts de maig (2321). Té les fulles tirant cap avall, és l'única que ho fa, això (2308). És molt aspre (2454).

***Coronilla juncea* L. (papilionàcies)**

BCN 125524

NOMS POPULARS

Herba del cascat (2543, 2544, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Part aèria florida**

Per als esquinços

FONT 2427. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan et gires un peu i se t'infla tot. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Es fa bullir l'aigua i després poses el peu a dins amb l'aigua tan calenta com puguis aguantar. DESTINACIÓ. Medicina humana.

***Coronilla minima* L. subsp. *lotoides* (Koch) Nyman**
(papilionàcies)

BCN 125401

NOMS POPULARS

Espernallac [esparnellat] (2310, 2311, 2346, 2453)

Herba del cascater (2543, 2544, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Part aèria florida**

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONTS 2310, 2311, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cascater, les torcedures de peu o els cops (2310, 2311). Per a quan et donaves un cop (2543, 2544). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Banys (2310, 2311). Es feia xops de la planta florida (2543, 2544). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Encara s'utilitza bastant (2310, 2311). Hi ha gent que hi té molta fe amb això (2543, 2544).

Per als esquinços

FONTS 2310, 2311, 2346, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cascater, les torcedures de peu o els cops (2310, 2311). Serveix per als cascater (2601, 2602). Per als cascater i les torcedures de peu o canell (2346). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Banys (2310, 2311). Poses a bullir això i poses un drap ben xop allà on tens el mal (2346). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Encara s'utilitza bastant (2310, 2311). Treu el mal de seguida (2346).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa una corona de flors grogues.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON**USOS MEDICINALS****Part aèria florida**

FONT 2453. Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

***Coronilla valentina* L. subsp. *glauca* (L.) Batt. in Batt. et Trab.** (papilionàcies)

BCN 140154

ALTRES USOS**Planta viva *ex situ***

Jardineria

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho vaig agafar del tros i ho he plantat aquí al jardí, perquè fa unes flors molt vistoses.

***Corylus avellana* L. (betulàcies)**

BCN 29831

NOMS POPULARS

Avellana (bessó / fruit) (690, 2301, 2422, 2436)

Avellaner (684, 689, 693, 695, 2436, 2478, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS**Bessó**

Hipolipemiant

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al colesterol. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Menjar sis avellanes en dejú. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. M'ho va dir un de Tarragona.

USOS ALIMENTARIS**Bessó**

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita sense vehicle

FONTS 684, 689, 690. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Avellanes torrades. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Licor d'avellana. OBSERVACIONS. Ho feien al poble del pare. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Part aèria**

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONT 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Rama d'avellaner fa flama i no fa braser.

Tija

Agrosilvopastoral

FONT 684. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. El bastó d'avellaner s'utilitzava per a batre ametlles (*Prunus dulcis*), però havia de ser avellaner de muntanya. OBSERVACIONS. S'havien de tallar les rames la lluna vella de Nadal.

Cistelleria

FONT 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A la muntanya l'utilitzen per a fer cistelles.

Elaboració de bastons

FONTS 693, 695, 2478, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer els bastons de pastor (695). Per a fer els bastons de pastor, però ha de ser avellaner de muntanya (693). A la zona de Tarragona, el fan servir per a fer bastons (2715, 2716). Per a fer bastons (2478). OBSERVACIONS. Jo els tinc aquí, perquè s'adrecin i s'assequin (695). És fort i pesa poc (693).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2436, 2478. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. A Arbeca anys endarrere se n'havia plantat (2436). Aquí no se'n fan (2478).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Bessó**

FONT 2422. Romesco

***Crataegus azarolus* L. (rosàcies)**

BCN 96759

NOMS POPULARS

Agret (695)
Atzeroler (2431, 2436)

USOS MEDICINALS**Fruit**

Vitamínic

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Té molta vitamina C. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)
FONTS 695, 2431, 2436, 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es menjava (2431). Els fruits madurs són boníssims, tenen molta vitamina C i és com si mengessis poma 'Golden' amb pinya (2436). Fa unes pometes vermelloses que es mengen (2478). Fa un fruit agre però bo (695). DESTINACIÓ. Alimentació humana (695, 2431, 2436, 2478).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 695, 2431, 2436, 2478. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És com una cirereta d'agost (*Crataegus monogyna*) però fa la bola més grossa i és més dolç (2431). Fa unes pometes vermelles (2436). Són arbres que s'estan perdent i que la gent jove ja no coneix (2436). El meu pare era de Mont-roig del Camp i allí tots els pagesos en tenien un arbre al seus trossos (2436). N'hi ha allí al pla de la Capella, darrere del corral del Batalla (2478). D'agrets no en queden gaires pel terme, però al marge d'aquí al darrere n'hi ha diversos (695).

***Crataegus monogyna* Jacq. (rosàcies)**

BCN 150360

NOMS POPULARS

Arç (2538)
Arç blanc (2436)
Cirera de pastor (fruit) (2312, 2453)
Cirerer de pastor (2321)
Cirereta d'agost (fruit) (2431)
Cirereta de pastor (fruit) (685, 686, 687, 688, 694, 695, 698, 1623, 2310, 2311, 2436, 2478, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536)
Crataegus (2443, 2444)
Espino blanco (castellà) (2352)
Garguller [gregoller] (2543, 2544)

USOS MEDICINALS**No consta**

Antihipertensor

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És hipotensor. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Sedant

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És sedant i ansiolític. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vasotònic

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Va bien para la circulación de la sangre*. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 685, 686, 687, 688, 694, 695, 698, 1623, 2310, 2311, 2312, 2321, 2352, 2431, 2436, 2453, 2478, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En menjàvem (685, 688, 694, 2310, 2311, 2431). Jo no n'he menjat mai, però la gent en menjaven (686, 687). Nosaltres en tenim un arbre al tros i encara en mengem ara (698). Quan vaig a pasturar sempre en menjo (695). Abans se'n menjava (2312). Dèiem que era verí [dit "veneno"], però a vegades en menjàvem (1623). Per a menjar (2321). *Los frutos se pueden comer*. (2352). Ens ho menjàvem (2436, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Ens els menjàvem (2453). OBSERVACIONS. Les has de collir madures (685). Si n'abusaves era vomitiu (2431). Si en menjaves massa deien que feia basca (2478). DESTINACIÓ. Alimentació humana (685, 686, 687, 688, 694, 695, 698, 1623, 2310, 2311, 2312, 2321, 2352, 2431, 2436, 2453, 2478, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536).

ALTRES USOS

Fruit

Jocs i juguines

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Jugàvem a tirar els fruits amb una canya (*Arundo donax*).

Tija

Agrosilvopastoral

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho feien servir per a empeltar fruiters.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1623, 2310, 2311, 2352, 2436, 2443, 2444, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És petit com un lledó (*Celtis australis*) i de color roig. L'arbre punxa i es fa per allà al riu (1623). Fa unes boles vermelles que es tornen toves quan maduren (2310, 2311). N'hi havia a les finques (2310, 2311). *Tiene las flores blancas y los frutos rojos*. (2352). Els fruits són més petits que els de l'atzeroler (*Crataegus azarolus*) (2436). Anàvem a fer herbes per a fer les barreges, després les assecàvem i les embossàvem (2443, 2444). L'arbre té punxes i el fruit és petit i roget (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Hi ha un arbre similar que fa un fruit més llarguet i ens deien que era verinós [dit "venenós"] (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535). Hi ha un arbre similar que fa un fruit més llarguet i ens deien que era verinós [dit "venenós"] (2536).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

No consta

FONT 2436. Reforçant cerebral

Crocus sativus L. (iridàcies)

BCN 32170

NOMS POPULARS

Azafrán (castellà) (2352)

Safrà (2305, 2347, 2420, 2422, 2423, 2424, 2537, 2712)

USOS MEDICINALS**Estil i/o estigma**

Abortiu

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Deien que era abortiu, aquí al poble li'n van fer a una noia. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tintura alcohòlica (ús intern). PREPARACIÓ. Anís i safrà, tres o quatre dies a sol i serena. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Afrodisíac

FONT 2305. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Té moltes propietats medicinals.

Antidepressiu

FONT 2305. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Té moltes propietats medicinals.

USOS ALIMENTARIS**Estil i/o estigma**

Condiment

FONTS 2305, 2422, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. El gremi de forners ha fet panellets, coques i magdalenes, tot condimentat amb safrà (2305). Crema catalana amb safrà. Es fa igual que la crema catalana normal, barrejar el rovell de l'ou amb el sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) i afegir-hi la llet infusió amb safrà (2422). Per a cuinar (2537). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2305, 2422, 2537).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONT 2305. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Jo sempre en poso una mica al te. Accentua els gustos, però és molt subtil. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Preparació de begudes - Beguda preparada amb licor

FONT 2305. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ginebra aromatitzada amb safrà. Agafem una mica de ginebra i li posem uns 30 brins de safrà, un cop aquests brins s'han tornat blanquinosos tornem a ajuntar la ginebra amb la resta i ja ho tenim. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Flor

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2305. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les flors són comestibles. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita sense vehicle

FONT 2305. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. El gremi de forners va fer una coca de recapte amb les flors de safrà, aquestes també són comestibles, però costa que es conservin. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Flor**

Obtenció de mel

FONT 2305. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A les abelles els encanta, sembla que s'emborratxin.

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Las flores de color violeta se usan para teñir de color verde, sale un color precioso.*

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2305, 2423, 2424, 2537, 2712. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. El primer any de cultiu de safrà, la collita és quasi nul·la, es planta a l'agost i es recull entre octubre i novembre. El cultiu està en ple rendiment a partir del segon any. Dura quatre anys i després s'ha d'aixecar la terra i deixar-la reposar. S'ha detectat alguns casos de fongs, però només en terres molt explotades per aquest tipus de cultiu, per això és important fer una rotació de cultiu i deixar airejar el sòl passat els quatre anys (2305). La recol·lecció és completament manual. I la feina d'esbrinar és la més delicada, es tracta d'una feina molt familiar. Per a assecar els brins més o menys es tarda uns 30 minuts i no s'ha de posar al foc directe, és més que res per a treure's la humitat (2305). Ara s'ha recuperat aquest cultiu aquí a les Garrigues, però anys endarrere això ja es cultivava. Tothom en tenia un trosset (2305). Del 1200 al 1700 Catalunya era la primera productora de safrà d'Europa i Tàrrrega tenia el mercat de safrà més important de Catalunya. A partir del 1700 va anar en davallada, de fet si t'enganxaven venent els bulbs et tallaven la mà, a partir de llavors va quedar com un cultiu residual (2305). Hem recollit alguns bulbs que podrien ser races [dit "varietats"] autòctones del terreny, no s'ha deixat perdre mai (2305). La temporada forta són tres setmanes, la resta de l'any és manteniment, és una herba molt gitana, no vol més que l'aigua de la pluja i no té malalties. Això sí, s'ha d'evitar l'entollament d'aigua al cultiu, ja que podria fer que els bulbs es podrissin (2305). És una bona alternativa al secà, s'ha de veure com un complement als cultius d'aquí. Pensa que s'adapta perfectament, perquè és entre l'època de l'ametlla i l'oliva (2305). Hem començat el cultiu biodinàmic (2712). Fem planta ecològica (2423, 2424). A casa fèiem de fonda i a vegades venia una gent de Santa Coloma de Queralt i portava safrà, a la zona de la Conca se'n feia molt (2537).

***Cucumis melo* L. (cucurbitàcies)**

BCN 46851

NOMS POPULARS

Meló (fruit) (686, 687, 688, 690, 1622, 1623, 2306, 2426)

Meló de penjar (raça) (fruit) (2431)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 686, 687, 2306, 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ens els menjàvem (686, 687). Abans tothom en feia per a consum propi i així en tenies per a tot l'any, ara s'ha perdut (2306). Es penjaven i es conservaven molt de temps, en menjàvem fins Nadal (2431). OBSERVACIONS. Els deixàvem al terra de la golfa [dit "esgolfà"] i quan vàiem que estaven més madurs ens els menjàvem (686, 687). DESTINACIÓ. Alimentació humana (686, 687, 2306, 2431).

Mesocarpi i endocarpi

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada en almívar

FONT 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Conserva de meló. Es talla el meló a trossos petits i com si fessis qualsevol altra conserva. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 690, 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Confitura de meló (690). Per a fer melmelada (2426). OBSERVACIONS. Es fa com la de síndria (*Citrullus lanatus*), però no s'ha de deixar bullir tant (690). DESTINACIÓ. Alimentació humana (690, 2426).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 1623. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Abans en plantàvem, a l'hort es feia de tot, no com ara (1623). En tenim a l'hort (1622).

***Cucumis sativus* L. (cucurbitàcies)**

BCN 46850

NOMS POPULARS*Pepino* (castellà) (fruit) (1622)**ALTRES OBSERVACIONS**

FONT 1622. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. En tenim a l'hort.

***Cucurbita ficifolia* C.D.Bouché in Verh. (cucurbitàcies)**

BCN 29980

NOMS POPULARS

Carabassa (fruit) (684, 689, 690, 2347, 2441, 2442)

Carabassa de cabell d'àngel (fruit) (2309, 2322, 2436, 2538, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS**Fruit**

Carminatiu

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ajuda a expulsar els gasos. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Cuita. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hepatoprotector

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al fetge. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Cuita. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Purgant

FONT 2538. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Cuita. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 684, 689, 690, 2309, 2322, 2347, 2441, 2442, 2538, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En fem confitura de cabell d'àngel (684, 689, 690). Per a fer confitura de cabell d'àngel. Per a cada quilo de carabassa, hi poso mig quilo de sucre i un got d'aigua (2322). En fem melmelades (2309). Melmelada de cabell d'àngel (2715, 2716). Per a fer melmelada (2347). Per a fer confitura de cabell d'àngel (2441, 2442). Per a fer cabell d'àngel (2538). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 689, 690, 2309, 2322, 2347, 2441, 2442, 2538, 2715, 2716).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Se'n fan postres boníssimes. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONSFONT 2436. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Es feia panís (*Zea mays*) i carabassa de cabell d'àngel conjuntament, si es feia així es feien molt grans les carabasses.***Cucurbita maxima* Duch. in Lam. (cucurbitàcies)**

BCN 68677

NOMS POPULARS

Carabassa (fruit) (1623, 2436, 2538)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Se'n feien farinetes, es tallava a bocins i es bullia, quedava una pasta blanca. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 1623. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als porcs [dit "tocinos"]. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

FONT 2436. Farinetes

***Cucurbita pepo* L. var. *oblonga* Link (cucurbitàcies)**

BCN 29859

NOMS POPULARS

Calabacín (castellà) (fruit) (2352)

Carabassó (fruit) (1622, 2309, 2422, 2426)

USOS ALIMENTARIS**Flor**

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les flors de carabassó les faig farcides amb brandada de bacallà. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Fruit

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 2309, 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En fem mermelades (2309). Per a fer mermelada (2426). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2309, 2426).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. L'utilitzem molt a la cuina. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 2352. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. *Tengo en el huerto.* (2352). En tenim a l'hort (1622).

***Cucurbita pepo* L. var. *pepo* (cucurbitàcies)**

BCN 49859

NOMS POPULARS

Calabaza (castellà) (fruit) (2352)

Carabassa (fruit) (2309, 2426)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONT 2309. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En fem mermelada. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2309, 2352. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. En tinc a l'hort (2309). *Tengo en el huerto.* (2352).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

FONT 2427. Melmelada

***Cupressus sempervirens* L. (cupressàcies)**

BCN 156617

NOMS POPULARS

Xiprer (697, 2423, 2424, 2432, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS

Fructificació

Antiodontàlgic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de queixal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). PREPARACIÓ. Aigua de les boles. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Fulla

Antidiarreic

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Era un astringent, quan hi havia diarrees i coses d'aquestes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Xarop (ús intern). PREPARACIÓ. Ho barrejàvem amb altres coses, però no ho recordo. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS

Planta sencera

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONTS 2423, 2424. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Si plantes dos xiprers és símbol de benvinguda.

***Cydonia oblonga* Mill. (rosàcies)**

BCN 150356

NOMS POPULARS

Codony (fruit) (684, 685, 686, 687, 689, 690, 2322, 2323, 2324, 2325, 2432, 2437, 2438, 2442, 2713, 2715, 2716)

Codonyat (producte elaborat) (2306, 2309, 2310, 2311, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422, 2428, 2431, 2453)

Codonyer (2436)

Membrillo (castellà) (fruit) (2352)

Membrillo (castellà) (producte elaborat) (690)

USOS MEDICINALS

Fruit

Antidiarreic

FONTS 685, 690, 2306, 2310, 2311, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2431, 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a quan anàvem amb diarrea (685, 690). Per a la diarrea (2306, 2310, 2311, 2453). Fa restrènyer (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Restreny (2431). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Suspensió (ús intern). PREPARACIÓ. Codonyat (685, 690, 2306, 2310, 2311, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2431). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Digestiu

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És molt digestiu. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tintura alcohòlica (ús extern). PREPARACIÓ. Es fa un licor amb el suc del codony i una mica d'orujo. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 684, 685, 686, 687, 689, 690, 2306, 2309, 2310, 2311, 2322, 2323, 2324, 2325, 2352, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422, 2431, 2432, 2436, 2437, 2438, 2441, 2442, 2453, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer codonyat (684, 685, 2309, 2322, 2323, 2325, 2432). En fèiem codonyat (689, 2441, 2442). En faig codonyat [dit "membrillo"]. Rento els codonys, els parteixo en dos o tres trossos i els trec el cor; per a cada quilo de codonys hi poso uns 700 grams de sucre i ho deixo bullir unes dues [dit "dos"] hores (690). En fèiem codonyat i encara en fem. La iaia abans de coure els pelava, els tallava a trossos i els posava al foc amb sucre. Per a cada quilo de codonys, uns 750 grams de sucre i anant remenant, sense deixar-ho. Quan ja era espès, ho posava en motlles i ho deixava reposar (686, 687). Confitura de codony (2324). Un cop fet el codonyat, el líquid que sobrava després d'escórrer-lo es barrejava amb mel i allò amb pa era boníssim (2323). En fem codonyat (2310, 2311). Fèiem codonyat, ara encara en fem (2306). Fèiem codonyat (2715, 2716). *Antes hacíamos membrillo.* (2352). Això cada un ho fa a la seua manera però abans a totes les cases en feien (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Fem codonyat (2422). Abans se'n feia molt, de codonyat (2431). L'any passat encara en vaig fer melmelada (2431). El sogre en feia codonyat (2436). Fèiem codonyat per a menjar al dia dia i per a quan fèiem panells (2437, 2438). Fem codonyac (2453). OBSERVACIONS. *Ahora ya no hago, porque no puedo comer azúcar.* (2352). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 685, 686, 687, 689, 690, 2306, 2309, 2310, 2311, 2322, 2323, 2324, 2325, 2352, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422, 2431, 2432, 2436, 2437, 2438, 2441, 2442, 2453, 2715, 2716).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Se puede hacer zumo.* DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Preparació de begudes - Beguda preparada amb licor

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer-ne licor. S'ha de barrejar el suc del codony amb una mica d'orujo. OBSERVACIONS. En faig tres o quatre botelles i sempre n'acabo donant. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent

FONTS 2325, 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ratafia de codony, era com un licor, s'hi posava sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) i alcohol i un mes a macerar. Després ho colaven (2325). Dels codonys, també se'n feia un licor (2436). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2325, 2436).

ALTRES USOS**Fruit**

Ambientador

FONTS 2432, 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als armaris (2432). Es feia servir per a aromatitzar els armaris (2436).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2441, 2442. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Els bons són aquells petits de secà, no aquests grossos que hi ha ara.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

FONT 2322. Confitura

FONT 2713. Mostillo

FONTS 2437, 2438. Ratafia

***Cynara cardunculus* L. (compostes)**

BCN 29860

NOMS POPULARS

Card (2423, 2424)

Herbacol (695, 696)

USOS ALIMENTARIS

Inflorescència

Quall

FONTS 695, 696, 2423, 2424. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es tirava una mica de flor seca a la llet quan bullia i quallava (695, 696). Les flors serveixen per a quallar la llet (2423, 2424). DESTINACIÓ. Alimentació humana (695, 696, 2423, 2424).

***Cynara scolymus* L. (compostes)**

BCN 46848

NOMS POPULARS

Carxofa (inflorescència) (686, 687, 693, 1622, 1623, 2422, 2441, 2442, 2538)

Carxofera (2312, 2436)

USOS MEDICINALS

Inflorescència

Diürètic

FONTS 686, 687. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Menjar carxofes fa urinar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Carxofa bullida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hepatoprotector

FONTS 686, 687, 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Menjar carxofes va molt bé per al fetge (686, 687). Per al fetge (2538). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Carxofa bullida (686, 687). Decocció (2538). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Salutífer

FONTS 2441, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va bé per a la salut. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Decocció. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Inflorescència

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONTS 686, 687, 2441, 2442, 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONTS 693, 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar (693). Les utilitzem molt i les cuinem de moltes formes diferents (2422). DESTINACIÓ. Alimentació humana (693, 2422).

Quall

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La flor seca de carxofera s'utilitzava per a quallar formatge. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 693, 1622, 1623. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Abans es plantava als marges dels cultius (693). En tinc a l'hort. Abans, a l'hort, hi plantàvem de tot, ara només un parell de coses (1623). En tenim a l'hort (1622).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS**Inflorescència**

FONT 2312. Tupí

***Cynodon dactylon* (L.) Pers (gramínies)**

BCN 156573

NOMS POPULARS

Agram (2308, 2440, 2441, 2442, 2524, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544, 2601, 2602, 2714)

Gram (691, 697, 2454)

USOS MEDICINALS**Arrel**

Antiinflamatori intestinal

FONT 2714. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de panxa. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Estomacal

FONTS 2524, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. L'arrel d'agram va molt bé per al mal d'estómac, allò que quan menges sempre se't posa tot malament. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per al còlic

FONT 2714. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als còlics. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

No consta

Analgèsic

FONT 2308. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Els curanderos ho feien servir per al dolor, però no sé com ho utilitzaven. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Antihipertensor

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la tensió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Diürètic

FONTS 697, 2440, 2441, 2442, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És diürètica (697). Fa orinar molt (2440, 2441, 2442). És molt diürètic (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Decocció. Nosaltres ho barrejàvem amb més coses crec (697). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Molts la prenien sola, però ja no ens la venien a buscar perquè hi anaven ells mateixos al tros (697).

Per a trastorns del sistema digestiu

FONT 691. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Mastegar un tros de grama va bé per a quan es té coragror. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2440, 2441, 2442. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És una arrel i fa fulletes, però poques (2440, 2441, 2442). N'hi ha molt, d'això (2440, 2441, 2442).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS**Arrel**

FONTS 2543, 2544. Antiamigdalític

FONTS 2543, 2544. Hematocatàrtic

FONTS 2543, 2544. Resolutiu

***Cynoglossum cheirifolium* L. (boraginàcies)**

BCN 156570

NOMS POPULARS

Besneula [berneula] (2525, 2526, 2527)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Vulnerari

FONTS 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Quan tenies una ferida, se't curava de seguida amb això. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. S'ha de posar directe damunt de la ferida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa una fulla grisa i una floreta roja.

***Cytinus hypocistis* (L.) L. (citinàcies)**

BCN 140178

NOMS POPULARS

Arnetes de mel (2543, 2544)

Pinyetes (2601, 2602)

Popetes (2346)

Regineta (2301)

Tenalletes de mel (2601, 2602)

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2301, 2346, 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho collíem quan erem petits i ens menjàvem aquella llet que treu (2346). Ens ho menjàvem (2543, 2544). Ens ho menjàvem quan eren petites, és molt dolç (2601, 2602). Abans ens ho menjàvem, és molt dolç (2301). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2301, 2346, 2543, 2544, 2601, 2602).

ALTRES USOS**Part aèria**

Altres informacions

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho feien servir com a pega.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Es fa a sota de les romeres (*Cistus clusii*) (2543, 2544). Surt a la base de les romerilles (*Cistus clusii*), és un paràsit (2601, 2602). Són de color vermell (2601, 2602). N'hi

ha una de més vermella i una de grogosa (2601, 2602). És vermell i surt planet al terra, cap allà al mes de maig (2301).

***Dahlia* sp. (compostes)**

NOMS POPULARS

Dàlia (2427, 2429)

ALTRES USOS

Inflorescència

Elaboració de rams

FONT 2427. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les deixo assecar i les faig servir per a fer bonic.

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2429. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En tinc al jardí.

***Datura stramonium* L. (solanàcies)**

BCN 29688

NOMS POPULARS

Estramoni (2301)

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES

No consta

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PER L'INFORMANT. És letal, diu que amb això mataven els faraons. GRAU DE TOXICITAT. Letal.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2301. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. No se'n fa gaire [dit "garie"], en sé d'un rotllo, però no ho dic perquè és molt perillós.

***Daucus carota* L. subsp. *sativus* (Hoffm.) Arcang. (umbel·líferes)**

BCN 46847

NOMS POPULARS

Pastanaga (1622, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361)

Safranòria (raça) (688, 690, 694, 2431, 2478)

USOS MEDICINALS

Arrel

Restauratiu visual

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la vista. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Arrel

Condiment

FONT 690. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Com a assaonador per a les olives negres (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*). DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada en vinagre

FONTS 688, 694, 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La safranòria vermella es posava en vinagre (688). Jo la poso en conserva i després

la posem a l'amanida (694). Es posava en vinagre (2478). DESTINACIÓ. Alimentació humana (688, 694, 2478).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 1622. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. En tenim a l'hort.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Arrel

FONT 690, 2431. Condiment per a les olives

***Dictamnus hispanicus* Webb ex Willk. (rutàcies)**

BCN 125519

NOMS POPULARS

Gitam (691, 1621, 1625, 2301, 2308, 2310, 2311, 2322, 2324, 2345, 2346, 2426, 2428, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2538, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602)

Timó real (2308, 2312)

USOS MEDICINALS

Fulla

Abortiu

FONTS 691, 1625, 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Si volien fer perdre una criatura [dit "crio"] a una dona li feien prendre aquesta herba (691). Per a avortar (2312). Neteja la matriu i si estàs embarassada et fa quedar neta (1625). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern) (691, 1625). Desconegut per l'informant / No consta (2312). PREPARACIÓ. Se'n fa una tassa (1625). EFECTES SECUNDARIS. Sí. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Són herbes fortes (691).

Antihipertensor

FONTS 691, 1621, 2301, 2310, 2311, 2322, 2324, 2346, 2426, 2428, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer baixar la sang (691). Rebaixa molt la sang i ho fa de cop (2324). Fa baixar la pressió (2322). Per a la sang, fa baixar la pressió (2310, 2311). Va molt bé per a rebaixar la pressió. Si et fas una infusió i estàs a 22, l'endemà estaràs a 10 (2301). Per a la pressió (1621). Per a quan s'està alt de sang (2346). Per a fer baixar la pressió (2426). Per a la pressió de la sang (2428). Per a la pressió de la sang, però s'ha de vigilar, perquè t'ho fa baixar de cop (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta (691). Tisana (ús intern) (1621, 2301, 2310, 2311, 2322, 2324, 2346, 2426, 2428, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). PREPARACIÓ. Infusió (2301). EFECTES SECUNDARIS. Sí. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. La mare no m'ho deixava collir mai, ni tocar (2324). Era una cosa molt forta i s'havia de vigilar (2310, 2311). S'ha de vigilar, perquè és massa forta, et pot fer orinar sang (1621). N'hi havia més d'un que havia tingut algun espant [dit "susto"] perquè no controlava la mesura (2346). El meu pare ho feia servir (2426). S'ha de vigilar, perquè és molt fort, abans la gent la coneixia molt (2428).

Per a l'esterilitat

FONT 1625. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan vols tenir fills, neteja la matriu i llavors et quedes embarassada més ràpid. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Se'n fa una tassa i després de cinc dies ja ho pots tornar a intentar. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Va molt bé, la gent no s'ho creia. Hi havia una dona que feia set anys que ho intentava.

No consta

Antihipertensor

FONTS 2345, 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a rebaixar la pressió (2345). A Llardecans s'utilitzava per a fer baixar la pressió (2538). Al Soleràs l'utilitzaven per a la pressió de la sang (2538). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Jo no ho he vist mai, però sempre tothom ho ha dit. Diuen que s'ha de vigilar, perquè és molt fort (2345).

Part aèria

Antihipertensor

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Aquesta era l'hòstia per a fer baixar la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Era molt forta, s'havia de vigilar.

Desconegut per l'informant

FONTS 2543, 2544. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Ho posàvem al civader dels animals. DESTINACIÓ. Medicina veterinària. OBSERVACIONS. No recordo per a què.

ALTRES USOS

No consta

Recol·lecció per a la venda

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi havia un home del poble que n'anava a fer per a vendre.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES

Part aèria

FONTS 691, 2312, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PELS INFORMANTS. A vegades, per contacte pot sortir alguna reacció secundària. Una vegada me'l vaig posar aquí al braç i estava suant, després vaig estar una

setmana amb el braç inflat pel gitam (691). Si ho toques en humit llaga (2312). S'havia de vigilar, si la portaves sota el braç podies acabar ben llagat (2601, 2602). Hi ha gent que se n'havia mort de sobredosi (2601, 2602). GRAU DE TOXICITAT. Moderat (691, 2312, 2601, 2602). Letal (2601, 2602). VIA D'INTOXICACIÓ. Interna i externa (691). Externa (2312, 2601, 2602). Interna (2601, 2602). TOXICITAT LLIGADA A L'ÚS MEDICINAL. Sí (691).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1621, 2310, 2311, 2312, 2539. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Aquí no se'n fa, cap allà Flix sí (2312). Fa una fulleta com planeta i rodoneta i una olor com anís (2312). Ara s'ha perdut perquè tothom tira herbicides i coses d'aquestes (2310, 2311). Fa molta olor (1621). La padrina ho anava a buscar a la nit i ho posava en sacs (2539).

***Diospyros kaki* Linn.f. (ebenàcies)**

BCN 156581

NOMS POPULARS

Caqui (fruit) (2352)

Palosanto (castellà) (fruit) (684, 685, 686, 687, 2436)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 684, 685, 686, 687, 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En menjàvem per Tots Sants (684). Per a menjar (685, 686, 687, 2436). OBSERVACIONS. Són fruits que han perdut importància (684). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 685, 686, 687, 2436).

Suc del fruit

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Se pueden hacer helados con el zumo del caqui y nata. Sin azúcar.* DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2352, 2436. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. *Es una fruta dulce. (2352). El cambio de color de las hojas de los caquis es muy bonito. (2352).* En tinc un d'antic plantat allí a la parada (2436).

***Diploaxis eruroides* (L.) DC. (crucíferes)**

BCN 29861

NOMS POPULARS

Erviana (2426, 2431, 2543, 2544)

Ravenissa [revaníssia, reveníssia] (2321, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2543, 2715, 2716)

Ravenissa blanca (2420)

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. L'assecàvem per als animals. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. N'anàvem a fer feixos amb la padrina, per als conills (2715, 2716). Per a donar als conills (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361).

No els anava massa bé, als conills (2372). DESTINACIÓ. Alimentació animal (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2715, 2716).

ALTRES USOS**Flor**

Obtenció de mel

FONTS 2420, 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. A les abelles els agrada. És una planta mel·lífera i pol·linífera (2420). Agrada molt a les abelles (2426).

Fulla

Jocs i joguines

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Jugàvem amb les fulles, com si fossin talls de carn, cada fulla era un bistec i una venia i l'altra comprava.

Part aèria florida

Elaboració de rams

FONT 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Abans les nenes en feien poms, però això no val res.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2431, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Surt als camps de conreu (2543, 2544). Són com una pesta (2431).

***Dipsacus fullonum* L. (caprifoliàcies)**

BCN 29691

NOMS POPULARS

Card (2420, 2715, 2716)

Card de bruixa (2601, 2602)

Card de pinte (2601, 2602)

ALTRES USOS

Inflorescència

Ajuda a la llar

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Card de cardar la llana.

Part aèria fructificada

Elaboració de rams

FONTS 2601, 2602, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Totes les dones en tenien a les cases per a adornar, quan era de moda ho pintaven i tot (2601, 2602). En fèiem rams (2715, 2716).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa una pinya molt oberta (2601, 2602). No se'n troba a tot arreu (2715, 2716).

Dorycnium pentaphyllum Scop. (papilionàcies)

BCN 125504

NOMS POPULARS

Baladre [balade] (2431)

Botja (1621, 1623, 1625, 2301, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2321, 2322, 2345, 2346, 2420, 2428, 2432, 2437, 2438, 2441, 2442, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2454, 2478, 2525, 2526, 2527, 2528, 2543, 2544, 2713, 2715, 2716)

Botja de granera (2601, 2602)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Desconegut per l'informant

FONT 1623. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En fèiem aigua per a curar, per a desinfectar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS

Flor

Obtenció de mel

FONTS 2312, 2420, 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Agrada molt a les abelles (2312, 2426). A les abelles, els agrada molt, és una planta mel·lífera (2420). Si vols recollir mel a finals de primavera serà mel de mil flors, si en reculls a l'abril és de romer (*Rosmarinus officinalis*) segur, a partir de meitat d'abril serà romer amb timó (*Thymus vulgaris*) i cap a finals de primavera sobretot hi haurà botja, perquè els agrada molt (2420).

Part aèria

Ajuda en la matança del porc

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La botja seca també s'usava per a cremar el pèl del porc [dit "tocino"].

Elaboració d'escombres

FONTS 1621, 1625, 2301, 2306, 2307, 2309, 2310, 2311, 2312, 2321, 2322, 2345, 2346, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2420, 2426, 2428, 2431, 2432, 2437, 2438, 2441, 2442, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2478, 2525, 2526, 2527, 2528, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer les escombres per a batre (2322). Per a fer escombres, però eren millor les de granera (*Mantisalca salmantica*) (2321). Per a fer escombres (1625, 2309, 2312, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2420, 2478,

2525, 2526, 2527, 2601, 2602). Per a quan batíem a l'era. També s'escombrava el carrer, abans tothom s'escombrava el seu trosset (2310, 2311). En feien escombres per a l'era (2307). Al Vilosell fan servir la botja per a fer escombres (2306). Per a fer raspalls per a netejar el carrer. Un cop lligat, ho poses a terra i hi poses unes pedres a damunt perquè s'acabi d'assecar (2301). Se'n feien graneres per a escombrar (2431). Se'n feien escombres per a l'era, eren molt resistents i duraven molt (2715, 2716). Fèiem escombres per a batre, eren fortes i duraven molt. També per a escombrar els carrers i els baixos de les cases (2713). Per a fer escombres, les lligaven en tendre i les feien assecar (1621). Per a fer escombres per a l'era (2345). Per a fer escombres quan batíem a l'era (2346). Es feia servir per a fer graneres (2426). Per a fer escombres per a batre i per al carrer (2428). Per a fer escombres amb una canya lligada (*Arundo donax*) (2432). Per a fer escombres per a l'era i el carrer. Es tallava i es lligava ben tupid, després s'hi posava pes i es deixava assecar (2437, 2438). Per a fer escombres però quedaven una mica petites (2441, 2442). Per a fer escombres, anaven molt bé (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Per a fer graneres (2528). En fèiem graneres (2543, 2544). OBSERVACIONS. Abans, al juny tothom feia raspalls per a les eres. Ara, ja no en fa ningú, potser en queda algun per netejar [dit "llimpiar"] els corrals (2301). Les feien servir per a escombrar les eres i els carrers (1621). Ara que hi ha botges, ara no batem (2345). Abans en deien graneres (2420). Els que no podien trobar graneretes (*Mantisalca salmantica*) ho feien amb botja, agradaven més les primeres (2478).

Planta viva ex situ

Jardineria

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. N'he plantat al jardí.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2310, 2311, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2426, 2431. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Se'n feia al costat de les eres, suposo que

queien algunes llavoretetes al escombrar les eres i ja creixien de forma natural allà (2310, 2311). Al terme, hi havia més botges que de les altres (*Mantisalca salmantica*) (2301). Fa la fulla petita i la flor blanca (2431). Fa una floreta blanca (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Fa una floreta blanca petita (2426).

***Ecballium elaterium* (L.) A.Richard in Bory (cucurbitàcies)**

BCN 46846

NOMS POPULARS

Cap de carabassí (2713)

Cogombre [cuombro] (2713)

Enganxaüills (2543, 2544)

Herba dels melonets (2301)

Melonet (fruit) (2301)

USOS MEDICINALS

Fruit

Per als penellons

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als penellons [dit "pirillons"] que surten a les orelles. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. No sé molt bé com ho fan servir, deuen obrir el melonet i s'ho posen damunt. DESTINACIÓ. Medicina humana.

No consta

Antipiròtic

FONT 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho feien anar per a les cremades. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). PREPARACIÓ. Crec que ho posaven en oli. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES**No consta**

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PELS INFORMANTS. Diuen que era verinós, si et tocava als ulls et feia picassor. GRAU DE TOXICITAT. Baix. VIA D'INTOXICACIÓ. Externa.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2543, 2544, 2713. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa unes carabassetes i quan són madures llença un raig de suc (2713). A la pedrera del Marcel n'hi havia, se'n feia allí a la cuneta (2713). Fa com uns melonets (2543, 2544). S'ha perdut, quasi no n'hi ha (2543, 2544). Es fa arrapada a terra (2301).

***Echinacea purpurea* (L.) Moench (compostes)**

BCN E-368

NOMS POPULARS

Equinàcia (2712)

USOS MEDICINALS**Inflorescència**

Salutífer

FONT 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Durant l'hivern prenc timó (*Thymus vulgaris*) i equinàcia, vaig alternant, així no em poso mai malalt. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS**Arrel**

Agrosilvopastoral

FONT 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La tintura d'arrel d'equinàcia s'utilitza en agricultura biodinàmica per a millorar el sistema

immunològic de les plantes. OBSERVACIONS. Es deixa macerar durant 40 dies en un lloc fosquet.

***Echinops ritro* L. (compostes)**

BCN 31273

NOMS POPULARS

Card (2321)

Panical blau (2454)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2454, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És molt bonic (2454). Fan com unes boles blaves (2543, 2544).

***Echium vulgare* L. (boraginàcies)**

BCN 150380

NOMS POPULARS

Llengua de bou (2321, 2325, 2346, 2525, 2526, 2527, 2543, 2544)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Antihemorroidal

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les morenes, no cura però alleuja [dit "alivia"]. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Bulls les fulles i et fas xops amb una gasa. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antipiròtic

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a cicatritzar ferides i per a les cremades. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. La fulla es xafa una mica i es posa directament on hi ha el mal. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic extern

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Quan tenies una ferida que s'infectava havies de rascar la part del darrere traient la capa del damunt i la posaves damunt de la ferida, ho netejava tot. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Cicatritzant

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a cicatritzar ferides i per a les cremades. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. La fulla es xafa una mica i es posa directament on hi ha el mal. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. S'assembla a una blada boscana, fa unes fulles llargues.

***Ephedra distachya* L. (efedràcies)**

BCN 150358

NOMS POPULARS

Efedra (2539)

USOS MEDICINALS**No consta**

Per a trastorns del sistema cardiovascular

FONT 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Altera el ritme cardíac. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2539, 2712. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. N'hi ha mates molt grans a les boques per on s'airejaven les mines (2539). Una vegada la vaig confondre amb la cua de cavall (*Equisetum* sp.) (2712).

***Equisetum arvense* L. (equisetàcies)**

BCN 96767

NOMS POPULARS

Cua de cavall (692, 694)

USOS MEDICINALS**Part aèria estèril**

Diürètic

FONTS 692, 694. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És molt diürètica, va bé per al ronyó. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En fem infusió. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Reforçant ossi

FONTS 692, 694. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És molt mineralitzant i va bé per als ossos. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En fem infusió. DESTINACIÓ. Medicina humana.

***Equisetum ramosissimum* Desf. (equisetàcies)**

BCN 29982

NOMS POPULARS

Cua de cavall (685, 686, 687, 689, 695, 698, 1621, 2310, 2311, 2323, 2325, 2420, 2453, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602, 2712, 2713)

Herba nusera (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361)

Herba prima (2325)

Nusets (684, 685, 2601, 2602)

Rellotgets (2601, 2602)

USOS MEDICINALS**No consta**

Desconegut per l'informant

FONTS 685, 2543, 2544. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És medicinal, però no en conec l'ús (685). Es feia servir, però no recordo per a què (2543, 2544).

Part aèria estèril

Antihipertensor

FONTS 689, 695, 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer baixar la pressió (689). Diuen que anava molt bé per a la sang (695). Per a la pressió (1621). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Infusió (695). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Jo no ho he provat mai (689). A les farmàcies també en venen (1621).

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONT 2323. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als cops i les tortes de peu. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Se'n feien banys. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori pancreàtic

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al pàncrees. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. A les farmàcies també en venen.

Antiprostàtic

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la pròstata. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Desconegut per l'informant

FONTS 2420, 2713. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. En feia assecar però no l'havia fet servir mai, de fet no recordo per a què s'usava (2713). Diuen que va bé per a moltes coses, el pare la feia servir, però no recordo per a què (2420).

Diürètic

FONTS 689, 698, 1621, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer orinar (689). El padrí en bevia l'aigua perquè feia orinar (698). És molt diürètica (1621). Per a orinar (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Fa orinar (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Jo no ho he provat mai (689). A les farmàcies també en venen (1621).

Hematocàrtic

FONT 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Durant l'estiu prenc cua de cavall, boldo (*Peumus boldus*), ortiga (*Urtica urens*) i *cardo mariano* (*Silybum marianum*), vaig alternant, m'ajuda a depurar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Litotríptic renal

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als còlics de ronyó. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Es bull i es deixa reposar una estona, després ja es pot prendre. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per als esquinços

FONT 2323. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als cops i les tortes de peu. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Se'n feien banys. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Part aèria estèril

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a donar als conills. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES USOS

Part aèria estèril

Agrosilvopastoral

FONTS 695, 1621, 2310, 2311, 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho faig servir per a ensulfatar. Poso en un bidó de plàstic xarampió (*Urtica urens*), cua de cavall i aigua, també em van dir de posar-hi alfals (*Medicago sativa* subsp. *sativa*) (695). Adob [dit "abono"] (2310, 2311). Per a

curar la cendrosa dels arbres (1621). Preparem adob [dit "abono"] amb cua de cavall i ortiga (*Urtica urens*) (2453).

Jocs i joguines

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Jugàvem a treure'n una part i tornar-la a posar i després fer-la rodar, per això en dèiem rellogetes.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 685, 695, 2420, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. El jove de Cal Jan ens va dir que els gitanos venen a buscar-lo a sarpats amb les furgonetes, però que no sap perquè l'utilitzen (685). Els gitanos en venen a buscar (695). Es fa en llocs humits, fondos, ben drenats (2420). Es fa en llocs humits i s'escampa molt (2601, 2602).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria estèril

FONTS 686, 687. Antihipertensor

Erica multiflora L. (ericàcies)

BCN 125503

NOMS POPULARS

Bruc (2420, 2543, 2544)

Bruc d'hivern (2420)

Cepell (2301, 2308, 2432, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602)

ALTRES USOS

Flor

Obtenció de mel

FONTS 2420, 2432, 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La mel de bruc és molt preuada, però costa molt d'obtenir-ne, perquè és a finals d'hivern i les abelles només treballen dues hores al dia, si no ho tenen a prop és molt difícil (2420). A les abelles els agrada, és una planta mel·lífera (2420). Les abelles en treuen molta mel (2432). Nosaltres teníem arnes i abans de florir el romer (*Rosmarinus officinalis*) trèiem mel de cepell, s'havia de fer aviat o sortia barrejada amb el romer (2539).

Part aèria

Elaboració d'escombres

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En fèiem graneres.

Obtenció de combustible: llenya

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a cremar, quan ho poses al foc peta molt.

Part aèria florida

Elaboració de rams

FONT 2308. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En fem rams per a casa.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2432, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Es fa als obacs (2301). Floreix a l'hivern (2432, 2601, 2602). Deien que quan floria el cepell els gossos perdien el rastre (2601, 2602). Porta un oli que, quan crema, espetega tot (2601, 2602).

Eriobotrya japonica (Thunb.) Lindl. (rosàcies)

BCN 156564

NOMS POPULARS

Nespra [nespro, nispro] (fruit) (693, 2543, 2544)

Níspero (castellà) (fruit) (1625)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 693, 1625, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar (1625). OBSERVACIONS. A mi no m'agraden gaire (2543, 2544). DESTINACIÓ. Alimentació humana (693, 1625, 2543, 2544).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 693, 1625, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És japonès (693). És un arbre perenne (693). En tinc de plantat aquí a casa (1625). El clima no els agrada gaire (2543, 2544).

Erodium cicutarium (L.) L'Hér. in Ait. (geraniàcies)

BCN 125506

NOMS POPULARS

Cobripeus [cubripeus] (2301, 2346, 2372, 2543, 2544, 2713)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONT 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a coure com a verdura. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Fulla jove

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a menjar amanit quan era tendre. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2301, 2372, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. S'ho mengen els conills (2301). Per a donar als conills (2372). Per als conills (2543, 2544). OBSERVACIONS. Abans en fèiem unes sacades que feia por (2301). DESTINACIÓ. Alimentació animal (2301, 2372, 2543, 2544).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2346, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Es fa pla al terra i gros (2301). És una planta que es fa plana al terra (2346). Es fa arrapada a terra (2543, 2544).

Eruca vesicaria (L.) Cav. subsp. ***sativa*** (Mill.) Thell. in Hegi
(crucíferes)

BCN 125522

NOMS POPULARS

Ruca (2543, 2544)

Rúcula (1621, 2309, 2422, 2715, 2716)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Era l'enciam de tros, quan la gent collia i es quedava a menjar a la cabana recollien una mica de rúcula i la feien amanida. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Fulla jove

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 1621, 2309. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es menja amanit, però pica una mica (2309). Per als amanits quan la fulla és tendra (1621). DESTINACIÓ. Alimentació humana (1621, 2309).

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les ovelles en mengen. OBSERVACIONS. La meua filla ara en compra i jo sempre li dic que abans les ovelles n'anaven sempre fartes. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

FONT 2422. Amanida amb pera de Lleida

Eryngium campestre L. (umbel·líferes)

BCN 125407

NOMS POPULARS

Card panical (2301, 2308, 2423, 2424)

Panical (688, 689, 2321, 2346, 2420, 2431, 2454, 2525, 2526, 2527, 2543, 2544, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS

Arrel

Antiodontàlgic

FONT 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de queixal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). PREPARACIÓ. L'arrel glopejada. DESTINACIÓ. Medicina humana.

No consta

Antireumàtic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al reuma. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Diürètic

FONTS 2601, 2602. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Expectorant

FONTS 2601, 2602. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hematocatàrtic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És depuratiu. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Litotríptic renal

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les pedres del ronyó. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a les picades

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les picades. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Antiofídic

FONTS 2346, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les picades d'escurçons. Si estàvem caçant i als gossos els picava algun bitxo d'aquests li picàvem amb panical i feia sortir el verí (2346). Per a les picades d'escurçó (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina veterinària (2346). Medicina humana (2601, 2602).

Per a la borradura

FONTS 688, 689, 2346, 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Quan s'està escaldat de caminar tot el dia, com quan vas a caçar, et poses un tros de panical sec a la boca (688). Per a quan s'està escaldat la gent se'n posava un trosset sec darrere l'orella (689). Per a quan estàs escaldat de caminar, et poses un trosset de panical darrere l'orella (2346). Per als escaldats quan és el temps de la calor (2525, 2526, 2527). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern) (688). Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern) (689, 2346, 2525, 2526, 2527). PREPARACIÓ.

N'has d'agafar un trosset i posar-ho en contacte amb la pell (2525, 2526, 2527). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Es fa al temps de la calor que és quan la gent s'escalda (2346).

Per a les picades d'escorpí

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Quan et picava un escorpí, t'havies de picar de valent amb això. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Tija

Analgèsic

FONTS 2423, 2424. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al dolor relacionat amb el tractament de quimioteràpia. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. S'ha de pelar una mica la tija i portar-ho en contacte amb el cos. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això ens ho han explicat.

Antipsoriàtic

FONTS 2423, 2424. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la psoriasi. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. S'ha de pelar una mica la tija i portar-ho en contacte amb el cos. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això ens ho han explicat.

ALTRES USOS

Planta sencera

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONT 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. El padrí sempre explicava que si es barallaven [dit "s'abarallaven"] una serp i un llangardaix, si el

llangardaix tenia el panical a prop sempre guanyava a la serp. El llangardaix es fregava [dit "s'arrofregava"] per allà i es treia el verí.

Tija

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als escaldats, t'ho has de posar a la butxaca.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 689, 2321, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Punxa molt, és com un card [dit "cardo"] (689). A vegades, quan es podreix la planta surten uns bolets aquí al peu, són boníssims (2321). En surten uns bolets, de la seva soca (2601, 2602).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Arrel

FONTS 2543, 2544. Antiamigdalític

FONTS 2543, 2544. Hematocàrtic

FONTS 2543, 2544. Resolutiu

Eucalyptus globulus Labill. (mirtàcies)

BCN 29696

NOMS POPULARS

Eucaliptus [calipto, caliptus, eucalipto] (686, 687, 688, 697, 2307, 2309, 2322, 2323, 2325, 2345, 2347, 2478, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2712)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Anticatarral

FONTS 686, 687, 688, 2307, 2478, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als constipats (686, 687, 688, 2307, 2537). Fulles d'eucaliptus per als constipats (2478). Per als refredats (2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Aerosol (ús intern). PREPARACIÓ. Es feia bullir en un foc a dins a l'habitació (686, 687). Es feien bullir les fulles i quan l'aigua era calenta es posava el cap allí a la palangana amb una tovallola al cap i feien bafs [dit "bafos"] (688). Se'n feien bafs [dit "bafos"] (2307, 2478, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Ho compràvem a la farmàcia (2307). Es podia comprar a la farmàcia o crec que els de cal Cel també en tenien un arbre (2478).

Expectorant

FONTS 2323, 2325, 2345, 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a destapar el pit (2323, 2347). Per als constipats de pit, quan s'estava tapat (2325). Per als constipats, quan estaves tapat del pit (2345). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Aerosol (ús intern). PREPARACIÓ. Se'n feien bafs [dit "bafos"] (2323, 2325, 2345). Se'n feien bafs [dit "bafos"] de les fulles (2347). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS**Fulla**

Agrosilvopastoral

FONT 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La tintura d'eucaliptus s'utilitza en agricultura biodinàmica per a refrescar les plantes, sobretot a l'estiu, fa baixar una mica la temperatura. OBSERVACIONS. Es deixa macerar durant 40 dies en un lloc fosquet.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 688, 2478, 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Allí al tancat del Crispulo en tinc un (688). Crec que els de cal Cel en tenien un arbre (2478). Aquí no se'n fa, d'això (2525, 2526, 2527).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS**Fulla**

FONT 697, 2322. Anticatarral

FONT 2309. Expectorant

***Euphorbia nicaeensis* All. subsp. *nicaeensis* (euforbiàcies)**

BCN 125488

NOMS POPULARS

Lleterola (2442)

USOS MEDICINALS**Làtex**

Antiberrugós

FONT 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les berrugues. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. T'has de posar la llet d'aquesta planta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

***Euphorbia serrata* L. (euforbiàcies)**

BCN 125515

NOMS POPULARS

Lletera (2301)

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES**No consta**

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PER L'INFORMANT. Això és criminal, és millor no tocar-se gaire la cara. GRAU DE TOXICITAT. Moderat. VIA D'INTOXICACIÓ. Externa.

Euphorbia* sp. (euforbiàcies)*NOMS POPULARS**

Herba berruguera (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361)

Lletera (1621, 2306, 2308)

Lleterera borda (2543, 2544)

Lleteresa (2454)

Lleterola (2429, 2528)

Lletrera (2325, 2346, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Làtex**

Antiberrugós

FONTS 1621, 2306, 2310, 2311, 2325, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2429, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2454, 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les berrugues diuen que aquella llet va bé (2325). Fa una espècie de llet que crema les berrugues (2310, 2311). El dia de Sant Joan abans que sortís el sol t'havies de fregar amb aquesta llet (2306). Per a les berrugues, les fa desaparèixer (1621). T'has de sucra la berruga amb aquella llet (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Per a treure les berrugues (2429). La llet aquesta que treuen va bé per a fer caure les berrugues, ho va cremant i les fa

caure (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Diuen que si t'ho poses a les berrugues cauen (2454). La llet per a les berrugues (2543, 2544, 2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Posar la llet d'aquesta planta tres o quatre dies sobre la berruga (1621). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Suposo que deu portar algun tipus d'àcid que ho crema (2310, 2311). S'ha de vigilar no tocar-se els ulls amb això (2543, 2544).

Per a les picades d'escorpí

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La llet d'això va bé per a les picades d'escorpí. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. S'ha de vigilar no tocar-se els ulls amb això.

USOS ALIMENTARIS**Làtex**

Quall

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer brossat. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Part aèria**

Halièutic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a pescar. Es matxucava [dit "matxacava"] la lletrera i es posava a dins d'un sac i es tirava a dins a l'aigua, al cap de poc temps tots els peixos suraven. OBSERVACIONS. Allí al riu de Margalef es feia.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES**Làtex**

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PER L'INFORMANT. Fa una llet molt verinosa. GRAU DE TOXICITAT. Indeterminat.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2308, 2310, 2311, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa un tronxo prim i una floreta a la punta (2310, 2311). Fa una llet blanca (2308). Surt als marges de les carreteres i camins ara a la primavera (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361).

Fagus sylvatica L. (fagàcies)

BCN 46845

NOMS POPULARS

Faig (2436)

ALTRES USOS

Tija

Obtenció de mel

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Se'n feien els cups [dit "cubes"] d'oli.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2436. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Aquí no n'hi ha.

Ficus carica L. (moràcies)

BCN 150361

NOMS POPULARS

Figa (fruit) (684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 1622, 1623, 2306, 2308, 2309, 2347, 2358, 2372, 2426, 2428, 2437, 2438, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2478, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716)

Figa de carabasseta (raça) (fruit) (2543, 2544)

Figuera (694, 2301, 2345, 2420, 2423, 2424, 2432, 2454, 2538, 2712, 2715, 2716)

Figuera de coll de dama (raça) (2436)

USOS MEDICINALS

Fruit

Anticatarral

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als refredats, l'endemà t'aixeques nou. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Vi medicinal (ús intern). PREPARACIÓ. Fas bullir set figues obertes en un got de vi. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Et beus el vi abans d'anar a dormir. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Les figues no te les menges.

Làtex

Antiberrugós

FONTS 2301, 2432, 2601, 2602, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La llet de la figuera per a les berrugues (2301, 2715, 2716). El suc blanc de la fulla per a cremar les berrugues (2432). La llet de la figa verda per a les berrugues (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Aquí al poble hi havia una noia que tenia una berruga de naixement a la cara i ho va provar i li va marxar (2301).

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONTS 684, 685, 686, 687, 688, 689, 1622, 2301, 2306, 2309, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2437, 2438, 2478, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Són molt energètiques (684). Figues seques (686, 687, 1622). S'assecaven i per guardar-les millor s'enfarinaven una mica amb farina (688). Sempre asseco les figues de la segona florada (2301). S'assecaven figues perquè duressin tota la temporada (2306). Es feien assecar (2309). Les fèiem assecar als canyissos (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Les fèiem assecar als canyissos de canya (*Arundo donax*) i per Santa Teresa les enfarinàvem (2437, 2438). Es collien i es feien assecar per a passar l'hivern (2478). N'assecàvem per menjar, hi ha gent que en feia rastres i les penjava i altres que les deixaven damunt una taula (2713). Les assecàvem a les areres o als canyissos (2715, 2716). OBSERVACIONS. S'assecaven als canyissos i així duraven més temps (684). Les assecàvem als canyissos (685). S'assecaven als canyissos (686, 687). Les deixàvem assecar a les areres (689). Fa dos anys que s'hi posa el cuc (2301). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 685, 686, 687, 688, 689, 1622, 2301, 2309, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2437, 2438, 2478, 2713, 2715, 2716). Alimentació humana i animal (2306).

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)
 FONTS 1622, 1623, 2306, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2436, 2437, 2438, 2454, 2478, 2543, 2544, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar (1622, 2454, 2478, 2715, 2716). En menjàvem quan anàvem al tros (1623). Se'n donava a les mules (2306). Alimentàvem els porcs [dit "tocinos"] amb mores (*Rubus ulmifolius*) i figues (2347). Ens les menjàvem (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Són la meua perdió, m'encanten (2436). En menjàvem de fresques (2437, 2438). OBSERVACIONS. Anar a robar figues amb la por que t'agafi l'amo era una cosa que fèiem de petits, fins i tot avui en dia encara m'agrada fer-ho (2436). DESTINACIÓ. Alimentació humana (1622, 1623, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2436, 2437, 2438, 2454, 2478, 2543, 2544, 2715, 2716). Alimentació animal (2306, 2347).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 690, 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En fèiem melmelada de figa (690). Per a fer melmelada (2426). DESTINACIÓ. Alimentació humana (690, 2426).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent

FONTS 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ratacia [dit "retracia"] de figues, és aiguardent amb figues. OBSERVACIONS. Aquesta no em xoca gaire. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Fulla

Fumable

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les fulles seques es fumaven.

Planta sencera

Altres informacions

FONT 694. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Diuen que és millor no dormir sota l'ombra d'una figuera.

Tija

Agrosilvopastoral

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer forques.

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2345. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La curandera de la Floresta amb nou branquetes de figuera i unes oracions curava l'herpes.

Tija amb fulles/branques

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Al Soleràs antigament hi havia el costum de comparar les noies amb certes plantes o arbres; llavors no era d'estranyar que més d'una vegada a les cases on hi vivien noies algun dia al matí, a la porta de la casa hi aparegués alguna planta o branca d'arbre, volent així indicar en quin concepte tenien els nois del poble aquella noia. Si hi posaven una rama de pi (*Pinus* sp.), volia indicar que aquella noia era bona. Si era esbarzer (*Rubus ulmifolius*) volia dir sarritosa, amb mal caràcter. Si era de figuera, la noia era considerada dormidora, gandula.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES**Fruit**

FONTS 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PELS INFORMANTS. Aquella llet blanca fa mal, si et toca gaire després pica tot. GRAU DE TOXICITAT. Moderat. VIA D'INTOXICACIÓ. Externa.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2454, 2543, 2544, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. A casa en teníem una que es va fer tant gran que la vam haver de tallar (2715, 2716). A tots els trossos de secà, al costat de la cabana, la gent hi plantava uns quants arbres fruiters amb la intenció de tenir fruits tot l'any (2715, 2716). La figuera, per a què creixi bé, ha d'estar protegida per una paret (2454). Aquesta raça [dit "varietat"] té les figues ratllades (2543, 2544).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS**Fruit**

FONT 2428. Expectorant

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

FONT 2308. Pa de figa

FONT 2301, 2437, 2438, 2601, 2602. Panades

***Foeniculum vulgare* Mill. subsp. *piperitum* (Ucria) Cout.
(umbel·líferes)**

BCN 125404

NOMS POPULARS

Fenoll [fanoll] (2308, 2309, 2324, 2431, 2436, 2442, 2528, 2539)

Fonoll (684, 688, 689, 690, 694, 695, 698, 1621, 1624, 1625, 2301, 2321, 2322, 2325, 2346, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2373, 2374, 2420, 2422, 2423, 2424, 2427, 2432, 2454, 2538, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Carminatiu

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als gasos de la canalla. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua de les fulles. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Anticatarral

FONT 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als refredats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori intestinal

FONT 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de ventre. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Carminatiu

FONTS 698, 1621, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va bé per als gasos (698). Per a treure els gasos (2715, 2716). Per als gasos (2543, 2544, 2713). És carminatiu, per als gasos (1621). Carminatiu, per a quan t'inflaves de la panxa (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Infusió (2715, 2716). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Cada nit (2715, 2716). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Digestiu

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la digestió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Diürètic

FONT 2322. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És molt diürètic. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Suspensió (ús intern). PREPARACIÓ. Se'n fan sopes. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Pediculicida

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va bé per als polls. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Rentar-se el cap amb l'aigua. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Tija

Carminatiu

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Carminatiu, et fa marxar els gasos. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Els tronxos bullits. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Digestiu

FONT 2538. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Els tronxos bullits. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit****Condiment**

FONTS 2442, 2454, 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La llavor [dit "llaor"] es fa servir a la cuina (2442). Per a cuinar, es posa als guisats (2454). He començat a fer-ne oli aromatitzat (2539). OBSERVACIONS. És forta de gust (2454). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2442, 2454, 2539).

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. A vegades em menjo la llavor [dit "llaor"] quan és seca. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Inflorescència**Condiment**

FONT 2324. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La flor la faig servir per als guisats. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Part aèria**Condiment**

FONTS 684, 690, 695, 2301, 2309, 2321, 2346, 2420, 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es posa a la cassola de tros (684). Com a assaonador d'olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (690). No hi posem gran

cosa a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*), com a molt una mica de fonoll (695). Per a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (2301, 2309, 2321, 2346, 2420). Hi ha gent que ho fa servir per a cuinar, però a mi no m'agrada és massa fort (2301). Hi ha gent que ho posa a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*), a mi no m'hi agrada gaire (2422). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 690, 695, 2301, 2309, 2321, 2346, 2420, 2422).

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)
 FONTS 2538, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es menjava (2538). Per a menjar (2601, 2602). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2538, 2601, 2602).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua
 FONTS 688, 2308, 2322, 2324, 2346, 2431, 2543, 2544, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es posava al tupí (688). Com a verdura, abans se'n menjava molt. Jo m'hi escaldo un ou i està boníssim (2324). Per a fer sopes, és molt diürètic (2322). Es posava al tupí, com a verdura (2308). Per a coure com a verdura (2713). Abans en feien sopes, tenia molt de gust (2346). Bullit com si fossin sopes (2431). Quan és tendra ho posem a la l'olla (2543, 2544). OBSERVACIONS. No m'agrada gaire, era massa dolç (2713). Un home que va estar a Mauthausen es va salvar perquè quan no el veien prenia això (2431). DESTINACIÓ. Alimentació humana (688, 2308, 2322, 2324, 2346, 2431, 2543, 2544, 2713).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent
 FONT 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer ratacia. A vegades n'hi posaven una mica. OBSERVACIONS. La del bar Nou encara en fa ara, de ratacia. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Part aèria jove

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua
 FONTS 689, 2436, 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. El mengem com a verdura, la rama més tendra (689). Quan era tendre es bullia i quan feia xup xup s'hi tirava un ou (2436). Per a menjar com a verdura quan és tendre (2528). DESTINACIÓ. Alimentació humana (689, 2436, 2528).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en oli
 FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La padrina en feia truita. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Part aèria

Ajuda a la llar
 FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a netejar les botes de vi. En feien aigua i després netejaven la bota amb això, a vegades després hi cremaven sulfits.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2308, 2324. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Recullo les flors per allí a l'octubre (2324). Les llavors quan són seques són semblants a la matafaluga (*Pimpinella anisum*) (2308).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

FONT 2539. Condiment

Part aèria

FONT 690, 2324, 2373, 2374, 2427, 2431, 2442. Condiment per a les olives

FONT 2324, 2431, 2432. Ratafia

Part aèria jove

FONT 689, 694. Tupí

Tija

FONT 684, 1624. Condiment per a les olives

***Foeniculum vulgare* Mill. subsp. *vulgare* (umbel·líferes)**

BCN 26350

NOMS POPULARS

Fonoll d'amanit (695)

USOS ALIMENTARIS

No consta

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a menjar amanit.

DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 695. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. No se'n veu gaire, d'aquests, als horts.

***Fragaria virginiana* Duchesne (rosàcies)**

BCN 28773

NOMS POPULARS

Maduixa (fruit) (685, 698, 1622, 2422, 2426)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 685. OBSERVACIONS. Si no en teníem, n'anàvem a robar. DESTINACIÓ.

Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 698, 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer melmelada. A vegades, també hi posava una mica de llimona (*Citrus limon*) (698).

Per a fer melmelada (2426). DESTINACIÓ. Alimentació humana (698, 2426).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 1622. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. En tenim a l'hort.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

FONT 2422. Salsa de fruits vermells

***Fraxinus angustifolia* Vahl (oleàcies)**

BCN 156576

NOMS POPULARS

Freixa (2716)

Freixe (1625, 2307, 2431, 2454, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2543, 2544, 2715)

ALTRES USOS

Tija

Altres informacions

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Se'n feia el botó dels carros, era la part més forta. OBSERVACIONS. Les tallaven entre Arbeca i els Omellons.

Elaboració de bastons

FONTS 1625, 2307, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En feien mangales. El treballaven al foc i el feien girar per agafar la forma, després el lligaven i el passaven pel foc una altra vegada (2307). Se'n feien bastons, es guiaven des de l'arbre i després es tallaven (2715, 2716). Per a fer bastons (1625). OBSERVACIONS. És la fusta més bona, la més forta (2307).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2431. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Abans no n'hi havia aquí, va baixar de la muntanya amb el canal.

***Fumaria officinalis* L. (papaveràcies)**

BCN 156572

NOMS POPULARS

Fumària (2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Part aèria**

Hepatoprotector

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al fetge, és depurativa. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a trastorns de la pell o del teixit subcutani

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la pell. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. En fas aigua i et rentes amb això. DESTINACIÓ. Medicina humana.

***Genista scorpius* (L.) DC. in Lam. et DC. (papilionàcies)**

BCN 156592

NOMS POPULARS

Argelaga (684, 685, 1621, 1622, 1623, 1624, 2301, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2321, 2322, 2325, 2345, 2346, 2372, 2373, 2374, 2420, 2426, 2427, 2431, 2432, 2437, 2438, 2440, 2441, 2442, 2453, 2454, 2525, 2526, 2527, 2537, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716)

Gatosa (2454)

ALTRES USOS**Flor**

Tintorial

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es feia servir quan era florida amb aquell groc intens per a tintar.

Part aèria

Agrosilvopastoral

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a protegir els arbres petits i que no se'ls mengessin els conills.

Ajuda a la llar

FONTS 684, 685, 2309, 2325, 2453, 2601, 2602, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. S'utilitzava per a netejar la xemeneia, es lligava un cordill a l'argelaga i es feia baixar per la xemeneia de manera que feia caure tot l'estalzi

(684). Per a netejar la xemeneia (685, 2453). Per a netejar xemeneies i fer caure l'estalzi (2325). Per a netejar les xemeneies. Es posava dues [dit "dos"] cordes i un estirava per amunt i l'altre per avall, quedaven ben netes (2309). Per a netejar les fumeres (2601, 2602, 2713). OBSERVACIONS. S'havien d'agafar tendres, perquè sinó es trencaven (2309).

Ajuda en la matança del porc

FONTS 1622, 1624, 2301, 2310, 2311, 2321, 2322, 2325, 2345, 2346, 2372, 2373, 2374, 2420, 2426, 2427, 2431, 2437, 2438, 2440, 2441, 2442, 2453, 2537, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a socarrar el porc [dit "tocino"] (1622, 1624, 2301, 2321, 2322, 2325, 2426, 2427, 2440, 2441, 2442, 2537, 2543, 2544). Anava molt bé per a la rostida de pèl del porc [dit "tocino"] (2310, 2311). Per a rostir el porc [dit "tocino"] (2715, 2716). Per a socorrar el porc [dit "tocino"] (2372, 2431, 2713). Per a rostir el porc [dit "tocino"], quan fèiem la matança (2345). Per a rostir el porc [dit "cotx"] (2346). Per a cremar el pèl del porc [dit "tocino"] (2373, 2374, 2420). Per a socarrar el tocino [dit "porc"] (2437, 2438). Per a quan matàvem el porc [dit "tocino"] (2453). Per a socarrar el porc (2601, 2602). OBSERVACIONS. Totes les cases tenien dos porcs, un es matava a començament d'hivern i l'altre en sortir-ne, quan veies que ja s'acostava el moment ja anaves al tros a buscar-ho (2310, 2311). Aquell dia era com fer festa major (2372). Es collia dies abans i així s'acabava d'assecar (2437, 2438). Les collíem al setembre i quan matàvem el porc [dit "tocino"] ja estaven seques (2537).

Altres informacions

FONTS 1623, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En vaig collir per posar-ho al damunt del tendal [dit "toldo"] del terrat per evitar que les tórtres hi fessin el niu (2715, 2716). El Dijous Sant fèiem olorar l'argelaga al noi que portava la creu del Jesús de Natzaret (1623).

Obtenció de combustible: llenya

FONTS 1624, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer foc (2715, 2716). Per a cremar (1624).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2310, 2311. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. N'hi ha de dos tipus, una que es fa més gran i més grossa i l'altra més petita i punxenta (2310, 2311). Va haver-hi un temps que no n'hi havia, perquè tothom ho utilitzava (2301).

Gentiana lutea L. (gencianàcies)

BCN 29700

NOMS POPULARS

Gençana (695)

Genciana [gimsana](697)

USOS MEDICINALS

Arrel

Antihipertensor

FONT 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la sang. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Estomacal

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Era un estomacal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 695. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Es fa a la muntanya, ara està protegida.

***Ginkgo biloba* L. (ginkgoàcies)**

BCN 62881

NOMS POPULARS

Ginkgo (2352, 2436)

USOS MEDICINALS**No consta**

Vasotònic

FONT 2352. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. *Hay un medicamento para la circulación con esta planta.*

ALTRES USOS**Planta viva *ex situ***

Jardineria

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *He plantado uno.*

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS**No consta**

FONT 2436. Reforçant cerebral

***Gladiolus illyricus* Koch (iridàcies)**

BCN 150385

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És molt bonica, però no sé com es diu.

Gladiolus* sp. (iridàcies)*NOMS POPULARS**

Gladiol (2429)

ALTRES USOS**Planta viva *ex situ***

Jardineria

FONT 2429. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En tinc al jardí.

***Globularia alypum* L. (plantaginàcies)**

BCN 156558

NOMS POPULARS

Botonets (1624)

Bufalaga (2301)

Cogullada [cregullada, crogullada] (1625, 2302, 2539, 2543, 2544)

Foixarda (2454, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS**No consta**

Desconegut per l'informant

FONT 2432. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És medicinal, però no sé per a què ho feien servir.

Part aèria

Antiàcid

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es feia servir per a la coragror. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihipertensor

FONT 1625. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer baixar la sang. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antireumàtic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es feia servir per al reuma. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hipoglucemiant

FONTS 1625, 2308, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Serveix per al sucre (2308). Per al sucre (1625). Es feia servir per als diabètics (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Purgant

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es feia servir com a purgant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS

Part aèria

Obtenció de combustible: llenya

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a encendre el foc a l'hivern quan anàvem al tros i hi havia molta boira. OBSERVACIONS. Aquesta mata deu portar algun oli o alguna resina que fa que s'encengui molt bé, perquè amb la boira el fenàs (*Brachypodium phoenicoides*) està tot humit i no crema.

Part aèria florida

Elaboració de rams

FONTS 1624, 2453, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer rams (1624, 2453). Per a decorar (2543, 2544).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1624, 2308. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Venien de Fraga a fer-ne, d'aquesta herba (2308). Fa un botonet de color lila (1624).

***Globularia vulgaris* L. (plantaginàcies)**

BCN 140187

USOS MEDICINALS

No consta

Desconegut per l'informant

FONT 2432. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És medicinal, però no sé per a què ho feien servir.

***Glycyrrhiza glabra* L. (papilionàcies)**

BCN 47276

NOMS POPULARS

Regalèssia (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2427, 2428)

Regalíssia [regalis] (697, 2443, 2444, 2601, 2602)

Regalíssia de bastó (688)

USOS MEDICINALS**Arrel**

Anticatarral

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als constipats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En feien tasses. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Xafàvem el bastó de regalíssia amb el morter, perquè no teníem molinet, i els en donàvem en sobrets.

Antihelmíntic

FONT 2427. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als cucs. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Macerat en aigua (ús intern). Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua de la maceració. Mastegat directament. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Si menges molt porc [dit "tocino"] fas cucs.

Antihipotensor

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fa pujar la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic bucal

FONT 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És un bon desinfectant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Arrel**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 697, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2428, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Abans sempre n'anàvem a buscar i en menjàvem (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Per a menjar (2428). Per a mastegar (2601, 2602). OBSERVACIONS. N'anàvem a buscar al tros (697). Quan érem canalla sempre n'anàvem a buscar, però deien que si en menjaves molta feia venir cucs (2428). DESTINACIÓ. Alimentació humana (697, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2428, 2601, 2602).

ALTRES USOS**Arrel**

Altres informacions

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a barrejar-ho amb els medicaments i donar-los bon gust.

Fulla

Cosmètic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a treure la mala olor dels peus, s'ha de bullir les fulles i rentar-se els peus cada quinze dies.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 697, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2443, 2444, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. A la carretera de Belianes n'hi havia (697).

Ara que s'ensulfata [dit "ensofata"] tant s'ha perdut una mica (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). N'anàvem a buscar per a fer les barreges (2443, 2444). És una mala herba, s'escampa molt (2601, 2602).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Arrel

FONTS 2443, 2444. Antiasmàtic

***Hedera helix* L. (araliàcies)**

BCN 156587

NOMS POPULARS

Enramadora (2453)

Heura (2420, 2432, 2454)

ALTRES USOS

Flor

Obtenció de mel

FONTS 2420, 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Els funciona molt, a les abelles, ho tinc comprovat. És una planta mel·lífera i pol·linífera (2420). A les abelles els agrada molt (2432).

Part aèria

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les catifes del dia de Corpus.

***Helianthemum oelandicum* (L.) DC. in Lam. et DC. subsp. *italicum* (L.) F.Q. et Rothm. (cistàcies)**

BCN 140182

USOS MEDICINALS

Fulla

Hemostàtic extern

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a parar la sang, quan et fas un tall. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Es mastega una mica i es posa damunt del tall. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2432. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Fa una mateta molt petita, amb unes fulles petites com carneses.

***Helianthemum syriacum* (Jacq.) Dum.Cours. (cistàcies)**

BCN 125478

NOMS POPULARS

Romer blanc (2301, 2308, 2441, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2538, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS

Fulla

Hemostàtic extern

FONTS 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les ferides, talla l'hemorràgia de seguida. FORMA

FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Es xafava amb la boca mateix i es posava damunt de la ferida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

No consta

Vulnerari

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A Almatret l'utilitzen per a les ferides. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Laxant

FONT 2441. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan no podies anar de ventre. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a les picades d'escorpí

FONT 2441. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les picades d'escorpí. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Agafaves el mateix escorpí que t'havia picat i juntament amb romer blanc t'ho posaves al lloc de la picadura, feia treure el verí. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. M'ho va explicar el meu fill, que algú li ho havia dit.

Per als esquinços

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als cascats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Ho fan bullir i en fan banys. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Sempre n'asseco per a tenir-ne.

Vulnerari

FONTS 2308, 2441, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als talls (2308). Per a quan et feies un tall, curava a l'acte (2441). Per a guarir

ferides i talls (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Trinxat i directament damunt del tall (2308). El romer blanc picat (2441). Ho matxucaven [dit "matxacaven"] una mica amb una pedra o amb la boca mateix i ho posaven damunt de la ferida, a vegades hi posaven un paper de fumar al damunt perquè aguantés més bé (2601, 2602). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. El pare ho feia (2441).

ALTRES USOS

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. L'altre dia en vaig agafar granes i ho he provat de plantar al jardí.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2454. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Hi ha gent que en dir romer blanc es pensa que és el romer normal (*Rosmarinus officinalis*) però amb la flor blanca, no s'ha de confondre (2301). És molt resistent a la sequera. N'hi ha molt per aquí (2454).

Helianthus annuus L. (compostes)

BCN 29870

NOMS POPULARS

Girasol (castellà) (2352)

ALTRES USOS

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *He plantado en el jardín.*

***Helianthus tuberosus* L. (compostes)**

BCN 46069

NOMS POPULARS

Pataca (2715, 2716)

Topinambour (francès) (2352)**USOS ALIMENTARIS****Arrel**

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONT 2352, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Los niños comen las raíces*. DESTINACIÓ. Alimentació humana.**Tubercle**

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada en vinagre

FONT 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es posava en vinagre. OBSERVACIONS. És com un trumfo (*Solanum tuberosum*). DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es posava a l'amanida. OBSERVACIONS. És com un trumfo (*Solanum tuberosum*). DESTINACIÓ. Alimentació humana.**ALTRES USOS****No consta**

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *La utilizamos para teñir, se puede hacer solo con aguardiente, sin mordiente*.**ALTRES OBSERVACIONS**FONTS 2352, 2715. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Ara ja no es planta (2715, 2716). *Siempre crecen plantas nuevas, son muy resistentes. Tienes que ponerle límites, si no se escapa todo.* (2352).**BARREGES AMB AQUEST TÀXON** (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Tubercle**

FONTS 2715, 2716. Amanida

***Helichrysum stoechas* (L.) Moench (compostes)**

BCN 96758

NOMS POPULARS

Camamilla (2301)

Carxofeta (2601, 2602)

Flor de Sant Joan (2301, 2325, 2345, 2432, 2441, 2442, 2454)

Floreta de Corpus (2441, 2442)

Guitarretes (2310, 2311, 2453)

Herba de Sant Joan (686, 687, 692, 698, 1621, 1625, 2306, 2539, 2713, 2715, 2716)

Herba pudent (2539)

Pinya de Sant Joan (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361)

Pinyeta (2601, 2602)

Pinyeta de Sant Joan (2308, 2347, 2537, 2543, 2544)

Sempreviva (1622, 2307, 2346, 2372, 2420, 2423, 2424, 2426, 2432, 2454, 2543, 2544, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS**Inflorescència**

Analgèsic

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al dolor de peus. Quan et passa allò de l'ungla, que t'acaba fent mal el dit. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Decocció. Bullir la flor. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiberrugós

FONTS 686, 687, 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. He sentit a dir que si et fregaves les berrugues la nit de Sant Joan, desapareixien (686, 687). Per a les berrugues. La nit de St. Joan abans de que surti el sol, et fregues amb aquesta flor i dius una oració: Sant Joan beneït, apòstol de Déu, feu marxar aquesta berruga per l'amor de Déu (2325). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria florida

Antihipertensor

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fa baixar la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic extern

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a curar ferides externes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Desconegut per l'informant

FONT 1625. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En venien a buscar per prendre'n, però no recordo per a què anava bé. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Estomacal

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es fa servir per al mal d'estómac. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vulnerari

FONT 692. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan ens feia mal alguna ferida. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Liniment (ús extern). PREPARACIÓ. La mare ho posava a macerar en oli. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS**Inflorescència**

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 686, 687, 2325, 2347, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. He sentit a dir que si et fregaves les berrugues la nit de Sant Joan, desapareixien (686, 687). Per a les berrugues. La nit de St. Joan abans de que surti el sol, et fregues amb aquesta flor i dius una oració: Sant Joan beneït, apòstol de Déu, feu marxar aquesta berruga per l'amor de Déu (2325). Per a les catifes [dit "alfombres"] de Corpus (2347, 2543, 2544).

Elaboració de rams

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Flor seca, ornamental.

Part aèria florida

Ajuda a la llar

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Com a desodorant per a la roba. Si la roba t'agafa una olor especial bulls una mica d'herba d'aquesta i ho barreges amb l'aigua d'esbandir.

Ambientador

FONTS 2302, 2325, 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Anteriorment a les cases que tenien malalts per a treure aquella olor, feien bullir aquesta planta i deixava l'oloreta per tota la casa (2325). Com a ambientador per als armaris (2302). Treu les pudors dels llocs (2539).

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 2301, 2308, 2310, 2311, 2346, 2441, 2442, 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. El dia de Corpus se n'havia de recollir nou i s'havia de guardar perquè deien que a qui tenia això no li queien llamps (2310, 2311). Ho feien servir per Corpus (2308). Per a fer la processó [dit "professó"] de Sant Joan, la fèiem servir per a enramar els carrers (2301). Per a les catifes del dia de Corpus (2301, 2453). Ho feien servir per la processó [dit "professó"], marcaven una estrella amb aquestes flors (2346). Per a guarnir el dia de Corpus (2441, 2442). Quan havia passat la processó de Corpus totes agafàvem nou guitarretes de la catifa i les guardàvem. El dia que venia tempesta [dit "tormenta"] i veies que havia de fer mals, les treies a la finestra i moderava la tempesta [dit "tormenta"]. Encara es fa avui en dia (2453).

Elaboració de rams

FONTS 1621, 1622, 2306, 2307, 2308, 2310, 2311, 2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2426, 2432, 2453, 2454, 2539, 2543, 2544, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer rams (2308, 2310, 2311, 2420, 2426, 2453). En feien rams perquè no canvia mai de color (2307). Per a fer rams per a casa (2306). Se'n fan rams secs (2715, 2716). Per a fer bonic (1621, 2345, 2539, 2543, 2544). Per a fer rams de flors seques (1622). Per a decorar (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). En fèiem rams (2372). Per a fer rams, fa molta olor (2432). Per a decorar, si s'omple de pols la pots rentar amb aigua i no

es fa malbé (2454). OBSERVACIONS. Si en collir-la li tires una mica de laca, encara queda millor (1621).

Repel·lent

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les puces del corral.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2307. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa unes floretes grogues amuntegades, és molt bonica (2307). Uns amics caçadors en diuen camamilla, ells són d'origen andalús (2301).

***Hibiscus sabdariffa* L. (malvàcies)**

BCN E-371

NOMS POPULARS

Hibisc (2324)

USOS MEDICINALS**Flor**

Per a la ramba

FONT 2324. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les rampes de les cames. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això m'ho ha donat la naturista.

Hibiscus* sp. (malvàcies)*NOMS POPULARS**

Hibisc (2454)

Hibisco (castellà) (2352)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2352. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. *Es la flor nacional de Hawaii.*

***Hordeum distichon* L. (gramínies)**

BCN 156586

NOMS POPULARS

Ordi (684)

Ordi cerveser (684)

Ordi farratger (684)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONT 684. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a pinso [dit "pienso"] animal. OBSERVACIONS. També és el que s'usa per fer cervesa, però ha de complir uns paràmetres especials i aquí tothom el planta per a pinso [dit "pienso"]. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 684. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. És un cultiu molt sensible als fongs.

***Hordeum vulgare* L. (gramínies)**

BCN 156580

NOMS POPULARS

Ordi (685, 689, 693, 2301, 2312, 2347, 2478, 2528, 2715, 2716)

USOS ALIMENTARIS

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONT 685. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a donar a les mules. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES USOS

Fruit

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per Setmana Santa es feien matxos, posaven gra al celler que no li toqués el sol ni l'aire i quan sortia, es feia groc. Allò es portava a l'esglèsia.

Part aèria

Agrosilvopastoral

FONT 693. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es deia que si la nit de Sant Joan, a les dotze, anaves a buscar un ram d'ordi o de blat (*Triticum aestivum*) i després ho enrotlaves a l'arbre, evitaves que caigués el fruit.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 689, 2478, 2528. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Se'n cultivava molt abans (689). Encara es conrea avui en dia. Les garbes es lligaven amb sogalls o vencills d'espart (*Lygeum spartum*) (2478). Això és el que es cultivava abans, ara menys, però també (2528). Les espigoladores eren les dones que recollien el que quedava després de segar, sobretot es feia amb l'ordi (2528). Els animals les patien molt, les arestes de l'ordi. Hi havia un trasto que els mantenia la boca oberta i així se'ls hi podia passar la mà i treure les arestes (2528).

Hydrangea* sp. (hidrangeàcies)*NOMS POPULARS**

Hortènsia (2427)

ALTRES USOS**Flor**

Elaboració de rams

FONT 2427. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les deixo assecar i per a fer bonic.

***Hyoscyamus albus* L. (solanàcies)**

BCN 96769

NOMS POPULARS

Cacauera borda (2312)

Herba queixalera (684)

Oli de *beleño* (castellà) (producte elaborat) (697)**USOS MEDICINALS****Llavor**

Antiodontàlgic

FONTS 684, 685, 2307, 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. S'utilitza per al mal de queixal (684). Per a quan et feia mal el queixal, si tenies algun cuc queia a l'olla (685). Per a quan tenies mal de queixal (2312). Anava bé per al mal de queixal (2307). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Aerosol (ús intern) (684, 685, 2312). Desconegut per l'informant / No consta (2307). PREPARACIÓ. Es fan bafs de les llavorettes (684). El pare em deia que havies de posar les llavorettes

a la brasa i aquell fum anava molt bé (2312). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És una droga forta, de fet deien que feia volar les bruixes (2312).

No consta

Desconegut per l'informant

FONT 697. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Abans s'utilitzava molt.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 685, 2307, 2312. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És una planta que es fa a les espones de pedra (685). Abans se'n feia molt, ara s'ha perdut (2312). Es fa a les parets i fa com una capseta amb unes llavorettes [dit "llaorettes"] negres a dins (2307).

***Hypericum perforatum* L. (gutíferes)**

BCN 96760

NOMS POPULARS

Flor de pericó (692, 694, 698, 2454)

Flor de Sant Joan (2301, 2312, 2432, 2454)

Herba de cop (2539, 2715, 2716)

Herba de Sant Joan (687, 694, 698, 2308, 2352, 2453, 2528, 2539, 2715, 2716)

Hipèric (2420, 2428, 2539)

Pericó perforat [pericó forat] (1622)

Planta de Sant Joan (686)

USOS MEDICINALS**Flor**

Analgèsic

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Para el dolor*. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Liniment (ús extern). PREPARACIÓ. *Macerada en aceite*. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. *El aceite esencial que tiene esta planta es muy bueno*.

Antiberrugós

FONT 692. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La nit de Sant Joan a les dotze de la nit t'has de fregar la berruga amb la flor. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antidepressiu

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Diuen que va bé per a la depressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihemorroidal

FONT 698. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). PREPARACIÓ. Flors macerades en oli, quaranta dies. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Va perfecte, com oli en un llum.

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONTS 686, 687, 692, 694, 2308, 2454, 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cops (686, 687, 692, 694, 2308, 2454, 2539). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Liniment (ús extern). PREPARACIÓ. Macerar en oli, 100 grams per a un litre d'oli (686, 687). Ho posava a macerar quaranta dies a sol i serena i l'oli es tornava vermell (692, 694). En oli (2308, 2454). En oli macerat quaranta dies a sol i serena (2539). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Serveix per a moltes coses. S'ha d'anar a collir a la rosada de

Sant Joan (686, 687). A casa sempre en feien anar. Era la planta que més s'utilitzava al poble (2539).

Antiinflamatori intestinal

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de panxa. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antipiròtic

FONTS 2312, 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les cremades (2312). Una vegada em vaig cremar molt, de fet a l'estiu a vegades em surten butllofes, quan em passa em poso aquest oli que hidrata molt. És el que millor em va (2453). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). PREPARACIÓ. Es posa en oli quaranta dies a sol i serena. L'oli es torna de color roig (2312). En oli (2453). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. No t'hi pot tocar el sol si et poses aquest oli (2453).

Per a la irritació

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Jo, quan tinc la pell irritada, ho faig servir i va perfecte. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). PREPARACIÓ. Flors macerades en oli, quaranta dies. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. S'utilitza per a moltes coses, en diuen oli de cop.

Per a la urticària

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les urticàries també va molt bé. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). PREPARACIÓ. En oli. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a trastorns de la pell o del teixit subcutani

FONTS 692, 694, 698, 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la pell (692, 694). Ho utilitzo quan tinc rascades ho faig servir i va perfecte (698). Per a les malalties de la pell (2428). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Liniment (ús extern) (692, 694). Embrocació (ús extern) (698). Desconegut per l'informant / No consta (2428). PREPARACIÓ. Ho posava a macerar quaranta dies a sol i serena i l'oli es tornava vermell (692, 694). Flors macerades en oli, quaranta dies (698). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. S'utilitza per a moltes coses, en diuen oli de cop (698).

Reforçant cerebral

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La mare tenia la malaltia d'Alzheimer i no era capaç de fer res, al cap d'un any de tractar-la amb això s'aixecava del llit i caminava sola. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Macerat en oli (ús intern). Tintura alcohòlica (ús intern). PREPARACIÓ. En oli. En feia tintura. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. A la nit. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Vaig començar amb oli i després vaig començar a fer les tintures, perquè feia de més bon prendre.

Vulnerari

FONTS 692, 694. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les ferides. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). PREPARACIÓ. Ho posava a macerar quaranta dies a sol i serena i l'oli es tornava vermell. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS

Inflorescència

Tintorial

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Tinta molt.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES

Planta sencera

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PER L'INFORMANT. S'ha de vigilar perquè és fotosensibilitzant i té moltes interaccions. Això la gent gran no m'ho ha dit mai, ho he llegit. VIA D'INTOXICACIÓ. Interna i externa.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2312, 2352, 2420, 2432, 2454, 2539, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Diuen que s'ha de collir el dia de Sant Joan (2312). Jo, fins fa poc, no la coneixia (2715, 2716). *En Alemanya hay mucha.* (2352). Aquí se'n fa molt, però no s'utilitza (2420). Es fa a les cunetes (2432). S'ha de collir la nit de Sant Joan, abans que surti el sol (2454). Hi havia el costum de collir-ho la nit de Sant Joan abans que sortís el sol, però hi ha anys que està molt passat (2539). Abans no n'hi havia tanta (2301).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Flor

FONT 2539. Analgèsic

FONT 2453. Antiinflamatori

FONT 2539. Per a trastorns de la pell o del teixit subcutani

Hyssopus officinalis L. (labiades)

BCN 29709

NOMS POPULARS

Hisop (2437, 2438)

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Part aèria

FONTS 2437, 2438. Ratafia

***Ilex aquifolium* L. (aquifoliàcies)**

BCN 29876

NOMS POPULARS

Grèvol (2420, 2432)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2420. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Abans hi havia gent que n'anava a buscar per als mercats d'hivern. OBSERVACIONS. Al poble n'hi havia dos que s'hi dedicaven.

***Illicium verum* Hook.f. (esquisandràcies)**

BCN 47282

NOMS POPULARS

Anís estrellat (689, 698, 2436)

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Fruit**

FONT 689, 698, 2436. Ratafia

***Indigofera tinctoria* L. (papilionàcies)**

BCN

NOMS POPULARS

Índigo tintóreo (castellà) (2352)

ALTRES USOS**No consta****Tintorial**

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Es fantástica para teñir, sale un verde agua fantástico.* OBSERVACIONS. *La preparación para obtener el tinte es más difícil.*

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES**No consta**

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PER L'INFORMANT. *Es venenosa.*

***Inula helenioides* DC. in Lam. et DC. (compostes)**

BCN 125388

NOMS POPULARS

Àrnica (2302, 2428, 2429, 2454, 2537, 2539, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Inflorescència**

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONTS 2302, 2428, 2429, 2454, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les inflamacions i els cops quan tens la ferida oberta (2302). Per a les inflamacions i el cops (2302). Per als cops (2429, 2454, 2537). Per als cops, nosaltres que fem l'ofici de picapedrers sempre en tenim a la pedrera i al taller (2428). Per als cops quan no hi ha ferida (2454). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Liniment (ús extern) (2302, 2454, 2537). Loció (ús extern) (2302, 2428, 2429,

2454). PREPARACIÓ. En oli (2302, 2454, 2537). En alcohol (2302, 2454). Preparada amb alcohol (2429). En alcohol. També faig àrnica d'àrnica, renovo les flors i hi afegeixo l'alcohol de l'any anterior més les flors de l'any i l'alcohol que hi falta (2428). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Anteriorment a la Floresta no hi havia cap casa que no en tingués (2302). Una vegada uns xavals jugaven amb un silló d'aigua ple, un el va fer rodar i se li va quedar l'ansa als dit i a l'altre li va anar a petar a la cara. Van venir a casa i la mare li va fer un bon xop d'àrnica i al cap de dues [dit "dos"] hores li havia baixat moltíssim la inflamació. Els nens del poble quan se foten una barrada ja saben que aquí en tenim sempre, almenys n'hi ha tres litres (2428). Aquí la gent ho fa servir molt (2454). L'oli es fa servir quan hi ha ferida. Aquí la gent ho fa servir molt (2454).

Antiinflamatori / Antiàlgic muscular

FONT 2302. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer massatges quan estàs carregat després de fer esport. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Liniment (ús extern). PREPARACIÓ. En oli. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antipiròtic

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va molt bé per a tots els problemes de la pell, cremades, erupcions i altres. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). PREPARACIÓ. En oli. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Expectorant

FONT 2302. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan estàs carregat del pit. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tintura alcohòlica (ús intern). PREPARACIÓ. Macerat en anís. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Jo no ho he provat mai.

Per a trastorns de la pell o del teixit subcutani

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va molt bé per a tots els problemes de la pell, cremades, erupcions i altres. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). PREPARACIÓ. En oli. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria florida

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cops. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Loció (ús extern). Liniment (ús extern). PREPARACIÓ. Es prepara amb alcohol. Es prepara amb oli. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori faringi

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de gola. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Gotes (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic extern

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És desinfectant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). Loció (ús extern). PREPARACIÓ. Es prepara amb oli. Es preparava amb alcohol. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2428, 2454, 2537, 2539. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. El pare n'havia anat a buscar, ara ja no se'n veu mai, fa com cinc o sis anys que no en veig. Es feia en llocs on s'acabava el treballat i començava la garriga, encarat al sud-est (2539). Aquí n'hi ha molt poca i cada any crec que n'hi ha menys (2428). Es fa als llocs més obacs (2454). Em van dir que per allà entre Arbeca i la Floresta se'n fa (2537).

***Inula viscosa* (L.) Ait. (compostes)**

BCN 140170

NOMS POPULARS

Olivarda [jolivarda] (2308, 2321, 2431, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544, 2601, 2602, 2712)

USOS MEDICINALS**Part aèria**

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONTS 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va molt bé per als cascats i per als cops (2525, 2526, 2527). Per als cops (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Ho fas bullir i en fas xops (2525, 2526, 2527). En fan aigua i després banys (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per als esquinços

FONTS 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va molt bé per als cascats i per als cops. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Ho fas bullir i en fas xops. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS**Fulla**

Fumable

FONTS 2431, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Mon pare va estar a la batalla de l'Ebre i m'explicava que l'olivarda se la fumaven (2431). Ens ho fumàvem quan érem joves (2543, 2544).

Part aèria

Ajuda a la llar

FONTS 2308, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Servia per a netejar les botes de vi, perquè no es tornessin agres. Es feia bullir i amb aquesta aigua es netejava la bota (2308). Per a netejar les botes quan el vi (*Vitis vinifera*) es tornava agre. Ho bullien i posaven el suc a dins la bota amb alguna cosa que anés rasant i netegés l'interior de la bota (2601, 2602).

Repel·lent

FONT 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Abans es penjava a les entrades i als estables per a les mosques i els mosquits.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2312, 2525, 2526, 2527, 2712. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. El tronc fa com una pega i és enganxós (2312). Per al cultiu d'oliver (*Olea europaea* subsp. *europaeavar. europaea*) és la millor herba que hi ha, descompacta molt la terra i hi cria el depredador de la mosca de l'oliver (2712). Els pagesos li tenen molta mania, perquè els hi costa molt de matar-la amb herbicides (2712). Es fa a les cunetes i és apegalosa (2712). Fa una floreta grogueta i fa una olor molt forta (2525, 2526, 2527). Surt al costat de la carretera (2525, 2526, 2527).

***Ipomoea batatas* Poir. (convulvàcies)**

BCN 50213

NOMS POPULARS

Moniato (2422, 2538)

USOS ALIMENTARIS

Tubercle

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en oli

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer-ne xips. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En faig puré per a acompanyar alguns plats. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2538. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Abans es tenien a l'hort, ara es compren.

***Ipomoea purpurea* Roth (convolvulàcies)**

BCN 51411

NOMS POPULARS

Morning glory (anglès) (2352)

ALTRES USOS

No consta

Altres informacions

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *La utilizaban como droga.*

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *La tengo en el jardín.*

***Iris germanica* L. (iridàcies)**

BCN 156608

NOMS POPULARS

Iris (2423, 2424)

Lirio (castellà) (2352)

Liri (2302)

Liri blau (2538, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS

Flor

Antibronquític

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a problemes bronquials. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. La flor bullida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Purgant

FONT 2538. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS

Planta viva *ex situ*

Altres informacions

FONTS 2302, 2423, 2424, 2538, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Els lliris d'aigua es plantaven damunt de les cabanes de volta perquè les arrels fan un entramat que protegeixen i retenen la terra de damunt de la cabana (2302). Plantar iris damunt de la cabana ajuda a mantenir la terra (2423, 2424). Es plantava a les cabanes de volta (2538). Per a fixar la terra de damunt de les cabanes (2601, 2602).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2538. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Surt en llocs on hi ha una mica d'aigua.

***Jasminum fruticans* L. (oleàcies)**

BCN 125492

NOMS POPULARS

Gessamí (2302)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2302, 2454. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És el gessamí autòcton, costa molt de trobar (2302). N'està ple (2454).

***Jasonia saxatilis* (Lam.) Guss. (compostes)**

BCN 125409

NOMS POPULARS

Te d'Aragó (2312)

Te de roca (695, 1621, 1622, 2301, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2322, 2324, 2325, 2346, 2347, 2372, 2420, 2426, 2427, 2436, 2437, 2438, 2441, 2442, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2538, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2714, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS

No consta

Anticatarral

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A Sunyer l'utilitzen per al refredat. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Expectorant

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Al Soleràs l'utilitzaven per als constipats de pit. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Anticatarral

FONT 2714. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als refredats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria florida

Abortiu

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les dones embarassades no en podien prendre, perquè deien que feia avortar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Anticatarral

FONTS 695, 1621, 2301, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2324, 2347, 2436, 2437, 2438, 2441, 2442, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2601, 2602, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va bé per als refredats [dit "arrofredats"] però és aspre de collons (695). Per als refredats (1621, 2309, 2312, 2601, 2602, 2713). Per als constipats (2301, 2308, 2310, 2311, 2324, 2347, 2436, 2453). Per a beure quan està constipat (2437, 2438). Per al constipat (2441, 2442). Quan estaves constipat et donaven un vas de te de roca i a dormir (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Decocció (695). A vegades també s'hi posa una fulleta d'herbabona

(*Mentha* sp.) (2310, 2311). Es fa bullir l'herba amb flor (2441, 2442). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Sempre n'asseco per a tenir-ne (2301). Això encara es conserva avui en dia (2310, 2311). S'ha de vigilar, perquè rebaixa molt la sang també, a la canalla no se'ls en podia donar (2453). Abans, tothom en prenia. N'hi havia a totes les cases (2713).

Antihipertensor

FONTS 2325, 2372, 2420, 2427, 2453, 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les sangs fortes (2325). Es feia servir per a baixar la pressió (2372). Per a baixar la tensió (2420). Rebaixa la sang (2427). Rebaixa molt la sang (2453). Per a fer baixar la pressió (2539). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Un got al matí i al que et sobra hi afegeixes aigua i t'ho vas bevent durant el dia (2539). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Abans s'utilitzava molt (2420). Si mescles te de roca i poniol (*Satureja fruticosa*) diuen que no rebaixa (2427). La padrina sempre en tenia a casa (2539).

Antiinflamatori

FONT 2538. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Infusió. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori intestinal

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de panxa. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. S'ha de vigilar, perquè rebaixa molt la sang també, a la canalla no se'ls en podia donar.

Antipirètic

FONT 1622. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan estàs molt enfebrat. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Fas una

infusió amb te de roca i un raig de conyac. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Ens ho explicava un home del bar, deia que anava molt bé.

Digestiu

FONTS 2301, 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer pair (2301). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Infusió (2538). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Sempre n'asseco per a tenir-ne (2301).

Expectorant

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als constipats de pit. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Infusió. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hematocàrtic

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a depurar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Abans s'utilitzava molt.

Litotríptic renal

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. El padrí s'ho prenia per a les pedres. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Protector renal

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. El padrí s'ho prenia per al ronyó. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Tònic

FONT 2322. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És molt excitant.
FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Part aèria florida

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer sopes com si fos timó (*Thymus vulgaris*). DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONTS 2309, 2312, 2346, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. A vegades en faig per a beure (2309). Per a beure (2312, 2601, 2602). Per a beure enlloc d'un te normal (2346). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2309, 2312, 2346, 2601, 2602).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1621, 2301, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2322, 2325, 2346, 2372, 2420, 2436, 2437, 2438, 2441, 2442, 2453, 2538, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. A les roques de Bellaguarda n'hi ha molt (2325). Es cull cap a finals de setembre quan està florit (2322). A la zona de Cervià i Juncosa se'n fa molt (2322). Aquí se'n fa molt poquet (2312). És una planta que es conserva perquè es fa a les roques i allí no hi arriben els herbicides (2310, 2311). Cada any en vaig a buscar a Juncosa, cap allà mitjan o finals d'agost el vaig a buscar, el deixo assecar sobre fulls de paper i quan està sec l'embolico i el guardo (2309). Aquí no se'n fa (2308, 2436). Es fa a les esclatxes de les roques. Aquí a darrere la sala n'hi ha (2301). Amb tanta sequera, s'ha perdut una mica (2301). Es fa a les roques (2715, 2716). Aquí se'n fa poc (2715, 2716). El padrí ho anava a collir al pantà [dit "pantano"] del Vilosell (2715, 2716). Sobretot, se'n feia cap allà al riu de Set (2713). Es fa a les pedres. A l'Albagés n'hi ha, allí a les roques

que hi ha a la pista nova que va cap al pantà (1621). És molt aromàtic i s'apega una mica a les mans (1621). Es fa a la roca viva (2346). Ho anàvem a collir a Poblet, aquí no s'en fa. L'últim dia de festa major teníem la tradició d'anar a fer una menjada a la Santíssima Trinitat i llavors ho recollíem allà (2372). Surt a la roca (2420). Allí a les pintures se'n fa molt (2437, 2438). Es fa cap a les roques (2441, 2442). Aquí se'n fa força (2453). Aquí no se'n fa, però cap allà a la Granadella sí (2538). Aquí no se'n fa, cap allà al Montsant se'n fa molt (2543, 2544). A la carretera de Juncosa se'n fa (2601, 2602). Als obacs de la font del Freixenet se'n fa (2601, 2602). Als Tabornars, al cingle de roques que toca al camí, se'n fa (2601, 2602). A la vessant de roca que va cap a Bellaguarda se'n fa (2601, 2602).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria florida

FONT 2322. Anticatarral

Juglans regia L. (juglandàcies)

BCN 150364

NOMS POPULARS

Noguer (689, 692, 696, 698, 1621, 2307, 2372, 2428, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2712, 2715, 2716)

Nou [anou] (fruit) (684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 698, 1622, 2301, 2309, 2322, 2324, 2325, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2422, 2423, 2424, 2429, 2431, 2436, 2443, 2444, 2454, 2478, 2537, 2538, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713)

Nuez (castellà) (fruit) (2352)

USOS MEDICINALS**Bessó**

Hipolipemiant

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al colesterol. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Flor

Desconegut per l'informant

FONT 1621. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. No recordo per a què s'usava.

Fruit

Antidismenorreic

FONTS 2443, 2444. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ratacia per al mal de panxa de les noies quan els venia la regla. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tintura alcohòlica (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Digestiu

FONTS 2443, 2444. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ratacia com a digestiu. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tintura alcohòlica (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Restauratiu

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És com un reconstituent. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Vi medicinal (ús intern). PREPARACIÓ. Vi de nous. Per a dos litres de vi, un quart de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) i vint nous. Deixar macerar quaranta dies. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Salutífer

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Tomar un poco es bueno, es medicamento.* FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tintura alcohòlica (ús intern). PREPARACIÓ. Ratafia. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Fulla

Antihipertensor

FONT 2307. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les fulles serveixen per a rebaixar i netejar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic vaginal

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les dones que tenien una irritació a les parts baixes es rentaven amb això. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Decocció. Aigua de les fulles verdes. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Cicatritzant

FONTS 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les fístules, cicatritza molt (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). La fulla de noguer és molt cicatritzant (2712). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Fas banys de les fulles de noguer (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hematocatàrtic

FONT 2307. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les fulles serveixen per a rebaixar i netejar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Resolutiu

FONTS 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les fístules, cicatritza molt. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Fas banys de les fulles de noguer. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Salutífer

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Si et prens això diuen que ets fort com un noguer. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Infusió de les fulles de noguer, tres fulles per un litre d'aigua. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Tres cops al dia. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria jove

Cicatritzant

FONT 696. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les ferides els posàvem això i en set o vuit dies els queda una carn mustiota i se'ls cura ràpid. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Brots de noguer bullits en vi (*Vitis vinifera*), ben escaldat. Alguna vegada hi posem timó (*Thymus vulgaris*) perquè així no hi van les mosques. DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Preparació de begudes - Beguda preparada amb vi

FONTS 688, 2347, 2372, 2538, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer ratacia amb nous verdes. Es posaven a macerar en vi o alguna altra cosa i potser hi posàvem una mica de fonoll (*Foeniculum vulgare* subsp. *piperitum*) (688). Vi de nous. Nou nous verdes per a quatre litres

de vi, una mica de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) i sol i serena (2347). Vi de nous. Per a dos litres de vi, un quart de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) i vint nous. Deixar macerar quaranta dies (2372). Vi de nous (2538). Vi de nous. Es macera durant quaranta dies nou nous verdes per litre de vi negre, però no a sol i serena. Després s'hi barreja mig litre de conyac i un quart de quilo de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*), passats quinze o vint dies ja es pot beure (2715, 2716). OBSERVACIONS. La del bar Nou encara en fa ara, de ratacia (688). Surt un vi bo (2347). Ara a Arbeca en fan, però jo no recordo que aquí a les Garrigues fos una cosa habitual, potser alguna gent si, però no era el més comú (2538). DESTINACIÓ. Alimentació humana (688, 2347, 2372, 2538, 2715, 2716).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb licor

FONT 1622. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La padrina posava les nous verdes en anís a sol i serena, però no recordo si hi posava alguna altra herba. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent

FONTS 684, 685, 686, 687, 1621, 2301, 2309, 2325, 2352, 2423, 2424, 2443, 2444, 2454, 2478, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a preparar la ratacia (684). Ratafia de nous verdes (685). Per a fer ratacia (686, 687, 2301). Per a fer ratafia (1621). Ratacia [dit "retracia"] de nous verdes i altres plantes (2309). De les nous verdes en feien ratafia (2325). *Para hacer* ratafia (2352). Ratafia amb nous verdes (2423, 2424). Ratacia. Hi posàvem moltes herbes (2443, 2444). Per a fer ratafia juntament amb altres herbes (2454). Ratafia de nous juntament amb més herbes (2478). Hi ha gent que en fa ratacia [dit "retracia"] (2543, 2544). Per a fer ratacia [dit "retracia"] juntament amb altres herbes (2601, 2602). Es feia ratacia [dit "retracia"] amb les nous verdes (2713). La recepta de la ratacia [dit "retracia"] és de la mare. Es fa amb esperit de vi, nous i herbes, un cop macerat es rebaixa amb aigua (2715,

2716). OBSERVACIONS. El dia de Sant Joan es collien les nous, abans d'apuntar el sol. A vegades també les he collit quan ja havia sortit el sol i no passa res (685). Jo no n'he fet mai (1621). Jo no en faig mai, d'aquestes coses (2301). Nosaltres no en fem (2454). Cada casa té la seua recepta (2601, 2602). Les herbes la mare les tenia sempre a l'hort, però n'hi ha una que l'hem perdut i les quantitats sempre a ull. Hi ha gent que fa ratacies [dit "retracies"] de cafè (*Coffea arabica*), de cireres (*Prunus avium*) o d'altres, nosaltres només amb herbes (2715, 2716). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 685, 686, 687, 1621, 2301, 2309, 2325, 2352, 2423, 2424, 2443, 2444, 2454, 2478, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716).

ALTRES USOS

Endocarpi

Jocs i joguines

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Agafes mitja closca d'una nou i hi poses una estella de canya i un fil ben tensat. OBSERVACIONS. Fa el mateix soroll que el cant del safraner (pit-roig).

Fruit

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Para teñir, sale un color fuerte.*

Fulla

Ajuda a la llar

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. L'aigua de les fulles es feia servir per a netejar les botes. L'aigua havia de ser ben calenta.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2436, 2712, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. A tots els trossos de secà, al costat de la cabana, la gent hi plantava uns quants arbres fruiters amb la intenció de tenir fruits tot l'any (2715, 2716). Les nous collides la vigília de Sant Joan es poden travessar amb una agulla (2436). El cultiu de noguer té molts problemes amb la carpocapsa (2712). Treballem amb cultiu biodinàmic (2712).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Bessó

FONT 2422. Amanida amb pera de Lleida

FONT 2422. Romesco

Fruit

FONT 689, 690, 692, 698, 2322, 2324, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2428, 2429, 2431, 2436, 2437, 2438, 2441, 2442, 2537. Ratafia

Juniperus communis L. (cupressàcies)

BCN 29878

NOMS POPULARS

Ginebre (2601, 2602)

Ginebró (2420)

Oli de ginebre (producte elaborat) (2420)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Vulnerari

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a curar les potes dels animals. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. Oli de ginebre. Se'n feia un oli que era com quitrà [dit "alquitrà"] o com una pega negra. Es cremava la rama com si fos una carbonera i d'allí sortia aquest oli. DESTINACIÓ. Medicina veterinària. OBSERVACIONS. Aquí a la comarca hi ha forns, abans se'n feia.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. A la Granadella una vegada vam trobar ginebre, però surt de 500 metres cap amunt.

Juniperus oxycedrus L. subsp. *oxycedrus* (cupressàcies)

BCN 125502

NOMS POPULARS

Càdec (1622, 2347, 2420, 2601, 2602)

Ginebre (2323, 2325, 2454, 2528, 2543, 2544, 2601, 2602)

Ginebró (1622, 2301, 2308, 2322, 2346, 2347, 2372, 2423, 2424, 2428)

Ginebró (fructificació) (1623)

Oli de ginebre (producte elaborat) (1621, 2312, 2453, 2543, 2544)

USOS MEDICINALS

Escorça

Per a l'afonia

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va molt bé per a la ronquera i l'afonia. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua de la soca, la part de l'arrel que toca a terra. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això, el Marc Redondo també ho feia servir.

Per a la ronquera

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va molt bé per a la ronquera i l'afonia. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua de la soca, la part de l'arrel que toca a terra. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això, el Marc Redondo també ho havia fet servir.

Fructificació

Desconegut per l'informant

FONTS 2601, 2602. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Els grans, els feien servir barrejats amb altres coses com a medicinal.

Digestiu

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És digestiu. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hipoglucemiant

FONT 2323. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la diabetis, llavors no es sabia què era això i deien que era per al sucre. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Es xafaven les boles i es menjaven. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Antiodontàlgic

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de queixals. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. Oli de ginebre. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a trastorns de la pell o del teixit subcutani

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als animals quan tenien tocadures [dit "rossadures"] i aquestes coses. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. Oli de ginebre. DESTINACIÓ. Medicina veterinària. OBSERVACIONS. Nosaltres n'havíem tingut a casa per a les bèsties.

Resolutiu

FONT 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan els animals se'ls feia formigó a les potes, quan se'ls feia malbé els cascós. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina veterinària. OBSERVACIONS. Agafen rames de ginebre i les fan a trossos, després ho colguen per a cremar i ho tapen tot amb fang perquè suï i d'allà en surt com una pega negra.

USOS ALIMENTARIS

Fructificació

Condiment

FONTS 2301, 2322, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als estofats (2322). Hi ha molts cuiners de les capitals que ho fan servir per a cuinar. Aquí ve a caçar un cuiner molt bo que s'està a Barcelona i diu que és molt bo per als cuinats, però té un gust molt fort (2301). Per a cuinar plats de caça i altres (2601, 2602). Això ho posen als gintònics (2601, 2602). OBSERVACIONS. Al terme d'Ulldemolins es fa servir molt (2322). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2301, 2322, 2601, 2602).

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 1623, 2372, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ens els menjàvem, però no eren massa bons (1623). Ens menjàvem els fruits (2372).

La grana, se la mengen les grives (2601, 2602). DESTINACIÓ. Alimentació humana (1623, 2372). Alimentació animal (2601, 2602).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2308. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Diuen que si agafes aquestes boletes i les poses dins al vi (*Vitis vinifera*), es torna agre, es torna vinagre. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En fan ginebra. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Fructificació

Cinegètic

FONTS 2347, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es feia servir per a enganyar els moixons [dit "mixons"] i atrapar-los (2347). La grana se la mengen les grives i es feia servir per a parar rateres (2601, 2602).

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 2301, 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Agafes una bossa de ginebrons i la poses a sota el llit sense que l'altre ho sàpiga i al cap de dos mesos, aproximadament, li començaran a caure les berrugues (2301). Agafes set fruits de ginebró i ho tapes amb una pedra on no hi arribi la humitat, després has de dir tres vegades el nom de la persona que té les berrugues. Els fruits s'aniran assecant i un cop secs, caurà la berruga (2346).

Part aèria

Altres informacions

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es feia oli de ginebre als forns.

Tija

Obtenció de fusta

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Se n'aprofitava la fusta, perquè és bona i dura molts anys.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 2347, 2420, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Aquí no n'hi ha molt (1622). A Tarrés tenim un càdec que surt en l'última edició de l'Enciclopèdia catalana (2347). Aquí a la Pobla quasi tot és càdec, a partir de 800 metres tot és ginebró (*Juniperus communis*) (2420). Si tu talles un tronc de ginebre i el deixes assecar 10 anys i l'olores i encara sents la mateixa olor (2601, 2602). El forn que hi ha aquí a Bovera era industrial, era per fer-ne gran producció. A baix posaven les soques de ginebre, ho tapaven amb argila i al damunt hi feien foc, quedant només un forat per a carregar i remenar. A dalt cremaven les soques cuites d'una fornada abans o carbó, per dalt ho remenaven perquè no s'apagués la brasa. I llavors sortia tota la resina de dins per aquesta canaleta, sortia oli amb aigua i per decantació es separava. La doble paret servia per a mantenir l'escalfor i fer suar el ginebre, era com un forn. A Riba-roja n'hi ha 5 o 6 de forns d'aquests i es portava a vendre cap allà dalt a la muntanya. A les Garrigues hi ha aquest de Bovera i un altre a la Granadella però està destruït. Si era per producció casolana en una roca simplement feien una canal amb el regatell, d'això n'hi havia d'haver a tot arreu. A la Pobla d'aquests n'hi ha tres. Es construïa en llocs on hi hagués força ginebre als voltants, es preferia el ginebre femella perquè el mascle no portava tanta quantitat d'oli. D'aquest forn ningú en vida se'n recorda d'haver-ho fet servir (2601, 2602).

Juniperus phoenicea L. subsp. *phoenicea* (cupressàcies)

BCN 125500

NOMS POPULARS

Savina (2443, 2444, 2601, 2602)

Sivina (2301, 2310, 2311, 2347, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2543, 2544)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Abortiu

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Això és abortiu. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Suposo que era aigua de la rama. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. M'ho va dir un metge.

USOS ALIMENTARIS

Fructificació

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Els ocells en mengen els fruits. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES USOS

Planta sencera

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 2301, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Nosaltres ho fèiem servir per a fer l'arbre de Nadal (2301). Per a fer l'arbre de Nadal (2543, 2544).

Tija

Elaboració de bastons

FONTS 2301, 2310, 2311, 2347, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer bastons o ganxes que se'n diu. Ho tallaven i al foc li donaven la corba que volies, es deixava lligat i fins que s'assecava, llavors ja es podia tallar (2310, 2311). Per a fer un bon gaiato. N'agafes una que pugi recta i la talles, després al foc li dones forma a la punta (2301). Per a fer bastons (2347). Per a fer bastons, es doblegaven al mateix arbre i quan estava bé es tallava per baix, sempre en lluna (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450).

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES

Fructificació

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PELS INFORMANTS. Si et fots una infusió d'això te'n vas a l'altre món. GRAU DE TOXICITAT. Letal. VIA D'INTOXICACIÓ. Interna.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2443, 2444. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Anàvem a fer herbes per a fer les barreges, després les assecàvem i les embossàvem.

Kochia scoparia (L.) Schrad. (amarantàcies)

BCN 140172

NOMS POPULARS

Mirambell (2308, 2543, 2544)

ALTRES USOS

Part aèria

Elaboració d'escombres

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En fèiem graneres.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2308. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Es fa molt gros i també s'acostuma a fer prop dels cementiris.

Lactuca sativa L. (compostes)

BCN 46842

NOMS POPULARS

Enciam (1622, 1623, 2301, 2307, 2312, 2322, 2345, 2422, 2437, 2438, 2537, 2715, 2716)

Ensalada (castellà) (2352)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2301, 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer dejunar els caragols abans de fer-los sortir (2301). A la cuina utilitzem diferents tipus d'enciam (2422). DESTINACIÓ. Alimentació animal (2301). Alimentació humana (2422).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 1623, 2307, 2312, 2322, 2345, 2352, 2437, 2438, 2537. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Abans en plantàvem, a l'hort es feia de tot no com ara (1623). En tinc a l'hort (2307, 2312, 2322). En tenim a l'hort. Algunes llavors són races [dit "varietats"] que el padrí ja plantava (1622). Ho plantàvem a l'hort (2345). *Tengo en el huerto.* (2352). Enyoro aquell enciam de l'hort, era molt més bo que tot això que hi ha ara (2437, 2438). En teníem a l'hort (2537).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

FONTS 2715, 2716. Amanida

FONT 2347. Menjar per a les gallines

***Lagenaria siceraria* (Molina) Standley (cucurbitàcies)**

BCN 50212

NOMS POPULARS

Carabassa (fruit) (2528, 2537)

ALTRES USOS

Fruit

Altres informacions

FONTS 2528, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n feia cantimplores (2528). Per a beure, les buidaven per dins (2537).

***Lathyrus cicera* L. (papilionàcies)**

BCN 125489

NOMS POPULARS

Pedrol (2528)

Veça (2301)

USOS ALIMENTARIS

Llavor

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Era el menjar dels coloms. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

No consta

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En mengen els afarams. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

***Lathyrus sativus* L. (papilionàcies)**

BCN 50775

NOMS POPULARS

Guixa (2528, 2538)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2528, 2538. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Abans es cultivava (2528). Als Torms abans se'n feien llegums (2538).

***Lathyrus* sp. (papilionàcies)**

NOMS POPULARS

Guixeta (2528)

USOS ALIMENTARIS

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es gastava verd per a donar a les bèsties. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

Laurus nobilis L. (lauràcies)

BCN 150355

NOMS POPULARS

Llorer (686, 687, 688, 690, 691, 692, 697, 698, 1622, 1623, 1625, 2301, 2306, 2307, 2310, 2311, 2323, 2324, 2325, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422, 2427, 2431, 2432, 2441, 2442, 2454, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2543, 2544, 2713)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Diürètic

FONTS 697, 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Diuen que és diürètica (2325). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Infusió (2325). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. A vegades ho donàvem barrejat amb altres coses (697).

Expectorant

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al refredat de pit. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Aerosol (ús intern). PREPARACIÓ. En feien bafs [dit "baus"]. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fulla**

Condiment

FONTS 686, 687, 688, 690, 691, 692, 698, 1622, 1625, 2301, 2306, 2307, 2310, 2311, 2323, 2325, 2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2431, 2441, 2442, 2454, 2538, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a donar gustet a la carn (686, 687). Per a condimentar la cassola de tros (688, 692). Algunes vegades l'he posat per a assaonar les olives (*Olea*

europaea subsp. *europaea* var. *europaea*) (690). Per a cuinar, com a condiment (691). Jo en poso una fulleta per a donar gustet a la cassola de tros (698). Per a cuinar (1622, 1625, 2301, 2306, 2307, 2310, 2311, 2323, 2345, 2431, 2441, 2442, 2538, 2713). Per als guisats de caça (2325). Per a cuinar, sobretot per als guisats (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Per a cuinar, per als guisats i sofregits (2454). Per a aromatitzar oli (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) i vi (*Vitis vinifera*) (2538). OBSERVACIONS. A mi no em xoca gaire [dit "garie"] (2301). DESTINACIÓ. Alimentació humana (686, 687, 688, 690, 691, 692, 698, 1622, 1625, 2301, 2306, 2307, 2310, 2311, 2323, 2325, 2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2431, 2441, 2442, 2454, 2538, 2713).

ALTRES USOS**Part aèria**

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 686, 687, 2324, 2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a beneir el dia de Rams (686, 687, 2537). Per a portar a beneir (2324). Per a portar a beneir el dia de Rams (2345). El dia de Rams se'n portava a beneir una rama (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2537. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. D'aquí ve el nom de Llorac.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS**Fulla**

FONT 1623, 2347, 2543, 2544. Condiment per a la carn

FONT 2347. Condiment per a les faves

FONT 690, 1623, 2427, 2442, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536.

Condiment per a les olives

FONT 2422. Condiment per als caragols

FONT 2432. Ratafia

***Lavandula angustifolia* Mill. subsp. *angustifolia* (labiades)**

BCN 29713

NOMS POPULARS

Espígol (2302, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450)

Lavanda (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536)

Lavanda (castellà) (2352)

USOS MEDICINALS

Summitat florífera

Antiinflamatori faringi

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Va muy bien para el dolor de garganta junto a otra hierba.* FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2302. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En tinc planta per a fer bonic.

Summitat florífera

Cosmètic

FONTS 2302, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer colònia (2302). Es feia servir per a fer colònia (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450).

Repel·lent

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Para las polillas.*

***Lavandula latifolia* Medic. (labiades)**

BCN 96766

NOMS POPULARS

Espígol (692, 1622, 2301, 2302, 2306, 2310, 2311, 2325, 2345, 2346, 2347, 2420, 2423, 2424, 2432, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2454, 2478, 2537, 2538, 2539, 2601, 2602, 2713)

Lavanda (2310, 2311, 2539)

USOS MEDICINALS

No consta

Antihipertensor

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va bé per a fer baixar la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic extern

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És molt desinfectant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antitussigen

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va bé per a la tos. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Cicatritzant

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És molt cicatritzant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Diürètic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És molt diürètica. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Expectorant

FONT 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als refredats de pit. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria florida**Antifúngic**

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al morsalat. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Es fa bullir la part aèria florida, si està seca no passa res, t'has de mullar amb aquesta aigua i un cotó set vegades. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. El nostre nen va tenir això del morsalat i el metge li va dir que això no ho podia curar, li ho vaig provar amb això i no n'ha tornat a tenir més.

Per a la sarna

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la ronya. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Es fa bullir la part aèria florida, si està seca no passa res, t'has de mullar amb aquesta aigua i un cotó set vegades. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Summitat florífera**Anticefalàlgic**

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de cap. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. PREPARACIÓ. No sé molt bé com ho feien servir. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antipiròtic

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les cremades. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. PREPARACIÓ. No sé molt bé com ho feien servir. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hipolipemiant

FONTS 2310, 2311. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer baixar el colesterol. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Es feia bullir. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Cada matí en dejú. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. M'ho va dir un home de Tortosa que venia aquí a collir olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*). A mi no em va acabar de funcionar.

Per a les picades d'abelles

FONT 2538. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. PREPARACIÓ. No sé molt bé com ho feien servir. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS**Flor****Obtenció de mel**

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A les abelles els agrada, és una planta mel·lífera.

Planta viva ex situ

Agrosilvopastoral

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En agricultura ecològica ho fan servir per a evitar les plagues.

Jardineria

FONTS 2423, 2424, 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho vam treure del tros i ho hem plantat aquí al costat de la cabana (2423, 2424). En tinc plantat al jardí (2454).

Summitat florífera

Ajuda a la llar

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Com a desodorant per a la roba. Si la roba t'agafa una olor especial, bulls una mica d'herba d'aquesta i ho barreges amb l'aigua d'esbandir.

Ambientador

FONTS 2302, 2310, 2311, 2325, 2345, 2347, 2432, 2478, 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a posar als armaris, embolicadet amb paper de seda. Així sempre feia bona olor la roba (2325). Per a aromatitzar les entrades de les cases o els armaris (2310, 2311). Per a donar olor als armaris (2302). Es posa a les cases perquè fa molta olor (2345). El posaves a la pala i li tiraves una mica de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*), quan es cremava al foc feia que sortís més fum i feia molta olor (2347). Per als armaris (2432). Per a fer olor, en posàvem a casa per a fer olor (2478). Al Soleràs l'utilitzaven per a perfumar (2538).

Cosmètic

FONTS 2346, 2478, 2537, 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En fan colònia (2346). Per a fer olor, en portava sempre un ramet a la butxaca

(2478). Un oncle meu em va dir que en fes colònia però no valia res (2537). N'he fet oli per a posar-lo a les cremes (2539).

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es recull per Sant Agustí i es posa a casa, diuen que així no tens mal de cap en tot l'any.

Elaboració de rams

FONTS 2310, 2311, 2345, 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n feien rams (2310, 2311). Per a fer bonic (2345). Per a fer rams (2420).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 2310, 2311, 2420, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2454, 2537, 2539. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa unes floretes molt petites de color lila, però no en recordo el nom (2310). Fa unes floretes molt petites de color lila (2311). Per aquí no se'n fa gaire (1622). Aquí se'n fa molt (2420). La gent que ve a l'estiu ho arrenquen tot, jo els dic que només agafin el que necessiten (2420). N'hi havia algun rodal [dit "ruedo"] per aquí (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). N'hi ha molt aquí a la Floresta (2454). Fa molta olor (2537). Enguany se n'ha fet molt poc (2539).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS MEDICINALS****Summitat florífera**

FONT 2306. Anticatarral

FONT 2453. Antiinflamatori

FONT 2453. Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONT 2347. Cicatritzant

FONT 2347. Vulnerari

USOS ALIMENTARIS**Summitat florífera**

FONT 2432. Ratafia

Lavatera maritima Gouan (malvàcies)

BCN 14355

NOMS POPULARS

Malva marina (2325, 2429)

USOS MEDICINALS**No consta**

Desconegut per l'informant

FONT 2325. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En feien infusió. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. No recordo per a què ho feien servir.

ALTRES USOS**Planta viva *ex situ***

Jardineria

FONT 2429. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La tinc plantada al jardí.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2325. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Es fan molt altes.

Lens culinaris Medic. (papilionàcies)

BCN 29990

NOMS POPULARS

Llentia (2372)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2372. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Durant el temps de la guerra vam arribar a plantar moltes coses.

Lepidium draba L. (crucíferes)

BCN 150382

NOMS POPULARS

Bàbol (684)

USOS MEDICINALS**Part aèria**

Litotríptic renal

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la pedra i areneta [dit "arenilla"]. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 684, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És una mala herba (684). Se'n fa a la vora dels camins (2543, 2544).

Lepidium latifolium L. subsp. *latifolium* (crucíferes)

BCN 125482

NOMS POPULARS

Herba de la pedra (2304, 2453, 2712)

Herba de les pedres (2543, 2544)

Herba del ronyó (2543, 2544)

Pulmonària (2601, 2602)

Rompepedras (castellà) (2712)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Antiprostàtic

FONTS 2453, 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la pròstata (2453). Va bé per a la pròstata (2712). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Litotríptic renal

FONTS 2304, 2440, 2441, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Una dona que tenia una pedra s'ho va prendre i quan es va anar a fer l'ecografia ja no la hi van trobar (2304). Per a les pedres del ronyó (2440, 2441, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Per a les pedres (2525, 2526, 2527). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. S'ha de prendre durant nou dies i parar nou dies (2304). Durant nou dies un vas al matí i un vas a la nit (2543, 2544). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Jo no ho he necessitat mai (2304). Hi ha gent que tenia hora per a operar-se i amb això no els va caldre (2525, 2526, 2527).

Protector renal

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Quan et comences a sentir mal als ronyons. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Durant nou dies un vas al matí i un vas a la nit. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2440, 2441, 2453, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. El nostre hort n'està ple d'això (2441). Fa unes fulles grosses (2440, 2441). En tinc de plantada allà a la granja (2453). M'ho va donar un home per a plantar-ho i em va dir que no m'ho deixes perdre (2525, 2526, 2527). En teníem a l'hort (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Jo n'he plantat al jardí (2543, 2544). Es fa als horts (2601, 2602).

Leuzea conifera (L.) DC. in Lam. et DC. (compostes)

BCN 125484

NOMS POPULARS

Castanyoles (2301)

Guitarra (2420)

Pinya de Sant Joan (2345)

Pinyeta de Sant Joan (2601, 2602)

USOS MEDICINALS

Inflorescència

Antisèptic ocular

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Quan tens els ulls inflamats o bruts. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Es fa servir com si fos camamilla (*Matricaria recutita*). DESTINACIÓ. Medicina humana.

No consta

Antihelmíntic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cucs de la panxa. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS

Inflorescència

Elaboració de rams

FONT 2345. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer bonic.

Jocs i joguines

FONTS 2301, 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho fèiem servir per a jugar i fer sorollet (2346). Abans hi jugàvem, fèiem música (2301).

Part aèria florida

Elaboració de rams

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És decorativa.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2346. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. No recordo molt bé com en dèiem, acordeó [dit "acordeón"] o guitarra.

Ligustrum japonicum Thunb. (oleàcies)

BCN 102335

NOMS POPULARS

Troana (2454)

ALTRES USOS

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. N'he plantat al jardí.

Ligustrum lucidum Ait.f. (oleàcies)

BCN 38645

NOMS POPULARS

Troana (2454)

ALTRES USOS

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En tenim al jardí.

Lilium candidum L. (liliàcies)

BCN 46841

NOMS POPULARS

Lliri de Sant Antoni (2478)

USOS MEDICINALS

Flor

Vulnerari

FONT 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Anava molt bé per a les ferides, era molt eficaç. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tintura alcohòlica (ús extern). PREPARACIÓ. Els pètals es posaven en alcohol i es deixava macerar, llavors es posava el pètal damunt la ferida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2478. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Fa una olor molt intensa.

***Limodorum abortivum* (L.) Swartz (orquidàcies)**

BCN 51622

NOMS POPULARS

Orquídia de color rosa (2432)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2432. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Se'n fa força, és més espigada.

***Limonium hibericum* Erben (plumbaginàcies)**

BCN 96755

ALTRES USOS**Part aèria florida**

Elaboració de rams

FONT 689. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a decorar la casa.

Repel·lent

FONT 689. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es posava a les llums i així no s'hi posaven els mosquits i les mosques.

Limonium* sp. (plumbaginàcies)*NOMS POPULARS**

Giraolles (2312)

Sempreviva (2325)

Trencaolles (2440, 2441, 2442, 2543, 2544)

USOS MEDICINALS**Part aèria florida**

Antihipertensor

FONT 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Crec que em van dir que ho feien servir per a baixar la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS**Part aèria florida**

Elaboració de rams

FONTS 2325, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Feia bonic a les entrades de les cases (2543, 2544). Per a fer bonic (2325).

Repel·lent

FONTS 2308, 2325, 2478, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es posava a l'estable per a entretindre les mosques, no les matava però estaven distretes (2478). Es posava als llums i així no hi anaven les mosques (2543, 2544). Es posaven a les bombetes [dit "bombilles"], perquè no hi paressin les mosques i s'hi caguessin (2308). És un repel·lent d'insectes, es posava de cap per avall, penjat del sostre, a les entrades de les cases (2325).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2325, 2454, 2478. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa una floreta blanca o lila, petita, petita (2478). A les pedreres n'hi ha (2478). Es fa a la roca, és molt resistent i floreix cap allà al setembre (2454). És com aquella floreta blanca que es posa als rams de flors o als rams de les núvies, però aquesta és lila (2325). Quan s'asseca no li cau la flor i quan és tendra sembla que sigui seca (2325).

***Linum tenuifolium* L. subsp. *suffruticosum* (L.) Litard.**
(linàcies)

BCN 125496

NOMS POPULARS

Flor blanca (1621, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450)

Flor de la poca virtut (2538)

Flor maleïda (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450)

Herba maleïda (2454)

Llet de Maria (2454)

Maleïda (2346, 2538)

Mare de Déu (1621)

ALTRES USOS

Planta sencera

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONTS 1621, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2524, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va demanar ser més blanca que la Mare de Déu i aquesta li va dir blanca seràs, però virtut no tindràs (1621). No val per a res, la Mare de Déu la va maleir perquè volia ser més blanca que ella i li va dir: blanca seràs, però virtut no tindràs (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). No hi ha cap planta que no curi res, només n'hi ha una que no té cap utilitat. Quan va passar la Mare de Déu davant seu li va preguntar què volia curar i ella va respondre jo vull ser més blanca que tu i la Mare de Déu li va dir blanca seràs, però virtut no tindràs (2524, 2525, 2526, 2527). Blanca seràs, però virtut no tindràs (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). A l'Albagés diuen que aquesta flor va estar maleïda perquè va tenir la supèrbia de voler ésser més blanca que la llet de la Mare de Déu. És per això que

és menystinguda, tant per a persones com per al bestiar. No té ni olor (2538). A Llardecans diuen que no serveix per a res, perquè va voler ser més blanca que la llet de la Mare de Déu i la va convertir en una herba sense cap servei ni remei (2538).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2346, 2454. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És l'única que no fa mel, està maleïda per la Mare de Déu (2346). Una senyora em va dir que li deien així perquè era més blanca que la llet de la Mare de Déu (2454).

***Linum usitatissimum* L. (linàcies)**

BCN 47281

NOMS POPULARS

Lino (castellà) (2352)

Lli (697)

Llinosa (producte elaborat) (686, 687)

USOS MEDICINALS

Llavor

Resolutiu

FONTS 686, 687, 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. S'utilitzava per als furúncols i els grans dolents (686, 687). Per als grans (697). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Fèiem emplastres de farina de llinosa (686, 687). Venien a buscar el gra a la farmàcia, ho xafaven i ho feien bullir. Després aquella pasta se la posaven en forma d'emplastre (697). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *He plantado en el jardín.*

***Lippia triphylla* (L'Hér.) O.Kuntze (verbenàcies)**

BCN 125394

NOMS POPULARS

María Luisa (castellà) (2352)

Marialluïsa (690, 692, 695, 698, 1625, 2306, 2307, 2322, 2324, 2325, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2423, 2424, 2427, 2429, 2431, 2432, 2437, 2438, 2443, 2444, 2453, 2454, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2543, 2544)

USOS MEDICINALS

Fulla

Anticefalàlgic

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de cap. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antidismenorreic

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als dolors de regla. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori intestinal

FONTS 692, 2307, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2427, 2429, 2431, 2437, 2438, 2453, 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de panxa (692, 2307, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2427, 2429, 2431, 2437, 2438, 2453, 2454). Per al mal de panxa amb una mica de mel (2372).

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En fem infusió (692). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. En faig càpsules i així les puc fer servir amb la màquina del cafè (2427).

Desconegut per l'informant

FONTS 695, 2432. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern) (695). Desconegut per l'informant / No consta (2432). PREPARACIÓ. En infusió (695). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És medicinal (695). Es fa servir, però no sé per a què (2432).

Digestiu

FONTS 690, 692, 2306, 2322, 2347, 2429, 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a després de dinar, com a digestiu (690). És digestiu (692, 2429). Per a digerir (2306). Com a digestiva (2322). Per a pair (2347). És digestiva (2454). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En fem infusió (692). En aigua (2322). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Cada any en faig un potet i si no l'he gastat el canvio (2306).

Per al malestar

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al malestar i la deixadesa. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Tranquil·litzant

FONTS 2538, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a tranquil·litzar i relaxar una mica (2538). Relaxa molt (2543, 2544). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

No consta

Digestiu

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Al Soleràs l'utilitzaven per a pair. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONTS 695, 1625, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a beure (695). Per a prendre (1625, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). DESTINACIÓ. Alimentació humana (695, 1625, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb licor

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer ratacia. Es fa amb una base d'anís i altres herbes, però no s'hi posa nous (*Juglans regia*). DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONTS 2307, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En teníem de plantada (2307). Ho tinc plantat al jardí (2543, 2544).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 695, 2352, 2372, 2443, 2444. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Jo en tinc a l'hort (695). *Hay de flor violeta y de flor blanca, las hojas también son diferentes.* (2352). Ho teníem plantat a l'hort (2372). La recollíem de l'hort (2443, 2444).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Fulla

FONT 2352. No consta

FONT 2372. Tranquil·litzant

USOS ALIMENTARIS

Fulla

FONT 690, 698, 2324, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2429, 2431, 2437, 2438, 2441, 2442, 2537. Ratafia

Lithospermum fruticosum L. (boraginàcies)

BCN 125523

NOMS POPULARS

Curanafres (2543, 2544)

Embuder [ambuder](2321)

Embudera [embudera] (2437, 2438, 2543, 2544)

Embudets [ambudets] (1621, 2426, 2427, 2601, 2602, 2713, 2714)

Herba embudera [herba ambudera] (2308, 2538, 2601, 2602)

Tàrrec (2321)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Anticatarral

FONTS 2308, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als constipats (2308). Per als refredats (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihipertensor

FONTS 1621, 1624, 2321, 2427, 2437, 2438, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2601, 2602, 2713, 2714. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va molt bé per a baixar la sang (2321). Per a la pressió (1621, 2714). Per a rebaixar la sang (1624, 2427, 2601, 2602, 2713). Per a fer baixar la pressió (2437, 2438). Per a la sang (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Infusió (1621). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. En fan novenes (1621). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És la típica, la clàssica per a rebaixar la sang aquí a les Garrigues (1621).

Vulnerari

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho feien servir per a curar les llagues dels collars dels animals. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. En feien xops. DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

ALTRES USOS**Flor**

Jocs i joguines

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les flor xiulen.

Obtenció de mel

FONT 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Agrada molt a les abelles.

Planta sencera

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A l'Albagés diuen que aquesta herba cura el mal de boca, però a part cal dir aquesta oració tot fregant

l'herba: "per la virtut que tu tens, per la virtut que Déu t'ha dat, fes-li curar la boca ben prompte i ben aviat".

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho he provat de plantar al jardí, però no m'agafa.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1624, 2308, 2437, 2438, 2454, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544, 2713. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa unes floretes blaves (2308). És una herba més aviat rasposa (2713). Fa una floreta blava, com unes campanetes (1624). Hi ha mates de flor vermella i d'altres lila, les bones són les de color lila (2437, 2438). Fa una flor blava lilosa (2454). Fa unes floretes liles (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Fa una flor lila (2543, 2544).

***Lobelia inflata* L. (campanulàcies)**

BC 646149

NOMS POPULARS

Lobèlia (697)

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS MEDICINALS****Part aèria**

FONT 697. Anticatarral

***Lolium rigidum* Gaud. (gramínies)**

BCN 156575

NOMS POPULARS

Margall (1621, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2420)

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 1621, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al bestiar (1621). Per a donar als conills (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). DESTINACIÓ. Alimentació animal (1621, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361).

***Lonicera implexa* Ait. subsp. *implexa* (caprifoliàcies)**

BCN 125512

NOMS POPULARS

Lligabosc (2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Part aèria**

Anticatarral

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan es constipaven les mules. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Ben picat al civader. DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Es fa als obacs i n'hi ha que fa molta olor.

***Luffa cylindrica* (L.) Roem. (cucurbitàcies)**

BCN 64329

NOMS POPULARS

Carabassa (2309)

ALTRES USOS**Endocarpi**

Ajuda a la llar

FONTS 2309, 2427. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer esponges (2309). Per a fer fregalls i esponges (2427).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2427. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. S'encarrassa pertot arreu.

***Lunaria annua* L. (crucíferes)**

BCN 31287

NOMS POPULARS

Flor de plata (2432)

Fulla de plata (2306)

Moneda de Judas (castellà) (2352)

Moneda del papa (2432)

ALTRES USOS**Llavor**

Altres informacions

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Las semillas, las utilizo para hacer objetos.*

Part aèria fructificada

Elaboració de rams

FONTS 2306, 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer rams per a casa (2306). Per a fer bonic (2432).

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho tinc plantat al jardí.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2306, 2352. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa una floreta lila (2306). *El nombre es una traducción literal del alemán.* (2352). *Florece de color violeta muy fuerte.*(2352).

***Lycoperdon perlatum* Pers. (licoperdàcies)**

BCN E-82

NOMS POPULARS

Farinosa (2428)

Pet de llop (2427, 2428)

USOS MEDICINALS**Espora**

Vulnerari

FONTS 2427, 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La pols de pet de llop va molt bé per a les ferides de les mules (2427). La pols es feia servir per a les nafres dels animals, tot ben empolvorat [dit "empolvat"] (2428). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

ALTRES USOS**Espora**

Altres informacions

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Una vegada ho vaig provar per a envellir la pedra, però no va acabar de funcionar. OBSERVACIONS. No es desfà a l'aigua, queda agrumollat.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2428. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. La pols, quan s'oxidava, es tornava de color violaci.

***Lygeum spartum* L. (gramínies)**

BCN 125497

NOMS POPULARS

Albardín (castellà) (2543, 2544)

Espart (693, 1622, 1625, 2301, 2308, 2310, 2311, 2312, 2321, 2322, 2436, 2478, 2528, 2537, 2543, 2544, 2601, 2602)

ALTRES USOS**Part aèria**

Agrosilvopastoral

FONTS 693, 1625, 2312, 2321, 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n feia la corda que s'utilitzava per al fus, allò per a fer la línia recta de l'hort (693). Per a fer cordes (2321). Abans ho fèiem servir per lligar els feixos (1625). Per a fer cordills per a lligar rama, garbes, etc (2528).

Ajuda a la llar

FONTS 684, 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n feien ventalls per al foc (684). Per a fer ventalls i fregalls (2528).

Altres informacions

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer els caragols a la grotesca. Es posava sal a la pedra i tots els caragols, i es cobria d'espart. Després s'hi fotia foc i quan bufaves ja quedaven tots nets i cuits, quedaven una mica bавosos.

Cistelleria

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les estores, les posàvem a la vora dels carros i eren d'espart, però les compràvem fetes.

Elaboració d'escombres

FONT 2322. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer escombres.

Elaboració de calçat

FONTS 2308, 2310, 2311, 2312, 2321, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En fèiem espartenyas (2321). Per a fer espartenyas (2308, 2312, 2601, 2602). Per a les soles de les espartenyas (2310, 2311). OBSERVACIONS. Es feia assecar i després per treballar-lo el feien revindre amb aigua (2308).

Elaboració de cordes i sogues

FONTS 1622, 2308, 2436, 2478, 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer sogues (2308). Se'n feien vencills per a lligar sacs (1622). Per a fer sogalls o vencills (2478). Els cordills es feien de vencills fets d'espart (2436). Se'n feien vencills (2543, 2544). Per a fer vencills (2601, 2602). OBSERVACIONS. Es feia assecar i després per treballar-lo el feien revindre amb aigua (2308).

Recol·lecció per a la venda

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Al temps de la gana se l'anaven a vendre.

Planta sencera

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONT 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Rucs, dones i sogues d'espart, per molt que matinis sempre faràs tard.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2310, 2311, 2321, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Un any se'n va fer molt i ho compraven a preu d'or (2321). Aquí no se'n fa gaire (2310, 2311). Aquí n'hem dit sempre espart, però un senyor em va dir que això no ho era (2543, 2544).

***Magnolia grandiflora* L. (magnoliàcies)**

BCN 156563

NOMS POPULARS

Magnòlia (2436)

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Flor**

FONT 2436. Ratafia

Malva sylvestris L. (malvàcies)

BCN 125508

NOMS POPULARS

Malva [mauva] (684, 688, 692, 693, 694, 695, 698, 1621, 1622, 1624, 1625, 2301, 2308, 2312, 2323, 2325, 2345, 2346, 2347, 2420, 2428, 2431, 2432, 2436, 2441, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2454, 2478, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602, 2712, 2715, 2716)

Panellets (fruit) (684, 688, 692, 693, 694, 1624)

USOS MEDICINALS**Flor**

Anticatarral

FONTS 2443, 2444. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als constipats juntament amb altres plantes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Expectorant

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als constipats, estava el pit. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua de les flors. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Salutífer

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Diuen que menjar les flors va bé per a prevenir els constipats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Jo no ho he fet mai.

Fulla

Antitussigen

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les fulles van bé per a la tos. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Resolutiu

FONT 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als furúncols. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Se'n fa un pegat amb la fulla bullida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Anticatarral

FONT 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als refredats [dit "arrofredats"]. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En infusió. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori intestinal

FONTS 2441, 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de panxa (2441). Per a quan la canalla tenia mal de ventre (2525, 2526, 2527). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Una tasetta d'aigua (2441). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antineoplàstic

FONTS 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Hi ha una dona que tenia un mal dolent i l'hi van curar amb això. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Desconegut per l'informant

FONT 2432. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Ho utilitzaven com a medicinal, jo ho anava a buscar per a una veïna, però no recordo per a què ho utilitzava.

Expectorant

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als constipats de pit. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Aerosol (ús intern). PREPARACIÓ. Se'n feien bafs [dit "bafos"]. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Laxant

FONTS 2345, 2347, 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer lavatives quan no vas de ventre, també per a animals (2345). Per a fer lavatives quan no podies anar de ventre (2347). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Ènema (ús intern) (2345, 2347). Tisana (ús intern) (2538). PREPARACIÓ. S'agafava tal i com es trobava i es feia bullir (2347). DESTINACIÓ. Medicina humana i veterinària (2345). Medicina humana (2347, 2538).

Purgant

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Com a purgant per a animals i persones. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua de mauves. DESTINACIÓ. Medicina humana i veterinària.

Resolutiu

FONTS 2346, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als bonys (2346). Deien que es feia servir per als bonys (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Ben xafat i damunt del bony com un pegat (2346). Pegats (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria florida

Antiinflamatori faringi

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de coll, és infal·lible. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. S'escalden fulles i flors. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antitussigen

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a quan tenien tos. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Feien bullir malva. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Laxant

FONT 2323. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a anar de ventre, era com un laxant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Fèiem aigua de la planta sencera, fulles i flors. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Resolutiu

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a madurar bonys de naturalesa infecciosa. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Feien un pegat de la planta matxucada [dit "matxacada"] amb sagí dolç fos i tot barrejat. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Flor

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 692, 693, 694. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És bo per a menjar, les flors i els panallets. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 684, 688, 692, 693, 694, 1622, 1624, 2301, 2308, 2312, 2346, 2428, 2431, 2432, 2436, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ens menjàvem els panellets (684, 688, 1624). És bo per a menjar, les flors i els panellets (692, 693, 694). Ens menjàvem els botons de les flors (1622). Es menjaven els panets. Jo en menjava sempre (2301). Ens menjàvem els fruits (2308, 2525, 2526, 2527). Ens en menjàvem el fruit (2312). Menjàvem els botonets de les mauves (2346). Els panellets ens els menjàvem (2428). Es menjaven els fruits (2431). En menjàvem els cors (2432). Menjàvem els fruits (2436). Menjàvem els fruits quan érem petits (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Ens ho menjàvem (2539). Els botons de les mauves ens els mengem (2543, 2544). Ens en menjàvem les tomates (2601, 2602). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 688, 692, 693, 694, 1622, 1624, 2301, 2308, 2312, 2346, 2428, 2431, 2432, 2436, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602).

Part aèria

Ingestió de la part de la planta cuïta - Cuïta en aigua

FONT 1625. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi ha llocs que s'ho mengen com a verdura. OBSERVACIONS. Jo no n'he menjat mai. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Flor**

Obtenció de mel

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A les abelles els agrada. És una planta mel·lífera i pol·linífera.

Fulla

Jocs i joguines

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Jugàvem amb les fulles, com si fossin talls de carn, cada fulla era un bistec i una venia i l'altra comprava.

Planta sencera

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONTS 2308, 2428, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es diu que un cec és va emportar un nen a mirar una finca i li va preguntar si hi havia mauves, el nen li va respondre que sí i el cec va respondre, doncs ja podem comprar el terreny. Si hi ha mauves vol dir que la terra és bona (2308). Quan una casa tenia un deute es deia: "aquest bony no el rebentaran ni amb tota la malva i el sagí dolç del terme" (2428). Ves a criar malves (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 695, 2443, 2444, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Els gitanos a vegades en venen a buscar (695). Recollíem la flor, costava molt arribar a fer-ne un cabàs (2443, 2444). La feien assecat i ja en tenien per a tot l'any (2601, 2602).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS MEDICINALS****Flor**

FONTS 2443, 2444. Anticatarral

FONT 2428. Expectorant

USOS ALIMENTARIS**Flor**

FONT 2432. Ratafia

***Manihot esculenta* Krantz (euforbiàcies)**

BCN-E 219

NOMS POPULARS

luca (2422)

USOS ALIMENTARIS**Tubercle**

Ingestió de la part de la planta cuïta - Cuïta en oli

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer-ne xips.

DESTINACIÓ. Alimentació humana.

***Mantiscalca salmantica* (L.) Briq. et Cavill. (compostes)**

BCN 125420

NOMS POPULARS

Cabossetes (1623, 2312, 2431, 2528)

Escombra (2321)

Granera (2308, 2321, 2454)

Granereta (2437, 2438, 2453, 2478, 2601, 2602)

Herba de la cabosseta (2543, 2544)

Herba granera (684)

Nomançana (2525, 2526, 2527)

USOS ALIMENTARIS**Fulla jove**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2308, 2312, 2321. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar amanit, quan és petitet a terra (2321). Quan és tendra es menja com enciam (2312). Es menjaven quan eren petites (2308). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2308, 2312, 2321).

ALTRES USOS**Part aèria**

Ajuda a la llar

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho fèiem servir per a fer raspalls.

Elaboració d'escombres

FONTS 684, 1622, 1623, 2301, 2306, 2307, 2308, 2309, 2312, 2321, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2428, 2431, 2437, 2438, 2441, 2442, 2454, 2478, 2525, 2526, 2527, 2528, 2537, 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer escombres per a batre a l'era i les entrades de les cases (2321). Per a fer escombres (684, 1622, 1623, 2309, 2312, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2525, 2526, 2527). Se'n feien graneres per a l'era (2308). En feien escombres per a l'era (2307, 2454). Als Omellons feien servir aquesta planta per a fer escombres (2306). Per a fer raspalls, aquests són mes recis. Es fa quan és verd, poses una soga i hi poses el manat, llavors ho estrenys i ho lligues amb filferro. Quan ho tens fet li poses una llosa al damunt i queda recta i plana (2301). Per a fer escombres per a batre (2428). Se'n feien graneres per a escombrar, eren unes escombres més finetes (2431). Per a fer escombres per a l'era i el carrer. Es tallava i es lligava ben tupit, després s'hi posava pes i es deixava assecar (2437, 2438). En feien unes escombres llargues i grosses, no pesaven res (2441, 2442). Per a fer escombres per a l'era, és una fibra molt dura. En fèiem un feix ben lligat

amb dues lligades com trenades (2478). Per a fer graneres (2528). Per a fer escombres per a l'era. Es feia tendre i després es posava una pedra al damunt i es deixava assecar (2537). En fèiem graneres (2543, 2544). Per a fer escombres, preferien aquestes abans que les de botja (*Dorycnium pentaphyllum*) (2601, 2602). OBSERVACIONS. Aquestes queden més bé que les de botja (*Dorycnium pentaphyllum*), són més dures i rasquen més. Abans, al juny tothom feia raspalls per a les eres (2301). Allà al Solsonès també ho feien (2454).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2309, 2312, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2431, 2453, 2525, 2526, 2527, 2528. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Hi van molt les palometes (2312). Fa com unes cabossetes amb una flor lila (2309). Fa una floreta lila (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). N'hi havia poques pel terme (2431). Feia com unes cabossetes (2453). Fa una boleta a la punta (2525, 2526, 2527). D'aquesta planta no n'hi ha tanta aquí (2528).

***Marrubium vulgare* L. (labiades)**

BCN 96757

NOMS POPULARS

Malrubí (2454)

Marreu (684, 685, 688, 689, 691, 692, 1621, 2301, 2302, 2428, 2443, 2444, 2478)

USOS MEDICINALS

No consta

Desconegut per l'informant

FONT 2454. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Diuen que és molt medicinal.

Part aèria

Antiictèric

FONTS 685, 691. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a quan un es torna groc i l'han de fer sobreixir (691). Va bé per a curar el fetge. Li'n van fer beure quan estava groga (685). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Nou tassetes de cafè (691). Beure un vas de marreu en dejú (685). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Té un gust molt amarg (691).

Antisèptic extern

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fa sortir el pus a totes les bèsties. Quan les mules llauraven i es clavaven una estella al casc [dit "casco"], s'infectava i agafaven tètanus o si un gos es trenca un os i fa pus. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. En feien banys. DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

Antitetànic

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fa sortir el pus a totes les bèsties. Quan les mules llauraven i es clavaven una estella al casc [dit "casco"], s'infectava i agafaven tètanus o si un gos es trenca un os i fa pus. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. En feien banys. DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

Cicatritzant

FONTS 684, 688, 689, 692, 695, 2302. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a curar ferides, fa pujar la carn (684). Per a curar els animals, s'utilitzava com a cicatritzant (688). Per a cicatritzar ferides d'animals i persones (689). És medicinal. Aquí s'utilitza per a cicatritzar. Jo tenia un cavall que el vam curar amb marreu, cura les llagues (695). Per a curar ferides, cicatritzant (692). És el millor cicatritzant del món (2302). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús

extern). PREPARACIÓ. Es bull la planta i es suca la ferida (688). Li xopaves la ferida ben xopat d'allò i després durant dos o tres dies no llauraves, curaves la mula (689). Infusió de la planta i banys (2302). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. S'ha de netejar la ferida amb l'aigua (692). DESTINACIÓ. Medicina humana i veterinària (684, 689). Medicina veterinària (688, 695). Medicina humana (692, 2302). OBSERVACIONS. El pastor de Castellidans em va explicar que quan es barallaven els boccs, per a cobrir les ovelles, si s'obrien el cap s'anaven a fregar a una mata que hi havia a prop (684). Per als animals era imprescindible, portaven el collar i els fregava [dit "rossava"] i els feia ferida. Llavors amb allò els curaves (689). No sé si m'ho va dir mon pare o el Joan, però va bé (695). Per a beure és massa amarg (2302).

Hepatoprotector

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a netejar el fetge. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a la mixomatosi

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Quan va començar el mal de morro dels conills, mixomatosi, deien que si els donaves marreu es curaven. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

Per als esquinços

FONT 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als cascats o tortes de peu. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Picat i posa't directament. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vulnerari

FONTS 685, 691, 695, 2302, 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a quan els animals estaven llagats, que tenien ferida (691). Per a quan les

vaques i les mules tenien ferides, talls i coses així, els posàvem això del marreu (685). És medicinal. Aquí s'utilitza per a cicatritzar. Jo tenia un cavall que el vam curar amb marreu, cura les llagues (695). Per a les mules quan es llagaven (2302). Per a curar els cascs [dit "cascos"] dels animals o les ferides dels collars (2478). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Infusió de la planta i banys (2302). DESTINACIÓ. Medicina veterinària. OBSERVACIONS. No sé si m'ho va dir mon pare o el Joan, però va bé (695).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 695. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Els gitanos encara en venen a buscar.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria

FONTS 2443, 2444. Anticatarral

***Matricaria recutita* L. (compostes)**

BCN 140183

NOMS POPULARS

Camamil·la (692)

Camamilla (685, 690, 695, 697, 1621, 1625, 2306, 2307, 2310, 2311, 2324, 2325, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2429, 2431, 2436, 2437, 2438, 2441, 2442, 2443, 2444, 2454, 2478, 2537, 2538, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716)

Mançanilla (2347, 2372, 2453, 2534, 2712)

USOS MEDICINALS

Inflorescència

Antibacterià

FONTS 1621, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als mussols (1621, 2715, 2716). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Aigua de camamilla (1621). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Anticatarral

FONT 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als refredats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Ho faig assecar i ho guardo.

Antidismenorreic

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als dolors de regla. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori intestinal

FONTS 692, 2306, 2307, 2324, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2429, 2431, 2437, 2438, 2454, 2478, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de panxa (692, 2306, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2429, 2431, 2437, 2438, 2454, 2478, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Per al mal de panxa va molt bé (2307). Per a quan se t'ha posat alguna cosa [dit "algo"] malament a la panxa (2324). Per a quan les criatures [dit "crios"] tenen mal de panxa (2372). Per al mal de ventre de les mules (2429). Per al mal de ventre de les persones i els animals (2537). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern) (692, 2307, 2324, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2429, 2431, 2437, 2438, 2454, 2478, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537). Ènema (ús intern) (2306). PREPARACIÓ. En fem infusió (692). Lavatives d'aigua de camamilla (2306). DESTINACIÓ. Medicina humana (692, 2306, 2307, 2324, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2429, 2431, 2437, 2438, 2454, 2478, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536).

Medicina veterinària (2429). Medicina humana i veterinària (2537). OBSERVACIONS. A vegades amb aigua calenta i sal ja anava bé (2306).

Antisèptic ocular

FONTS 2310, 2311, 2325, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2429, 2437, 2438, 2441, 2442, 2453, 2454, 2478, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544, 2601, 2602, 2712, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als ulls malalts (2310, 2311, 2372, 2420, 2437, 2438, 2453, 2478, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544, 2712, 2715, 2716). Per al mal dels ulls (2325). Per als ulls (2347, 2441, 2442, 2601, 2602). Per a netejar els ulls (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2429). Per a netejar els ulls malalts, jo ho he fet servir per als gossos també (2454). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Se'n fai aigua i es netegen els ulls amb un drap de cotó (2437, 2438). DESTINACIÓ. Medicina humana (2310, 2311, 2325, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2429, 2437, 2438, 2441, 2442, 2453, 2478, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544, 2601, 2602, 2712, 2715, 2716). Medicina humana i veterinària (2454). OBSERVACIONS. Resseca molt (2453).

Digestiu

FONTS 690, 692, 2429, 2454, 2538, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Com a digestiu, després de dinar (690). Per a pair (2538). És molt digestiva (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En infusió (690). En fem infusió (692). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Estomacal

FONTS 697, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Principalment estomacal (697). Per a l'estómac (2713). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús

intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Encara és una cosa que es gasta avui dia (697). Ho faig assecar i ho guardo (2713).

Per a la conjuntivitis

FONTS 685, 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la conjuntivitis (685, 1621). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Decocció (685). Aigua de camamilla (1621). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Inflorescència

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONTS 1625, 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a prendre (1625). Per a prendre com a infusió (2347). DESTINACIÓ. Alimentació humana (1625, 2347).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ratafia de camamilla. OBSERVACIONS. A Linyola en fan moltíssima. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Planta viva *ex situ*

Repel·lent

FONT 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Aquesta la planto a prop dels trumfos (*Solanum tuberosum*) per a allunyar el pugó. OBSERVACIONS. Radical, però, no hi ha res.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2307, 2325, 2441, 2442, 2443, 2444, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. En tenim de plantada a l'hort

(2325). Jo en tenia de plantada a l'hort (2307). En tenim a l'hort (2441, 2442). La recollíem de l'hort (2443, 2444). Antes en alguns trossos en sortia, ara ja no (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). N'hi ha molta cap allí a Linyola i Preixana, aquí no se'n fa si no ho plantes (2537).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Inflorescència

FONT 2713. Hematocatàrtic

FONT 2713. Hipoglucemiant

USOS ALIMENTARIS

Inflorescència

FONT 692, 2324, 2436, 2437, 2438. Ratafia

***Medicago sativa* L. subsp. *sativa* (papilionàcies)**

BCN 125511

NOMS POPULARS

Alfals [aufals] (684, 685, 689, 690, 695, 698, 2310, 2311, 2312, 2324, 2420, 2431, 2436, 2437, 2438, 2454, 2478, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2601, 2602, 2713)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Antiequimòtic

FONTS 2310, 2311. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cascats, picades d'alfals i entre drap i drap es posava allà on tenies la moradura. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

OBSERVACIONS. Els futbolistes també s'ho posaven, abans no hi havia totes aquestes pomades que hi ha ara.

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONT 2324. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En fèiem pegats per als cops. Notes que s'asseca a l'acte i et va marxant l'escalfor del cop, llavors n'hi poses un altre i ja veuràs com baixa de ràpid la inflamació. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Agafes alfals i ho poses al morter amb un grapat de sal i una clara d'ou. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això va de meravella.

Expectorant

FONTS 2431, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als refredats de pit (2431, 2437, 2438). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Se'n feien pegats, però hi posaven més coses (2431). Pegats d'alfals (2437, 2438). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per als esquinços

FONTS 690, 2310, 2311, 2478, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a quan et feies un cascat al peu (690). Per als cascats, picades d'alfals i entre drap i drap es posava allà on tenies la moradura (2310, 2311). Per als cascats o tortes de peu (2478). Per als cascats (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Alfals i sal ben trinxat amb el morter (690). Alfals verd i picat, posat directament (2478). Picat amb sal (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Alfals amb sal, ben picat i posat com un emplastre amb una fulla de col (2601, 2602). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Els futbolistes també s'ho posaven, abans no hi havia totes aquestes pomades que hi ha ara (2310, 2311).

USOS ALIMENTARIS

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONTS 685, 689, 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Els ho donàvem a les mules (685, 689). Per a donar-ho a les bèsties (2420). OBSERVACIONS. Els cavalls no el digereixen bé (689). Aquesta es cultiva (2420). DESTINACIÓ. Alimentació animal (685, 689, 2420).

ALTRES USOS

Flor

Obtenció de mel

FONT 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Agrada molt a les abelles, s'havia de deixar per a fer grana, si no era un vist i no vist.

Part aèria

Agrosilvopastoral

FONT 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho faig servir per a ensulfatar. Poso en un bidó de plàstic xarmpió (*Urtica urens*), cua de cavall (*Equisetum ramosissimum*) i aigua, també em van dir de posar-hi alfals.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES

Part aèria

FONT 684. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PER L'INFORMANT. Si deixes les ovelles en una parada d'alfals sense haver menjat res més abans, s'inflen. GRAU DE TOXICITAT. Baix. VIA D'INTOXICACIÓ. Interna. TOXICITAT EN ANIMALS. Sí.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2713. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Abans sempre se'n feia poc o molt, jo en vaig sembrar quan tenia vaques.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria

FONT 698. Per als esquinços

Medicago sativa L. subsp. ***falcata*** (L.) Arcang.
(papilionàcies)

BCN 14020

NOMS POPULARS

Alfals bord [aufals bord] (684)

Alfals silvestre [aufals silvestre] (684, 2301)

Melga [melca] (2301, 2321)

USOS ALIMENTARIS

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2301, 2321. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. A les mules els agrada molt (2301). S'ho menjaven els corders o es recollia per a donar als conills (2321). DESTINACIÓ. Alimentació animal (2301, 2321).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 684, 2321. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Fa una flor groga (684). És molt semblant a l'alfals (2321).

Melissa officinalis L. (labiades)

BCN 156594

NOMS POPULARS

Melissa (2443, 2444)

Tarongina (692, 695, 2372, 2432, 2442, 2528, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Antiinflamatori intestinal

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de panxa. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Desconegut per l'informant

FONT 695. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En fan infusions. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És medicinal.

Digestiu

FONTS 692, 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La utilitzem com a digestiu (692). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En fem infusió (692). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Part aèria

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONT 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer infusions. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 695, 2432. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. En tinc a l'hort (695). Fa molta olor (2432).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria

FONT 2372. Ratafia

FONTS 2443, 2444. Tranquil·litzant

***Mentha x piperita* L. (labiades)**

BCN 125384

NOMS POPULARS

Menta (2454)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Condiment

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a cuinar les faves (*Vicia faba*). DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Planta viva ex situ

Jardineria

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En tinc de plantada al jardí.

***Mentha pulegium* L. (labiades)**

BCN 29895

NOMS POPULARS

Poleo (castellà) (2528)

Poliol (2454)

Poliol menta (2454)

USOS MEDICINALS

Part aèria florida

Digestiu

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És digestiva. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS

Planta viva ex situ

Jardineria

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En tinc de plantat al jardí.

***Mentha* sp. (labiades)**

NOMS POPULARS

Herba bona (2312, 2325, 2525, 2526, 2527)

Herbeta bona (2442)

Menta (688, 690, 698, 1625, 2301, 2302, 2323, 2324, 2325, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2422, 2423, 2424, 2431, 2432, 2437, 2438, 2442, 2443, 2444, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544, 2601, 2602)

Menta de fulla ampla (2301)

Menta de fulla estreta (2301)

USOS MEDICINALS

Fulla

Digestiu

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És molt digestiva. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. S'ha d'agafar els dies que no faci molta calor i que no estigui florida.

Tranquil·litzant

FONTS 2323, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Relaxant, per a les persones que estan una mica nervioses (2323). És molt relaxant (2442). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Se'n fa aigua de la fulla (2442). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Digestiu

FONTS 2325, 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la digestió (2325). L'herba bona és digestiva (2325). És digestiva (2432). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. A vegades ho barrejo amb poniol (*Satureja fruticosa*) (2325). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Estomacal

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És molt estomacal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Repel·lent d'insectes

FONT 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Com a repel·lent de mosques i mosquits. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. La portàvem aquí a l'orella. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Condiment

FONTS 688, 698, 2302, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422, 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a donar gust (688). A vegades en poso una mica a la cassola de tros, per a donar gustet (698). Hi ha gent que ho posa a les faves (*Vicia faba*) (698). Per a fer *mojitos* (2302). Per a adornar els plats i donar-los gust (2302). Per a posar a les faves (*Vicia faba*) (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). A la cuina d'aquí no s'utilitza molt, al Marroc és més comú (2422). Per a cuinar (2431). L'herba bona es fa servir per a cuinar i fer sofregits (2431). DESTINACIÓ. Alimentació humana (688, 698, 2302, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422, 2431).

Part aèria

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a refrescar a l'estiu, en fem aigua i enlloc de beure aigua bevem això. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Fulla

Ambientador

FONTS 2442, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho posaven als llibres, perquè feia bona olor (2543, 2544). Abans quan anàvem a l'escola, posàvem una fulla a dins dels llibres i sempre feien bona olor (2442).

Planta viva *ex situ*

Agrosilvopastoral

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En agricultura ecològica ho fan servir a evitar les plagues.

Repel·lent

FONT 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Com a repel·lent de mosques i mosquits, una torreta amb una mica de menta.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2325, 2431, 2442, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa la fulla rodona (2325). L'herba bona té la fulla més estreta (2325). La menta vertadera és la de fulla estreta, la de fulla ampla no fa tanta olor (2301). En tinc al corral (2431). Fa la fulla estreta (2431). L'herba bona fa una fulleta estreta (2431). Fa la fulla ampla (2442). L'herbeta bona fa la fulla estreta (2442). En tenen als horts (2601, 2602).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria

FONTS 2443, 2444. Coadjuvant en el tractament antiobesitat

FONT 2713. Hematocatàrtic

FONT 2713. HipogluceMIant

USOS ALIMENTARIS

Fulla

FONT 2312. Paellot

FONTS 2324, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. Ratafia

Part aèria

FONT 690, 698, 2372, 2437, 2438. Ratafia

***Mentha spicata* L. (labiades)**

BCN 125414

NOMS POPULARS

Herba bona (2543, 2544)

Herba de Santa Maria (2347)

Herbeta de Santa Maria (2713)

Hierbabuena (castellà) (2302)

Menta de les faves (2543, 2544)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Condiment

FONTS 2302, 2543, 2544, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a adornar els plats i donar-los gust (2302). Per a cuinar les faves (*Vicia faba*) (2543, 2544). Per a cuinar les faves (*Vicia faba*) (2713). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2302, 2543, 2544, 2713).

ALTRES USOS

Planta sencera

Repel·lent

FONT 2302. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als mosquits.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2713. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. En fem uns bons manats i ho assequem.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

FONT 2347. Condiment per a les faves

***Mentha suaveolens* Ehrh. (labiades)**

BCN 96756

NOMS POPULARS

Menta (692, 693, 694)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Digestiu

FONT 692. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És digestiva. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En infusió. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fulla**

Condiment

FONTS 692, 693, 694. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les faves (*Vicia faba*). Talles a bocinets una mica de botifarra negra i menta i ho fregeixes amb les favetes tendres. N'hi ha que en diuen xiulets, d'aquest plat. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

***Mespilus germanica* L. (rosàcies)**

BCN 50768

NOMS POPULARS

Nespra (fruit) (684, 693, 694, 697, 2431, 2436, 2543, 2544)

Nesprer (2301, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2454, 2478)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Els fruits s'assecaven en canyissos per a tenir fruita tot l'hivern. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 684, 693, 694, 697, 2301, 2431, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En menjàvem quan anàvem al tros (697). En menjàvem (2431). És ben bo per a menjar (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Per a menjar (2301, 2543, 2544). OBSERVACIONS. Una vegada em van fer menjar nespres verdes, que malament que ho vaig passar, em van fer la broma (697). Abans en recollíem sarpats i els posàvem en palla, és el primer que es collia. Els collíem grocs i els hi deixàvem fins que es tornaven negres (693, 694). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 693, 694, 697, 2301, 2431, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2543, 2544).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 684, 693, 2436, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Actualment en queden pocs arbres (684). Aquest és l'europeu, és de fulla caduca (693). Són arbres que s'estan perdent i que la gent jove ja no coneix (2436). Aquests arbres s'han perdut una mica (2543, 2544).

***Mirabilis jalapa* L. (nictaginàcies)**

BCN 64581

NOMS POPULARS

Flor de nit (2429, 2454)

Galán de noche (castellà) (2543, 2544)

ALTRES USOS**Planta sencera**

Jardineria

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En tinc al jardí.

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONTS 2429, 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En tinc al jardí (2429). En tenim de plantada al jardí (2454).

***Moricandia arvensis* (L.) DC. (crucíferes)**

BCN 140180

NOMS POPULARS*Collejon* (castellà) (1625)

Espinac de frare (1625)

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 1625. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho donàvem als conills.

DESTINACIÓ. Alimentació animal.

***Morus alba* L. (moràcies)**

BCN 156588

NOMS POPULARS

Mora blanca (fruit) (685, 688)

Morera (688, 2301, 2325, 2454)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 685, 688, 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En menjàvem (685, 688). El fruit es menja (2301). DESTINACIÓ. Alimentació humana (685, 688, 2301).

Fulla

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les fulles de morera les fèiem servir per a alimentar els cucs de seda. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

***Morus nigra* L. (moràcies)**

BCN 31289

NOMS POPULARS

Mora del cuc de seda (fruit) (2436)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ens ho menjàvem. OBSERVACIONS. Les mares sempre es posaven les mans al cap, sempre arribàvem bruts. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Fulla

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les fulles, les donàvem als cucs de seda. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

Musa* sp. (musàcies)*NOMS POPULARS**

Plàtan (fruit) (2715, 2716)

USOS MEDICINALS**Epicarpi**

Antiberrugós

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. S'ha de fregar la pell del plàtan, per la part de dins, allà on tens berrugues. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

***Muscari comosum* (L.) Mill. (asparagàcies)**

BCN 29738

NOMS POPULARS

All de bruixa (2454)

***Muscari neglectum* Guss. ex Ten. (asparagàcies)**

BCN 156612

NOMS POPULARS

All de bruixa (692, 694)

***Myristica fragrans* Houtt. (miristicàcies)**

BCN 50769

NOMS POPULARS

Nou moscada (2437, 2438, 2442)

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Llavor**

FONT 2442. Condiment per a les orelletes

FONTS 2437, 2438. Ratafia

***Nepeta cataria* L. (labiades)**

BCN 125393

NOMS POPULARS

Menta de gat (2454)

ALTRES USOS**Planta viva *ex situ***

Jardineria

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En tinc de plantada al jardí.

***Nerium oleander* L. (apocinàcies)**

BCN 156616

NOMS POPULARS

Baladre (2352, 2454)

ALTRES USOS**Fruit**

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Utilizo los frutos para teñir.*

Planta viva ex situ

Jardineria

FONT 2429. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En tinc al jardí.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES**No consta**

FONTS 2352, 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PELS INFORMANTS. *Cuando es verde, si lo tocas mucho después pica un poco la piel.* (2352). Diuen que si t'ho poses a la boca pot ser mortal (2454). GRAU DE TOXICITAT. Baix (2352). Letal (2454). VIA D'INTOXICACIÓ. Externa (2352). Interna (2454).

***Nicotiana tabacum* L. (solanàcies)**

BCN 48711

NOMS POPULARS

Tabac [tabaco] (693, 1625, 2309, 2347, 2426, 2427, 2428, 2431, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Antihemorroidal

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho feien servir per a les morenes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. Les fundes dels paquets de tabac [dit "tabaco"] s'aplicaven

directament, suposo que en haver-hi restes de tabac anava bé. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS**Fulla**

Agrosilvopastoral

FONT 693. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Juntament amb el xarampió (*Urtica urens*), ho deixem macerar en aigua i ensulfatem les plantes de l'hort quan tenen pugó.

Fumable

FONTS 1625, 2428, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fumar (1625). A l'hort, el pare hi havia plantat tabac [dit "tabaco"] per a fumar, no ens acabava de quedar mai bé (2428). Aquí hi ha un home de 96 anys que es fa ell el seu tabac [dit "tabaco"]. S'ha d'assecar, remullar-lo i tornar-lo a assecar, així, un parell de vegades (2601, 2602).

Planta viva ex situ

Agrosilvopastoral

FONTS 693, 2309, 2347, 2426, 2427, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho plantem a l'hort, perquè, mosquit que s'hi acosta, mosquit que s'hi enganxa (693). Hi ha gent que ho planta a l'hort per a evitar plagues d'insectes (2309). Per a protegir del pugó (2347). Per a fer marxar el pugó (2426, 2427). Es planta als horts per a evitar el pugó (2601, 2602). OBSERVACIONS. Jo no ho faig, a mi no m'agrada (2309).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1625, 2431, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. En tinc de plantat a l'hort (1625). Aquí hi havia una forta producció de tabac i d'aquí la producció de caliquenyos. Només se'n podien tenir cinc mates per al consum, la

resta havia de ser per a vendre. Es feia molt estraperlo, les millors fulles que eren les de baix, aquestes es quedaven al poble i les de dalt s'enviaven a la Tabacalera. També es plantava entre panís (*Zea mays*) per a amagar-ho i poder-ne plantar més. Es collia a finals d'agost i es deixava assecar penjat en bigues de fusta, finalment es desfullava al temps de boira (2431). S'escampa molt (2601, 2602).

***Ocimum basilicum* L. (labiades)**

BCN 29897

NOMS POPULARS

Albahaca (castellà) (2443, 2444)

Alfàbega [aufàtia] (2601, 2602)

Alfàbrega (695, 2325, 2422, 2429, 2528, 2713)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Anticatarral

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als refredats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihemorroidal

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les morenes [dit "almorranes"]. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Banys. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Digestiu

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És digestiva. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Condiment

FONTS 2325, 2422, 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer el *pesto* (2325). A la cuina d'aquí potser no s'utilitza gaire, però el *pesto* es pot utilitzar en diferents plats (2422). La de fulla gran es posa al menjar (2528). OBSERVACIONS. A mi m'agrada molt (2422). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2325, 2422, 2528).

ALTRES USOS

Part aèria

Ambientador

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Quan érem joves en donàvem a les noies, perquè tenia molt bona fragància.

Planta viva *ex situ*

Agrosilvopastoral

FONTS 695, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Jo en planto un reng entre les tomaqueres (*Solanum lycopersicum*), va bé per al pugó, les protegeix (695). Ho posen al costat de les tomateres (*Solanum lycopersicum*) per a evitar el pugó (2601, 2602).

Repel·lent

FONTS 2325, 2429, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És un repel·lent d'insectes (2325). Com a repel·lent de mosquits (2429). Per als mosquits (2601, 2602).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2528. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. N'hi ha de dues [dit "dos"] maneres, una de fulla petita i una de fulla gran.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria

FONTS 2443, 2444. Coadjuvant en el tractament antiobesitat

***Oenothera biennis* L. (onagràcies)**

BCN 81537

NOMS POPULARS

Onagra (castellà) (2352)

USOS MEDICINALS

Fulla

Desconegut per l'informant

FONT 2352. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. *Hojas para infusión*. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. *Es medicinal*.

USOS ALIMENTARIS

Arrel

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *La raíz se come*. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Flor

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Las flores, para las ensaladas*. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Arrel

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *La raíz se utiliza para teñir*.

Planta viva ex situ

Jardineria

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Tengo en el jardín*.

***Olea europaea* L. subsp. *europaea* var. *europaea*
(oleàcies)**

BCN 125505

NOMS POPULARS

Arbequina (raça) (fruit) (2324, 2420, 2431, 2437, 2438, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536)

Becarut (raça) (fruit) (2431)

Grossal (raça) (fruit) (2301, 2420, 2437, 2438)

Mançanenca (raça) (fruit) (2437, 2438, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536)

Mançanilla (raça) (fruit) (2312)

Negral (raça) (fruit) (2301)

Oli (producte elaborat) (684, 689, 690, 2306, 2309, 2323, 2324, 2325, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2422, 2423, 2424, 2431, 2437, 2438, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2538, 2601, 2602, 2715, 2716)

Oliva [auliva] (fruit) (686, 687, 689, 690, 2305, 2306, 2309, 2312, 2322, 2324, 2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422, 2427, 2442, 2445, 2446, 2447,

2448, 2449, 2450, 2453, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2713)

Oliver [auliver] (684, 685, 689, 2306, 2307, 2309, 2324, 2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2373, 2374, 2426, 2478, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2539, 2543, 2544, 2712, 2713, 2714)

Olivera [aulivera] (684, 685, 686, 687, 688, 689, 695, 697, 698, 1621, 1622, 1625, 2301, 2308, 2310, 2311, 2312, 2321, 2322, 2323, 2325, 2346, 2347, 2428, 2431, 2437, 2438, 2453, 2537, 2538, 2601, 2602, 2715)

Olivo (castellà) (2352)

Sevillana (raça) (fruit) (2301, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536)

Verdal (raça) (fruit) (2431, 2528)

USOS MEDICINALS

Cendra

Antiamigdalític

FONT 2427. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les angines. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Cendra calenta en un drap i al coll. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiparotidític

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Cendra calenta per a les galteres. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Fruit

Antihipotensor

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les olives fan pujar la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Fulla

Antiespasmòdic

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als espasmes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihipertensor

FONTS 686, 687, 688, 689, 698, 2307, 2308, 2310, 2311, 2312, 2323, 2325, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2428, 2431, 2437, 2438, 2453, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2538, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2714, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Servia per a fer baixar la sang (686, 687). Fa baixar la pressió (688). Per a la sang alta (689). Va molt bé per a la pressió, però jo me'n vaig cansar (698). Per a rebaixar la sang (2307). Per a fer baixar la pressió (2308, 2372, 2431, 2437, 2438, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2538, 2539, 2601, 2602). Les fulles serveixen per a fer baixar la pressió (2310, 2311). Diuen que les fulles van molt bé per a fer baixar la sang (2312). Per a baixar la pressió (2323, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Per a les sangs fortes (2325). Per a rebaixar la pressió (2345). La fulla va molt bé per a la pressió (2347). Per a la tensió (2420, 2543, 2544). Per a la pressió de la sang (2428). Les fulles d'olivera, per a fer baixar la pressió (2453). Les fulles d'oliver per a baixar la pressió (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Per a la pressió (2714). Les fulles d'oliver van bé per a fer baixar la sang (2713). Per a la sang (2715, 2716). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. S'ha de bullir les fulles (688). Aigua de fulles d'olivera (698). Aigua de les fulles (2307, 2601, 2602). Aigua de nou fulles (2308, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2453). En fèiem aigua de set, nou o onze fulles (2345). Aigua de tres fulles d'oliver (2372). Aproximadament uns 300 grams per a un litre d'aigua (2420). Aigua de nou fulles d'olivera (2428). Aigua de nou fulles. Sempre nombres imparells, cinc, set o nou (2437, 2438). Cinc fulles d'oliver bullides (2524). Fulles bullides (2538). Bullir nou fulles (2543, 2544). Aigua d'un sarpadet de fulles (2713). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Durant nou dies

(2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2524). Nou dies cada mes (2372). Tres vegades al dia (2420). Dos vasos al dia, un al migdia i un al vespre (2713). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És molt amargant (688). S'ha de vigilar, perquè a vegades si n'abuses la baixa molt (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). S'ha de vigilar, perquè la baixa força (2437, 2438). Jo no ho he hagut de fer servir mai, perquè més aviat tinc la pressió baixa (2453). Enguany també n'he fet tintura (2539).

Diürètic

FONT 697. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. A vegades ho donàvem barrejat amb altres coses.

Hipoglucemiant

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a baixar el sucre. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a trastorns del sistema cardiovascular

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les arrítmies. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Protector renal

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les fulles per als ronyons. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Suc del fruit

Analgèsic

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. L'oli per al dolor, sempre que tinc mal em faig fregues. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Liniment (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihelmíntic

FONTS 690, 2325, 2442, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cucs (690). Per als cucs, els feia lliscar (2325). Per als cucs preniem una cullerada de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) i després una cullerada d'oli (2442). Per a treure els cucs (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern) (690, 2601, 2602). Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern) (2325, 2442). PREPARACIÓ. Un cotó ben sucaturat, els feia rrelliscar (2601, 2602). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Amb un drapet amb oli els hi anava traient (690). Una cullerada d'oli en dejú (2325). En dejú (2442). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiotàlgic

FONTS 2323, 2431, 2437, 2438, 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. L'oli de neu, per a quan tenies mal a les orelles. Quan et feia mal te'n posaves unes gotes (2323). Cotó sucaturat d'oli, per al mal d'orella (2431). Quan teníem mal d'orella (2437, 2438). Per al mal d'orella (2525, 2526, 2527). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Gotes (ús intern) (2323, 2525, 2526, 2527). Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern) (2431). Embrocació (ús extern) (2437, 2438). PREPARACIÓ. Quan nevava, la mare agafava neu i la posava en un pot de vidre i després l'omplia d'oli (2323). S'escalfava l'oli i es posava a l'orella amb una ploma de gallina (2437, 2438). Una gota d'oli (2525, 2526, 2527). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antipiròtic

FONTS 2347, 2372, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. L'oli va bé per a les cremades (2347). Per a les cremades (2372, 2715, 2716). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). PREPARACIÓ. Oli de neu. Quan neva es posa a bullir la neu amb una mica d'oli, fins que queda reduït a la meitat (2372). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Era "mano de santo" (2372).

Hipolipemiant

FONT 684. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer baixar el colesterol. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Ingesta d'una cullerada d'oli d'oliva cada matí en dejú. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Laxant

FONTS 698, 2325, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va molt bé, perquè neteja [dit "llímpia"]. Això per si vas restret (698). Per al restrenyiment (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Oli d'oliva (698). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Una cullerada en dejú (698, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Una cullerada d'oli en dejú (2325). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Resolutiu

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als grans dolents, allò que en diuen ble. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Agafes sofre i una mica d'oli i et fas com un pegat. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada en oli
FONTS 2345, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a preparar les olives mortes (2345). Olives mortes (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2345, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536).

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada en vinagre

FONTS 688, 690, 2301, 2309, 2431, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les olives seques s'assecaven a l'arera i després es posaven en vinagre (688). Les olives negres seques les preparàvem en vinagre. No cal deixar-ho macerar gaire temps (690). Agafes les olives allí a l'octubre, les rentes ben rentades i hi poses per cada nou parts d'aigua una de sal i llavors la sadolitja (*Satureja montana*) i fins a l'hora de menjar. Jo les hi deixo fins l'estiu i a vegades encara són amargues. Costa molt fer-les bones, a diferència de les mortes sempre queden bé (2301). Les olives negres són les que ha matat el fred i que deixàvem assecar damunt d'un canyís. Un cop seques les condimentàvem (2309). Es preparaven olives mortes (2431). Per a fer les olives mortes, han de ser grossal o mançanenca (2437, 2438). OBSERVACIONS. Ara ja no ho faig, perquè fa pujar la pressió. L'aigua sempre ha de ser de cisterna, si no les olives es fan malbé (2301). DESTINACIÓ. Alimentació humana (688, 690, 2301, 2309, 2431, 2437, 2438).

Ingestió de la part de la planta crua - Macerada en aigua

FONTS 684, 686, 687, 689, 690, 695, 698, 2309, 2323, 2427, 2442, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Olives macerades en aigua durant uns dies, juntament amb algunes herbes com a condiment per a assaonar-les i donar-los més sabor (684). Nosaltres posem la mateixa quantitat d'aigua que d'olives i es deixa 24 hores. Passat un dia i durant nou dies es canvia l'aigua cada

dia i l'últim dia es posa per cada tassa de sal, vuit d'aigua, és desfà al foc i fins que no està fred no s'hi posen les olives (686, 687). Preparàvem olives normals amb aigua (689). Olives en aigua, jo no els la canvio mai. La meua mare canviava l'aigua el Dijous Sant (690). Nosaltres no hi posem gran cosa a les olives, una mica de fonoll (*Foeniculum vulgare*) (695). Jo només les poso en aigua (698). Olives normals, nou dies canviant l'aigua (2309). Preparàvem olives (2323, 2442). Preparem olives de diferents maneres (2427). L'altre dia ens en vam quedar sense i el meu home en va anar a buscar quatre en una finca que tenim, les vaig xafar i nou dies canviant l'aigua, llavors ja es poden menjar. També es poden escaldar, és com si les matessis, al cap de pocs dies ja es poden mejar. Primer les escaldes i després les poses en gel, perquè sinó queden estovades. A vegades hi posem herbes, però ens agraden més sense res, el que hi poso és un raig de vinagre (*Vitis vinifera*), perquè les ajuda a conservar-se (2453). Nosaltres les preparem només amb aigua i sal, però hi ha gent que hi posa sajolida (*Satureja montana*) (2528). Preparem olives de tot tipus i tothom les fa a la seua manera. Abans les de guardar de tot l'any s'arreglaven i per Setmana Santa es canviava l'aigua (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). No hi poso cap herba, només nou unitats d'aigua per una de sal (2537). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 686, 687, 689, 690, 695, 698, 2309, 2323, 2427, 2442, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació
 FONTS 686, 687, 689, 2306, 2309, 2312, 2323, 2324, 2345, 2420, 2437, 2438, 2453, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Nosaltres per a cada quilo d'olives posem 22 grams de sosa i després es posa la mateixa quantitat d'aigua que d'olives i es deixa 24 hores. Passat un dia i durant nou dies es canvia l'aigua cada dia i l'últim dia es posa per cada tassa de sal, vuit d'aigua, és desfà al foc i fins que no està fred no s'hi posen les olives (686, 687). Preparàvem olives mortes (689, 2323). Preparo olives mortes o negres (2306). Olives mortes amb sosa (2309). Jo preparo les mançanilla amb sosa, després les poso en garrafes

d'aigua o vi, que no hi toqui la llum i duren tots els anys que vulguis (2312). Preparàvem olives mortes. Les posava en una cistella i les sacsejava, quedaven totes tocades i les cobria de sal i pells de taronja (*Citrus sinensis*), quan estaven mortes ja es podien menjar (2324). Si fas les olives amb sosa s'ha de posar cinc litres d'aigua i 100 grams de sosa durant unes dotze hores, després canviar l'aigua durant nou dies i al final vuit tasses d'aigua per una de sal i totes les herbes que hi vulguis (2324). Preparàvem olives de diferents maneres (2345). Les arbequines es fan amb aigua, sal i herbes i la grossal es fa amb sosa (2420). Fem olives de diferents tipus. Arbequines i alguna grossal o mançanena. Amb sal les primeres i amb sosa les altres dos (2437, 2438). Les olives abans les preparàvem amb sosa, ara no (2453). Se'n feia de molts tipus, n'hi havia algunes de molt bones (2713). OBSERVACIONS. Primer les havíem de matar, ara ho faig amb el radiador, m'he fet unes capsos estretes per damunt del radiador (2306). Han de ser olives més grosses, les arbequines són massa petites (2324). El Divendres Sant era el dia que es canviava l'aigua i es posava la sal i ja es podien menjar (2345). Nosaltres no hi posem herbes, només sal (2437, 2438). DESTINACIÓ. Alimentació humana (686, 687, 689, 2306, 2309, 2312, 2323, 2324, 2345, 2420, 2437, 2438, 2453, 2713).

Fulla

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire
 FONTS 1625, 2345, 2346, 2372, 2420, 2431, 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La rama, per a donar de menjar als corders (1625). Les rames d'oliver, per a donar com a menjar a les cabres (2345). Les fulles, les donàvem als conills (2346). Quan esporgàvem, preniem la rama cap a casa i, les fulles, les donàvem als conills (2372). Batiem els feixos d'olivera i les fulles les veníem per a donar als corders (2420). Se'n feien feixos i es deixaven assecar, després es ventaven amb un garrot i les fulles es donaven als corders (2431). La fulla es donava al bestiar, més concretament als corders (2478). OBSERVACIONS. Ens ho

havien arribat a comprar i tot (1625). Si es mirava la lluna en què es tallava, a l'hora de batre la fulla queia més fàcil (2420). DESTINACIÓ. Alimentació animal (1625, 2345, 2346, 2372, 2420, 2431, 2478).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació
FONT 2324. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a donar a les gallines. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES USOS

Cendra

Ajuda a la llar

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La cendra per a netejar la roba. La cendra per a netejar els plats, ho posàvem en una bosseta dins d'un gibrell d'aigua calenta.

Flor

Obtenció de mel

FONT 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Agrada molt a les abelles.

Fruit

Cinegètic

FONTS 2322, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Fèiem servir les olives per a caçar moixons [dit "mixons"] (2322). Les olives es posaven a les rateres per a caçar moixons [dit "mixons"] (2537).

Fulla

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Las hojas verdes también las utilizo para teñir, sale un color amarillo.*

Llavor

Elaboració de bijuteria

FONTS 686, 687. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Dels pinyols se'n feien rosaris.

Part aèria

Ajuda en la matança del porc

FONTS 2431, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les branques seques d'oliver es feien servir per a cremar el porc [dit "tocino"] (2431). A vegades ho fèiem servir per a socarrar el porc [dit "tocino"] (2537).

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 686, 687, 2306, 2323, 2324, 2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a beneir el dia de Rams (686, 687, 2537). Per la Santa Creu de maig es beneïa rames d'olivera i per Sant Pere Regalat les portàvem als trossos per a evitar les pedregades (686, 687). Es portava a beneir i després es penjava a la finestra (2306). Ho portaven a beneir a l'església (2323). Per a portar a beneir (2324). Per a portar a beneir el dia de Rams (2345). El dia de Rams se'n portava a beneir una rama (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). OBSERVACIONS. Nosaltres no ho havíem fet mai, no som d'església (2323).

Obtenció de combustible: llenya

FONTS 1621, 2345. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a cremar. La llenya que es feia d'esporgar (1621). Les rames per a cremar (2345).

Suc del fruit

Ajuda a la llar

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Feien sabó de l'oli usat o de l'oli de les tupines per a netejar la roba. Feien sabó de l'oli usat o de l'oli de les tupines per a netejar la els plats.

Cosmètic

FONTS 2323, 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La meva mare de petita em va dir que no em gastés ni un duro en cremes, que em poses oli d'oliva. Des de ben joveneta, cada dia ben hidratada amb oli d'oliva, d'aquest sense filtrar, pensa que tinc quasi vuitanta anys i no tinc arrugues quasi. Això ja li deia la padrina a la mare i la veritat és que és el millor que hi ha (2323). Fèiem oli de neu i el fèiem servir per a netejar la cara i el cabell, quedava bé i lluent (2372). OBSERVACIONS. Quan neva es posa a bullir la neu amb una mica d'oli, fins que queda reduït a la meitat, això és oli de neu (2372).

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 698, 2345, 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Posen aigua i oli en un plat i fan rodones amb el dit, quan s'està enganxat del coll (698). Per a curar els cops d'aire. Tres gotes d'oli en un plat amb aigua i dir: "Santíssima Trinitat gloriosa cureu un cop d'aire de fulano de tal" (2345). A Fullea quan se sospita que algú pot haver agafat un cop d'aire alguna gent fa la següent prova: agafa una tassa plena d'aigua i es deixa caure una gota d'oli tot dient: "si és l'aire del matí, Déu l'ajudi Sant Martí". Després se'n deixa caure una altra dient: "si és l'aire del migdia, Déu l'ajudi la Verge Maria". Finalment, s'afegeix una darrera gota i es diu: "si és l'aire del vespre, Déu l'ajudi Sant Silvestre". A continuació s'hi afegeix: "amb el nom de les tres persones de la Santíssima Trinitat feu curar l'aire de (el nom de la persona) ben aviat", i es resen tres parenostres. Si les tres gotes d'oli s'ajunten, vol dir que la persona en qüestió ha pescat un bon cop d'aire (2538). Al Soleràs hi havia dues persones que guarien els cops d'aire des de casa seva. Si un li ho deia, el guaria. Agafaven un plat ple d'aigua, hi tiraven oli amb un setrill, si l'oli en lloc de surar se n'anava al fons, és que tenies un cop d'aire.

Llavors tallaven amb un ganivet el plat, tot dient una oració i el cop d'aire quedava tallat i desapareixia (2538). OBSERVACIONS. No sé molt bé com va (698).

Tija

Elaboració de bastons

FONTS 2306, 2309, 2453, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Dels llucs bons, a vegades, en feien bastons (2306). Per a fer bastons (2309). Per a fer mànecs. Es començava a treballar des de l'arbre (2453). Els llucs d'oliver també es feien servir per a fer bastons (2543, 2544).

Obtenció de combustible: carbó

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A Cervià de les Garrigues, als estius, després de batre, la gent es dedicava a fer carbó.

Obtenció de combustible: llenya

FONTS 684, 685, 686, 687, 689, 1622, 2321, 2325, 2347, 2426, 2478, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Era i és el més comú juntament amb l'ametller (*Prunus dulcis*) (684). Per a cremar (685, 689, 1622, 2325). Fusta per a cremar (686, 687). Ho fèiem servir per a cremar, per a fer foc, quan fèiem calç. Hi havien forns que feien fins a 30 o 40 mil quilos de calç, estem parlant de fa 50 o 60 (2321). Per a cremar a casa (2321). Per a cremar, dura molt (2347). És bona per a cremar (2426). Per a cremar a les pastisseries (2478). La fusta que es feia servir era la fusta d'esporgar (2537).

Obtenció de fusta

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És una fusta molt forta, s'utilitzava molt.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 684, 2305, 2306, 2373, 2374, 2420, 2423, 2424, 2431, 2453, 2478, 2528, 2538, 2712, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Antigament, es feia una associació de cultiu entre olivera i algun cereal, principalment civada (*Avena sativa*), ordi (*Hordeum vulgare*) o sèguel (*Secale cereale*), amb l'objectiu d'aprofitar els espais de sembra entre oliveres, ja que aquests abans eren més amples (684). La rama d'oliver la picàvem i ensacàvem la fulla. La veníem per quatre duros (2306). És un cultiu important a les Garrigues (2305). Abans els olivers es feien de rabassa, se'n agafava un tros i es clavava a terra, allò llucava i ja en tenies un de nou (2715, 2716). Treballem amb cultiu biodinàmic (2712). L'ametller (*Prunus dulcis*) i l'oliver eren els cultius majoritaris d'abans, des que hi ha el reg és el presseguer (*Prunus persica*) (2373, 2374). Batíem els feixos d'olivera i les fulles, les veníem (2420). Fem oli ecològic (2423, 2424). S'han d'esporgar els olivers en lluna vella (2431). El becarut i el verdal també es plantaven però no eren tan bones (2431). L'arbequina és la raça [dit "varietat"] més bona i la que es planta aquí (2431). Aquí el que es cultiva és ametller (*Prunus dulcis*) i oliver. Abans també hi havia una mica de cereal i vinya (*Vitis vinifera*) per al consum de casa (2453). La rama d'oliver es recollia [dit "s'arroplegava"] i es guardava al cobert. Després de batre al juliol s'estenien els feixos a l'era i amb un barrot de lledoner (*Celtis australis*) es picava per fer caure la fulla, es separava de la llenya i tenien a una banda la llenya despullada de fulles i totes les fulles a l'altra banda. La llenya es lligava amb vímens (*Salix viminalis*) i es venia al pastisser, i la fulla amuntegada s'ensacava i es venia per al bestiar (corders). Aquests durets ens anaven la mar de bé per a fer quartos per a la festa major. Hi havia un comprador a les Borges i un a la Floresta i aquests la portaven cap al tren (2478). Veníem la llenya per a cremar (2478). Abans no se'n deixava perdre ni una d'oliva, plegàvem les de terra i perquè no se'ns fessin clivelles [dit "cribasses"] fèiem servir didals [dit "didales"] (2528). Aquí sempre s'ha plantat arbequina, però hi ha qui planta algun verdal (2528). És el cultiu dels Torms (2538).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS**Fulla**

FONT 686, 687, 1621, 2301, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. Antihipertensor

Suc del fruit

FONT 2372. Anticatarral

FONT 2372. Antidiarreic

FONT 2347. Cicatritzant

FONT 2372. Digestiu

FONT 2309. Laxant

FONT 2306. Per al panadís

FONT 2323. Salutífer

FONT 2347. Vulnerari

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. Pa amb olives

FONT 2324. Pizzes de pobre

Suc del fruit

FONT 2422. All i oli

FONT 2422. Amanida amb pera de Lleida

FONT 689, 690, 2306, 2345, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536.

Condiment per a les olives

FONT 2324. Pizzes de pobre

FONT 2422. Romesco

FONT 2422. Sopa d'all

FONT 2325. Tupí

***Onobrychis viciifolia* Scop. (papilionàcies)**

BCN 29899

NOMS POPULARS

Trepadella (685, 689)

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 685, 689. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En donàvem a les mules, a l'estiu les refrescava (685). Es donava a les mules (689). DESTINACIÓ. Alimentació animal (685, 689).

***Ononis spinosa* L. (papilionàcies)**

BCN 140162

NOMS POPULARS

Agaó [agraó] (2301)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2301. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Es fa als camps d'oliveres (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*), és una mala herba que no mor mai. Quan és sec semblen agulles. Fa unes punxades que són criminals, duren dies. Abans quan lligàvem garbes s'havia de vigilar.

***Ononis tridentata* L. (papilionàcies)**

BCN 20141

NOMS POPULARS

Arnall [arnal] (2543, 2544)

Ruac (2539)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És com un romer (*Rosmarinus officinalis*), però no fa olor, fa unes flors rogetes. Es fa en terres on hi ha ges.

***Onopordum acanthium* L. (compostes)**

BCN 41640

NOMS POPULARS*Cardo borriquero* (castellà) (2543, 2544)***Ophrys* sp. (orquidàcies)****NOMS POPULARS**

Orquídia (1624)

Orquídia abellera (2432)

Vespeta (2454)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1624, 2432. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Enguany n'hi havia moltes (1624). Se'n fa força (2432).

***Opuntia maxima* Mill. (cactàcies)**

BCN 46078

NOMS POPULARS

Chumbera (castellà) (2601, 2602)

Chumbo (castellà) (fruit) (1625)

Figuera de moro (2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Cladodi**

Antifúngic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als brians. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. La polpa de la pala aplicada directament. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 1625, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Hi ha gent que s'ho menja (1625). Aquí la gent no s'ho menja gaire, això (2601, 2602). DESTINACIÓ. Alimentació humana (1625, 2601, 2602).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Hi ha gent que en fa mermelada. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Del fruit en feien un xarop per a beure. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Això és de fora.

***Origanum majorana* L. (labiades)**

BCN 96772

NOMS POPULARS

Moradux [morduix] (692, 694, 2543, 2544, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Part aèria**

Estomacal

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Estomacal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Condiment

FONTS 692, 694. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a condimentar les carns. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Es planta als horts (2601, 2602). Fa una fulla petita i una olor molt bona (2543, 2544).

***Origanum vulgare* L. (labiades)**

BCN 125392

NOMS POPULARS

Orégano (castellà) (695, 2372, 2422, 2528, 2543, 2544)

Orenga (698, 2432, 2443, 2444, 2454, 2601, 2602)

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Condiment

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a cuinar. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Part aèria florida

Condiment

FONTS 695, 698, 2372, 2432, 2443, 2444, 2454, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a cuinar (695, 2372, 2432, 2443, 2444, 2454, 2601, 2602). Per a condimentar els farcits de carn (698). OBSERVACIONS. Nosaltres no la utilitzem gaire (695). DESTINACIÓ. Alimentació humana (695, 698, 2372, 2432, 2443, 2444, 2454, 2601, 2602).

ALTRES USOS**Part aèria**

Ambientador

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Té molta fragància.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 695, 2372, 2432, 2443, 2444, 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Aquí en surt sempre una mata ben maca (695). Ho anàvem a collir a Poblet, aquí no s'en fa. L'últim dia de festa major teníem la tradició d'anar a fer una menjada a la Santíssima Trinitat i llavors ho recollíem allà (2372). S'ha d'anar a buscar cap a Prades, aquí no se'n fa (2432). Anàvem a fer herbes per a fer les barreges, després les assecàvem i les embossàvem (2443, 2444). Aquí de silvestre no se'n fa, en vam baixar de la muntanya (2543, 2544). La gent ho té als horts (2601, 2602).

***Oryza sativa* L. (gramínies)**

BCN 30000

NOMS POPULARS

Arròs (686, 687, 688, 2325, 2347, 2431)

USOS MEDICINALS**Fruit**

Antidiarreic

FONTS 686, 687, 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la diarrea (688). Per quan es va amb diarrea (686, 687). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Arròs bullit (686, 687, 688). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2431. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Abans, anant cap a Lleida hi havia un tros on s'havia cultivat arròs, hi havia molt de salitre.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Llavor**

FONT 2325, 2347. Tupí

***Osyris alba* L. (santalàcies)**

BCN 100425

NOMS POPULARS

Ginestó (1622)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 1622. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Fa un fruit vermell.

***Oxalis pes-caprae* L. (oxalidàcies)**

BCN 95553

NOMS POPULARS

Caramelels (692, 694)

Vinagrera (2543, 2544)

USOS ALIMENTARIS**No consta**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Los nets s'ho mengen. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Tija

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 692, 694. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Quan érem petits ens ho menjàvem, ens ho posàvem a la boca i tenia un gustet aspre. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Planta viva *ex situ***

Jardineria

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho tinc plantat al jardí.

***Pallenis spinosa* (L.) Cass. (compostes)**

BCN 140176

NOMS POPULARS

Àrnica (2601, 2602)

Àrnica borda (2454)

Corona de rei (2543, 2544)

Ull de lleó (1621)

USOS MEDICINALS**Part aèria florida**

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer fregues quan et fas un cop. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Loció (ús extern). PREPARACIÓ. En esperit. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això ho fa un de Belianes.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Hi ha gent que en diu àrnica, el Palau en deia així.

***Papaver rhoeas* L. (papaveràcies)**

BCN 125507

NOMS POPULARS

Amapola (castellà) (1623, 2352)

Rosella [roella, ruella] (692, 694, 695, 1621, 1624, 1625, 2301, 2308, 2309, 2312, 2321, 2322, 2324, 2325, 2345, 2346, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2426, 2427, 2428, 2431, 2436, 2437, 2438, 2441, 2442, 2445, 2446,

2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2454, 2478, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2538, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS

Fulla

Antiodontàlgic

FONTS 2441, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Quan tenia mal de queixal agafava una fulla de rosella i la mastegava, em marxava a l'acte. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hematocatàrtic

FONT 1625. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ajuda a netejar, van molt bé per al cos. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Menjar amanides. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hipnòtic

FONTS 2441, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Fa dormir bé. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Es menja amanit. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És germana de la droga.

Fulla jove

Antihipertensor

FONT 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fa baixar la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Es menja amanida quan la fulla és tendra. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Llavor

Antibronquític

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la bronquitis. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua de la llavor bullida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antitussigen

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la tos. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua de la llavor bullida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Pètal

Hipnòtic

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a dormir ben pla. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Els pètals deixats assecar, en infusió. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És de la raça de l'opi.

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 1625, 2308, 2312, 2322, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2426, 2427, 2436, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2539, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar amanides, va molt bé per al cos (1625). Es menjava amanit (2308). Per a menjar com a enciam (2312, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Per a menjar amanit (2322, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2426, 2427, 2436, 2713). Per a menjar amanit, com si fos enciam (2372). Per a menjar amanit, auvi dia encara en mengem (2453). Abans en menjàvem (2539). OBSERVACIONS. És de les primeres que es menja. En fèiem una faldada quan marxàvem del tros i ja teníem sopar (2372). DESTINACIÓ.

Alimentació humana (1625, 2308, 2312, 2322, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2426, 2427, 2436, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2539, 2713).

Fulla jove

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 692, 694, 695, 1621, 1624, 2301, 2321, 2324, 2325, 2346, 2347, 2428, 2431, 2437, 2438, 2441, 2442, 2478, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2538, 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les fulles tendretes ens les mengem a l'amanit (692, 694). Per a menjar amanida. M'agrada molt, té molt gust (695). Per a menjar amanit quan és tendra (1621, 1624, 2321, 2324, 2346, 2347, 2437, 2438, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2538, 2543, 2544, 2601, 2602). Es menja amanit però s'ha de collir quan és petit (2301). Per a menjar com a enciam, quan és tendra (2325). Era el substitut de l'enciam. Es menjava quan la planta era tendra (2428). La fulla quan és tendra es menja amanida (2431). Quan era tendra es menjava amanida com si fos enciam (2441, 2442). Es menjaven com enciam, amanit quan era tendra (2478). Per a menjar com a enciam quan són tendres (2525, 2526, 2527). OBSERVACIONS. S'han de collir tendres, si no t'escalden la boca (695). Encara ho fem ara però el jovent ja no (2301). D'aquest tipus de plantes en deien enciamet de ruc (2428). Abans s'usava molt (2441, 2442). D'aquestes herbes en deien enciamet de pobre (2601, 2602). DESTINACIÓ. Alimentació humana (692, 694, 695, 1621, 1624, 2301, 2321, 2324, 2325, 2346, 2347, 2428, 2431, 2437, 2438, 2441, 2442, 2478, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2538, 2543, 2544, 2601, 2602).

Llavor

Condiment

FONT 2309. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a posar-ho al pa. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONT 2345. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a donar als conills i les cabres. OBSERVACIONS. En fèiem cabassos i després les assecàvem, així a l'hivern tenien menjar. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 1621, 1624, 2324, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les ovelles en mengen, però si en mengen molta poden arribar a rebentar (1621). A les ovelles els agrada (1624). Per a donar a les gallines (2324). Per a donar als conills (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Per a donar als conills, però no els anava massa bé (2372). Per a donar-ho als animals, però a vegades els feia una mica [dit "algo"] de cagarrines, costa més de digerir (2420). DESTINACIÓ. Alimentació animal (1621, 1624, 2324, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420).

ALTRES USOS

Flor

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les catifes [dit "alfombres"] del dia de Corpus.

Jocs i joguines

FONT 1624. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Jugàvem a petar el capoll i mirar de quin color era la flor.

Obtenció de mel

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A les abelles els agrada, és una planta pol·linífera.

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *La amapola no tiñe mucho, es un tinte que se va en seguida.*

Fulla

Fumable

FONT 2322. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Se'n fumaven les fulles.

Part aèria florida

Elaboració de rams

FONT 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Abans les nenes en feien poms, però això no val per a res.

Poncella

Jocs i juguines

FONTS 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Jugàvem a frare [dit "flari"] (vermell), monja (rosa) i caputxí (blanc) (2715, 2716). Jugàvem al gall i la gallina (2713).

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES

Part aèria

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PER L'INFORMANT. No deu ser gaire digestiva, perquè si les ovelles en menjaven molta s'inflaven i fins i tot [dit "inclús"] rebentaven, fa la fermentació a la panxa i moren, es diu timpanisme. GRAU DE TOXICITAT. Elevat. VIA D'INTOXICACIÓ. Interna.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2431, 2454. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Taca molt les mans (2431). Aquí hi ha gent que no la pot ni veure, diuen que és una herba gitana (2454).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Pètal

FONT 2436. Ratafia

Papaver somniferum L. (papaveràcies)

BCN 24941

NOMS POPULARS

Adormidora [adormidera] (697, 2443, 2444, 2543, 2544)

Cascall (2426, 2427, 2543, 2544, 2601, 2602)

Herba queixalera (2601, 2602)

Opi (697)

USOS MEDICINALS

Fruit

Antiodontàlgic

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als mals de queixal, abans no n'hi havia, de calmants. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Ho fèiem bullir en un litre d'aigua i en fèiem vasets. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. A nosaltres ens ho portaven sec, però alguna vegada que ens havíem quedat sense n'havia anat a buscar al nostre hortet on teníem les herbes de la farmàcia.

Fulla

Antiodontàlgic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als crios que els hi sortien les dents i els hi feia mal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Feien bullir un bocinet de fulla i els mullaven les genives amb un drap. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Làtex

Antineoplàstic

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Quan hi havia algun tipus de càncer. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. A nosaltres ens ho portaven de fora i la gent ho havien de venir a buscar amb la recepta de tòxics.

No consta

Antiodontàlgic

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Abans tothom ho feia servir per al mal de queixal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS**Fruit**

Elaboració de rams

FONT 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer bonic quan està sec.

Planta viva ex situ

Jardineria

FONTS 2427, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En tinc de plantat perquè m'agrada (2427). La gent en plantava als horts perquè fa una

flor bonica (2601, 2602). OBSERVACIONS. El meu fill una vegada em va dir: tu ja saps el que tens aquí? Això és droga (2427).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

No consta

FONTS 2443, 2444. Analgèsic

***Parietaria officinalis* L. (urticàcies)**

BCN 156613

NOMS POPULARS

Herba morella (2601, 2602)

USOS MEDICINALS

No consta

Litotríptic renal

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les pedres del ronyó. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Antihemorroidal

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les morenes [dit "almorranes"]. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Banys de seient [dit "asiento"]. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS

Part aèria

Ajuda a la llar

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a netejar els vidres.

Paronychia argentea Lam. (cariofil·làcies)

BCN 29904

NOMS POPULARS

Floretes (2346)

USOS MEDICINALS

Part aèria florida

Anticatarral

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És molt bona per als constipats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. PREPARACIÓ. Ho fan bullir. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. M'ho va dir un noi que venia a passeig amb jo.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2346. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Es fa arrapada al terra.

Paronychia capitata (L.) Lam. subsp. ***capitata***
(cariofil·làcies)

BCN 125481

NOMS POPULARS

Herba blanca (2441, 2442)

USOS MEDICINALS

Part aèria florida

Anticatarral

FONTS 2441, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als constipats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Es fa aigua de la planta florida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihipertensor

FONTS 2441, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Es fa aigua de la planta florida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2441, 2442. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa unes floretes blanques sedoses i es fa arrapada a terra. Surt als llocs on hi ha una mica de pedra.

***Paronychia* sp.** (cariofil·làcies)

NOMS POPULARS

Floreta blanca (2301, 2323, 2601, 2602)

Sanguinària (2443, 2444)

USOS MEDICINALS

Part aèria florida

Anticatarral

FONTS 2301, 2323. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als constipats de la canalla (2323). Va molt bé per als constipats (2301). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihipertensor

FONT 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Un home d'aquí al bar sempre m'explica que el meu padrí li va dir una herba que anava molt bé per a fer baixar la sang. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Jo no l'he provat mai, aquesta.

ALTRES USOS**Part aèria**

Recol·lecció per a la venda

FONTS 2443, 2444. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La recollíem i la fèiem assecar per a vendre.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2323, 2601, 2602, 2713. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Es fa arrapadeta a la pedra i fa una flor blanca, com sedosa (2323). Es fa a les roques, arrapada a terra i amb una flor blanca (2713). És de color blanc i es fa arrapada a terra (2601, 2602). Es fa en llocs secs i de pedra (2301).

***Passiflora edulis* Sims (passifloràcies)**

BCN E-370

NOMS POPULARS

Pasiflora (castellà) (2352)

Passiflora (2432, 2443, 2444)

USOS MEDICINALS**Flor**

Hipnòtic

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Para dormir mejor.* FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Tranquil·litzant

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a relaxar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Ho he fet servir alguna vegada.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS MEDICINALS****Flor**

FONTS 2443, 2444. Tranquil·litzant

***Pastinaca sativa* L. subsp. *sativa* (umbel·líferes)**

BCN 113794

NOMS POPULARS

Xirivia (2478)

USOS ALIMENTARIS**Arrel**

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONT 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es posava al tupí. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2478. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Abans es plantava a tots els horts i ara no en planta ningú.

***Petroselinum crispum* (Mill.) Hill (umbel·líferes)**

BCN 150352

NOMS POPULARS

Julivert (685, 692, 693, 694, 695, 1623, 1625, 2346, 2347, 2422, 2428, 2431, 2454)

Perejil (castellà) (2352)

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Condiment

FONTS 685, 692, 693, 694, 695, 1625, 2346, 2347, 2422, 2431, 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a condimentar els plats (685, 692, 693, 694). Per a cuinar (695, 1625, 2346, 2422, 2431, 2454). Per a fer la picada (2347). DESTINACIÓ. Alimentació humana (685, 692, 693, 694, 695, 1625, 2346, 2347, 2422, 2431, 2454).

ALTRES USOS**Part aèria**

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. S'ha de posar julivert a Sant Pancraci, porta diners a la gent que té negocis.

Planta viva *ex situ*

Repel·lent

FONT 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Jo en planto a l'hort, perquè em protegeix les tomaqueres (*Solanum lycopersicum*).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2352. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. *Tengo en el huerto.*

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS MEDICINALS****Part aèria**

FONTS 692, 693, 694. Antiferropènic

FONT 2428. Expectorant

FONTS 692, 693, 694. Salutífer

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

FONT 2431. Condiment

FONT 1623. Condiment per a la carn

FONT 2347. Condiment per a les faves

FONTS 692, 693, 694. Truita

***Peucedanum officinale* L. subsp. *stenocarpum* (Boiss. et Reut.) F.Q. (umbel·líferes)**

BCN 99150

NOMS POPULARS

Cua de porc (2454)

Fonoll de porc (2454)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2454. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Fa una flor una mica gran.

***Peumus boldus* Molina (monimiàcies)**

BCN 47280

NOMS POPULARS

Boldo (2712)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Hematocatàrtic

FONT 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Durant l'estiu prenc cua de cavall (*Equisetum ramosissimum*), boldo, ortiga (*Urtica urens*) i *cardo mariano* (*Silybum marianum*), vaig alternant, m'ajuda a depurar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

***Phaseolus vulgaris* L. (papilionàcies)**

BCN 46837

NOMS POPULARS

Bajoca (fruit) (2715, 2716)

Fesol (fruit) (2301)

Fesol (fruit/llavor) (698)

Fesol (llavor) (2325, 2372, 2715, 2716)

Mongeta (fruit) (1622, 2309, 2437, 2438, 2528)

USOS MEDICINALS**Llavor**

Antisèptic ocular

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Aquest temps, referint-se al mes de juny, l'únic que has de portar a sobre és un gra d'all (*Allium sativum*) i un fesol mitjanet; el gra d'all per si et pica una abella i el fesol per si t'entra una brossa a l'ull. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONTS 698, 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n menjaven molts (698). Per a posar al tupí juntament amb la cansalada (2301).

OBSERVACIONS. Era l'esmorzar de primera hora del matí al tros (2301).

DESTINACIÓ. Alimentació humana (698, 2301).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 698, 1622, 2372, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Tothom en tenia plantats a l'hort i la gent els ventava aquí, al carrer (698). En tenim a l'hort (1622). En teníem a l'hort (2372, 2437, 2438). OBSERVACIONS. Ara se'n poden plantar, però no són com els d'abans (698).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Fruit**

FONT 2309, 2528. Tupí

Llavor

FONT 2372. Col i fesols

FONT 2372. Truita amb suc

FONT 2325. Tupí

***Phillyrea angustifolia* L. (oleàcies)**

BCN 14350

NOMS POPULARS

Olivereta [aulivereta] (2543, 2544)

USOS MEDICINALS**No consta**

Antihipertensor

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a rebaixar les sangs. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Funciona més que l'auliver (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

***Phlomis herba-venti* L. (labiades)**

BCN 50084

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2301. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. No se'n fa molt.

***Phlomis lychnitis* L. (labiades)**

BCN 156590

NOMS POPULARS

Candelera (2454)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És molt bonica, però no sé com es diu (2601, 2602). Se'n fa per aquí al tros, sempre surt al costat d'aquesta altra (*Phlomis herba-venti*) (2301).

***Phoenix dactylifera* L. (arecàcies)**

BCN 52783

NOMS POPULARS

Palma (686, 687, 2715, 2716)

Palmera de dàtil (1625)

ALTRES USOS**Fulla**

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 686, 687. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer les palmes del dia de Rams.

Elaboració d'escombres

FONTS 686, 687, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer escombres (686, 687). Escombres per a casa (2715, 2716). OBSERVACIONS. Es compraven (2715, 2716).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 1625. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. En vaig plantar un parell de llavors i han crescut.

***Phragmites australis* (Cav.) Steudel (gramínies)**

BCN 156566

NOMS POPULARS

Sisca (2308, 2321)

Xisca (2713)

ALTRES USOS**Part aèria**

Ajuda en la matança del porc

FONT 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Als Alamús fan servir la xisca per a cremar el porc [dit "tocino"].

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2308, 2321. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És la canya petita (2321). Es fa a les séquies (2308). És com una canya (*Arundo donax*) (2308).

***Pimpinella anisum* L. (umbel·líferes)**

BCN 47278

NOMS POPULARS

Matafaluga (689, 690, 2301, 2308, 2322, 2324, 2325, 2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2420, 2428, 2432, 2437, 2438, 2442, 2443, 2444, 2537, 2543, 2544, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS

Fruit

Carminatiu

FONTS 2443, 2444. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als gasos dels nens petits. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Biberons de matafaluga. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Condiment

FONTS 689, 2420, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es posa a la pasta de les orelletes (689). Per a la pasta de les orelletes (2420). Per a posar a les orelletes i les coques (2442). DESTINACIÓ. Alimentació humana (689, 2420, 2442).

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. A vegades em menjo la llavor [dit "llaor"] quan és seca. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

FONT 2301, 2325, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2428, 2442, 2537, 2543, 2544. Condiment per a les orelletes

FONT 2308. Pa de figa

FONT 690, 2324, 2345, 2437, 2438, 2715, 2716. Pasta per a les orelletes

FONT 689, 2322, 2432. Ratafia

***Pinus halepensis* Mill. (pinàcies)**

BCN 150381

NOMS POPULARS

Pi (684, 691, 2301, 2306, 2308, 2325, 2345, 2346, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2420, 2432, 2443, 2444, 2538)

USOS MEDICINALS

Cendra

Antiparotidític

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Cendra calenta per a les galteres. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Fulla

Antisèptic bucal

FONT 2308. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi havia un mestre que deia que ho feia servir per a rentar-se la boca i així conservar millor la dentadura. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Expectorant

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Quan estaves constipat del pit, netejava molt. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Aerosol (ús intern). PREPARACIÓ. Bafs [dit "bafos"] de les fulles de pi. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Inflorescència

Anticatarral

FONTS 691, 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. S'ho prenien per als refredats [dit "arrofredats"], jo no ho he provat mai (691). La flor de pi va bé per als constipats (2301). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta (691). Tisana (ús intern) (2301). PREPARACIÓ. Ho barrejaven amb alguna altra cosa (691). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Resina

Vulnerari

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Resina de pi per a les ferides. Quan al tros ens fèiem mal, en tallàvem una branca i la resina, la posaves a la ferida. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS

Cendra

Ajuda a la llar

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La cendra per a netejar la roba (2356, 2357, 2358, 2359, 2360). La cendra per a netejar els plats, ho posàvem en una bosseta dins d'un gibrell d'aigua calenta (2356, 2357, 2358, 2359, 2360). La cendra, per a netejar la roba (2361). La cendra, per a netejar els plats, ho posàvem en una bosseta dins d'un gibrell d'aigua calenta (2361).

Part aèria

Agrosilvopastoral

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Al setembre-octubre ens feien anar a buscar rames de pi i les deixàvem assecar uns dies, després ho cremàvem i el fum ajudava a conservar les tomates (*Solanum lycopersicum*) i les cebes (*Allium cepa*). OBSERVACIONS. Suposo que quedava com una pel·lícula a sobre i ja no hi anaven els animalets.

Obtenció de combustible: llenya

FONT 684. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Els forns utilitzaven feixos de rama de pi.

Planta sencera

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONTS 2325, 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Foc de pi, foc de botxí (2325). A Fullella hi havia el costum de plantar un pi al mig de la plaça. Al pi, se li tallaven les branques inferiors i hi havia premis per als que toquessin les branques més altes que quedaven. Se'n deia plantar el maig (2538). A la Granadella es plantava un arbre al Pla, generalment el pi més alt del terme, tot guarnit i al qual els quintos o altres nois intentaven, endebades sovint, escalar a base d'arrapar-s'hi amb peus i mans; és una festa amb reminiscència pagana, segurament prehistòrica. El plantaven el primer de maig i romania al Pla tot el

mes (2538). A Juncosa es plantava el maig a la plaça del poble i eren els quintos els encarregats de fer-ho. Hi havia rivalitat entre els mossos del poble a veure qui el plantava més gros. Cada any els mossos intentaven superar el maig que havien plantat els de l'any anterior (2538).

Tija

Obtenció de combustible: carbó

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A Cervià de les Garrigues als estius, després de batre, la gent es dedicava a fer carbó.

Obtenció de combustible: llenya

FONTS 2325, 2345, 2347, 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Feia molta flama, però cremava molt ràpid, per això es diu: "foc de pi, foc de botxí" (2325). Les rames per a cremar (2345). Per a cremar tot i que crema molt ràpid (2347). Per a fer llenya i feixos per a cremar (2432).

Tija amb fulles/branques

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Al Soleràs antigament hi havia el costum de comparar les noies amb certes plantes o arbres; llavors no era d'estranyar que més d'una vegada a les cases on hi vivien noies algun dia al matí, a la porta de la casa hi aparegués alguna planta o branca d'arbre, volent així indicar en quin concepte tenien els nois del poble aquella noia. Si hi posaven una rama de pi, volia indicar que aquella noia era bona. Si era esbarzer (*Rubus ulmifolius*) volia dir sarritosa, amb mal caràcter. Si era de figuera (*Ficus carica*), la noia era considerada dormidora, gandula.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Fulla

FONT 2420. Expectorant

Inflorescència

FONTS 2443, 2444. Antiasmàtic

FONT 2346. Anticatarral

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. Antihipertensor

No consta

FONT 2347. Cicatritzant

FONT 2347. Vulnerari

Resina

FONT 2347. Cicatritzant

FONT 2347. Vulnerari

Pinus nigra Arnold subsp. *salzmannii* (Dunal) Franco (pinàcies)

BCN 36327

NOMS POPULARS

Melis (2436, 2528)

ALTRES USOS

Tija

Agrosilvopastoral

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Se'n feien alguns màncs de les pales.

Obtenció de fusta

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. No s'esquerda mai, és una fusta molt preuada.

Obtenció de materials per a la construcció

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer bigues.
OBSERVACIONS. Si no es talla seguint la lluna es corca.

***Pinus pinea* L. (pinàcies)**

BCN 26751

NOMS POPULARS

Pi pinyoner (2420)

Pinyó (llavor) (2422)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2420. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Abans hi havia gent que es dedicava a collir pinyons, ara això ja s'ha perdut.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Llavor

FONT 2422. Amanida amb pera de Lleida

***Pinus sylvestris* L. (pinàcies)**

BCN 156610

NOMS POPULARS

Pi roig (2432)

Trementina (oleoresina) (2306, 2443, 2444, 2478, 2537)

USOS MEDICINALS

Oleoresina

Antiodontàlgic

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal dels queixals, n'agafaves una punteta i t'ho posaves al queixal que et feia mal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Jo no ho havia fet mai, la meua mare sí que ho feia.

Desconegut per l'informant

FONT 2478. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Ho portaven les trementinaires, però no sé per a què ho feien servir.

ALTRES USOS

Tija

Obtenció de combustible: carbó

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Se'n feia carbó, però deien que no era tan bo.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2306, 2432, 2537. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Recordo quan baixaven aquelles dones de la muntanya carregades d'herbes. Portaven fardells [dit "fardos"] a l'esquena, carregades de trementina i altres coses. A canvi es quedaven a casa d'algú o demanaven un tall de cansalada. Pel camí anaven recollint herbes i llavors les portaven de poble en poble. Als Omellons n'hi havia dues de casades (2306). Aquí hi ha molt canvi de vegetació a nivell altitudinal, a dalt a la serra hi ha pi roig, alzina (*Quercus ilex*) i roure (*Quercus faginea*) (2432).

A casa fèiem de fonda i, quan baixaven les trementinaires amb uns sacs carregats i es quedaven aquí, la padrina sempre deia que portaven oli d'avet (*Abies alba*) i trementina (2537).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Oleoresina

FONTS 2443, 2444. Analgèsic

***Piper nigrum* L. (piperàcies)**

BCN 47277

NOMS POPULARS

Pebre (689, 690, 1623, 2322, 2345, 2422, 2437, 2438)

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

FONT 2422. Amanida amb pera de Lleida

FONT 1623, 2322. Condiment per a la carn

FONT 689, 690, 2437, 2438, 2345. Condiment per a les olives

FONT 2422. Condiment per al carpaccio

FONT 2422. Condiment per als caragols

FONT 2422. Romesco

FONT 2422. Salsa d'ametlles

FONT 2422. Sopa d'all

***Pistacia lentiscus* L. (anacardiàcies)**

BCN 125514

NOMS POPULARS

Llentiscle [llentisc] (2454, 2478, 2543, 2544, 2601, 2602)

Mata (1621, 2301, 2306, 2310, 2311, 2321, 2325, 2346, 2440, 2441, 2442, 2453, 2478, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS

No consta

Antiotàlgic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de queixal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Antihipertensor

FONT 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la pressió alta, la meua mare va arribar a 24 i cada dia en feia bullir una miqueta. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Tenia moltes propietats.

Antiodontàlgic

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de queixal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. En feien aigua i s'hi posaven una gasa xopada. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic bucal

FONT 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És bo per a la boca. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria jove

Antiodontàlgic

FONTS 2310, 2311. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de queixal, apartava una mica el dolor. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). PREPARACIÓ. Brots bullits i glopejats. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2440, 2441, 2442, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. El fruit se'l mengen els ocells (2440, 2441, 2442). Es deia que la grana se la menjaven les perdius quan era negra, agafaven tal força que era impossible parar-les, feien volades molt més llargues (2601, 2602). DESTINACIÓ. Alimentació animal (2440, 2441, 2442, 2601, 2602).

ALTRES USOS**Fruit**

Cinegètic

FONTS 2321, 2440, 2441, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. El fruit es fa servir per a fer rateres, als moixons [dit "mixons"] els agrada molt (2321). El fruit es fa servir per a agafar [dit "agarrar"] moixons [dit "mixons"] (2440, 2441, 2442).

Part aèria

Ajuda a la llar

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a netejar les botes de vi.

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les catifes del dia de Corpus.

Repel·lent

FONTS 2301, 2325, 2440, 2441, 2442, 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les mosques. Es posava un parell de rames a banda i banda del collar (2325). Els homes se'n posaven una fulleta al barret i així no els anaven les mosques (2325). Diuen que si ho lligues allà on tens els gossos no hi van mai les puces (2301). Es posava a dins d'un conill quan el mataves i li treies la tripa, així no hi anaven les mosques (2440, 2441, 2442). Buidaven el conill i hi posaven mata, fa pudor, però no hi va la mosca (2543, 2544). Per a mantenir net el conill quan li treies les tripes, així no s'hi posaven les mosques (2601, 2602).

Tija

Elaboració de bastons

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Dels llucs bons, a vegades, se'n feia bastons.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2454. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. És molt invasor, s'ho menja tot.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS**Part aèria**

FONT 2346. Anticatarral

FONT 1621. Antihipertensor

***Pistacia terebinthus* L. (anacardiàcies)**

BCN 140161

NOMS POPULARS

Púdol (2301, 2601, 2602)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2301, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Hi ha un tipus d'ocells, la vinaixa i el rossinyol, que els agrada molt (2601, 2602). Durant l'estiu, sempre s'hi posen els moixons [dit "mixons"] perquè es mengen els fruits (2301). DESTINACIÓ. Alimentació animal (2301, 2601, 2602).

ALTRES USOS**Fruit**

Cinegètic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Hi ha un tipus d'ocells, la vinaixa i el rossinyol, que els agrada molt i s'havia fet servir com a ratera per a caçar aquests ocells.

***Pistacia vera* L. (anacardiàcies)**

BCN-E 87

NOMS POPULARS

Pistatxo (2601, 2602)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Aquí ara se'n planta.

***Pisum sativum* L. (papilionàcies)**

BCN 156585

NOMS POPULARS

Pèsol (2372)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2372. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. En teníem a l'hort.

***Plantago afra* L. (plantaginàcies)**

BCN 150357

NOMS POPULARS

Gra de puça (697)

Saragatona (697)

USOS MEDICINALS**No consta**

Antiinflamatori

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Crec que ho utilitzaven com a antiinflamatori. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. PREPARACIÓ. Ho maceraven i en feien com una pasta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

***Plantago albicans* L. (plantaginàcies)**

BCN 125521

NOMS POPULARS

Herbafam (1621, 2321, 2543, 2544)

USOS MEDICINALS**Part aèria florida**

Antihemorroidal

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les morenes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Se'n fa infusió. Es suca amb un cotó fluix. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. S'agafa quan està espigat i si no només la fulla. S'agafa així quan està espigat i si no només la fulla.

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 1621, 2321. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. S'ho menjava el bestiar (2321). S'ho mengen els corders quan no hi ha res més (1621). DESTINACIÓ. Alimentació animal (1621, 2321).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 1621. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Es diu així perquè matava la gana dels corders quan no hi havia res. Es fa en llocs àrids.

***Plantago coronopus* L. (plantaginàcies)**

BCN 156568

NOMS POPULARS

Plantatge estrellat (2454)

***Plantago lanceolata* L. (plantaginàcies)**

BCN 150367

NOMS POPULARS

Herba dels cinc nervis (2308)

Hierba de los siete tallos (castellà) (1621)

Llantén (castellà) (2454)

Plantatge (691, 1621, 2454, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Anticatarral

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als refredats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Es deixava assecar la fulla i se'n feia aigua. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic bucal

FONT 691. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les llagues de la boca. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). PREPARACIÓ. Fer-ne aigua per a glopejar. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Cicatritzant

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És molt cicatritzant. Una vegada em vaig tallar i m'ho vaig posar damunt del tall i l'endemà estava curat. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vulnerari

FONT 2308. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es feia servir per a les ferides. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Trinxat i directament damunt la ferida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als cops, tant d'animals com de persones. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Xafat i posat directament. DESTINACIÓ. Medicina humana i veterinària.

USOS ALIMENTARIS

Llavor

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es recollia la grana per als moixons [dit "mixons"]. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 1621. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Es fa al costat de les cardasses (*Silybum marianum*).

***Plantago major* L. (plantaginàcies)**

BCN 156561

NOMS POPULARS

Plantatge (2601, 2602)

ALTRES USOS

Llavor

Cinegètic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les llavors [dit "llaors"] les feien servir per a caçar carderoles.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. El dels horts és de fulla ampla.

***Plantago sempervirens* Crantz (plantaginàcies)**

BCN 96761

NOMS POPULARS

Gra de puça (691)

Saragatona [saragatana] (691)

USOS MEDICINALS

Part aèria florida

Antipsoriàsic

FONT 691. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la psoriasi. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Decocció. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic bucal

FONT 691. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les llagues de la boca. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). PREPARACIÓ. Es fa bullir i es glopeja. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Hi ha gent que té càncer que té molta tendència a llagar-se-li la boca i va molt bé.

Per a les picades

FONT 691. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les picades. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Decocció. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És un remei radical, va molt bé.

Repel·lent d'insectes

FONT 691. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Serveix per a evitar les picades. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Decocció. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vulnerari

FONT 691. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les llagues de peus i coses d'aquestes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Decocció. DESTINACIÓ. Medicina humana.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria florida

FONT 691. Analgèsic

FONT 691. Antiberrugós

FONT 691. Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

Platanus ×hispanica Mill. ex Münchh. (platanàcies)

BCN 156565

NOMS POPULARS

Plataner (2715, 2716)

Plataner bord (2601, 2602)

USOS MEDICINALS

Escorça

Antiodontàlgic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de queixal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). PREPARACIÓ. Aigua d'escorça de plataner bord. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. S'ha de vigilar perquè és molt fort i pot llagar-te la boca.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES

Escorça

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PELS INFORMANTS. S'ha de vigilar perquè és molt fort i pot llagar-te la boca. GRAU DE TOXICITAT. Baix. VIA D'INTOXICACIÓ. Interna. TOXICITAT L·LIGADA A L'ÚS MEDICINAL. Sí.

Plectranthus sp. (labiades)

NOMS POPULARS

Flor del diner (2372)

Planta del diner (2307)

Populus alba L. (salicàcies)

BCN 150386

NOMS POPULARS

Albi [aubi] (2715, 2716)

Xop (2715, 2716)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Aquí hi ha un portal que es diu el portal dels albis on abans hi havia arbres, però els van tallar.

Populus* sp. (salicàcies)*NOMS POPULARS**

Pollancre (2543, 2544)

Xop (2538)

ALTRES USOS**Planta sencera**

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En arribar el mes de maig, a Puiggròs, els joves, el primer dia del mes, al vespre, anaven a tallar xops i en plantaven un a cada plaça del poble, romanien plantats tot el mes. Quan havia passat el mes es venien els xops, per a bigues o per a llenya i amb el que es treia feien un sopar. Era el típic plantar el maig. El costum de plantar el maig va començar a l'Albi, tot i que després es va anar estenent per totes les Garrigues. Els habitants de l'Albi durant el mes de maig plantaven al mig de la plaça un arbre molt alt, al que donaven el nom d'arbre de la llibertat. L'anaven a cercar els joves de la població allí on els venia bé, moltes vegades sense el permís de l'amo i durant la nit del 30 d'abril a l'1 de maig havia de quedar plantat sense fer gaire soroll. Normalment era un xop el que recollia i rebia les carícies del jovent i a l'amo no li quedava altre consol que recollir-lo en acabar la seva missió un cop passat el mes. Existeixen cobles o corrandes lligades a aquesta tradició a l'Albi. A l'Albagés també es plantava el maig. Al apropar-se aquest mes els joves es reunien per tractar qui havia d'anar a trobar i plantar el tradicional xop, el dissabte a la nit abans del primer diumenge d'aquest mes. Per a aquest fi,

agafaven un carro amb dues cavalleries i es dirigien al riu Set o al barranc de la Font. Una vegada tallat era traslladat al poble, on amb gran alegria, es despertava els de les cases veïnes. Al principi es va plantar davant de l'església, però molts anys després ja es va plantar per sempre a la placeta, davant de cal Tonet. Sempre s'escollia un maig ben corpulent i alt i estava allí durant tot el mes.

***Portulaca oleracea* L. (portulacàcies)**

BCN 46835

NOMS POPULARS

Verdolaga (1622, 2454, 2524, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536)

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 1622, 2524, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es menja en amanida (1622). Per a menjar amanit (2524, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). DESTINACIÓ. Alimentació humana (1622, 2524, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536).

***Prunus armeniaca* L. (rosàcies)**

BCN 48712

NOMS POPULARS

Albercoc [abrecoc, aubercoc] (fruit) (690, 2301, 2347, 2422, 2423, 2424, 2426)

Albercoquer [aubercoquer] (2715, 2716)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2301, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 2347, 2422, 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer melmelada (2347, 2426). Per a fer melmelada. Fem una coca amb pasta de full que porta melmelada d'albercoc, formatge de cabra i olivada negra (2422). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2347, 2422, 2426).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 690. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En fèiem conserva. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. A tots els trossos de secà, al costat de la cabana, la gent hi plantava uns quants arbres fruiters amb la intenció de tenir fruits tot l'any (2715, 2716). En tinc un arbre (2301).

***Prunus avium* (L.) L. (rosàcies)**

BCN 156604

NOMS POPULARS

Cirera (fruit) (685, 690, 2325, 2426, 2440, 2441, 2601, 2602)

Cirerer [ciderer](693, 1621, 2322, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS

Peduncle

Diürètic

FONTS 2440, 2441. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a orinar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Els mànecs de les cireres es feien assecar i després es bullien. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 685, 693, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar (2715, 2716). OBSERVACIONS. Si no en teníem en robàvem d'algun tros (685). DESTINACIÓ. Alimentació humana (685, 693, 2715, 2716).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 690, 2322, 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Aquest any n'he fet melmelada. Rentes la cirera ben madura i amb els dits li treus el pinyol, la poses a la cassola amb una mica d'aigua i sucre i llestos (690). Per a fer melmelada (2322, 2426). DESTINACIÓ. Alimentació humana (690, 2322, 2426).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent

FONTS 1621, 2325, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n fa un licor (1621). Ratafia de cireres negres, era com un licor. La padrina ho feia amb aquelles botelles d'un litre i hi posava uns quatre dits de cireres negres, després dos o tres dits de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*), ho acabava d'omplir amb alcohol i es deixava macerar. Si al cap d'uns dies l'alcohol havia baixat, perquè les cireres l'havien absorbit, ho reomplia una mica (2325). En feien ratafia [dit "retracia"] (2601, 2602). OBSERVACIONS. Les cireres negres eren aquelles petites de tota la vida, quasi negres, no com aquestes d'ara (2325). DESTINACIÓ. Alimentació humana (1621, 2325, 2601, 2602).

ALTRES USOS

Llavor

Altres informacions

FONT 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer saquets calents per a l'esquena.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. A tots els trossos de secà, al costat de la cabana, la gent hi plantava uns quants arbres fruiters amb la intenció de tenir fruits tot l'any.

Prunus cerasifera Ehrh. (rosàcies)

BCN 105329

NOMS POPULARS

Cascavellic [cavallicos] (fruit) (692, 694)

Mirabolà (fruit) (692, 694)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 692, 694. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Nosaltres a vegades encara en mengem (694). DESTINACIÓ. Alimentació humana (692, 694).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 692, 694. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Es troba als costats dels perfils. De fet, quan tens una prunera (*Prunus domestica*) quan es mor l'empelt de baix et trobes aquest (694). Abans se'n trobaven, era com una pometa petita (692).

Prunus domestica L. (rosàcies)

BCN 46834

NOMS POPULARS

Pruna (fruit) (698, 2347, 2426, 2437, 2438)

Prunera clàudia (raça) (2715, 2716)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada en sucre

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n feia conserva. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En menjàvem. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 698, 2347, 2426, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En fèiem melmelada (698). Per a fer melmelada (2347, 2426). En fem melmelada (2437, 2438). OBSERVACIONS. Segons la fruita hi posem més o menys sucre, abans es feia tant a tant (2437, 2438). DESTINACIÓ. Alimentació humana (698, 2347, 2426, 2437, 2438).

Prunus dulcis (Mill.) Weeb. (rosàcies)

BCN 125495

NOMS POPULARS

Americana (raça) (fruit) (2301)

Ametlla [aumetlla, metlla] (bessó / fruit) (684, 686, 687, 690, 1623, 2301, 2305, 2308, 2324, 2422, 2431, 2437, 2438, 2478, 2538, 2601, 2602, 2713)

Ametller [aumetller] (684, 685, 686, 687, 689, 1621, 1625, 2301, 2306, 2321, 2322, 2325, 2346, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2373, 2374, 2420, 2426, 2427, 2428, 2453, 2537, 2712)

Ametlló [aumetlló] (fruit) (686, 687, 690, 1622, 1624, 2301, 2306, 2308, 2312, 2322, 2323, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2478, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2713)

Llargueta (raça) (fruit) (2301)

Marcona (raça) (fruit) (2301)

Oli d'ametlla dolça (producte elaborat) (697)

USOS MEDICINALS

Cendra

Antiamigdalític

FONT 2427. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les angines. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Cendra calenta en un drap i al coll. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Epicarpi

Anticatarral

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a curar els constipats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Vi medicinal (ús intern). PREPARACIÓ. La clofolla de l'ametlla amb vi. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Fruit

Reforçant ossi

FONT 2323. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Anava bé per als ossos. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Suspensió (ús intern). PREPARACIÓ. En fèiem

orxata. Escarxàvem l'ametlló verd amb el morter i hi afegíem una mica d'aigua i mel. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Resina

Antineoplàstic

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La resina d'aquells bonys que es fan als arbres servia per als grans dolents. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Suc del fruit

Analgèsic

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al dolor. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Liniment (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Nosaltres no el preparàvem a la farmàcia, perquè per la feina que portava sortia més a compte comprar-lo.

Per a la urticària

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les urticàries de la pell. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Nosaltres no el preparàvem a la farmàcia, perquè per la feina que portava sortia més a compte comprar-lo.

USOS ALIMENTARIS

Bessó

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 684, 1622, 1623, 1624, 2308, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es poden menjar torrades o sense torrar, però sempre se'n guardava unes quantes per a fer torrades i així aguantaven més (684). Fèiem el trencallet, anàvem al tros i ens passàvem la tarda trencant ametlles (2308). Per a

menjar sencer o només la part blanca (1622). En menjàvem quan anàvem al tros (1623). Ens els menjàvem quan les ametlles encara no estaven fetes (1624). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 1622, 1623, 1624, 2308, 2437, 2438).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita sense vehicle

FONTS 684, 686, 687, 689. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es poden menjar torrades o sense torrar, però sempre se'n guardava unes quantes per a fer torrades i així aguantaven més (684). Ametlles torrades (689). Fem ametlles torrades (686, 687). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 686, 687, 689).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en oli

FONTS 690, 2324. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les ametlles nosaltres les fem diferent, les posem en una paella amb una mica d'oli i les anem remenant amb una cullera de fusta, després quan ja estan dauradetes les deixes refredar (690). Jo faig ametlles salades, les pelo i les poso amb una bona paellada d'oli i quan les trec de l'escorredora hi tiro un bon grapat de sal i cap al pot directe (2324). En preparo unes que són boníssimes. Faig una pasta amb una mica de farina, sal, pebre vermell dolç i aigua. Passo les ametlles pelades per aquesta barreja i cada una a la paella, de forma individual perquè sinó s'apeguen (2324). OBSERVACIONS. Són boníssimes, més que les torrades (690). És una recepta de la Lola (2324). DESTINACIÓ. Alimentació humana (690, 2324).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 686, 687, 689, 690. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer les ametlles garrapinyades (689). Fem ametlles garrapinyades. Les poses a la paella, juntament amb sucre i anant remenant. Quan veus que els sucre s'està desfent molt les has de tirar damunt del marbre i escampar-les, perquè sinó queden totes enganxades (690). Fem ametlles garrapinyades. Es posen en aigua a

estovar i després per cada vas de ametlles, un vas de sucre (686, 687). DESTINACIÓ. Alimentació humana (686, 687, 689, 690).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONTS 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. També fèiem orxata de la part blanca dels ametllons, quan comencen a ser una mica durs, amb una mica de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) i llet o aigua. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Preparació de begudes - Beguda preparada amb llet

FONTS 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. També fèiem orxata de la part blanca dels ametllons, quan comencen a ser una mica durs, amb una mica de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) i llet o aigua. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Epicarpi

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONTS 1625, 2372, 2420, 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La pela d'ametlla, la donàvem als corders (1625). La pela es donava a les cabres i als conills (2372). Abans, quan s'esquetllava, la pell es donava als corders (2420). La pela de l'ametlla la donaven als corders (2478). OBSERVACIONS. Això ha canviat molt, abans no es llençava res (2420). DESTINACIÓ. Alimentació animal (1625, 2372, 2420, 2478).

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada en vinagre

FONTS 690, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2478, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Els preparàvem amb vinagre i hi posàvem una mica de taronja (*Citrus sinensis*) (690). Hi ha gent que els preparava amb vinagre per posar-lo als amanits (2713). Posàvem els ametllons amb sal i vinagre a macerar

(2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Hi havia cases que ho posaven en vinagre, però té un gust molt fort (2478). DESTINACIÓ. Alimentació humana (690, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2478, 2713).

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 686, 687, 690, 1625, 2301, 2308, 2312, 2322, 2478, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Menjàvem els ametllons directament de l'arbre (690). Anàvem a menjar ametllons quan les metlles encara eren verdes (686, 687). Els ametllons amb mel (2322). Ens ho menjàvem, ens agradava molt (2312). Menjàvem els ametllons (2308). Els ametllons trinxats amb l'amanida i un raig de vinagre (*Vitis vinifera*) (2301). Menjàvem ametllons, encara avui (2713). Ens menjàvem els ametllons, encara ho faig (1625). La canalla n'anava a robar als trossos per a menjar-se'ls (2478). Ens els menjàvem, ara també (2528). Ens ho menjàvem quan era verd (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). OBSERVACIONS. Als vells, no els feia gaire gràcia (2308). DESTINACIÓ. Alimentació humana (686, 687, 690, 1625, 2301, 2308, 2312, 2322, 2478, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2713).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONTS 2312, 2323. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En fèiem orxata. Escarxàvem l'ametlló verd amb el morter i hi afegíem una mica d'aigua i mel (2323). Se'n feia com una mena d'orxata, però no recordo molt bé com ho feien (2312). OBSERVACIONS. Era boníssim (2323). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2312, 2323).

ALTRES USOS

Cendra

Ajuda a la llar

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La cendra, la feien servir per a netejar la roba, com a lleixiu (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Se'n feia lleixiu. Es filtrava el líquid de barrejar aigua amb cendra (2428).

Flor

Obtenció de mel

FONTS 2312, 2420, 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Agrada molt a les abelles (2312). La flor d'ametller els agrada molt, a les abelles, perquè els ajuda a remuntar després de l'hivern. És una planta mel·lífera (2420). La flor d'ametller els agrada molt, a les abelles (2426).

Fruit

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És per a aquell mal de cap tan fort que costa molt de marxar, per a les migranyes. T'ho has de posar a la butxaca i portar-ho sempre a sobre. OBSERVACIONS. Abans de les ametlles de dues [dit "dos"] punxes se'n deia del mal de cap.

Part aèria

Obtenció de combustible: llenya

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer llenya, sigui rama o sigui tronc. OBSERVACIONS. És la més bona que hi ha.

Part aèria florida

Elaboració de rams

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En fèiem rams per a casa quan estava florit.

Planta sencera

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Foc d'ametller, foc de cavaller.

Resina

Cinegètic

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La resina, aquells bonys que es fan als arbres, es feia servir per a caçar moixons [dit "mixons"].

Tija

Elaboració de bastons

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Dels llucs bons, a vegades, en feien bastons.

Obtenció de combustible: carbó

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A Cervià de les Garrigues als estius, després de batre, la gent es dedicava a fer carbó.

Obtenció de combustible: llenya

FONTS 684, 685, 686, 687, 689, 1621, 1622, 2301, 2321, 2322, 2325, 2347, 2426, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Juntament amb la llenya d'oliver (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) era i és la més utilitzada per a cremar a les cases (684). Per a cremar (685, 686, 687, 689, 1622, 2322). És una llenya que dura molt i fa bona brasa (2325). Per a cremar a casa (2321). Per a fer llenya, sigui rama o sigui tronc (2301). Per a cremar. La llenya que es feia d'esporgar (1621). Per a cremar, dura molt (2347). La fusta que es feia servir era la fusta d'esporgar (2537). OBSERVACIONS. És la més bona que hi ha (2301). La fusta ha de ser ben seca perquè cremi bé (2426).

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES**Bessó**

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PER L'INFORMANT. Les ametlles amargues són una de les coses més tòxiques que hi ha, em van dir que si menges vint ametlles amargues et poden arribar a matar. GRAU DE TOXICITAT. Letal. VIA D'INTOXICACIÓ. Interna.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2305, 2373, 2374, 2437, 2438, 2453, 2478, 2538, 2712. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És un cultiu important a les Garrigues (2305). Treballem amb cultiu biodinàmic (2712). Quan esporgues si vols que l'arbre tiri a brosta has d'esporgar en lluna ascendent, si vols que tiri a fruit en lluna descendent (2712). L'ametller i l'oliver (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) eren els cultius majoritaris d'abans, des de que hi ha el reg és el presseguer (*Prunus persica*) (2373, 2374). Són els fruits d'aquí (2437, 2438). Aquí el que es cultiva és ametller i oliver (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*). Abans també hi havia una mica de cereal i vinya (*Vitis vinifera*) per al consum de casa (2453). La pela de l'ametlla també es venia per a donar de menjar als corders. No en donaven gaire, però ja no t'ho calia treure (2478). És el cultiu dels Torms (2538).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Bessó**

FONT 2431. Barreja de raïm sec i ametlles

FONT 2306. Mostillo

FONT 2308. Pa de figa

FONT 2301, 2437, 2438, 2601, 2602. Panades

FONT 2422. Romesco

FONT 2422. Salsa d'ametlles

***Prunus persica* (L.) Batsch (rosàcies)**

BCN 46832

NOMS POPULARS

Préssec [prèssic] (fruit) (684, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 698, 1622, 1623, 2310, 2311, 2345, 2347, 2426, 2431, 2437, 2438)

Presseguer [presseguer] (2373, 2374, 2428, 2538)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Antihelmíntic

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Al Soleràs l'utilitzaven per als cucs. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Les fulles, bullides en aigua. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONT 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Se'n feien orelles. Es feia un tirabuixó, deixant fora el pinyol i s'embolicava amb paper i es deixava assecar a la calaixera. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada en almívar

FONTS 684, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 698, 1622, 1623, 2310, 2311, 2345, 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n feia conserva (684, 2431). Préssec en conserva (691). Se'n feia conserva. Només s'havia de bullir aigua amb sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) i quan estigués fred posar-ho als pots, és millor bullir l'aigua perquè així es maten tots els cucs (688). En fèiem préssec en almívar (689). En fèiem préssec en almívar, per a cada dos

litres d'aigua un quilo de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*), bullir i deixar-ho refredar, un cop fred omplir els pots amb els trossos de préssec i l'aigua amb sucre (690). Préssec en conserva, només s'ha de posar aigua i sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) (686, 687). En fèiem conserva (698, 1623). Per a posar en almívar (2310, 2311). La padrina en fa conserva (1622). Préssec en almívar (2345). OBSERVACIONS. Encara en fem a dia d'avui (686, 687). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 698, 1622, 1623, 2310, 2311, 2345, 2431).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 684, 688, 2310, 2311, 2345, 2347, 2426, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n feia mermelades (684). En fèiem mermelada (688). Quan estaven tacats en fèiem mermelada (2310, 2311). Per a fer mermelada (2345, 2347, 2426). En fem mermelada (2437, 2438). OBSERVACIONS. Segons la fruita hi posem més o menys sucre, abans es feia tant a tant (2437, 2438). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 688, 2310, 2311, 2345, 2347, 2426, 2437, 2438).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Abans en fèiem suc i ho posava en pots. Ho trituraves tot i hi posaves la quantitat d'aigua per als quilos que en feies i sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*), llavors triturat i filtrat. OBSERVACIONS. Així en teníem per a tot l'any. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Fulla**

Ajuda a la llar

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. L'aigua de les fulles es feia servir per a netejar les botes, tot i que va millor la de noguer (*Juglans regia*). L'aigua havia de ser ben calenta.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2373, 2374. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Actualment, des que hi ha el reg, és el cultiu més abundant a la zona.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

FONT 2426. Melmelada

***Prunus persica* (L.) Batsh var. *nucipersica* (L.) C.K.Schneid.**
(rosàcies)

BCN E-374

NOMS POPULARS

Nectarina (fruit) (2437, 2438)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En fèiem melmelada. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

***Prunus spinosa* L. (rosàcies)**

BCN 156618

NOMS POPULARS

Aranyó (fruit) (2426, 2427, 2601, 2602)

Aranyoner (1622, 2420)

Endrina (castellà) (fruit) (2426, 2427, 2436)

Sant Pinyol (1622)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Jo no n'he menjat mai, però la meva cunyada en fa melmelades. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Preparació de begudes - Beguda preparada amb licor

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hem provat de fer patxaran alguna vegada, es prepara amb anís. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent

FONTS 1622, 2420, 2426, 2427, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer patxaran, a sol i serena (1622). Se'n fa el patxaran (2420). Per a fer patxaran (2426). Fem patxaran. La meitat de la botella plena d'aranyons i la resta, alcohol (2427). Per a fer ratacia [dit "retracia"] (2601, 2602). OBSERVACIONS. S'han de collir en lluna vella i agost, perquè sinó hi surten cucs (2427). DESTINACIÓ. Alimentació humana (1622, 2420, 2426, 2427, 2601, 2602).

ALTRES USOS

Flor

Obtenció de mel

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A les abelles els agrada, és una planta mel·lífera.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2426, 2427. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Aquí ara no n'hi ha, però abans segurament sí, perquè hi ha una partida al terme que es diu Aranyons (2426). N'anem a buscar a Prades (2427).

***Psoralea bituminosa* L. (papilionàcies)**

BCN 156602

NOMS POPULARS

Herba cabruna (2454)

***Punica granatum* L. (litràcies)**

BCN 150368

NOMS POPULARS

Granada (castellà) (fruit) (2352)

Magrana (fruit) (689, 1623, 2437, 2438, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544)

Mangrana (fruit) (2422, 2441, 2442)

Magraner (693, 2307, 2436, 2454, 2543, 2544, 2601, 2602, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS**Arrel**

Antihelmíntic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. L'arrel de magraner anava bé per als cucs. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Fruit

Salutífer

FONTS 2441, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va bé per a la salut. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 689, 693, 1623, 2436, 2437, 2438, 2441, 2442, 2454, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En menjàvem d'aquelles que trobàvem als trossos (689). Per a menjar (2436, 2454, 2543, 2544, 2715, 2716). En menjàvem quan anàvem al tros (1623). Abans n'anàvem a buscar al tros (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). OBSERVACIONS. A mi m'agraden més els magraners agres que els normals (2543, 2544). DESTINACIÓ. Alimentació humana (689, 693, 1623, 2436, 2437, 2438, 2441, 2442, 2454, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544, 2715, 2716).

Suc del fruit

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Antes tomaba mucho zumo de granada*. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Llavor**

Altres informacions

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les filadores es posaven un gra de magraner agre i les feia salivar.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 693, 2352, 2436, 2437, 2438, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Aquí a la finca en tenim un (693). A tots els trossos de secà, al costat de la cabana, la gent hi plantava uns quants arbres fruiters amb la intenció de tenir fruits tot l'any (2715, 2716). *Algunos salen silvestres, otros son plantados.* (2352). Són fruits del país (2437, 2438). En tinc un de plantat allí a la parada (2436).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

FONT 2422. Magrana amanida

***Pyrus communis* L. (rosàcies)**

BCN 156582

NOMS POPULARS

Pera (fruit) (686, 687, 689, 691, 695, 2422)

Pera Conference (raça) (fruit) (2431)

Pera d'hivern (raça) (fruit) (2528)

Pera de Lleida (raça) (fruit) (2422)

Pera del castell (raça) (fruit) (2431)

Pera llimonera (raça) (fruit) (685, 2431)

Perera (692, 693, 694)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada en almívar

FONTS 686, 687, 689, 691. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer conserva (691). En fèiem conserva (689). Per a fer conserva, només s'hi ha de

posar aigua i sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) (686, 687). DESTINACIÓ. Alimentació humana (686, 687, 689, 691).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 685, 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n feia confitura (685). La mare en feia melmelada (695). DESTINACIÓ. Alimentació humana (685, 695).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2431, 2528. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. La pera del castell abans es cultivava, tenia una pinzellada vermella (2431). La pera llimonera abans es cultivava (2431). La que es cultiva ara és la Conference, és molt dolça (2431). A l'hort tenim peres d'hivern (2528).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

FONT 2422. Amanida amb pera de Lleida

***Pyrus malus* L. (rosàcies)**

BCN 156577

NOMS POPULARS

Poma (fruit) (685, 689, 690, 698, 2310, 2311, 2322, 2422, 2426, 2437, 2438)

Poma de ciri (raça) (fruit) (686, 687, 688, 2431, 2436)

Poma de Sant Joan (raça) (fruit) (2431)

Poma gamusa (raça) (fruit) (688)

Poma Granny Smith (raça) (fruit) (2431)

Poma verd donzella (raça) (fruit) (693, 2436)

Pomera (693)

USOS MEDICINALS**Fruit**

Antidiarreic

FONTS 685, 690. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la diarrea. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La verd donzella s'assecava als canyissos per a tenir fruita a l'hivern. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada en almívar

FONT 689. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Conserva de poma. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 686, 687, 688, 693, 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La poma de ciri abans es menjava (2436). DESTINACIÓ. Alimentació humana (686, 687, 688, 693, 2436).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita sense vehicle

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer compota. Jo la faig natural, sense sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*). Talles la poma a trossos i la poses al microones, quan veus que ja està tendreta ho tritures. Jo la faig servir per a fer un pastís de poma amb formatge de cabra. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 2310, 2311, 2422, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer melmelada (2310, 2311). Per a fer compota. Aquesta sí que porta sucre, la faig al foc, la faig servir per al confit d'ànec (2422). En fem melmelada (2437, 2438). OBSERVACIONS. Segons la fruita hi posem més o menys sucre, abans es feia tant a tant (2437, 2438). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2310, 2311, 2422, 2437, 2438).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Abans en fèiem suc i ho posàvem en pots. Ho trituraves tot i hi posaves la quantitat d'aigua per als quilos que en feies i sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*), llavors triturat i filtrat. OBSERVACIONS. Així en teníem per a tot l'any. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Fruit**

Ambientador

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La poma de ciri es feia servir per a aromatitzar els armaris.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 686, 687, 688, 693, 2431, 2436. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Abans les pomes que aguantaven més eren la poma de ciri i la gamusa, es conservaven molt bé. Ara totes aquestes races [dit "varietats"] ja no es planten (688). Les pomes de ciri aguantaven molt més bé que no pas aquestes d'ara (686, 687). Hi havia una raça [dit "varietat"] que es deia verd donzella, era com si fos gelada i t'aguantava molt (693). Les pomes de Sant Joan eren més dolentes que el còlera, però no hi havia res més (2431). Abans es cultivaven força les pomes de

ciri (2431). La Granny Smith dura fins al març, aguanta molt aquesta (2431). La verd donzella fa una zona d'aigües, és molt dolça (2436). A Arbeca, de verd donzella, se n'havia plantat molta. Són arbres que s'estan perdent i que la gent jove ja no coneix (2436). La poma de ciri s'està perdent i la gent jove ja no la coneix (2436).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

FONT 2322. Confitura

FONT 2426. Mermelada

Pyrus spinosa Forsk. (rosàcies)

BCN 103045

NOMS POPULARS

Saramenya (fruit) (684, 692, 693, 694, 2306, 2431, 2436, 2713, 2715, 2716)

Saramenyera (2301)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 684, 692, 693, 694, 2436, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Abans en menjàvem (692, 693, 694). Per a menjar (2715, 2716). En menjàvem (2713). Es menjaven els fruits (2436). OBSERVACIONS. Em recorda quan era petit (692, 693, 694). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 692, 693, 694, 2436, 2713, 2715, 2716).

ALTRES USOS

Tija

Elaboració de bastons

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Dels llucs bons se'n feia bastons. OBSERVACIONS. Quan trobaven una bona rama ja la lligaven i la controlaven.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 684, 692, 693, 694, 2431, 2436, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. La saramenya és una raça [dit "varietat"] que quasi s'ha perdut. Era la primera que venia, era una pera d'aigua, molt petita (684). La saramenya és una pera petiteta. Aquesta raça [dit "varietat"] es torna lloca de dintre, no té conservació, l'has de collir i menjar-te-la, t'ho menges amb cor i tot (692, 693, 694). A tots els trossos de secà, al costat de la cabana, la gent hi plantava uns quants arbres fruiters amb la intenció de tenir fruits tot l'any (2715, 2716). N'hi ha hagut tota la vida (2713). Les saramenyas s'estan perdent i la gent jove no saben ni què són (2436). Abans se'n cultivaven, de saramenyas. Era una pera petita i dolça, molt primerenca (2431). OBSERVACIONS. A la segona màquina de Juneda encara n'hi ha un arbre (2431).

Quercus coccifera L. (fagàcies)

BCN 150369

NOMS POPULARS

Coscoll (684, 689, 1621, 2301, 2308, 2321, 2346, 2432, 2440, 2441, 2442, 2537, 2543, 2544, 2713)

Garric (2454, 2538)

Garriga (1624)

Mata (2347)

Reboll (685, 2372)

USOS MEDICINALS**Tija**

Antidiarreic

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la diarrea. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Feien aigua dels branquillons. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihemorroidal

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a desinflamar les morenes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Feien aigua dels branquillons i en feien banys. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic extern

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les fissures anals. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Feien aigua dels branquillons i en feien banys. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hemostàtic intern

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho bullien per a les hemorràgies internes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Feien aigua dels branquillons. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2308. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es donava la bellota als porcs [dit "tocinos"]. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita sense vehicle

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Abans [dit "antes"] es diu que la gent agafava els aglans de coscoll i en feia farina per a fer pa. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Fruit**

Jocs i joguines

FONT 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es feia una mena de baldufes amb els aglans de coscoll.

Part aèria

Ajuda a la llar

FONTS 684, 689, 2301, 2346, 2347, 2440, 2441, 2442, 2538, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. S'utilitzava per a netejar la xemeneia, es lligava un cordill al coscoll i es feia baixar per la xemeneia, de manera que feia caure tot l'estalzí (684). Per a netejar la xemeneia i fer caure l'estalzí (689, 2347). Per a netejar les xemeneies i fer caure l'estalzí, es lligava amb una soga per cada costat i es feia córrer (2301). Per a netejar les fumeres (2713). Per a netejar les xemeneies i fer caure l'estalzí. Lligaven un cordill a cada costat i ho feien córrer amunt i avall (2346). Per a netejar les xemeneies (2440, 2441, 2442). Per a netejar la xemeneia amb l'ajut d'una corda o una canya (*Arundo donax*) (2538).

Obtenció de combustible: llenya

FONTS 685, 1621, 1624, 2321. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a cremar (685, 1621). Ho fèiem servir per a cremar, per a fer foc, quan fèiem calç. Hi havia forns que feien fins a 30 o 40 mil quilos de calç, estem parlant de 50 o 60 anys endarrere (2321). Per a cremar quan està sec (1624).

Tija

Agrosilvopastoral

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer els mànecs de les aixades.

Elaboració de bastons

FONTS 1624, 2301, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer gaiatos (2301). Per a fer bastons. Es tria la rama en verd i es va arreglant a poc a poc (1624). Per a fer mangales (2543, 2544).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2454. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Deu tenir alguna relació amb el nom de la comarca, perquè aquí n'hi ha força.

***Quercus faginea* Lam. (fagàcies)**

BCN 156571

NOMS POPULARS

Roure (2301, 2432, 2453, 2454, 2538, 2712)

ALTRES USOS**Gala**

Jocs i joguines

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi ha un paràsit del roure que fa unes boles i amb això se'n fan baldufes [dit "galdufes"] per a jugar la canalla. Poses un escuradent [dit "palillo"] clavat a la bola.

Planta sencera

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A Cervià de les Garrigues els carboners solien cantar aquesta cançó: "carbó d'alzina, carbó de roure, carbó més blanc que el cor de molts homes".

Tija

Elaboració de bastons

FONTS 2301, 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer mànecs, es treballava des de l'arbre (2453). Per a fer gaiatos (2301).

Obtenció de combustible: carbó

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fins als anys seixanta o setanta, se'n feia carbó, després es va abandonar.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2432, 2454. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. La gent d'aquí no reconeix gaire la diferència entre un roure i una alzina (*Quercus ilex*) (2454). Aquí hi ha molt canvi de vegetació a nivell altitudinal, a dalt a la serra hi ha pi roig (*Pinus sylvestris*), alzina (*Quercus ilex*) i roure (2432).

***Quercus ilex* L. (fagàcies)**

BCN 125517

NOMS POPULARS

Alzina (1621, 1622, 2346, 2347, 2431, 2432, 2436, 2454, 2538, 2713)

Alzina dolça (2543, 2544)

Alzina trufera (2423, 2424)

Bellota (fruit) (2543, 2544, 2601, 2602)

Carrasca (2543, 2544)

Carrascla (2301)

USOS MEDICINALS**Escorça**

Hematocatàrtic

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. L'escorça d'alzina es feia servir per a netejar el cos. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És una mica tòxica.

Fulla

Antidiarreic

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Internament ho feien servir per a les diarrees. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per als penellons

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als penellons, era molt utilitzat. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Feien pegats de les fulles. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vulnerari

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les nafres. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Pegats de les fulles. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 1621, 2346, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Hi ha bellotes que són bones per a menjar (1621). Abans ens les menjàvem i també per a fer farina (2346). Ens menjàvem les bellotes d'alzina dolça (2543, 2544). DESTINACIÓ. Alimentació humana (1621, 2346, 2543, 2544).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Abans els aglans es menjaven com si fos una ametlla (*Prunus dulcis*). DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Planta sencera**

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A Cervià de les Garrigues els carboners solien cantar aquesta cançó: "carbó d'alzina, carbó de roure, carbó més blanc que el cor de molts homes".

Tija

Obtenció de combustible: carbó

FONTS 2301, 2432, 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer llenya per a les carboneres, és fusta forta (2301). Se'n feia carbó fins als anys 60 o 70, després es va deixar estar (2432). A Cervià de les Garrigues als estius, després de batre, la gent es dedicava a fer carbó (2538).

Obtenció de combustible: llenya

FONTS 1622, 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a cremar.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES**No consta**

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PER L'INFORMANT. És una mica tòxic.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2423, 2424, 2431, 2432. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. La carrascla és com una alzina, però més petita (2301). N'hem plantat una vintena, però encara són petites (2423, 2424). Abans, de Margalef era ple d'alzines (2431). Aquí hi ha molt canvi de vegetació a nivell altitudinal, a dalt a la serra hi ha pi roig (*Pinus sylvestris*), alzina i roure (*Quercus faginea*) (2432).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

FONTS 2601, 2602. Panades

***Raphanus raphanistrum* L. subsp. *sativus* (L.) Domin**
(crucíferes)

BCN 49860

NOMS POPULARS

Ravenet [ravineta] (1625, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361)

USOS ALIMENTARIS**Arrel**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 1625. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es menja amanit.
DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS.
En tenim a l'hort.

***Raphia* sp. (arecàcies)**

NOMS POPULARS

Ràfia (2528)

ALTRES USOS**No consta**

Agrosilvopastoral

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es feia servir per a empeltar.

***Reseda luteola* L. (resedàcies)**

BCN 100866

NOMS POPULARS

Gualda (castellà) (2352)

Reseda (castellà) (2352)

ALTRES USOS**No consta**

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *También sale un color amarillo precioso. Se tiene que cocer a menos temperatura.*

***Retama sphaerocarpa* (L.) Boiss. (papilionàcies)**

BCN 125412

NOMS POPULARS

Ginesta [ginestra] (1621, 1622, 1624, 1625, 2321, 2432)

Ginesta borda (694, 2325)

Retama (castellà) (1625, 2307, 2543, 2544)

ALTRES USOS

Part aèria

Elaboració d'escombres

FONTS 1622, 1624, 2307, 2325, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer escombres per a l'era. Les tallaven a la mida que volien, ho lligaven amb filferro i ho deixaven assecar (2325). En feien escombres (2307). Per a fer escombres (1622). Se'n feien escombres, es tallaven i es lligaven (1624). En fèiem graneres (2543, 2544).

Tija

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 694. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer marxar les berrugues has de fer un nus a la tija i dir una oració. OBSERVACIONS. El meu home diu que funciona.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 694, 2325. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És aquella planta groga que surt als obacs [dit "aubacs"], n'hi ha tres o quatre classes diferents (694). La planten als talussos, perquè és molt resistent (2325).

***Rhamnus alaternus* L. (ramnàcies)**

BCN 125400

NOMS POPULARS

Aladern (2454)

Coscoll (2347)

Coscollina (2346, 2440, 2441, 2442, 2543, 2544, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS

No consta

Antihipertensor

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer baixar la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En fan aigua. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cops. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. En fan xops. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Antihipertensor

FONTS 2347, 2440, 2441, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la pressió alta (2347). Va bé per a la pressió (2440, 2441, 2442). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hematocatàrtic

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És un depuratiu molt gros. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Litotríptic renal

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a desfer les pedres del ronyó, en un parell o tres de dies es desfà la pedra i ja treus areneta [dit "arenilla"]. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. La que funciona surt a la roca viva i té saba com més grogosa, n'hi ha un altra que creix al terra normal i fa la saba verda, aquesta no serveix.

ALTRES USOS**Part aèria**

Ajuda a la llar

FONTS 2440, 2441, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es feia servir per a netejar la xemeneia.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2347, 2440, 2441, 2442, 2454. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És com la mata (*Quercus coccifera*), però no punxa (2347). És com el coscoll (*Quercus coccifera*), però no punxa (2440, 2441, 2442). No se'n fa gaire [dit "garie"] (2440, 2441, 2442). Fa unes boletes (2454).

***Rhamnus lycioides* L. (ramnàcies)**

BCN 150374

NOMS POPULARS

Corniol [escornol, escurdol] (2306, 2321, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Per a la conjuntivitis

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Curava els ulls malalts, conjuntivitis, i feia baixar la pressió dels ulls. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·liri (ús extern). PREPARACIÓ. Les fulles es feien servir bullides com a col·liri. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La grana se la mengen els moixons [dit "mixons"]. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES USOS**Llabor**

Cinegètic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La grana es feia servir per a parar rateres als moixons [dit "mixons"].

Tija

Ajuda a la llar

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. El papa després de florir tallava la rama i la penjava a la cabana, així s'assecava i quan la fulla queia i ja estava ben seca, la fèiem servir per a assecar les figues (*Ficus carica*).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2306, 2454, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Les rames punxen molt (2306). N'hi ha bastant (2454). Si et punxes amb allò fot molt mal, crec que s'infecta i tot (2601, 2602).

***Ribes rubrum* L. (grossulariàcies)**

BCN 31297

NOMS POPULARS

Grosella (fruit) (2422)

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

FONT 2422. Salsa de fruits vermells

***Ricinus communis* L. (euforbiàcies)**

BCN 46089

NOMS POPULARS

Oli de ricí [oli de ricino] (producte elaborat) (697, 2324, 2345, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS**Oli de la llavor**

Antihelmíntic

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cucs.
 FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern).
 MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Ens en feien prendre una cullerada.
 DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Era molt dolent, jo sempre trencava les botelles perquè no m'ho donessin.

Antiinflamatori intestinal

FONT 2345. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de panxa.
 FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern).
 DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Ho compràvem a la farmàcia.

Orexigen

FONT 2324. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer venir la gana.
 FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern).
 DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Ho compràvem.

Purgant

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho donàvem a la canalla per a purgar, quan s'havien empatxat. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

OBSERVACIONS. Era amarg i dolent. Nosaltres sempre ho compràvem, però una vegada en va sortir una planta a l'hort de la farmàcia, devia quedar-hi alguna grana.

***Rorippa nasturtium-aquaticum* (L.) Hayek (crucíferes)**

BCN 29771

NOMS POPULARS

Creixen (2601, 2602)

USOS ALIMENTARIS**Part aèria jove**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar quan és tendre. OBSERVACIONS. D'aquestes herbes en deien enciamet de pobre.
 DESTINACIÓ. Alimentació humana.

***Rosa agrestis* Savi (rosàcies)**

BCN 125406

NOMS POPULARS

Gavarrera (2346)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ens en menjàvem els fruits, fa de mal menjar, perquè és pelut i una mica desagradable.

OBSERVACIONS. Fa poc m'he assabentat que porta molta vitamina. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Rosa canina L. (rosàcies)

BCN 156597

NOMS POPULARS

Esbarzera (2525, 2526, 2527)

Escanyagats (2436)

Gavarrera [garravera, gavarnera, gavernera] (2321, 2420, 2431)

Picaesquenes (2543, 2544)

Roser de bosc (2420)

Roser de pastor (2454)

Roser silvestre (2423, 2424)

USOS MEDICINALS

Fruit

Antihelmíntic

FONTS 2423, 2424. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho donem als gossos quan tenen paràsits. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

Repel·lent d'insectes

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les puces dels gossos, se'ls donava el fruit xafat. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

Salutífer

FONTS 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al refredat. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús

intern). PREPARACIÓ. N'has de menjar un grapat al començament de l'hivern i no et refredaràs. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vitamínic

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Els fruits tenen molta vitamina C. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Si t'ho menges és dolcet, s'ha de menjar quan és madur. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer mermelada. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Fruit

Cosmètic

FONTS 2423, 2424. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. El fruit és molt bo, s'utilitza en molts cosmètics.

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Nou fruits penjats en una bosseta al coll alleugen el dolor de les morenes.

Elaboració de bijuteria

FONT 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les noies se'n feien uns collars, però no podia tocar directament la pell, perquè aquells pèls irritaven molt.

Jocs i joguines

FONTS 2321, 2436, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Els fruits, els trencàvem i ho fèiem servir per a fer rabiar [dit "rapiar"] les noies quan érem petits, si et toca la pell no et pots parar de rascar (2321). Jugàvem a tirar els fruits a la gent i després es rascaven molt, tenen uns pèls que piquen molt (2436). Jugàvem a trencar els fruits i tirar-los a les esqueses dels amics, pica molt (2543, 2544).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa com una cirereta de color carabassa i dins està ple de llavors.

Rosa sp. (rosàcies)

NOMS POPULARS

Gavarrera (2601, 2602)

Rosa (castellà) (flor) (2352)

Rosa (flor) (697, 698, 2345)

Roser (1621, 2347, 2429, 2431)

Tapaculs (2601, 2602)

USOS MEDICINALS

No consta

Antidiarreic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És astringent. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Pètal

Antibacterià

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als mussols. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Aigua de roses. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic ocular

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La gent d'ulls clars, sempre tenen els ulls malalts. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Cal netejar-los amb pètals de rosa. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a la conjuntivitis

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la conjuntivitis. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Aigua de roses. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Hi ha gent que en fa melmelada. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Flor

Altres informacions

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a donar olor a moltes pastes medicamentoses.

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les catifes [dit "alfombres"] del dia de Corpus.

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Queda un color rojizo suave, a veces amarillento.*

Fruit

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Queda un color rojizo suave, a veces amarillento.*

Planta viva ex situ

Jardineria

FONTS 2429, 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En tinc al jardí (2429). Es plantava als jardins (2431).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És el roser bord.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Pètal

FONT 2345. Antisèptic ocular

***Rosmarinus officinalis* L. (labiades)**

BCN 156603

NOMS POPULARS

Romaní (698, 2423, 2424, 2454, 2538)

Romanina (2454)

Romer (688, 689, 690, 691, 692, 694, 697, 698, 1621, 1622, 1624, 1625, 2301, 2302, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2321, 2322, 2323, 2325, 2345, 2346, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2373, 2374, 2420, 2422, 2426, 2428, 2429, 2431, 2432, 2436, 2437, 2438, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2454, 2478, 2525, 2526, 2527, 2528, 2537, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602, 2712, 2713, 2714, 2715, 2716)

Romer blanc (2432)

USOS MEDICINALS

No consta

Antihipertensor

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A Sunyer l'utilitzen per a rebaixar i fer circular la sang. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Analgèsic

FONTS 2347, 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al dolor (2347). Fer-se fregues per al dolor (2539). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Loció (ús extern). PREPARACIÓ. En alcohol, ho deixes macerar uns dies i després et fas fregues (2347). En feien alcohol (2539). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Anticatarral

FONTS 1624, 1625, 2323, 2428, 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als constipats (1624, 2323, 2428, 2528). Per al refredat (1625). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern) (1624, 1625, 2323, 2428). Desconegut per l'informant / No consta (2528). PREPARACIÓ. Se'n fan tasses (1624). Bullit amb una mica de mel (2323). Infusió (2428). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antidiarreic

FONT 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la diarrea, és astringent. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihipertensor

FONTS 2301, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Et fa baixar la pressió (2301). Per a rebaixar la sang (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Infusió (2301). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori

FONT 697. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). Liniment (ús extern). PREPARACIÓ. Ho fan bullir. En fan una maceració. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. S'ho passen per la zona inflamada. La pasta es posa damunt del cop. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això hi ha gent que encara ho fa.

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONTS 1622, 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va bé per als cops (1622). Per als cops i les torcedures (2325). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Lloció (ús extern). PREPARACIÓ. Ben xafat i en alcohol (1622). En fèiem alcohol,

nou dies a sol i serena (2325). DESTINACIÓ. Medicina humana (1622). Medicina humana i veterinària (2325). OBSERVACIONS. A vegades també li n'he posat al gos (2325).

Antiinflamatori intestinal

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de panxa. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Infusió. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic bucal

FONT 2302. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Com a desinfectant per a les llagues de la boca. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Infusió. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antitussigen

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la tos. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Si se'n beu molta quantitat pot ser perillós, és una planta complicada.

Desconegut per l'informant

FONTS 2310, 2311. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Es feia servir com a medicinal, però no recordo per a què.

Digestiu

FONT 2538. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Diürètic

FONT 2538. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Expectorant

FONTS 2372, 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als refredats de pit (2372). Expectorant (2420). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Ungüent (ús extern) (2372). Tisana (ús intern) (2420). PREPARACIÓ. Fèiem un unguent de cera d'abella i romer i ens ho posàvem al pit (2372). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Si se'n beu molta quantitat pot ser perillós, és una planta complicada (2420).

Per a la caspa

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Diuen que va molt bé per a la caspa. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. T'has de rentar els cabells. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a la conjuntivitis

FONT 2308. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als ulls quan tens conjuntivitis. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a trastorns de la pell o del teixit subcutani

FONT 1625. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Una senyora d'Artesa me'n demana, diu que ho fa servir per a la pell. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a trastorns del sistema musculoesquelètic

FONT 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als esperons. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per als esquinços

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als cops i les torcedures. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Loció (ús extern). PREPARACIÓ. En fèiem alcohol, nou dies a sol i serena. DESTINACIÓ. Medicina humana i veterinària. OBSERVACIONS. A vegades també li n'he posat al gos.

Vasotònic

FONTS 2443, 2444. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la circulació, juntament amb altres herbes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vulnerari

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les ferides, per a les nafres. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Part aèria****Condiment**

FONTS 688, 690, 692, 698, 1622, 2301, 2302, 2306, 2307, 2309, 2310, 2311, 2321, 2322, 2323, 2345, 2346, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422, 2429, 2431, 2432, 2436, 2437, 2438, 2441, 2442, 2453, 2454, 2525, 2526, 2527, 2537, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a donar gust, té molt d'aroma (688). Com a assaonador d'olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (690). Per a condimentar la cassola de tros (692). Per als plats de caça (698). Per a cuinar (1622, 2302, 2307, 2321, 2323,

2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2429, 2431, 2432, 2436, 2601, 2602, 2713). Per a macerar carns (2301). Per als caragols (2306). Per a posar a la cassola, però hi posem més timó (*Thymus vulgaris*) que romer, perquè és més fluixet (2309). Per a cuinar, és molt aromàtic (2310, 2311). Per a cuinar, però jo no en faig servir gaire (2322). Per a cuinar, sobretot per a la cassola (2345). Per a cuinar, sobretot per a la cassola de tros (2346). Per al *ternasco* va millor el romer (2422). La gent el fa servir per a cuinar, però és massa fort (2437, 2438). Per a cuinar, es posa a la carn (2441, 2442). A la cuina també el fem servir, però m'agrada més el timó (*Thymus vulgaris*) (2453). Per a cuinar, per als guisats i sofregits (2454). Per als guisats (2525, 2526, 2527, 2715, 2716). Per al menjar (2537). Hi ha gent que ho posa a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (2713). OBSERVACIONS. És forta de gust (2454). Ho asseco tot i ho pico fins que queda pols (2713). DESTINACIÓ. Alimentació humana (688, 690, 692, 698, 1622, 2301, 2302, 2306, 2307, 2309, 2310, 2311, 2321, 2322, 2323, 2345, 2346, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422, 2429, 2431, 2432, 2436, 2437, 2438, 2441, 2442, 2453, 2454, 2525, 2526, 2527, 2537, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Tenim gelat de romer. OBSERVACIONS. Els comprem fets, els fa una empresa molt casolana. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Escorça

Fumable

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La primera pell del romer es fumava.

Flor

Obtenció de mel

FONTS 2312, 2420, 2426, 2432, 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Agrada molt a les abelles (2312, 2426). Si vols recollir mel a finals de primavera serà mel de mil flors, si reculls a l'abril és de romer segur, a partir de meitat d'abril serà romer amb timó (*Thymus vulgaris*) i cap a finals de primavera sobretot hi haurà botja (*Dorycnium pentaphyllum*), perquè els agrada molt (2420). A les abelles els agrada, és una planta mel·lífera (2420). A les abelles els agrada molt (2432). A les abelles els va molt bé, perquè floreix a l'hivern (2539).

Part aèria

Agrosilvopastoral

FONT 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La tintura de romer s'utilitza en agricultura biodinàmica com a fungicida. OBSERVACIONS. Es deixa macerar durant 40 dies en un lloc fosquet.

Ajuda a la llar

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a netejar les xemeneies i fer caure l'estalzi.

Altres informacions

FONTS 692, 1624. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Diuen que els romans ho cremaven perquè els estudiants es concentrassin més (692). En portàvem un trosset a la boca (1624).

Ambientador

FONT 692. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho cremaven a les habitacions dels malalts per a desinfectar.

Cosmètic

FONTS 2443, 2444, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Tònic per al cabell. Fèiem un preparat amb *abrotano macho* (*Artemisia abrotanum*), romer i una base de Ronquina® (2443, 2444). Per a rentar els cabells (2601, 2602).

Elaboració d'escombres

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En fèiem graneres.

Fumable

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Abans [dit "antes"] es fumava, quan no hi havia tabac [dit "tabaco"].

Obtenció de combustible: llenya

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a encendre el foc.

Repel·lent

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Buiden el conill i hi posen romer.

Part aèria florida**Elaboració de rams**

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer rams.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES**Part aèria**

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PER L'INFORMANT. Contraindicat per a la gent amb la pressió alta. VIA D'INTOXICACIÓ. Interna. TOXICITAT LLIGADA A L'ÚS MEDICINAL. Sí.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2373, 2374, 2432, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2454, 2713, 2714. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Se'n fa poc aquí (2373, 2374). Té la flor i la fulla més aviat blanquinosa, no se'n veuen gaires aquí (2432). Aquests anys tan secs ho està passant molt malament (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Diuen que per tenir romaní has de tenir romanines, aquestes tenen la flor més blanquinosa (2454). Hi ha un romer que fa la flor blanca (2713, 2714). En recullo sempre, però ho dono. Jo no n'he fet servir mai, per a cuinar tampoc (2713).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS MEDICINALS****Part aèria**

FONT 2539. Analgèsic

FONT 689. Anticatarral

FONT 2372. Antihemorroidal

FONT 694. Antihipertensor

FONT 1621, 2372. Antisèptic extern

FONT 2347. Cicatritzant

FONT 2420. Expectorant

FONT 2347. Vulnerari

Part aèria florida

FONT 691. Analgèsic

FONT 691. Antiberrugós

FONT 691. Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

FONTS 2423, 2424, 2539. Condiment

FONT 2347, 2422. Condiment per a la carn

FONT 690. Condiment per a les olives

FONT 2422. Condiment per al carpaccio

FONT 2432. Ratafia

FONT 2422. Sopa d'all

***Rubia peregrina* L. subsp. *peregrina* (rubiàcies)**

BCN 125499

USOS MEDICINALS

Part aèria

Anticatarral

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es posava als civaders de les mules quan estaven refredades, els hi feia treure el moc. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

Tija

Antiodontàlgic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a matar el queixal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Un dia tenia mal de queixal i vaig anar al bar i un pastor em va dir que si tenia mal de queixal era perquè volia. Vam anar a buscar aquesta herba, la va pelar una mica i al cap de mitja hora el queixal va caure a trossos.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES

Part aèria

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PELS INFORMANTS. Un de Bovera em va dir que té un tros on n'hi surt molta i quan

llauraven amb la mula si li tocava a les cames se li inflamaven. Deu ser una mica verinosa. GRAU DE TOXICITAT. Baix. VIA D'INTOXICACIÓ. Externa.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És enganxosa.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria

FONT 2301. Antihipertensor

***Rubia tinctorum* L. (rubiàcies)**

BCN 105370

NOMS POPULARS

Rubia tintórea (castellà) (2352)

ALTRES USOS

Arrel

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Se utiliza la raíz pa teñir. Con alumbre y crema tártara, cocinado a 70º, sale marrón. Si quieres conseguir una gama de rojos, la primera agua se tira y a partir de la segunda y la tercera te saldrán tonos más rojizos.*

Planta viva ex situ

Jardineria

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Tengo en el jardín.*

***Rubus idaeus* L. (rosàcies)**

BCN 29774

NOMS POPULARS

Gerd (690)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 690. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En menjàvem.

DESTINACIÓ. Alimentació humana.

***Rubus ulmifolius* Schott (rosàcies)**

BCN 156557

NOMS POPULARS

Esbarzer [aubarser, asbarser](1622, 2306, 2307, 2312, 2345, 2443, 2444, 2538, 2543, 2544)

Mora (fruit) (684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 692, 693, 694, 697, 698, 1622, 1623, 1624, 1625, 2301, 2306, 2308, 2312, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2422, 2432, 2436, 2437, 2438, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2454, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2539, 2713, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS**Fruit**

Vitamínic

FONT 2322. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És molt antioxidant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Turió

Antihipertensor

FONT 2307. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Els brots serveixen per a rebaixar i netejar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hematocatàrtic

FONT 2307. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Els brots serveixen per a rebaixar i netejar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 692, 693, 694, 697, 698, 1622, 1623, 1624, 1625, 2301, 2306, 2308, 2312, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2432, 2436, 2437, 2438, 2453, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2539, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En fèiem rastres, com si fos una broqueta [dit "pinxo"] (685). Menjàvem mores, en fèiem un rastre com si fos una broqueta [dit "pinxo"] (688). En menjàvem (689, 690, 2372). En menjàvem quan anàvem al tros (697, 1623). Són boníssimes, nosaltres sempre que en trobem n'agafem (698). Per a menjar (1622, 1624, 2321, 2323, 2325, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2432, 2537). En menjàvem quan anàvem per allà baix a l'era (1625). A vegades n'agafo unes quantes allà al tros (2301). Fèiem rastres de mores per a menjar, eren boníssimes (2306). Ens menjàvem les mores (2308).

Abans se'n menjava més (2312). Per a menjar, és molt antioxidant (2322). Per a menjar, a mi no m'agrada gaire (2324). En fèiem rastres (2345, 2420). Alimentàvem als porcs [dit "tocinos"] amb mores i figues (*Ficus carica*) (2347). Fèiem rastres de mores (2347). En menjàvem i encara en mengem ara (2437, 2438). N'anàvem a buscar i en menjàvem sempre quan érem petits (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Ens en fèiem un tip (2713). En fèiem un rastre i l'anàvem a refrescar a la Font Vella, sortia l'aigua gelada (2715, 2716). OBSERVACIONS. Les anàvem a buscar al tros (684, 686, 687). Els tips que ens en fèiem (697). Ara tot això ja no es fa (2301). Quan anàvem al tros en recollíem (2323). Sempre n'anàvem a buscar i les mares es posaven les mans al cap perquè sempre arribàvem bruts (2436). Encara en vaig a buscar ara i els nens d'aquí també hi van (2453). Sempre n'anàvem a buscar (2539). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 692, 693, 694, 697, 698, 1622, 1623, 1624, 1625, 2301, 2306, 2308, 2312, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2432, 2436, 2437, 2438, 2453, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2539, 2713, 2715, 2716). Alimentació animal (2347).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2453, 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer melmelada (2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2454). En fem melmelada (2453). OBSERVACIONS. No en fem gaire perquè no ens convé (2453). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2453, 2454).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent

FONTS 2322, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer licor (2322). Ratacia [dit "retracia"] de mores, és aiguardent amb mores (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2322, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450).

ALTRES USOS

Flor

Obtenció de mel

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A les abelles els agrada, és una planta mel·lífera.

Fulla

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2345. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a curar el mal de boca agafo nou o 11 fulles, dic una oració i ho poso davall d'una pedra, quan s'assequen s'ha curat el mal de boca.

Planta viva *in situ*

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Abans es deia que si el cabell no et creixia, la nit de Sant Joan abans que sortís el sol, havies d'anar davall d'un esbarzer i pentinar-t'hi.

Tija amb fulles/branques

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Al Soleràs antigament hi havia el costum de comparar les noies amb certes plantes o arbres; llavors no era d'estranyar que més d'una vegada a les cases on hi vivien noies algun dia al matí, a la porta de la casa hi aparegués alguna planta o branca d'arbre, volent així indicar en quin concepte tenien els nois del poble aquella noia. Si hi posaven una rama de pi (*Pinus* sp.), volia indicar que aquella noia era bona. Si era esbarzer volia dir sarritosa, amb mal caràcter. Si era de figuera (*Ficus carica*), la noia era considerada dormidora, gandula.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1624, 2321, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Allí baix a la vall es feien unes mores grosses i bones (2321). Aquí no se'n fa, però cap allí a Matxerri, sí (1624). Aquí se'n fa força (2437, 2438).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS**Flor**

FONTS 2443, 2444. Anticatarral

Part aèria jove

FONTS 2543, 2544. Antiamigdalític

FONTS 2543, 2544. Hematocatàrtic

FONTS 2543, 2544. Resolutiu

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

FONT 2422. Salsa de fruits vermells

***Ruscus aculeatus* L. (asparagàcies)**

BCN 125520

NOMS POPULARS

Boix mascle (2301)

Galzeran (2432)

ALTRES USOS**Part aèria**

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 2301, 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es fa servir per a fer bonic el dia de Nadal (2301). Per a guarnir per Nadal (2432).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2301. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. No se'n fa a gaires [dit "garies"] llocs [dit "puestos"].

***Ruta chalepensis* L. subsp. *angustifolia* (Pers.) Cout. (rutàcies)**

BCN 140153

NOMS POPULARS

Ruda (688, 690, 691, 692, 694, 695, 696, 697, 698, 1621, 2301, 2302, 2306, 2312, 2321, 2346, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2428, 2431, 2432, 2437, 2438, 2440, 2441, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2454, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Part aèria****Abortiu**

FONTS 692, 694, 695, 696, 1621, 2301, 2302, 2321, 2428, 2431, 2440, 2441, 2453, 2537, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Diuen que és una planta abortiva (695, 696). Deien que era abortiva (692, 694). També es feia servir per a fer avortar les dones (2321). Diuen que és abortiva (2302). És abortiva per a les persones i els animals (2301). La feien servir les dones per a avortar (1621). Tenia el mateix efecte que la píndola del dia després, quan algú s'excedia amb les seues passions amoroses (2428). Diuen que es feia servir per a avortar (2431). Abans es feia servir per a avortar

animals i persones (2440, 2441). És abortiva (2453). Deien que era per a l'avortament (2537). És abortiu, crec que ho havien utilitzat per al bestiar (2539). Això és abortiu (2543, 2544). Els pastors la feien servir per a fer avortar les ovelles (2601, 2602). Abortiu (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta (692, 694, 695, 696, 2302, 2453, 2537). Tisana (ús intern) (1621, 2301, 2321, 2428, 2431, 2440, 2441, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602). PREPARACIÓ. Un got de ruda (2428). Se'n prenia aigua (2543, 2544). DESTINACIÓ. Medicina humana (692, 694, 695, 696, 1621, 2302, 2321, 2428, 2431, 2453, 2537, 2543, 2544, 2601, 2602). Medicina humana i veterinària (2301, 2440, 2441). Medicina veterinària (2539, 2601, 2602). OBSERVACIONS. S'ha de fer servir quan està de poc temps, si no pot ser perillós. Aquí al poble n'hi ha dues que se'n van anar al clot (1621). La ruda tenia moltes aplicacions, però s'havia de saber administrar, si no podia ser perillós (2428). Sempre diuen que és molt perillós (2539).

Analgèsic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a calmar el dolor. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiasmàtic

FONTS 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es feia servir com a antiasmàtic per al bestiar, se'ls en posava al civader quan estaven tapats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

Anticatarral

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als refredats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antidismenorreic

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. S'usa per a la menstruació de les dones. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiemètic

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als vòmits. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Ho feien bullir i l'aigua aquella la colaven i s'ho prenen. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. N'havien de prendre poquet, un pessiguet. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Moltes coses la gent t'ho demanava perquè ja ho havia sentit als seus pares.

Antiespasmòdic

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Era antiespasmòdic. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Ho feien bullir i l'aigua aquella la colaven i s'ho prenen. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. N'havien de prendre poquet, un pessiguet. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Moltes coses la gent t'ho demanava perquè ja ho havia sentit als seus pares.

Antiestàtic ruminal

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Quan les mules havien perdut el remuc o no estaven fines, agafaven un brot i els hi passaven per la boca i així vomitaven. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina veterinària. OBSERVACIONS. Abans tothom ho feia això.

Antihelmíntic

FONTS 2440, 2441. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cucs. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Aerosol (ús intern). PREPARACIÓ. En feien bafs. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Li havien explicat al meu fill.

Antiinflamatori

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La utilitzen els esportistes com a antiinflamatòria i per als cops. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Cataplasma (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La utilitzen els esportistes com a antiinflamatòria i per als cops. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Cataplasma (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori / Antiàlgic muscular

FONT 2321. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi havia un home aquí que ho preparava per a massatges musculars. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Loció (ús extern). PREPARACIÓ. Es feia una infusió i després es barrejava amb alcohol. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antinauseabund

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La padrina rosegava ruda per a l'asteri (L'AGELET HO ESCRIU ASTÈRIT PERÒ TAMPOC NO SURT A CAP DICIONARI). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antineoplàstic

FONTS 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als càncers. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta.

DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. N'hi havia un a Sarroca que amb ruda ho curava tot, va anar-hi el Peret i tot.

Antiodontàlgic

FONT 2321. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi havia un home aquí que ho preparava, es feia servir per als mals de queixal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tintura alcohòlica (ús intern). PREPARACIÓ. Es feia una infusió i després es barrejava amb alcohol. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Lo Peret, el cantant de rumba, en va venir a buscar i tot.

Antisèptic bucal

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Diuen que si tens la boca malament o queixals corcats, si en fas gàrgares t'ho neteja [dit "l'limpia"] tot. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Coadjuvant del postpart

FONTS 695, 696, 1621, 2321, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2428, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a si s'aferrava alguna ovella (695, 696). Per a netejar les ovelles després d'haver parit (2321). Per a les ovelles, quan es quedaven malament del part que no treien la placenta i s'enfebraven els donàvem una tassa de ruda (1621). Per a netejar les ovelles després de parir (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Per a netejar les ovelles quan parien, fa baixar (2372). Ho donaven a les bèsties quan havien parit, quan la cabra paria li feien un beuratge d'això (2428). Per a netejar [dit "l'limpiar"] la placenta de les parteres (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta (695, 696, 2601, 2602). Tisana (ús intern) (1621, 2321, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2428). DESTINACIÓ. Medicina veterinària (695, 696, 1621, 2321, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2428). Medicina humana (2601, 2602). OBSERVACIONS. N'hi ha que també els

penjaven a la cua. A casa sempre en tenim, és infal·lible (1621). La ruda tenia moltes aplicacions, però s'havia de saber administrar, si no podia ser perillós (2428).

Desconegut per l'informant

FONTS 2543, 2544, 2601, 2602. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta (2543, 2544). Tisana (ús intern) (2601, 2602). Bany (ús extern) (2601, 2602). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Aquell de Sarroca ho curava tot amb això, venia gent de lluny (2543, 2544). Serveix per a tot, hi havia un curandero a Sarroca que feia una barreja d'aigua de ruda i ho donava per a tot, depèn del que tenies t'ho prenies o et feies xops (2601, 2602).

Emètic

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les mules i els cavalls quan tenien mal de panxa, això els feia vomitar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Els en feien mejar directament. DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

Emmenagog

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer baixar la regla. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per al ronc

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la gent que ronca, et fregues un parell de gotes al nas abans d'anar a dormir. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Embrocació (ús extern). PREPARACIÓ. Oli de ruda. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per als esquinços

FONTS 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cascats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. En feien banys. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Repel·lent d'insectes

FONTS 690, 691, 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per fer-lo servir com a repel·lent, fregar-se les mans i els braços amb la planta, també les cames o la cara segons es vulgui (691). Fa molta pudor i la fèiem servir com a repel·lent, fregant-te les mans i passant-ho pel cos (690). S'utilitzava per a espantar els mosquits, un ramet penjat a l'orella (2428). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. Fregar-se (691). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. La ruda tenia moltes aplicacions, però s'havia de saber administrar, si no podia ser perillós (2428).

Resolutiu

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als furóncols que surten al cul. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. En fan aigua de ruda. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Va molt bé.

ALTRES USOS

Part aèria

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a problemes d'estómac i de ventre. La meua padrina quan era petit i no em trobava massa bé me'n posava un trosset sota el coixí.

Recol·lecció per a la venda

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi havia un home al poble que n'anava a fer per a vendre.

Repel·lent

FONTS 690, 695, 696. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Fa molta pudor i la fèiem servir com a repel·lent, es penjava allà on hi havien los cavalls (690). Per a les mosques (695, 696).

Planta sencera

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONTS 1621, 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Qui a casa no té ruda, té fortuna (1621). Es diu: "ets més pudent que la ruda" (2431).

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. L'he plantat aquí al jardí.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES

No consta

FONTS 698, 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PELS INFORMANTS. La ruda és molt tòxica i s'ha de prendre en petites quantitats. Jo no l'he utilitzada mai, però sé que s'ha d'anar amb molt de compte (698). S'ha de fer servir quan està de poc temps, si no pot ser perillós. Aquí al poble n'hi ha dues que se'n van anar al clot (1621). GRAU DE TOXICITAT. Elevat (698, 1621). VIA D'INTOXICACIÓ. Interna (1621). TOXICITAT L·LIGADA A L'ÚS MEDICINAL. Sí (698, 1621).

Part aèria

FONTS 2428, 2538, 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PELS INFORMANTS. S'ha de saber administrar, si no podia ser perillós (2428). És molt

tòxica i s'ha d'anar amb compte (2538). Es diu que és molt perillós, s'ha de vigilar (2539). VIA D'INTOXICACIÓ. Interna (2428, 2539).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 692, 694, 1621, 2301, 2306, 2312, 2437, 2438, 2440, 2441, 2453, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa molta pudor (692, 694, 2440, 2441). Fa una pudor que mata, no és gens agradable (2312). Se'n fa força cap allà Seròs, aquí menys (2312). Fa una olor forta, però no és desagradable (2306). Es fa als llocs aspres i fa molta pudor, però no n'hi ha gaire [dit "garie"] (2301). No es fa a tot arreu, es fa en els llocs més dolents i secs (1621). N'hi ha de dos tipus, aquesta és la forta (1621). Fa una pudor que empesta (2438). El pare sempre en portava a casa, però no sé per a què la feia servir (2437). N'hi ha allí dalt al terme del Ramon de Mort (2441). N'hi ha allí dal al terme del Ramon de Mort (2440). Aquí n'hi ha molta (2453). Quan ho toques fa molta pudor (2453). Tenim un tros on se'n fa molta (2543, 2544).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria florida

FONT 691. Analgèsic

FONT 691. Antiberrugós

FONT 691. Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

USOS ALIMENTARIS

Part aèria

FONT 2372. Ratafia

***Saccharum officinarum* L. (gramínies)**

BCN 50771

NOMS POPULARS*Caña de azúcar* (castellà) (2352)

Sucre candi (producte elaborat) (2443, 2444)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2352. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. *El zumo es gris marrón pero para limpiarlo y que quede blanco le hacen demasiadas cosas y luego ya no es tan bueno.*

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS MEDICINALS****Tija**

FONTS 2443, 2444. Antiasmàtic

Salix* sp. (salicàcies)*NOMS POPULARS**

Salze (2432)

USOS MEDICINALS**Escorça**

Anticefalàlgic

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de cap feien servir l'escorça. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

***Salix viminalis* L. (salicàcies)**

BCN 65531

NOMS POPULARS

Vimen (2437, 2438, 2478, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536)

Vimenera (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2525, 2526, 2527, 2543, 2544, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Antiberrugós

FONTS 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les berrugues (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Fulles de vimenera per a les berrugues, ben fregat (2525, 2526, 2527). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Fregar-te durant nou dies (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS**Fulla**

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Hi havia una dona que tenia un do, et comptava les berrugues que tenies i per a cada una enterrava una fulla de vimenera i així com s'anava podrint la fulla t'anaven caient les berrugues. OBSERVACIONS. Venia gent forastera i tot.

Part aèria

Agrosilvopastoral

FONT 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer cordills.

Cistelleria

FONTS 2437, 2438, 2478, 2543, 2544, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És el millor per a fer cistells (2437, 2438). Ho veníem als sargaires i la gent en feia covis, cistelles i caragoleres (2478). Se'n feien covis [dit "còvins"], caragoleres i cistells (2543, 2544). Per a fer cistelles (2601, 2602).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2437, 2438, 2478, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Aquí no se'n fa gaire (2437, 2438). Els plantàvem a la vora de les basseres del rec (2478). Ara ja no n'hi ha (2543, 2544).

***Salsola kali* L. (amarantàcies)**

BCN 150378

NOMS POPULARS

Espantallops (2538)
Parnella borda (2321)
Trotamon (2321)

USOS MEDICINALS**Part aèria**

Emètic

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fa vomitar i és purgant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Les branques bullides. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Purgant

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fa vomitar i és purgant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Les branques bullides. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2321, 2538. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Quan s'asseca fa aquella pilota i roda (2321). És aquella herba que quan fa vent s'ho emporta tot (2538).

***Salsola soda* L. (amarantàcies)**

BCN 42984

NOMS POPULARS

Parnella (2321)

BARREGES MEDICINALS**USOS MEDICINALS****Part aèria**

Per a trastorns de la pell o del teixit subcutani

FONT 2321. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Feia marxar les taques de la pell. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS**Part aèria**

Ajuda a la llar

FONT 2321. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En fèiem sabó, fèiem cendra i es barrejava amb la calç dels forns. Era com un lleixiu, allò ho netejava [dit "llimpiava"] tot.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2321. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Ara no se'n veu enlloc.

***Salsola vermiculata* L. (amarantàcies)**

BCN 125398

NOMS POPULARS

Salada (1623, 1625, 2321, 2454, 2543, 2544, 2601, 2602)

Siscall (2539)

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La salada la roseguen els animals. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES USOS**Part aèria**

Ajuda a la llar

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es cremava i de la cendra en feien sabó.

Obtenció de combustible: llenya

FONT 2321. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho fèiem servir per a cremar, per a fer foc, quan fèiem calç. OBSERVACIONS. Hi havien forns que feien fins a 30 o 40 mil quilos de calç, estem parlant de cinquanta o seixanta anys endarrere.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1623, 2454, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Surt a terres salobrenques i punxa quan està seca (2601, 2602). Vint anys endarrere, a la Granadella, no se'n feia (2601, 2602). Aquí n'hi ha moltíssima. Costa molt de matar-ho (1623). Fa una flor que, quan li ve el sol, brilla molt (2454).

***Salvia hispanica* L. (labiades)**

BCN E-369

NOMS POPULARS

Xia (2309)

USOS MEDICINALS**Llavor**

Salutífer

FONT 2309. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Diuen que va tan bé per a tot. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Ara està molt de moda.

USOS ALIMENTARIS**Llavor**

Condiment

FONT 2309. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a posar-ho al pa. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

***Salvia officinalis* L. subsp. *lavandulifolia* (Vahl) Gams (labiades)**

BCN 96762

NOMS POPULARS

Sàlvia [ausàvia, sàuvia] (691, 2301, 2308, 2323, 2325, 2372, 2423, 2424, 2429, 2442, 2454, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713)

Salvia (castellà) (2352)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Anticatarral

FONT 2429. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als refredats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Anticefalàlgic

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de cap. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És *mano de santo*.

Antidismenorreic

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les dones, quan tenien mal de la regla. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihipertensor

FONTS 691, 2372, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer baixar la sang (691). Per a arreglar la sang (2713). Per a la pressió (2372). Per a la tensió (2543, 2544). Fa baixar la pressió (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Un vas cada vespre (2713). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. M'ho ha comentat un company que diu que va molt bé (691). La meua dona ho feia i el metge, quan la va tornar a veure, no s'ho creia (2713). És *mano de santo* (2372).

Antiinflamatori bucal

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les genives inflamades. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). PREPARACIÓ. Es fa aigua de les fulles i es glopeja. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori faringi

FONTS 2325, 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de gola (2325). *Para la garganta*. (2352). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Gargarisme (ús extern) (2325). Tisana (ús intern) (2352). PREPARACIÓ. Gàrgares de l'aigua amb mel (2325). *Salvia con miel*. (2352). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiodontàlgic

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de queixal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). PREPARACIÓ. Es fa aigua de les fulles i es glopeja. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic bucal

FONTS 2323, 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les llagues de la boca (2325). Per al mal de boca, el mal marxava molt ràpid però ho havies de mastegar una estona (2323). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern) (2325). Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern) (2323). PREPARACIÓ. Es fa aigua de les fulles i es glopeja (2325). Agafaven les fulles i les mastegaven (2323). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Digestiu

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va bé per a la digestió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Estomacal

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a l'estómac. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És *mano de santo*.

Hematocàrtic

FONTS 2601, 2602, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a depurar la sang (2713). És depuratiu (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Es feia aigua de la fulla (2713). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Sempre assecat a l'ombra, jo ho asseco a dalt a l'engolfa [dit "esgolfa"] on hi tinc una taula de fusta antiga i després ho guardo en pots (2713).

Hepatoprotector

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va bé per al fetge. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Infusió. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. En dejú. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. N'hi ha un que s'emborratxa molt, beu molts cubalibres, i abans d'anar al metge fa la novena, nou dies de sàlvia, i sempre el troba bé.

Part aèria

Antiinflamatori / Antiàlgic muscular

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als peus, quan els tens carregats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Bany. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria florida

Anticatarral

FONT 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als constipats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Fa bullir la flor i la fulla. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihipertensor

FONT 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Fa bullir la flor i la fulla. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fulla**

Condiment

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als guisats. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Planta sencera**

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi ha una dita que diu així: "qui té sàlvia a casa té la casa salvada".

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONTS 2423, 2424. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho vam treure del tros i ho hem plantat aquí al costat de la cabana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2308, 2325. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Allí dalt a Bellaguarda se'n fa molta (2325). És la sàlvia silvestre, fa molt bona olor (2308). Aquí se'n fa molta (2301).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

FONT 2325. Ratafia

***Salvia officinalis* L. subsp. *officinalis* (labiades)**

BCN 96765

NOMS POPULARS

Sàlvia (692, 694, 695, 698, 1622, 2302, 2420, 2436)

USOS MEDICINALS

Fulla

Antidismenorreic

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Diuen que és l'herba de la dona. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Se'n fan tasses. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihipertensor

FONT 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la pressió alta. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Infusió. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Salutífer

FONT 2420. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Va bé per a moltes coses.

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Condiment

FONT 1622. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a cuinar. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi ha gent que s'ho menja a l'amanida, però jo no me l'he pogut empassar [dit "tragar"] mai, és molt aspra. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Fulla

Cosmètic

FONT 692. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Si agafes la fulleta i la passes per les dents, et deixa les dents blanques.

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2302. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En tinc plantada per a fer bonic.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 692. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. A mi m'agrada molt l'olor.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Fulla

FONT 694. Antihipertensor

***Salvia verbenaca* L. (labiades)**

BCN 125480

NOMS POPULARS

Sàlvia esclàvia (2442)

Tàrrec [tarri] (2308, 2312, 2538)

USOS MEDICINALS**Arrel**

Analgèsic

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A Almatret l'utilitzen per al dolor. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Flor

Antisèptic ocular

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A Almatret l'utilitzen per als ulls. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Fulla

Cicatritzant

FONT 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va molt bé per a cicatritzar ràpid i no sagnar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Picat i damunt de la ferida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Estomacal

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A Almatret l'utilitzen per a l'estómac. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hemostàtic extern

FONTS 2308, 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va molt bé per a cicatritzar ràpid i no sagnar (2312). Per als talls va molt bé, para a l'acte la sang (2308). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern) (2312). Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern) (2308). PREPARACIÓ. Picat i damunt de la ferida (2312). Jo agafo les fulles, les asseco i les passo pel molinet de cafè fins que queda una pols (2308). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Hi tinc molta confiança, en aquesta planta (2308).

Llavor

Per als ulls

FONT 2308. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La llavor [dit "llaor"] va bé per a treure les brosetes dels ulls. T'ho poses a l'ull i ni ho notes, va voltant per l'ull fins fer una mica de lleganya i ja treu la brossa. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Hi tinc molta confiança, en aquesta planta.

Part aèria

Antisèptic urinari

FONT 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a netejar-te quan tenies infeccions d'orina. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Se'n feien banys. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2454. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. El meu home n'està enamorat perquè fa molta olor.

***Sambucus nigra* L. (adoxàcies)**

BCN 96771

NOMS POPULARS

Saüc [sabuc] (696, 697, 2306, 2310, 2311, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2428, 2429, 2432, 2436, 2443, 2444, 2478, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713)

Saüquer [sabuquer] (695, 2301, 2345, 2454, 2537)

USOS MEDICINALS**Flor**

Desconegut per l'informant

FONT 2713. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Es feia servir la flor, però no recordo per a què.

Fruit

Hepatoprotector

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. El fruit era per al fetge. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. PREPARACIÓ. No recordo com ho preparaven. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Inflorescència

Anticatarral

FONTS 2443, 2444, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als constipats (2443, 2444). Per als refredats (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua de saüc (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Aigua de les flors (2601, 2602). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic ocular

FONTS 2306, 2347, 2428, 2429, 2443, 2444, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als ulls malalts (2306). Per a rentar els ulls quan els tens malalts (2347). Per a les malalties dels ulls (2428). Per a netejar els ulls (2429). Per a la vista, per a netejar els ulls (2443, 2444). La flor del saüc, per als ulls cansats o mig malalts (2537). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. La flor, la deixàvem assecat a l'ombra i quan teníem els ulls malalts en fèiem aigua i ens en xopàvem els ulls (2306). Es fan banys de la flor (2428). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. També en fèiem assecat per a quan no estava florit (2347).

Antitussigen

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La flor de saüc per a la tos. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a l'erisipela

FONTS 2310, 2311. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a l'erisipela. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Fumigació (ús extern). PREPARACIÓ. Es perfumaven uns draps amb el vapor de l'aigua de saüc i es posava on convenia. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a les picades

FONTS 2310, 2311. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les picades tàvecs. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Fumigació (ús extern). PREPARACIÓ. Es perfumaven uns draps amb el vapor de l'aigua de saüc i es posava on convenia. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vulnerari

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a ferides i coses d'aquestes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Maceraven el ramet aquell de la flor i en feien emplastres. DESTINACIÓ. Medicina humana.

No consta

Desconegut per l'informant

FONTS 695, 2432. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Diuen que és medicinal (695). És molt medicinal, però no recordo per a què s'utilitza (2432).

Per a trastorns del sistema respiratori

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. S'utilitzava per a les afeccions respiratòries. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Jo no ho he fet servir mai.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer mermelada. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Inflorescència

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La flor sucada amb sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) i posada en aigua. OBSERVACIONS. Diuen que és molt bona, aquesta aigua. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Inflorescència**

Recol·lecció per a la venda

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Teníem una tia que ho recollia i ho portava a vendre.

Planta viva ex situ

Jardineria

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En vaig agafar de baix al riu i l'he plantat aquí a l'hort.

Repel·lent

FONT 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Tinc un amic que, ell, quan compra una finca hi planta un saüquer. Un dia vaig veure que estava ple de pugó i li ho vaig dir, em va dir que ho plantava perquè era una barrera natural i així el pugó no li atacava el cultiu.

Tija

Agrosilvopastoral

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer forques. OBSERVACIONS. Ho compràvem.

Altres informacions

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En feien una cosa que se'n deia estic.

Jocs i joguines

FONTS 2310, 2311. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les branques buides, les fèiem servir com a canuts per a tirar els pinyols de lledoner (*Celtis australis*).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 695, 2301, 2454, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Jo en tinc plantat un aquí a l'hort (695). Aquí no n'hi ha (2301). Fa molt bona olor quan està florit (2454). Des de casa se'n veu un de molt gran (2454). Aquí no n'hi ha gaires (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Abans tots els horts en tenien un (2601, 2602). Si n'agafes una rama i la plantes de cap per avall et surt, si no, no (2601, 2602).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Inflorescència

FONTS 695, 696. Anticatarral

FONT 2345. Antisèptic ocular

Samolus valerandi L. (primulàcies)

BCN 146469

NOMS POPULARS

Dolceta (2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536)

Enciamet de pastor (2431)

USOS ALIMENTARIS

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2431, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En menjàvem (2431). Ho menjàvem amanit quan era tendre (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). No hi havia enciam més tendre que això, és molt bo (2525, 2526, 2527). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2431, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2431, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Es fa en llocs on hi ha una mica d'aigua (2431). Fa les fulles petites i arrapat a terra (2431). Es fan allà on hi ha aigua (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). D'aquestes no n'hi ha gaires (2525, 2526, 2527).

Santolina chamaecyparissus L. subsp. *squarrosa* (DC.)

Nyman (compostes)

BCN 96763

NOMS POPULARS

Anelleta (2347)

Botja pudenta (2321, 2543, 2544, 2601, 2602)

Espernallac [asparnellac, esparnellac, esparnellat] (688, 691, 692, 698, 1621, 1625, 2301, 2302, 2306, 2307, 2308, 2312, 2323, 2325, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2423, 2424, 2428, 2429, 2431, 2432, 2454, 2528, 2537, 2538, 2539, 2713, 2714, 2715, 2716)

Espernallac femella [esparnellac femella] (2347)

Santolina (1622)

Santolina (castellà) (2352)

USOS MEDICINALS**Part aèria florida**

Antidiarreic

FONTS 2373, 2374. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la diarrea de les gallines. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

Antiedematós

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les cames carregades i inflamades (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Per a les cames, feia baixar la inflamació (2432). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Ho feia bullir i després amb tovalloles ho posaven a les cames (2432). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antifúngic

FONT 2345. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al morsalat. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Aigua bullida i llavors xopar on tens les crostes. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihipertensor

FONT 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Baixa la pressió, però només d'un costat. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Totes les herbes, si s'han de beure, han de bullir dos minuts, i si són per a sucra, bullir cinc minuts. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori

FONTS 1621, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a quan tens el peu inflat (2715, 2716). Per als cops i les tortes de peu, és antiinflamatori (1621). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern) (1621,

2715, 2716). Loció (ús extern) (2715, 2716). PREPARACIÓ. Se'n fa aigua i ben calent (1621). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONTS 1621, 2308, 2312, 2323, 2325, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2429, 2528, 2537, 2539, 2714. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cascats (2312). Per als cops i les torcedures (2325). Per als cops i les tortes de peu (2323). Per als cops (2308, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2429, 2528, 2537, 2714). Per als cops i les tortes de peu, és antiinflamatori (1621). Per als cops, s'utilitzava molt en animals (2539). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern) (1621, 2312, 2323, 2325, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2429, 2528, 2537, 2714). Liniment (ús extern) (2308). Desconegut per l'informant / No consta (2539). PREPARACIÓ. Se'n feien xops (2312, 2714). Ho deixaves bullir una estona i després a temperatura ambient en feies banys (2325). Se'n feien banys (2323). Es posa en oli quaranta dies a sol i serena (2308). Se'n fa aigua i ben calent (1621). Se'n bull un sarpat i se'n fan banys (2528). Bullir-ho i fer-ne xops (2537). DESTINACIÓ. Medicina humana (1621, 2308, 2312, 2323, 2325, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2429, 2528, 2537, 2714). Medicina veterinària (2539).

Antisèptic bucal

FONTS 698, 2301, 2302, 2431, 2537, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les llagues de la boca (698, 2301, 2431). Per a les llagues internes de la boca, és molt cicatritzant (2302). Per a netejar la boca de les mules (2715, 2716). Per a la gent que té càncer i se li lliga molt la boca (2537). Per a a dentadura postissa, quan se't fan llagues (2537). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern) (698, 2301, 2431, 2537). Tisana (ús intern) (2302). Desconegut per l'informant / No consta (2715, 2716). PREPARACIÓ. Se'n fa gàrgares (2431). Glopejar aigua d'esperrallac (2537). Glopejar-ho (2537). DESTINACIÓ. Medicina humana (698, 2301, 2302, 2431, 2537). Medicina veterinària (2715, 2716). OBSERVACIONS. És molt millor que el timó (*Thymus*

vulgaris), perquè aquest et pot deixar les dents una mica fosques (698). Sempre n'asseco per a tenir-ne (2301).

Antisèptic extern

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a desinfectar, sobretot ferides, ja sigui per a persones o animals: gossos, cavalls o mules. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Un grapat en un cassó [dit "casso"], ben bullit i banys. DESTINACIÓ. Medicina humana i veterinària. OBSERVACIONS. És una planta que, seca, es conserva molt bé.

Antiulcerós (per a úlceres gàstriques)

FONTS 1621, 1625, 2302. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És molt cicatritzant, sobretot per a les llagues de l'estómac (2302). Va molt bé per a les llagues (1621). Per a les llagues d'estómac (1625). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Se'n fan infusions (1621). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Fer novenes (1621). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És millor que el marreu (*Marrubium vulgare*) si l'has de prendre, perquè té més bon gust (2302). Malalts crònics de llaga d'estómac s'han curat, està comprovat (1621).

Cicatritzant

FONTS 688, 692, 1621, 2345. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les ferides, per a fer pujar la carn (688). La mama deia que curava la pota de la mula i del ruc. Per a cicatritzar les ferides (692). Per als llagats dels guarniments de les mules, els sucàvem les llagues i l'endemà estaven curats. És molt cicatritzant (1621). Per a curar les ferides i fer pujar la carn (2345). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Decocció (692). En fèiem aigua i després banys (2345). DESTINACIÓ. Medicina humana (688, 2345). Medicina veterinària (692, 1621).

Digestiu

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És molt digestiu. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Estomacal

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va bé per al estómac. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Orexigen

FONT 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A mi em van fer venir la gana amb això. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Tres brots d'espernallac en un vas de quart de litre [dit "litro"], macerat tota la nit. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Cada dia en dejú. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Fa de molt mal prendre.

Per a la urticària

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal sortit, erupcions cutànies. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. En feien banys. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a trastorns del sistema musculoesquelètic

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als esperons. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Se'n bull un sarpat i se'n fa banys. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per als esquinços

FONTS 2323, 2325, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cops i les torcedures (2325). Per als cops i les tortes de peu (2323). Per a quan tens un esquinç (2715, 2716). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern) (2323, 2325, 2715, 2716). Loció (ús extern) (2715, 2716). PREPARACIÓ. Ho

deixaves bullir una estona i després a temperatura ambient en feies banys (2325). Se'n feien banys (2323). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Protector visual

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la vista. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua de 10 o 12 flors per un quart de litre. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Un vaset d'espurnallac cada matí. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Resolutiu

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A un home li va sortir un bony de pus a l'orella i s'ho va curar així. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Salutífer

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fa salut. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua de 10 o 12 flors per un quart de litre. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Un vaset d'espurnallac cada matí. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vulnerari

FONTS 1625, 2301, 2345, 2372, 2431, 2454, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les esgarrapades aquestes que et fas quan caus, dos i dies i curat (2301). Per a rentar llagues i ferides, també per a les mules quan estaven llagades (2713). Per a les ferides (1625, 2431). Per a curar les ferides i fer pujar la carn, també en animals (2345). Per a les llagues de la pell (2372). Per a curar ferides (2454). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. En fèiem xops (2713). En fèiem aigua i després banys (2345). Se'n feien banys (2372). Se'n feien xops. Totes les herbes, si s'han de beure, han de bullir dos minuts, i si són per a sucari, bullir cinc minuts (2431). La ferida ben banyada

(2454). DESTINACIÓ. Medicina humana (1625, 2301, 2372, 2431, 2454). Medicina humana i veterinària (2345, 2713). OBSERVACIONS. Sempre n'asseco per a tenir-ne (2301).

ALTRES USOS

Inflorescència

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les catifes [dit "alfombres"] del dia de Corpus.

Part aèria florida

Elaboració de rams

FONTS 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer rams.

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En Alemanya se utilitza una planta similar para teñir la lana, aquí utilizo esta, pero sale un color diferente, más amarillo..

Planta viva *ex situ*

Agrosilvopastoral

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En agricultura ecològica ho fan servir per a evitar les plagues.

Jardineria

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fa molt bona olor i n'he plantat aquí al jardí. OBSERVACIONS. Quan vaig a caminar i veig una planteta que m'agrada, la porto cap aquí.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 688, 2307, 2347, 2431, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. La flor és grogueta, petiteta i rodoneta amb una tija com grogueta (688). Les bèsties ho feien servir. Les serps s'alimenten de llangardaixos, abans n'hi havia molts, de llangardaixos, no com ara. Es diu que si el llangardaix es veia atacat per una serp, el llangardaix es rebolcava damunt d'aquesta planta i no li feia mal, deien que li treia el verí o que li curava les ferides. I llavors el llangardaix matava la serp (2307). Té un color verd clar com cendrós (2307). Fa una floreta groga (2347). És molt persistent, molt invasor. Com més la cremo, més s'expandeix (2347). El nom tècnic és Santolina (2431). N'hi ha molts que es pensen que és camamilla (*Matricaria recutita*) (2543, 2544).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS**Part aèria florida**

FONT 691. Analgèsic

FONT 691. Antiberrugós

FONT 2372. Antihemorroidal

FONT 691. Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONT 2372. Antisèptic extern

USOS ALIMENTARIS**Part aèria florida**

FONT 2432. Ratafia

***Satureja fruticosa* (L.) Briq. subsp. *fruticosa* (labiades)**

BCN 125387

NOMS POPULARS

Poliol (2428)

Poniol [paniol] (2301, 2309, 2325, 2427, 2441, 2442, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2478, 2538, 2601, 2602)

USOS MEDICINALS**No consta**

Estomacal

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Al Soleràs l'utilitzaven per al mal d'estómac. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria florida

Anticatarral

FONT 2427. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als refredats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Infusió. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antidismenorreic

FONTS 2309, 2427. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ratacia [dit "retracia"] de poniol, per a les dones que tenien mal de regla (2309). La mare m'ho donava per als mals de la menstruació (2427). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tintura alcohòlica (ús intern). PREPARACIÓ. En faig licor, n'agafo un bon manat i ho poso dins d'una botella de Marie Brizard® amb una cullerada de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*). Ho has de deixar reposar anys (2427). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això ho feien a casa la meua dona, ella és de Granyena (2309). És típic de la Bisbal del Penedès (2427).

Antihipotensor

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fa pujar la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori intestinal

FONTS 2309, 2325, 2428, 2441, 2442, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2478, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de panxa (2325, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2478, 2601, 2602). Ratacia [dit "retracia"] de poniol, per al mal de panxa (2309). Per al mal de ventre (2428, 2441, 2442). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern) (2325, 2428, 2441, 2442, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2478, 2601, 2602). Tintura alcohòlica (ús intern) (2309, 2478). PREPARACIÓ. Se'n feia un licor (2478). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això ho feien a casa la meua dona, ella és de Granyena (2309).

Digestiu

FONTS 2301, 2325, 2427. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a pair (2325). Per a pair, ja ho diu el nom (2301). És digestiu (2427). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern) (2301, 2325). Tintura alcohòlica (ús intern) (2427). PREPARACIÓ. En faig licor, n'agafo un bon manat i ho poso dins d'una botella de Marie Brizard® amb una cullerada de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*). Ho has de deixar reposar anys (2427). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És típic de la Bisbal del Penedès (2427).

Regulador de la tensió arterial

FONT 2427. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. El poniol estabilitza la sang. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. En faig càpsules i així les puc fer servir amb la màquina del cafè.

USOS ALIMENTARIS**Part aèria florida**

Preparació de begudes - Beguda preparada amb licor

FONTS 2427, 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En faig licor, n'agafo un bon manat i ho poso dins d'una botella de Marie Brizard® amb una cullerada de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*). Ho has de deixar reposar anys. És digestiu, es serveix amb unes pastes (2427). Licor de poniol (2478). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2427, 2478).

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent

FONT 2309. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ratacia [dit "retracia"] de poniol. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2325, 2427, 2428, 2441, 2442, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2478, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. A Bellaguarda n'hi ha molt (2325). Se'n fa cap allí a Margalef (2301). Al Montsant se'n fa molt (2427). Floreix dues o tres vegades durant l'estiu (2427). Aquí no n'hi ha, a les Garrigues profundes, sí (2428). Fa molt bona olor (2441, 2442). Aquí no se'n fa gaire (2441, 2442). Cap allí al terme de Margalef se'n fa més que aquí (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Aquí no se'n troba (2478). Se'n fa cap al Montsant (2601, 2602). Hi ha gent que ho planta als horts (2601, 2602).

***Satureja montana* L. (labiades)**

BCN 125403

NOMS POPULARS

Sajolida [sadolitja, sajoliva, sajulida, salulitja] (684, 692, 694, 695, 698, 1622, 1624, 2301, 2306, 2309, 2310, 2311, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2346, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2373, 2374, 2420, 2423, 2424, 2426, 2427, 2432, 2437, 2438, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2454, 2478, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2538, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716)

Sarriette (francès) (2423, 2424)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Antiinflamatori intestinal

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de panxa. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Orexigen

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer obrir la gana. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Part aèria

Condiment

FONTS 684, 695, 698, 1622, 2301, 2306, 2309, 2310, 2311, 2321, 2322, 2325, 2346, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2420, 2423, 2424, 2426, 2427, 2432, 2437, 2438, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2454, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2538, 2601, 2602, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es posa a la cassola de tros (684). Hi ha molta gent que l'utilitza per a posar-la a l'aigua de les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (698). Hi ha gent que la posa a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (695, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Per a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (2325, 2426, 2427, 2432, 2538, 2601, 2602). Per als guisats (2325, 2420). Per a posar a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (1622, 2309, 2321, 2322, 2346, 2713). Per a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*), a vegades també hi posem una mica de timó (*Thymus vulgaris*) (2310, 2311). Per a posar a la

cassola (2309). Per a posar a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*). Les cullo, les rento i hi poso una mica de sajolida i sal (vuit d'aigua i una de sal) (2306). Per a apariar les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*), aigua, sal i sajolida (2301). Hi ha gent que ho posa a la cassola de tros i li dona molt de gust (2346). Els francesos la posen a les amanides com si fos pebre (2423, 2424). Hi ha gent que ho posa a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (2437, 2438, 2453). Es mesclava amb altres herbes i es feien preparats per a la carn, el peix i altres (2443, 2444). Per a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*), aigua salada i un manat de sajolida (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Per a posar a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*), però nosaltres no en fem (2454). Olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) mortes amb sosa [dit "solsosa"] i una mica de sajolida (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). A Almatret s'utilitza per arreglar les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (2538). A Llardecans es fa servir per a conservar les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (2538). Al Soleràs, per a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (2538). Per a la cuina (2601, 2602). OBSERVACIONS. Normalment la posem florida, perquè és allí a l'octubre quan ho posem a les olives, però si no, seca també va bé. Jo sempre n'asseco per a tenir-ne (2301). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 695, 698, 1622, 2301, 2306, 2309, 2310, 2311, 2321, 2322, 2325, 2346, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2420, 2423, 2424, 2426, 2427, 2432, 2437, 2438, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2454, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2538, 2601, 2602, 2713).

ALTRES USOS

Flor

Obtenció de mel

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A les abelles els agrada, és una planta mel·lífera.

Part aèria florida

Elaboració de rams

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer rams.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 1624, 2301, 2373, 2374, 2423, 2424, 2437, 2438, 2442, 2713. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És una herba molt gitana (2301). Se'n fa cap allí al riu de Set (2713). Aquí no n'hi ha, però la baixa el padrí de Juncosa (1622). Aquí no se'n fa gaire [dit "garie"] i al Cogul tampoc, però a Juncosa, sí (1624). De sajolida, aquí no se'n fa (2373, 2374). Els rurals diuen que està prohibit agafar-la (2423, 2424). A Bellguarda i als Torms se'n fa molt, aquí no gaire (2437, 2438). En vaig plantar una vegada a l'hort i no va aguantar, però al tros en tinc un rodal [dit "ruedo"] i sí que aguanta (2442). Allí als plans de Juncosa, allí on es veu Ulldemolins, n'hi ha bancals plens (2442).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS**Part aèria**

FONTS 2423, 2424. Condiment

FONT 2422, 2543, 2544. Condiment per a la carn

FONT 684, 692, 694, 1623, 1624, 2323, 2324, 2347, 2373, 2374, 2420, 2427, 2442, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. Condiment per a les olives

FONT 2422. Sopa d'all

***Scabiosa atropurpurea* L. (caprifoliàcies)**

BCN 125416

NOMS POPULARS

Escabiosa [escabellosa] (2347, 2428)

USOS MEDICINALS**Inflorescència**

Per al xarampió

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al xarampió.

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Feien bullir la flor i et donaven aquella aigua. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria florida

Per al xarampió

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al xarampió,

amortia una mica els efectes i relaxava una mica els símptomes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua d'escabiosa. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2347. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Quasi no té fulles i al capdamunt fa una floreta lila.

***Scirpus holoschoenus* L. (ciperàcies)**

BCN 29789

NOMS POPULARS

Jonc (697)

Junc (2601, 2602)

Junc de riu (2427)

USOS ALIMENTARIS**Fulla**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ens menjàvem la part blanca. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Tija

Cistelleria

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En feien cistelletes.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 697. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Allí a la Bassa l'Oro n'hi havia.

Scorzonera laciniata L. (compostes)

BCN 125490

NOMS POPULARS

Barballa (2301, 2346, 2431, 2543, 2544)

USOS ALIMENTARIS

Fulla jove

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2301, 2346, 2431, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es menja amanit, però s'ha de collir quan és petit (2301). Per a menjar amanida quan era tendra (2346). Es menjava quan era tendra (2431). Per a menjar amanida quan és tendra (2543, 2544). OBSERVACIONS. Encara ho fem ara, però el jovent ja no (2301). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2301, 2346, 2431, 2543, 2544).

Secale cereale L. (gramínies)

BCN 46828

NOMS POPULARS

Sègol (2431)

Sèguel [sègal] (684, 689, 2301, 2307, 2312, 2528, 2713)

ALTRES USOS

Part aèria

Agrosilvopastoral

FONT 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Feia la palla molt llarga i anava bé per a posar-lo a les pallisses, per a fer el jaç de dormir. OBSERVACIONS. No picava com l'ordi (*Hordeum vulgare*).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 684, 689, 2307, 2431, 2528, 2713. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Abans era el que més es cultivava (689). Ara, ja casi ningú en planta (684). Això es plantava abans, és de secà (2307). Això s'ha perdut, ara no se'n fa (2713). Canya llarga i poca llavor (2431). Això és el que es cultivava abans, ara no se'n fa gens (2528). OBSERVACIONS. És molt resistent a la sequera (684). Des que va baixar el canal ja es va començar a plantar altres coses (2307).

Sedum album L. (crassulàcies)

BCN 47680

NOMS POPULARS

Crespinell (2454)

Sedum sediforme (Jacq.) Pau (crassulàcies)

BCN 125410

NOMS POPULARS

Herba de les teulades (2302)
Reinet de pobre (2346)

USOS MEDICINALS**Part aèria**

Cicatritzant

FONT 1625. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan tens un tall i no vols que et quedin marques. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Es pica tot ben picat i es posa damunt de la ferida i es tapa. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vulnerari

FONT 2302. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va molt bé per a les ferides fortes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Cataplasma (ús extern). PREPARACIÓ. Ho trinxes tot i en fas un cataplasma. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2302. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. També es fa a les teulades.

Sedum* sp. (crassulàcies)*NOMS POPULARS**

Arròs de pobre (2303, 2420)
Crespinell (2420, 2601, 2602)
Montserratinas (2543, 2544)

USOS MEDICINALS**Part aèria**

Antieczematós

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als èczemes. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Trinxat i damunt d'allà on tens el mal. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a trastorns de la pell o del teixit subcutani

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als problemes de la pell. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Trinxat i damunt d'allà on tens el mal. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**No consta**

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Vaig veure que en algun país del món el collien per a menjar, aquí que jo sàpigui no es menja. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2303, 2437, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. On hi ha rodals [dit "ruedos"] sense vegetació segurament hi podem trobar tòfones (*Tuber melanosporum*). Allà on vegis arròs de pobre i res més i no hi hagi roca, és un bon lloc per a mirar (2303). El papa sempre em deia que on hi hagués aquesta floreta, s'hi feien trufes (*Tuber* sp.). Era un indicador (2437). Feia una rama allargada amb una floreta blanca (2437). N'hi ha de diferents tipus (2601, 2602).

***Sedum telephium* L. (crassulàcies)**

BCN 24995

NOMS POPULARS

Curatotodo (castellà) (2307)

Curatodo (castellà) (2437, 2438)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Per al panadís

FONTS 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als voltadits. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. S'ha de pelar la fulla i posar-ho damunt del voltadits. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vulnerari

FONTS 2307, 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les ferides (2372). Per a feridetes o grans (2307). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. Ho pelàvem i ho posàvem damunt de la ferida (2372). Li treus la pell i ho poses damunt del mal (2307). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2307, 2372, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Ho teníem plantat en torretes (2372). Fa una fulla tota talladeta i gruixuda, semblant a un cactus [dit "captus"]. És semblant a la flor del diner (*Plectranthus verticillatus*) (2372). És plantada (2307). És una planta molt robusta, semblant a la planta del diner (*Plectranthus verticillatus*) (2307). Es tenia als jardins i als balcons (2437, 2438).

***Sempervivum tectorum* L. (crassulàcies)**

BCN 26780

NOMS POPULARS

Consolva (2454)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2454. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Es fa molt pels marges.

***Sesamum indicum* L. (pedaliàcies)**

BCN-S 718

NOMS POPULARS

Sèsam (2309)

USOS ALIMENTARIS**Llavor**

Condiment

FONT 2309. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a posar-ho al pa. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

***Sideritis scordioides* L. (labiades)**

BCN 125397

NOMS POPULARS

Esparbonella (2308, 2321)

Herba de Sant Antoni (2324)

Planta de la pulmonia (2453)

USOS MEDICINALS

No consta

Desconegut per l'informant

FONT 2321. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. S'ho prenien, però no recordo per a què.

Part aèria florida

Anticatarral

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als vedells quan tenien constipats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Els hi feia bullir i els hi donava. DESTINACIÓ. Medicina veterinària. OBSERVACIONS. Els primers anys de tenir vedells a vegades se'ns en moria algun i una vegada li vam preguntar al Ramon si sabia alguna planta per a curar-los i ens va dir aquesta planta. Fins i tot un veterinari va voler saber quina planta era.

Antigripal

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Quan va néixer el meu net hi havia això de la grip aviària, jo estava espantada pel que pogués passar i en vaig collir, vaig pensar que podria servir. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a la pesta

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Anys endarrere va haver-hi una pesta i molta gent es va curar amb aquesta planta. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2308, 2324. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. La mare en collia molta i la feia assecar (2324). És com l'herba de la llanceta (*Sideritis spinulosa*), fa la mateixa floreta groga, però no punxa (2308).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria

FONT 2324. Antipneumònic

FONT 2324. Expectorant

Sideritis sp. (labiades)

NOMS POPULARS

Sideritis (2443, 2444)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Antiulcerós (per a úlceres gàstriques)

FONTS 2443, 2444. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a curar les llagues d'estómac. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2443, 2444. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Quan passaves tant temps al tros recollint plantes, podies veure animals que també es curaven amb les plantes. Aquesta a vegades estava plena de formigues, això volia dir que els hi feia bo. Fa una olor cítrica, a llimona.

Sideritis spinulosa Barnades ex Asso (labiades)

BCN 140155

NOMS POPULARS

Herba de la llanceta (2308, 2324)

Herba de la pulmonia (2312)

Herba del miracle (2308)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Antidiarreic

FONT 2308. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la diarrea. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Hi tinc molta confiança, en aquesta planta.

Antiinflamatori intestinal

FONT 2308. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de ventre. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Hi tinc molta confiança, en aquesta planta.

Estomacal

FONT 2308. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les coses mal assentades a l'estómac. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Hi tinc molta confiança, en aquesta planta.

Vulnerari

FONT 2308. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Un noi de Torres que és de Maials em va explicar que el seu sogre tenia una llaga d'estar al llit i se li va curar amb això. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Crec que a Maials en diuen herba del miracle.

Part aèria florida

Anticatarral

FONT 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les pulmonies i els refredats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antipneumònic

FONT 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les pulmonies i els refredats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Protector renal

FONT 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Un home de Flix em va dir que ho feien servir per al mal de ronyons. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2308, 2312, 2324. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. La mare en collia molta i la feia assecar (2324). Fa molta olor i punxa força (2308). Es recull a finals de juny, primers de juliol (2308). Punxa una mica (2312).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria

FONT 2324. Antipneumònic

FONT 2324. Expectorant

Silene vulgaris (Moench) Garcke (cariofil·làcies)

BCN 96770

NOMS POPULARS

Colitxos (2301, 2347)

Collejas (castellà) (695, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450)
 Coniell [cuniell, curiell, curriell] (2301, 2306, 2309, 2312, 2323, 2325, 2372, 2428, 2436, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2601, 2602, 2715, 2716)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)
 FONTS 2372, 2436, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Era l'enciam de tros (2715, 2716). Per a menjar amanit com si fos enciam. Era enciam d'hivern (2372). Per a menjar amanit (2436). OBSERVACIONS. En fèiem una faldada quan marxàvem del tros i ja teníem sopar (2372). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2372, 2436, 2715, 2716).

Ingestió de la part de la planta cuïta - Cuïta en aigua
 FONTS 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es menjava bullit o en truita. És més bo que els espinacs (*Spinacia oleracea*). DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuïta - Cuïta en oli
 FONTS 695, 2312, 2323, 2325, 2347, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2525, 2526, 2527, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer truites. Jo vaig provar-ho una vegada i és bo (695). Fregit a la paella i després en fèiem truita, a vegades hi afegíem un all (*Allium sativum*) (2325). En fèiem truites, eren com els espinacs (*Spinacia oleracea*) (2323). Se'n feien truites com si fossin espinacs (*Spinacia oleracea*) (2312). Per a fer truites (2347). Es menjava bullit o en truita. És més bo que els espinacs (*Spinacia oleracea*) (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Una vegada un home em va dir que ho menjava en truita i deia que era millor que els espinacs (*Spinacia oleracea*) (2525, 2526, 2527). Per a fer-ne truita quan ja no són tan tendres (2601, 2602). OBSERVACIONS. Allò que mengen els castellans (695). Eren com uns espinacs (*Spinacia oleracea*) (2325).

DESTINACIÓ. Alimentació humana (695, 2312, 2323, 2325, 2347, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2525, 2526, 2527, 2601, 2602).

Fulla jove

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)
 FONTS 2428, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Era el substitut de l'enciam. Es menjava quan la planta era tendra (2428). Per a menjar tendre (2601, 2602). OBSERVACIONS. D'aquest tipus de plantes en deien enciamet de ruc (2428). D'aquestes herbes en deien enciamet de pobre (2601, 2602). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2428, 2601, 2602).

Ingestió de la part de la planta cuïta - Cuïta en oli
 FONTS 2301, 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer truites. S'agafaven les fulles tendres quan encara no havia sortit la flor (2306). Se'n fa truita, però s'ha de collir quan és petit (2301). OBSERVACIONS. Són com els espinacs (*Spinacia oleracea*) (2306). Fa de bon pair, no és com els espinacs (*Spinacia oleracea*) (2301). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2301, 2306).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2301. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. A la primavera se'n fa a tot arreu.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

FONT 2309. Tupí

***Silybum marianum* (L.) Gaertn. (compostes)**

BCN 125516

NOMS POPULARS

Card (688, 690, 698, 1624, 1625, 2301, 2312, 2372, 2436, 2453, 2525, 2526, 2527, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2713, 2715, 2716)

Card gallofer (2420)

Card marià (2423, 2424, 2454, 2538, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602)

Cardassa (2346)

Carderola (1621, 2601, 2602)

Cardo borriquero (castellà) (2715, 2716)

Cardo mariano (castellà) (2712)

Carxofa (inflorescència) (688, 2308)

Punxes (698)

USOS MEDICINALS**Inflorescència**

Antineoplàstic

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Diuen que va molt bé per als càncers. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hematocàrtic

FONTS 2538, 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Depuratiu (2538). Durant l'estiu prenc cua de cavall (*Equisetum ramosissimum*), boldo (*Peumus boldus*), ortiga (*Urtica urens*) i *cardo mariano*, vaig alternant, m'ajuda a depurar (2712). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta (2538). Tisana (ús intern) (2712). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hepatoprotector

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Protector del fetge. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a trastorns associats a la menopausa

FONT 2423. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Diuen que va molt bé per a la menopausa de les dones. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això ens ho han explicat.

No consta

Per a trastorns associats a la menopausa

FONT 2424. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Diuen que va molt bé per a la menopausa de les dones. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això ens ho han explicat.

USOS ALIMENTARIS**Inflorescència**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 688, 690, 698, 1621, 2301, 2308, 2312, 2346, 2372, 2436, 2453, 2454, 2525, 2526, 2527, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les carxofes dels *cardos* les pelàvem i ens les menjàvem (688). Ens menjàvem la flor (690). És molt bo, és com menjar carxofa (*Cynara scolymus*) (698). Abans es menjaven (2312). Ens ho menjàvem quan érem canalla (2308). Es menjava l'escarxofa. Si ho talles i amb pena ho vas pelant es pot menjar. S'ha de tenir paciència, jo en menjava sempre (2301). Ens ho menjàvem, era boníssim (2715, 2716). Trèiem les punxes i ens menjàvem lo tendret de dins, és tant o més

bo que la carxofa (2713). Per a menjar (1621). Com si fossin carxofes (*Cynara scolymus*). T'ho havies de menjar quan era blanc i tendre (2346). Ens menjàvem aquelles pinyes quan encara estaven tancades (2372). Ens menjàvem els cors (2436). Ens ho menjàvem quan era tendre i encara no havia explotat la flor (2453). Es menjava (2454). Ens ho menjàvem (2525, 2526, 2527). Ens menjàvem el cor, quan érem petits ens en fèiem un tip (2528). Ens menjàvem els cors, en dèiem anar a buscar carxofes (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Ens menjàvem les carxofes (2539). Ens menjàvem la carxofa (2543, 2544). Ens menjàvem la carxofa, era un deliri (2601, 2602). OBSERVACIONS. És com la carxofa (*Cynara scolymus*) (2715, 2716). Quan era petita, al Solsonès, la meua tieta m'explicava que una nena s'havia perdut al bosc i quan li van preguntar què havia menjat durant aquells dies que no la trobaven va explicar que es menjava aquestes floretes (2454). S'ha de vigilar perquè punxa molt, fèiem saltar la part de dins picant amb un bastó (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). DESTINACIÓ. Alimentació humana (688, 690, 698, 1621, 2301, 2308, 2312, 2346, 2372, 2436, 2453, 2454, 2525, 2526, 2527, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602, 2713, 2715, 2716).

Llavor

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2601, 2602. OBSERVACIONS. Sempre estava ple d'ocells. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES USOS

Llavor

Jocs i joguines

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Jugàvem amb les llavors com si fossin paracaigudistes.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Se'n deia carderoles, perquè sempre estava ple d'aquests ocells.

Sinapis alba L. (crucíferes)

BCN 50358

NOMS POPULARS

Mostassa (697, 2428)

USOS MEDICINALS

Llavor

Anticatarral

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al constipat. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Pegats de mostassa al pit o l'esquena. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Resolutiu

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Si tenien algun gra. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Això generalment ho demanàvem, però el mossèn Anton en tenia una planta. Era molt eficaç.

Solanum lycopersicum L. (solanàcies)

BCN 29952

NOMS POPULARS

Tomaca (fruit) (684, 686, 687, 689, 690, 691, 695, 698, 2347, 2715, 2716)

Tomaca del mugronet (raça) (fruit) (695)

Tomaquera (2423, 2424)

Tomàquet (fruit) (685, 688, 2322, 2422)

Tomata (fruit) (1622, 1623, 1625, 2307, 2312, 2324, 2325, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2426, 2431, 2437, 2438, 2441, 2442, 2453, 2478, 2528, 2537)

Tomata de color de rosa (raça) (fruit) (2437, 2438)

Tomata de conserva (raça) (fruit) (2437, 2438)

Tomata de Montserrat (raça) (fruit) (2307)

Tomata de penjar (raça) (fruit) (1622, 1625, 2312, 2372, 2437, 2438, 2528, 2712)

Tomatera (2301, 2309)

USOS MEDICINALS

Fruit

Antiberrugós

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les berrugues, posat directament i amb un esparadrap. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Callicida

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als ulls de poll del peu, posat directament i amb un esparadrap. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONTS 2437, 2438. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Agafàvem les tomates, les partíem pel mig i els posàvem una mica de sal. Es deixaven assecar als canyissos i al cap d'uns dies les giràvem. Després només s'havien d'escaldar i ja estaven llestes per a posar amb un tall de porc [dit "tocino"] o amb bacallà. Boníssim. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 695, 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a sucra el pa (2528). DESTINACIÓ. Alimentació humana (695, 2528).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en oli

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer conserva cuita i fresca. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONTS 690, 695, 2324, 2347, 2422, 2426, 2437, 2438, 2441, 2442. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer-ne melmelada, primer els treia la pell i després anava traient totes les llavorettes. S'ha de tenir molta paciència (690). La mare feia unes melmelades boníssimes (695). Confitura de tomata (2324). Per a fer melmelada (2347, 2422, 2426). En fem melmelada, ens agrada molt (2437, 2438). En fèiem confitura (2441, 2442). OBSERVACIONS. A vegades després la faig servir per a fer la vinagreta de l'amanida amb una mica de vinagre (*Vitis vinifera*) balsàmic i oli (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (2426). Segons la fruita, posem més o menys sucre, abans es feia tant a tant (2437, 2438). DESTINACIÓ. Alimentació humana (690, 695, 2324, 2347, 2422, 2426, 2437, 2438, 2441, 2442).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONTS 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 698, 1622, 1623, 2322, 2325, 2431, 2478, 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n feia i se'n fa conserva (684, 685, 686, 687, 688). Conserva de tomaca (691). En fèiem sempre, de conserva (689). En fèiem conserva, és la millor (690). Per a fer conserva (698, 2325, 2478). Per a fer conserva. S'han de treure les llavors, perquè sinó fermenten i explota el pot i posar-hi una mica de sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*) per a l'acidesa (2322). En fèiem conserva (1623). La padrina

en fa conserva (1622). Se'n feia conserva (2431). Per a fer conserva cuita i fresca (2528). OBSERVACIONS. L'any passat en vam fer 100 pots (2325). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 698, 1622, 1623, 2322, 2325, 2431, 2478, 2528).

ALTRES USOS

Fruit

Cosmètic

FONTS 698, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La tomaca partida per la meitat i passada per la cara, va molt bé per als punts negres i els grans, perquè és àcid i neteja (698). Per a rentar les mans, aquell suc neteja molt (2537).

Planta sencera

Agrosilvopastoral

FONT 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Encara en faig planter, de tomacons, perquè és una raça [dit "varietat"] que es plantava abans aquí a les cases.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 698, 1622, 1623, 1625, 2307, 2309, 2312, 2322, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2423, 2424, 2426, 2437, 2438, 2528, 2537, 2712. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Hi ha moltes races [dit "varietats"] que s'han anat perdent (698). En tinc a l'hort (1625, 2307, 2309, 2312, 2322). Mon pare en tenia unes de molt bones i me les vaig deixar perdre (2307). Les tomates de Montserrat són bones, però se'n fan poques, són massa grosses (2307). Ara ja no les penjo, porta massa feina. Les poso en caixes entre serradures de fusta i no tanta complicació [dit "tant enredo"]. Així si una es passa i fa suc, la serradura ho absorbeix i no es fan malbé les altres (2307). Abans en plantàvem, a l'hort es feia de tot, no com ara (1623). Treballem amb cultiu biodinàmic (2712). En tenim a

l'hort. Conservo les llavors, algunes són races [dit "varietats"] que el padrí ja plantava, com les tomates de penjar (1622). En tenim a l'hort (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2423, 2424). En fèiem a l'hort per a tot l'any (2372). Tinc una raça [dit "varietat"] de Còrsega que en el mateix carràs n'hi havia quatre i una pesava 1,9 quilos (2426). Les més guapes les guardàvem per a fer tomates per a l'any següent (2437, 2438). En teníem a l'hort (2437, 2438, 2537). En faig a l'hort i aguanten bé tot l'any (2528).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Tija

FONT 2301. Protector renal

USOS ALIMENTARIS

Fruit

FONTS 2715, 2716. Amanida

FONT 2301. Broqueta de caragols

FONT 1623. Catxipanda

FONT 2312. Paellot

FONT 2324. Pizzes de pobre

FONT 2422. Romesco

Solanum melongena L. (solanàcies)

BCN 25004

NOMS POPULARS

Albergínia [aubergínia] (fruit) (690, 1622, 1623, 1624, 2307, 2309, 2312, 2322, 2345, 2422, 2423, 2424, 2426, 2431, 2453, 2478)

USOS MEDICINALS**Fruit**

Antiberrugós

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les berrugues. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Suc aquós fluid herbaci (ús extern). PREPARACIÓ. Quan talles les albergínies i les poses amb sal abans de coure treuen un suc i aquest s'aplica a les berrugues. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONTS 2431, 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n feia tires i es deixava assecar (2431). Es tallava a tires i es feia un rastre per a fer-les assecar, així només s'havien d'hidratar i ja es podien fer servir per a la cassola o on convingués (2478). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2431, 2478).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita sense vehicle

FONT 690. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer escalivat. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en oli

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fem xips d'albergínia amb salsa de romesco. Milfulles d'albergínia, és el plat estrella del restaurant. És un plat clàssic modernitzat. Faig l'albergínia en forma de tempura i després vaig fent capes, una fulla d'albergínia, bacallà, una fulla d'albergínia, bacallà i acaba amb salsa de mostassa (*Brassica nigra*). DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en sucre

FONT 2426. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer melmelada. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 1624. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Abans se'n feia conserva. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 1623, 2307, 2309, 2322, 2423, 2424. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Abans en plantàvem, a l'hort es feia de tot, no com ara (1623). En tinc a l'hort (2307, 2309, 2322). En tenim a l'hort (1622, 2423, 2424).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

FONT 2345. Cassola de tros

FONT 1623. Catxipanda

FONT 2312. Paellot

***Solanum tuberosum* L. (solanàcies)**

BCN 29797

NOMS POPULARS

Patata (2715, 2716)

Patata (689, 694, 1622, 1625, 2301, 2345, 2346, 2347, 2372, 2422, 2437, 2438, 2453, 2478, 2537)

Trumfo (690, 2346, 2347)

USOS MEDICINALS**Tubercle**

Antiequimòtic

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als cops al dit, allò que es tornen negres. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Patata trinxada i com un pegat. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Tubercle

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en oli

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Sofregit de patates i després hi tiràvem un ou i llestos. OBSERVACIONS. Fèiem una cuina fàcil. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONTS 2372, 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a donar als porcs [dit "tocinos"] (2372). La utilitzem molt a la cuina (2422). DESTINACIÓ. Alimentació animal (2372). Alimentació humana (2422).

ALTRES USOS

Tubercle

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al dolor de cames i braços, has d'anar tocant el trumfo i el dolor s'acumula allí. OBSERVACIONS. Si no tens mal de veritat, es podreix.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 1625, 2372, 2437, 2438. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. En tinc a l'hort (1625). En tenim a l'hort (1622). En teníem a l'hort (2372, 2437, 2438).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Tubercle

FONT 2301. Broqueta de caragols

FONT 2345. Cassola de tros

FONT 2347. Menjar per a les gallines

FONT 689, 690, 694, 2347, 2478, 2537. Tupí

Solidago virgaurea L. (compostes)

BCN 25007

NOMS POPULARS

Vara d'or (2454)

USOS MEDICINALS

No consta

Desconegut per l'informant

FONT 2454. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Diuen que és molt medicinal.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2454. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Fa una flor groga i si està en un lloc més ombrívol es fa prou alta.

Sonchus oleraceus L. (compostes)

BCN 125509

NOMS POPULARS

Lletsó [llecso, llicsió, llicsó] (1621, 2301, 2308, 2309, 2312, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2346, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2426,

2427, 2428, 2431, 2437, 2438, 2441, 2442, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2525, 2526, 2527, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2539, 2543, 2544, 2713)

USOS MEDICINALS

Fulla

Hematocatàrtic

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Purifica molt la sang, és depuratiu. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Menjat amanit com si fos enciam. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hemostàtic extern

FONTS 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les ferides, para l'hemorràgia com el romer blanc (*Helianthemum syriacum*). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Mastegat i posat damunt de la ferida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Vulnerari

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als talls. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Mastegat i aplicat directament. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2308, 2312, 2322, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2426, 2427, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2528, 2539, 2713. DESCRIPCIÓ

DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar amanit (2322, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2426, 2427, 2453, 2539, 2713). Per a menjar com a enciam (2312, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Es menjava amanit (2308). Per a menjar amanit com si fos enciam. Era enciam d'hivern (2372). Abans en menjàvem amanit (2528). Amanits com enciam, jo no n'he menjat (2420). OBSERVACIONS. En fèiem una faldada quan marxàvem del tros i ja teníem sopar (2372). Per un plat de lletsons hauria deixat l'enciam (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Encara hi ha gent que en va a buscar (2539). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2308, 2312, 2322, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2426, 2427, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2528, 2539, 2713).

Fulla jove

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2301, 2309, 2321, 2323, 2324, 2325, 2346, 2347, 2428, 2437, 2438, 2441, 2442, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar com enciam quan és tendre (2325). Per a menjar amanit, però han de ser tendres (2324). Per a menjar amanits (2309, 2323). Per a menjar amanit quan és tendre (2321, 2347). Es menja amanit, però s'ha de collir quan és petit (2301). Per a menjar amanit quan era tendre (2346). Es menjava quan la planta era tendra, era el substitut de l'enciam (2428). Per a menjar com amanida quan són tendres (2437, 2438). Quan era tendra es menjava amanida com si fos enciam. Encara en mengem (2441, 2442). Per a menjar com enciam quan són tendres (2525, 2526, 2527). Per a amanir quan era tendre (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). Les fulles tendres per a menjar amanides (2543, 2544). OBSERVACIONS. És una mica amarg (2325). S'havien de recollir quan eren tendrets (2323). S'han d'agafar a la primavera, sortint de l'hivern, quan són verdes, si no punxen una mica (2309). És molt amarg, perquè no ho sigui tant l'ha d'haver agafat les gelades, llavors és més dolç, si no quan empasses [dit "engulls"] has d'aclucar els ulls. Encara ho fem ara, però

el jovent ja no (2301). D'aquest tipus de plantes en deien enciamet de ruc (2428). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2301, 2309, 2321, 2323, 2324, 2325, 2346, 2347, 2428, 2437, 2438, 2441, 2442, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544).

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 1621, 2324, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a donar a les gallines (2324). El bestiar en menja (1621). Per a donar als conills (2543, 2544). DESTINACIÓ. Alimentació animal (1621, 2324, 2543, 2544).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa la flor groga (2301). N'hi havia de dos tipus, uns que punxaven una mica i els més finets o els que en dèiem lletsó de perdiu (*Sonchus tenerrimus*), aquests darrers eren més bons (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361).

Sonchus tenerrimus L. (compostes)

BCN 150373

NOMS POPULARS

Lletsó de perdiu [Illics de perdiu] (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar amanit. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. N'hi havia de dos tipus, uns que punxaven una mica (*Sonchus oleraceus*) i els més finets o els que en dèiem lletsó de perdiu, aquests darrers eren més bons.

Sophora japonica L. (papilionàcies)

BCN 97709

NOMS POPULARS

Acàcia japonesa (2454)

Sorbus domestica L. (rosàcies)

BCN 150384

NOMS POPULARS

Serva (fruit) (692, 693, 694, 2301, 2306, 2310, 2311, 2312, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2431, 2432, 2478, 2713, 2715, 2716)

Servera (684, 695, 2345, 2420, 2428, 2436, 2437, 2438, 2454, 2543, 2544, 2713)

Serverola (2538)

USOS MEDICINALS

Fruit

Diürètic

FONT 2538. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Tònic

FONT 2538. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONTS 2301, 2306, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2420, 2431, 2478, 2713.

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les fèiem assecar perquè duressin tota la temporada. Les partíem per la meitat i s'assecaven millor (2306). N'assecaven (2713). Les fèiem assecar als canyissos (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Quan era petit n'anàvem a buscar pomets i les penjàvem, a l'hivern quan havien madurat ens les anàvem menjant. Verdes no valen res, han de ser marrons i quan les prems [dit "apretes"] ha de sortir una mica blanc (2420). Es menjaven madures (2431). Es deixava assecar tallada i es guardava per a l'hivern (2478). Abans, es deixaven assecar en canyissos a dalt a la golfa (2301). OBSERVACIONS. Era un fruit de temporada que si el recollies abans es podia guardar. Ara la gent ja no en va a buscar (2420). Es deixaven madurar a la calaixera (2431). Ara ja no ho arplega ningú (2301). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2301, 2306, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2420, 2431, 2478, 2713).

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 692, 693, 694, 2310, 2311, 2312, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2428, 2432, 2436, 2437, 2438, 2454, 2478, 2538, 2543, 2544, 2713, 2715, 2716.

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Abans se'n menjava (2312, 2478). Ens en menjàvem els fruits (2310, 2311). Ens les menjàvem al tros, directament (2715, 2716). Es menjaven al tros (2713). Ens les menjàvem directament (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Abans ens ho fotíem [dit "fotèiem"] com les bresques, però han d'estar ben madures (2428). Per a menjar. S'han de menjar ben madures, si no no valen res (2432). Es menjaven els fruits (2436). Ens agradaven molt, les serves (2437, 2438). S'han de menjar quan són molt madures (2454). Abans se'n menjaven (2543, 2544). OBSERVACIONS. Ningú és capaç de

menjar-ne més d'una quan són verdes, et deixa la boca com una sabata. Les veroses es deixaven en palla i acabaven de madurar, d'aquí surt la dita: "amb paciència i palla, les serves maduren" (2428). S'havien de menjar molt madures perquè sinó són molt asproses (2437, 2438). DESTINACIÓ. Alimentació humana (692, 693, 694, 2310, 2311, 2312, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2428, 2432, 2436, 2437, 2438, 2454, 2478, 2538, 2543, 2544, 2713, 2715, 2716).

ALTRES USOS**Fruit**

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONTS 692, 693, 694, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es diu: "ets més verd que una serva", perquè les serves verdes no es poden ni menjar (692, 693, 694). Deien que si en menjaves més de nou, si eres dona et tornaves un home (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361).

Planta sencera

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONTS 2428, 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La dita diu: "amb paciència i palla, les serves maduren" (2428). La llegenda diu que si ets capaç de menjar-ne nou de verdes si ets home et tornes dona i al revés (2428). Es diu que si menges set serves si ets nena et tornes nen i al revés. Hi ha una frase associada: "si vas a Flix i menges set pometes [...] si sou nens us sortiran tetes [...]" (2436).

Tija

Altres informacions

FONTS 684, 2310, 2311, 2431, 2478, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. S'utilitzava per als pilons de tallar la carn a les carnisseries,

perquè quan picaven la fusta no s'estellava (684). La fusta era molt bona, la feien servir a les carnisseries, per a fer pilons (2310, 2311). Se'n feien els pilons de les carnisseries, era una fusta molt forta i no s'estellava mai (2715, 2716). S'usava la fusta per a fer els pilons de les carnisseries, deien que era una fusta molt forta (2713). Se'n feien els pilons de les carnisseries, era una fusta molt bona que no s'estellava (2431). La fusta és boníssima, la feien servir per als pilons de la carnisseria (2478). OBSERVACIONS. Nosaltres en teníem una i la vam vendre, ens en van donar molt diners (2310, 2311). Crec que la gent plantava les serveres per a vendre la fusta i no tant per a menjar els fruits (2713).

Construcció de vehicles amb rodes

FONT 684. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer els nusos dels carros, les boixes.

Elaboració de bastons

FONT 2345. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer bastons.

Obtenció de materials per a la construcció

FONT 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Nosaltres, quan la vam tallar, perquè vam aplanar [dit "arreplanar"] el tros, la vam fer servir de biga i allò durarà tota la vida.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 684, 692, 693, 694, 695, 2420, 2436, 2454, 2478, 2543, 2544, 2713. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Es tracta d'un arbre que pràcticament s'ha perdut al terme (684). És un arbre de secà que sortia natural al terme, ara quasi no en queden (695). Abans se'n feien a Arbeca, ara ja no se'n veuen enlloc (692, 693, 694). N'hi ha hagut tota la vida (2713). A la serra n'hi ha moltes, de fet el nom del poble ve d'aquí, Cérvoles (2420). Són arbres que s'estan perdent i que la gent jove no saben ni què són (2436). Aquí són arbres petits, però a prop d'on

viu ma germana n'hi ha unes de molt grans (2454). Nosaltres en teníem una al tros, però no n'hi ha gaires. N'hi havia una al camí de l'Irida, passat el museu del Gerard, 500 metres a mà esquerra (2478). Quasi no en queden al terme (2543, 2544). OBSERVACIONS. Jo en vaig plantar una per aquesta raó (695).

Sorghum halepense (L.) Pers. (gramínies)

BCN 156574

NOMS POPULARS

Milloc (684, 2321)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 684, 2321. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. És una mala herba, surt al panís (*Zea mays*) (684). Surt al rostoll (2321).

Spartium junceum L. (papilionàcies)

BCN 156555

NOMS POPULARS

Ginesta (2431, 2454, 2525, 2526, 2527, 2715, 2716)

ALTRES USOS

Part aèria

Elaboració d'escombres

FONTS 2431, 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n feien graneres per a escombrar (2431). Per a fer escombres (2525, 2526, 2527).

***Spinacia oleracea* L. (amarantàcies)**

BCN 46077

NOMS POPULARS

Espinac (689, 1622, 2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372)

Espinaca (castellà) (2352)**USOS MEDICINALS****Fulla**

Laxant

FONT 689. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan vas restret. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. Cuits en aigua. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS**Fulla**

Tintorial

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Espinaca mezclada con un producto químico tiñe de color turquesa*. OBSERVACIONS. *Quiero plantarlo en el jardín para poder hacer más pruebas*.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. En tenim a l'hort (1622, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Ho plantàvem a l'hort (2345).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS**Fulla**

FONT 2345. Cassola de tros

FONT 2372. Truita amb suc

***Stevia rebaudiana* (Bertoni) Bertoni (compostes)**

BCN 30644

NOMS POPULARS

Estèvia (2539)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2539. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. En tinc de plantada i després l'asseco.

***Stipa offneri* Breistr. (gramínies)**

BCN 140524

NOMS POPULARS

Llambra (2601, 2602)

ALTRES USOS**Part aèria**

Cinegètic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a envescar i caçar ocells.

***Stipa parviflora* Desf. (gramínies)**

BCN 125386

NOMS POPULARS

Bitxella (2528)

Bitzell (2321)
Pelaguer (2528)

ALTRES USOS

Part aèria

Cinegètic

FONT 2321. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. S'untava de vesc (*Viscum album*) i es deixava parat perquè els moixons [dit "mixons] s'hi enganxessin les ales, llavors no podien volar. En deiem parar bitzells.

Tija

Cinegètic

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a parar el vesc per als moixons [dit "mixons"].

***Stipa pennata* L. (gramínies)**

BCN 125494

NOMS POPULARS

Barba de cabra (1621)

ALTRES USOS

Part aèria

Elaboració de rams

FONTS 1621, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer rams (2715, 2716). Per a fer-ne rams. En fas un pom i li tires una mica de laca, després es va obrint i queda molt bonica (1621).

***Stipa tenacissima* L. (gramínies)**

BCN 46091

NOMS POPULARS

Espart (2543, 2544)

ALTRES USOS

Part aèria

Elaboració de calçat

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Se'n feien espartenyas.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Aquí no se'n fa.

***Symphytum officinale* L. (boraginàcies)**

BCN 25012

NOMS POPULARS

Consolda (2712)

***Syringa vulgaris* L. (oleàcies)**

BCN 29959

NOMS POPULARS

Lilà (2306)

ALTRES USOS

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En tinc al jardí, un fa les flors liles i l'altre fa les flors blanques.

***Syzygium aromaticum* (L.) Merr. et Perry (mirtàcies)**

BCN 47279

NOMS POPULARS

Clau (697, 2432, 2436)

Clavell (698)

Clavell d'olor (692, 2442)

USOS MEDICINALS

Poncella

Antiodontàlgic

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de queixal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. Et poses un clau al queixal on et fa mal. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Tònic

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Potser també actuava com a estimulant. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS

Poncella

Altres informacions

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a donar bon gust i olor als medicaments.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Poncella

FONT 2442. Condiment per a les orelletes

FONT 692, 698, 2432, 2436. Ratafia

***Tanacetum balsamita* L. (compostes)**

BCN 125390

NOMS POPULARS

Menta (2429, 2537, 2601, 2602)

Menta romana (2372, 2543, 2544)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aiguardent

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es posa a la ratafia [dit "retracia"]. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En tinc al jardí.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2372, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa una fulla molt ampla (2372). Abans en teníem als horts (2601, 2602). Fa la fulla grossa (2601, 2602).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

FONT 2372, 2429, 2537. Ratafia

***Tanacetum corymbosum* (L.) Schultz Bip. subsp. *corymbosum* (compostes)**

BCN 125389

NOMS POPULARS

Herba de Santa Maria (2429, 2537)

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Part aèria florida

FONT 2429, 2537. Ratafia

***Tanacetum vulgare* L. (compostes)**

BCN 29803

NOMS POPULARS

Tanaceto (castellà) (692, 694)

USOS MEDICINALS

Part aèria florida

Antiinflamatori intestinal

FONTS 692, 694. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Els ho donàvem a les mules quan tenien mal de ventre. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús

intern). PREPARACIÓ. Crec que preparàvem una infusió. DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

***Taraxacum dissectum* (Ledeb.) Ledeb. (compostes)**

BCN 25016

NOMS POPULARS

Xicoia de muntanya (695)

USOS ALIMENTARIS

Fulla jove

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 695. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les amanides.

OBSERVACIONS. S'han de collir tendres, si no t'escalden la boca. DESTINACIÓ.

Alimentació humana.

***Taraxacum officinale* Weber in Wiggers (compostes)**

BCN 150371

NOMS POPULARS

Dent de lleó (1622, 2420, 2601, 2602, 2712)

Llumets (2601, 2602)

Pixallit (2372, 2420)

Xicoia [xicoina, xicòria] (695, 2306, 2321, 2478, 2713)

Xicoira (689, 2312, 2347, 2372, 2538)

USOS MEDICINALS

Fulla

Hematocatàrtic

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va molt bé per a la sang. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). PREPARACIÓ. En amanida. DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 689, 1622, 2306, 2312, 2321, 2372, 2420, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les amanides (689). Es menja amanida (1622). Per a menjar amanida (2306). Per a menjar com a enciam (2312). Per a menjar amanit (2321, 2713). Per a menjar amanit com a enciam (2372). Amanits com a enciam, jo no n'he menjat (2420). OBSERVACIONS. Abans d'estendre les borrasses sempre ens feien mirar a terra i collir alguna herba per a menjar després (2306). És molt fina i molt bona, però costa de trobar (2321). Sempre en fèiem una faldada quan marxàvem del tros i ja teníem sopar, se'n deia enciam d'hivern (2372). DESTINACIÓ. Alimentació humana (689, 1622, 2306, 2312, 2321, 2372, 2420, 2713).

Fulla jove

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 695, 2347, 2478, 2538, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar amanida (695). Per a menjar amanida quan és tendra (2347). Es menjava amanida quan era tendra (2478). Per a menjar quan és tendra (2538). Per a menjar tendra (2601, 2602). OBSERVACIONS. S'han de collir tendres, si no t'escalden la boca (695). D'aquestes herbes en deien enciamet de pobre (2601, 2602). DESTINACIÓ. Alimentació humana (695, 2347, 2478, 2538, 2601, 2602).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 695, 2347, 2478. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Fa una fulleta gran i una floreta groga (695). Fan un tronc alt i després a dalt fan una flor groga (2347). Fa una flor groga (2478).

Taxus baccata L. (taxàcies)

BCN 29804

NOMS POPULARS

Teix (2432)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. El fruit a vegades també es menja, però s'ha de vigilar, perquè la llavor és tòxica. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Tija

Elaboració d'embarcacions

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La fusta també la utilitzaven per a fer vaixells [dit "barcos"].

Obtenció de fusta

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La fusta era utilitzada.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES

Llavor

FONT 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PER L'INFORMANT. La llavor és tòxica.

Teucrium polium L. subsp. **aragonense** (Loscos et Pardo)
O.Bolòs et J.Vigo (labiades)

BCN 140521

NOMS POPULARS

Timó mascle (2525, 2526, 2527, 2543, 2544)

Teucrium polium L. subsp. **capitatum** (L.) Arcang.
(labiades)

BCN 140518

NOMS POPULARS

Timó mascle (2301, 2312)

USOS MEDICINALS

Part aèria florida

Litotríptic renal

FONT 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als ronyons. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. És molt amarga. Poc després de casar-me vaig tenir un atac de ronyó molt fort i un home em va dir que m'ho prenguéis i ja no n'he patit mai més.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2301. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. No floreix, només fa aquest botó blanc. Es fa a les vores dels camins.

Thymelaea tinctoria (Pourr.) Endl. subsp. **tinctoria**
(timeleàcies)

BCN 125405

NOMS POPULARS

Bufalaga (2432, 2525, 2526, 2527, 2543, 2544)

Bufalaga tintòria (1622)

USOS MEDICINALS

Arrel

Antiodontàlgic

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als queixals corcats, et fa passar el mal i al cap d'unes hores es trenca el queixal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). PREPARACIÓ. Agafes un filet de l'arrel i t'ho poses al queixal. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. S'ha de vigilar, perquè, si et toca la carn, et crema.

Fulla

Antiodontàlgic

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de queixal t'has de posar una fulleta i la mica de llet que fa calmar el mal de queixal. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS

Flor

Tintorial

FONT 1622. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Tenyien la llana i quedava d'un color groc. Crec que feien servir les flors.

ACCIONS NOCIVES O TÒXIQUES

Arrel

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NOCIVA O TÒXICA FETA PER L'INFORMANT. S'ha de vigiliar, perquè, si et toca la carn, et crema. GRAU DE TOXICITAT. Baix. VIA D'INTOXICACIÓ. Interna.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2525, 2526, 2527. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Els corders no ho toquen. No fa flor.

Thymus serpyllum L. (labiades)

BCN 25019

NOMS POPULARS

Serpol (2443, 2444)

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria

FONTS 2443, 2444. Coadjuvant en el tractament antiobesitat

Thymus vulgaris L. (labiades)

BCN 96764

NOMS POPULARS

Farigola (688, 1622, 2301, 2307, 2310, 2311, 2345, 2347, 2372, 2423, 2424, 2427, 2432, 2436, 2454, 2715, 2716)

Timó (684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 694, 696, 697, 698, 1621, 1622, 1623, 1624, 1625, 2301, 2302, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2345, 2346, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2373, 2374, 2420, 2422, 2423, 2424, 2426, 2428, 2429, 2431, 2432, 2436, 2437, 2438, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2453, 2454, 2478, 2525, 2526, 2527, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2543, 2544, 2601, 2602, 2712, 2713, 2714, 2715, 2716)

USOS MEDICINALS

No consta

Antiinflamatori

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Al Soleràs l'utilitzaven per a les inflamacions i les ferides. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vulnerari

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Al Soleràs l'utilitzaven per a les inflamacions i les ferides. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria florida

Analgèsic

FONT 2539. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fer-se'n fregues per al dolor. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Loció (ús extern). PREPARACIÓ. En alcohol. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antibacterià

FONTS 1621, 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als ulls, quan tens mussols (1621). És un antibiòtic fort (2431). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern) (1621). Tisana (ús intern) (2431). PREPARACIÓ. En fas aigua i ho poses amb una ullera d'aquelles que es posa directament als ulls (1621). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Begut en dejú (2431). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Anticatarral

FONTS 686, 687, 690, 692, 698, 1624, 2324, 2325, 2345, 2428, 2431, 2436, 2437, 2438, 2534. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als constipats (686, 687, 692, 1624, 2324, 2345, 2428, 2436, 2437, 2438). Per a quan estàvem refredats (690). Per a quan estàvem constipats (698). Per als refredats (2325, 2431, 2534). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Aerosol (ús intern) (686, 687, 690, 698, 2431, 2436). Tisana (ús intern) (692, 1624, 2324, 2325, 2345, 2428, 2437, 2438, 2534). PREPARACIÓ. En fèiem bafs [dit "bafos"] (686, 687, 698). En fèiem bafs [dit "bafos"] i a vegades hi posava romer (*Rosmarinus officinalis*) (690). En fem infusió (692). Se'n fan tasses (1624). Se'n fa aigua (2325). Se'n feien bafs [dit "bafos"] (2431). Se'n feien bafs (2436). Se'n fa aigua i a vegades també hi posem llimó (*Citrus limon*) i mel (2437, 2438). Timó amb mel (2534). MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Abans d'anar a dormir un vaset (2324). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Diuen que és un antibiòtic natural (692). Té moltes aplicacions (2428).

Antiedematós

FONT 1623. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les cames quan s'inflen. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antihipertensor

FONT 2324. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer baixar la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Jo no ho he provat mai, però m'ho va dir una senyora, que el seu home ho feia.

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONT 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als cops. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Bany amb sal. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori bucal

FONTS 1621, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Antiinflamatori per a la boca (1621). Per a quan tens inflamacions a la boca (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). PREPARACIÓ. Glopejar (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori faringi

FONTS 684, 692, 698, 2301, 2345, 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. S'utilitza per a irritacions de coll (684). Per al mal de coll (692, 2345). Per a la irritació de coll (698). Se'n fan gàrgares per al mal de coll, però és molt lent (2301). Per al mal de gola (2432). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Gargarisme (ús extern) (684, 692, 2301, 2345, 2432). Tisana (ús intern) (698). PREPARACIÓ. Se'n fa aigua i es glopeja (684). En fèiem una infusió i després gàrgares (692). En fèiem gàrgares (2432). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Diuen que és un antibiòtic natural (692). Jo sempre ho utilitzo (698).

Antiinflamatori gingival

FONTS 2312, 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la gingivitis (2312). Per a les genives inflamades (2420). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Es fa servir per a tot (2420).

Antiinflamatori intestinal

FONTS 697, 2325, 2420, 2429, 2601, 2602, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a quan tenies mal de panxa (697). Per al mal de panxa (2325, 2420, 2429, 2601, 2602). Per al mal de ventre (2713). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern) (697, 2420, 2429, 2601, 2602, 2713). Suspensió (ús intern) (2325). PREPARACIÓ. Sopes de timó (2325). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Es fa servir per a tot (2420).

Antiodontàlgic

FONTS 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de queixal i de les dents. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiprostàtic

FONT 2323. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de pròstata. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua del timó florit. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic bucal

FONTS 684, 688, 1622, 2301, 2302, 2308, 2322, 2325, 2345, 2346, 2347, 2372, 2426, 2427, 2478, 2525, 2526, 2527, 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les llagues de la boca (684, 1622, 2372, 2427). Per a les infeccions de boca (688). Deien que si, quan comencen a sortir les dents, la canalla glopeja aigua de farigola, no se'ls corquen mai les dents (688). Una

vegada un dentista em va dir que si tothom després de cada menjada glopegés aigua d'aquesta no hi hauria d'anar ningú, al dentista (2301). Com a desinfectant per a les llagues internes de la boca (2302). És molt desinfectant per a la boca (2308). Per a les llagues a la boca (2322). Per a desinfectar la boca (2325). Per a la boca (2345, 2346). Per a rentar la boca, és molt desinfectant (2347). És un desinfectant per a la boca (2426). Va molt bé per a la boca, llaguetes i coses així. Als que porten dentadures postisses també els va molt bé (2478). Per al mal de boca, llagues i coses així (2525, 2526, 2527). Per als mals de la boca (2538). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Col·lutori (ús extern) (684, 688, 1622, 2301, 2322, 2325, 2345, 2346, 2347, 2372, 2426, 2427, 2478, 2525, 2526, 2527, 2538). Tisana (ús intern) (2302, 2308). PREPARACIÓ. Se'n fa aigua i es glopeja (684, 2325). Se'n fa infusió i es glopeja (2322). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Va bé per a tot (2346). D'això, en gasto molt (2538).

Antisèptic extern

FONTS 685, 686, 687, 1623, 2302, 2310, 2311, 2322, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2528, 2538, 2601, 2602, 2714, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a desinfectar, jo quan tinc l'ungla infectada em faig banys de timó (685). Per a desinfectar mals (686, 687). Per a desinfectar (1623, 2601, 2602, 2714, 2715, 2716). Com a desinfectant per a les ferides, però no és cicatritzant (2302). Com un desinfectant extern (2310, 2311). Per a les infeccions de la pell (2322). Per a netejar les ferides, fins i tot quan els animals es llaguen dels arreus (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). És molt desinfectant, per a netejar ferides (2528). A Llardecans ho feien servir per a fer banys de peu i guarir ferides (2538). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern) (685, 686, 687, 2302, 2310, 2311, 2322, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2528, 2538, 2601, 2602, 2714, 2715, 2716). Tisana (ús intern) (1623). PREPARACIÓ. Deixes bullir el timó i quan ja ha agafat fortalesa ja està a punt (685). Fer-ne aigua i netejar la zona on hi ha el mal (2322). DESTINACIÓ. Medicina humana (685, 686, 687, 1623,

2302, 2310, 2311, 2322, 2528, 2538, 2601, 2602, 2714, 2715, 2716). Medicina humana i veterinària (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450).

Antisèptic intern

FONTS 1623, 2308, 2310, 2311, 2601, 2602, 2714, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a desinfectar (1623, 2601, 2602, 2714, 2715, 2716). És un desinfectant per a la panxa (2308). Com un desinfectant per a beure (2310, 2311). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic ocular

FONTS 689, 1622, 1624, 2309, 2321, 2346, 2373, 2374, 2453, 2525, 2526, 2527, 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a rentar els ulls (689). Per als ulls quan estan malalts (1622). Per a netejar els ulls (1624). Per a quan tens els ulls malalts (2309). Per als ulls malalts (2321, 2346, 2373, 2374, 2453, 2525, 2526, 2527, 2712). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Se'n fai aigua i s'hi netegen els ulls amb una gasa (1622). Aigua de timó (2373, 2374). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Va bé per a tot (2346).

Callicida

FONT 2322. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als ulls de poll. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Se'n fa banys. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Coadjuvant del postpart

FONTS 2312, 2427. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer banys després d'haver parit (2312). Per a netejar els baixos després de parir (2427). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Desconegut per l'informant

FONT 2537. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. En feien xops. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Digestiu

FONTS 2429, 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. És digestiu (2429). Per a pair (2538). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. D'això, en gasto molt (2538).

Estomacal

FONTS 1625, 2324, 2525, 2526, 2527, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a l'estómac (1625, 2525, 2526, 2527). Per a l'estómac, neteja molt (2324). Per al mal d'estómac (2713). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. L'aigua amb una goteta d'oli (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) i una mica de sal (2324). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Expectorant

FONTS 686, 687, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a expectorar (686, 687). Per als refredats de pit (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern) (686, 687). Aerosol (ús intern) (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). PREPARACIÓ. També hi afegiem una mica de mel (686, 687). En feien bafs [dit "bafos"] (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Orexigen

FONT 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer venir la gana. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a la conjuntivitis

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als ulls, quan tens conjuntivitis. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. En fas aigua i ho poses amb una ullera d'aquelles que es posa directament als ulls. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per al malestar

FONT 2324. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Si no tinc gana o em sento una mica estranya, per al malestar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Repel·lent d'insectes

FONT 2325. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A les mules els passaven aigua de timó pel morro perquè, deien que així no hi anaven les mosques. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

Resolutiu

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a curar les fístules. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Restauratiu

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Quan et trobes així malament [dit "patxutxo"]. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Suspensió (ús intern). PREPARACIÓ. Sopes. MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Dos o tres dies. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Salutífer

FONTS 2324, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. El faig servir per a tot, és molt bo (2324). Durant l'hivern prenc timó i equinàcia (*Echinacea purpurea*), vaig alternant, així no em poso mai malalt (2712). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. El Ramonet del Peret va arribar als 93 anys, cada dia es prenia un vas de timó abans d'anar a dormir (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361).

Vulnerari

FONTS 2321, 2325, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a curar les ferides dels animals (2321). Hi rentaven les mules després d'un dia de llaurar molt, es banyava la zona del collar (2325). Per a netejar les ferides, fins i tot quan els animals es llaguen dels arreus (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Per a les llagues externes (2713). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Aigua de timó (2325). DESTINACIÓ. Medicina veterinària (2321, 2325). Medicina humana i veterinària (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). Medicina humana (2713).

USOS ALIMENTARIS**Part aèria florida**

Condiment

FONTS 686, 687, 690, 692, 698, 1621, 1622, 1623, 1624, 2301, 2307, 2309, 2310, 2311, 2321, 2322, 2323, 2345, 2346, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422, 2429, 2431, 2432, 2453, 2454, 2537, 2713, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a donar gust a la carn (686, 687). Per a assaonar les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (690). Per a condimentar la cassola de tros (692). A vegades en poso a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (698). Per a condimentar tot tipus de plats (698). Per a cuinar (1621, 1622, 2307, 2321, 2323, 2345, 2356, 2357, 2358,

2359, 2360, 2361, 2429, 2431, 2432, 2537, 2713). Per a posar al menjar (1623). Per a posar als menjars (1624). Per a macerar carns (2301). Per a posar a la cassola (2309). Faig orujo aromatitzat amb timó (2309). Per a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (2310, 2311). Per a les guatlles i els tords (2310). Per a les guatlles i els tords (2311). Per a cuinar però jo no en faig servir gaire (2322). Hi ha gent que ho posa a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*), a mi no m'hi agrada (2345). Per a cuinar, sobretot per a la cassola de tros (2346). Per a la carn a la brasa sempre timó, ben trossejat com si fos salt (2422). Per al bacallà (2429). Jo l'utilitzo molt a la cuina (2453). Hi ha gent que ho posa a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) (2453, 2713). Per a cuinar, per als guisats i sofregits (2454). Per als guisats (2715, 2716). OBSERVACIONS. Ho asseco i ho pico fins que queda pols (2713). DESTINACIÓ. Alimentació humana (686, 687, 690, 692, 698, 1621, 1622, 1623, 1624, 2301, 2307, 2309, 2310, 2311, 2321, 2322, 2323, 2345, 2346, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422, 2429, 2431, 2432, 2453, 2454, 2537, 2713, 2715, 2716).

Ingestió de la part de la planta cuïta - Cuïta en aigua

FONTS 690, 694, 1621, 1623, 2310, 2311, 2325, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2427, 2437, 2438, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2537, 2538, 2714. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. A vegades encara me'n faig sopes (690). El meu marit cada matí se'n fa un plat de sopes i un ou. Quan bull l'aigua hi tira el timó i després hi escalfa l'ou (694). Per a fer sopes (1621, 2325, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2437, 2438, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2537). Per a fer-ne sopes (1623). Ho venien a buscar per a fer sopes (2310, 2311). Per a fer sopes. Cada matí, un plat de sopes amb un ou (2372). Se'n feien sopes de timó, ara ja quasi no se'n fa (2420). A la Bisbal la gent gran en feia sopes (2427). Les sopes de timó era l'esmorzar de cada dia (2538). Hi ha gent que en fa sopes (2714). OBSERVACIONS. Nosaltres no en fèiem però venia gent de Barcelona per agafar-ne (2310, 2311). A mi m'agraden

molt, encara en faig avui dia (2347). Jo vaig créixer amb això (2372). Nosaltres en fem un parell de vegades a l'any (2420). DESTINACIÓ. Alimentació humana (690, 694, 1621, 1623, 2310, 2311, 2325, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2427, 2437, 2438, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2537, 2538, 2714).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2422. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Tenim gelats de timó. OBSERVACIONS. Els comprem fets, els fa una empresa molt casolana. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Preparació de begudes - Beguda preparada amb licor

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. N'hi ha un a Gratallops que en fa licor, és boníssim. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS

Flor

Obtenció de mel

FONTS 2312, 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Agrada molt a les abelles (2312). Si vols recollir mel a finals de primavera serà mel de mil flors, si en reculls a l'abril és de romer (*Rosmarinus officinalis*) segur, a partir de meitat d'abril serà romer amb timó i cap a finals de primavera sobretot hi haurà botja (*Dorycnium pentaphyllum*) perquè els agrada molt (2420). A les abelles els agrada, és una planta mel·lífera (2420).

Part aèria

Altres informacions

FONT 1624. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Sempre en portàvem un trosset a la boca.

Part aèria florida

Agrosilvopastoral

FONT 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La tintura de timó s'utilitza en agricultura biodinàmica com a fungicida. OBSERVACIONS. Es deixa macerar durant 40 dies en un lloc fosquet.

Elaboració de rams

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer rams.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 2301, 2309, 2310, 2311, 2321, 2323, 2324, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2373, 2374, 2432, 2436, 2437, 2438, 2443, 2444, 2453, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2713, 2714. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. S'agafa per Setmana Santa (1622). A Tarragona en diuen farigola, però aquí en diuen timó (2301). S'ha de recollir per Setmana Santa, si pot ser Divendres Sant. Així conserva totes les propietats i no cau ni la fulla, ni la flor (2309). S'ha de recollir entre març i abril, per Setmana Santa (2310, 2311). Ara està prohibit arrencar-ho, tallar-ho sí, però no arrencar, perquè sinó la planta es perd (2310, 2311). S'ha de collir el Divendres Sant i s'ha de deixar assecar a l'ombra (2321). Hi ha un altre timó que és més bo, és més fort d'olor i també es troba aquí a les Garrigues (2323). S'ha de recollir entre Dijous Sant a la tarda i el Divendres a les deu del matí. En collim per a tot l'any i no cau ni la fulla ni la flor (2324). S'ha d'arreglar en lluna vella, així no cau mai la flor i es conserva millor (2347). S'ha de recollir el Divendres Sant i així no cau mai la flor (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). S'ha perdut una mica des que hi ha el reg (2373, 2374). Es recull per Setmana Santa, quan hi ha lluna vella (2432). S'ha de collir Divendres Sant (2436). S'ha de collir el de color rosa, no el blanc, és més bo (2437, 2438). Anàvem a fer herbes per a fer les barreges, després les assecàvem i les embossàvem (2443, 2444). S'ha d'agafar als volts del Divendres Sant (2453). Es cull per Setmana Santa (2525, 2526, 2527). Es recollia per Setmana Santa

(2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). N'hi ha de diferents tipus, jo els faig servir tot per igual (2714). En vaig a fer sempre, l'asseco i l'arreglo. Es recull quan és florit i s'ha d'assecar a l'ombra, després només passar-hi la mà ja cau tot (2713).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS MEDICINALS****Part aèria florida**

FONT 691, 2539. Analgèsic

FONT 691. Antiberrugós

FONTS 689, 695, 696, 2306, 2322, 2346, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361.

Anticatarral

FONT 2372. Antihemorroidal

FONT 694. Antihipertensor

FONT 691, 2453. Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONT 1621, 2372. Antisèptic extern

FONT 2347. Cicatritzant

FONT 696. Coadjuvant del part

FONT 2309. Expectorant

FONT 2309. Laxant

FONT 2347. Vulnerari

USOS ALIMENTARIS**Part aèria florida**

FONTS 2423, 2424, 2539. Condiment

FONTS 684, 690, 692, 694, 1623, 2324, 2347, 2420, 2422, 2427, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544. Condiment per a les olives

FONT 2325, 2432. Ratafia

FONT 2422. Sopa d'all

***Tilia platyphyllos* Scop. (malvàcies)**

BCN 156595

NOMS POPULARS

Til·la (697, 2324, 2325, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2431, 2432, 2443, 2444)

Tila (castellà) (2352)**USOS MEDICINALS****Bràctea i inflorescència**

Antiespasmòdic

FONT 697. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es feia servir com a antiespasmòdic. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En infusió. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic ocular

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a netejar els ulls. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Tranquil·litzant

FONTS 697, 2325, 2431, 2432. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Com a tranquil·litzant, quan tenies malestar (697). És relaxant (2325). És un calmant dels nervis (2431). Per a relaxar (2432). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En infusió (697). Aigua de les floretes (2325). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Vasotònic

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Para la circulación.* FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. *Las flores en infusión.* DESTINACIÓ. Medicina humana.**USOS ALIMENTARIS****Bràctea i inflorescència**

Preparació de begudes - Beguda preparada amb aigua

FONT 2324. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a prendre. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2325, 2443, 2444. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Abans, davant de casa n'hi havia un de plantat (2325). La recollíem de l'hort (2443, 2444).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS MEDICINALS****Bràctea i inflorescència**

FONTS 2372, 2443, 2444. Tranquil·litzant

***Tribulus terrestris* L. (zigofil·làcies)**

BCN 140168

NOMS POPULARS

Queixal de bruixa (2454)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2454. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Quan s'asseca punxa molt i si es clava a les potes dels gossos els fa molt mal.

***Trifolium* sp.** (papilionàcies)**NOMS POPULARS**

Trèvol (2712)

ALTRES USOS**Planta sencera**

Agrosilvopastoral

FONT 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En sembro un reng si i un reng no i l'utilitzo com a adob verd, actua com a coberta vegetal. S'ha de tenir paciència a l'hora de segar, esperar que floreixi i fins hi tot que grani, si vols tenir els arbres sense plagues has de tenir bitxos a baix. OBSERVACIONS. Segar sempre en lluna descendent. Si segues en lluna ascendent al cap de dues [dit "dos"] setmanes hauries de tornar a segar.

***Trigonella foenum-graecum* L.** (papilionàcies)

BCN 32120

NOMS POPULARS

Fenigrec (2712)

ALTRES USOS**Planta sencera**

Agrosilvopastoral

FONT 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En sembro un reng si i un reng no i l'utilitzo com a adob verd, actua com a coberta vegetal. S'ha de tenir paciència a l'hora de segar, esperar que floreixi i fins hi tot que grani, si vols tenir els arbres sense plagues has de tenir bitxos a baix. OBSERVACIONS. Segar sempre

en lluna descendent. Si segues en lluna ascendent al cap de dues [dit "dos"] setmanes hauries de tornar a segar.

***×Triticosecale* sp.** (gramínies)

BCN 156584

NOMS POPULARS

Triticale (684)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 684. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. És un híbrid entre blat (*Triticum aestivum*) i sèguel (*Secale cereale*). Aguanta més la sequera, és un substitut del cultiu de sèguel (*Secale cereale*). OBSERVACIONS. Als conills no els agrada tant, perquè fa molt canya. Hi ha gent que ho planta en llocs que normalment són molt perjudicats per als conills.

***Triticum aestivum* L.** (gramínies)

BCN 156578

NOMS POPULARS

Blat (685, 689, 690, 693, 2301, 2309, 2312, 2428, 2528, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2715, 2716)

Blat blanc (raça) (2307)

Blat d'Aragó (raça) (685)

Blat del país (raça) (2431)

Blat del terreny [terreno] (raça) (2312)

Blat paner (raça) (685, 2307, 2312, 2431)

Blat roig d'Aragó (raça) (2307, 2478)

Blat rus (raça) (685)

Blat *sartito* (raça)(2478)

Blat *ventana* (raça) (685, 2478)

Farina (producte elaborat) (690, 2308, 2324, 2345, 2372, 2437, 2438, 2715, 2716)

Pa (producte elaborat) (688, 2324, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2538)

Segó (element del fruit) (2306, 2324, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2428, 2713, 2715, 2716)

Segon (element del fruit) (2478, 2537, 2538)

USOS MEDICINALS

Fruit

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a alleujar [dit "aliviar"] els cops. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Pegat de l'ou. Es feia un pegat de farina de blat amb ou i fins que no estava ben eixut no es treia. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per als esquinços

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als cascats. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Pegat de l'ou. Es feia un pegat de farina de blat amb ou i fins que no estava ben eixut no es treia. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Segó

Antiinflamatori faringi

FONTS 2537, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de coll (2537). Segó calent per al mal de coll (2715, 2716). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Aquells encenalls [dit "aquelles virutes"] s'escalfaven al foc, ho embolicaven amb un drap i t'ho posaven al coll (2537). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiparotidític

FONT 2306. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Segó torrat per a les galteres. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita sense vehicle

FONTS 2307, 2309, 2537, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. El blat roig d'Aragó feia el pa molt més bo (2307). Farina de blat per a fer el pa (2309). Per a fer farina per a fer pa (2537). Per a fer pa (2715, 2716). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2307, 2309, 2537, 2715, 2716).

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en aigua

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Les sopes de pa eren l'esmorzar de cada dia, podien ser amb ou o sense. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 690. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Pastàvem la farina de blat a casa i fèiem pa. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Segó

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONTS 2324, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a donar a les gallines (2324). Es donava als porcs [dit "tocinos"] (2715, 2716). DESTINACIÓ. Alimentació animal (2324, 2715, 2716).

ALTRES USOS

Fruit

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per Setmana Santa es feien matxos, posaven gra al celler que no li toqués el sol ni l'aire i quan sortia, es feia groc. Allò es portava a l'església.

Part aèria

Agrosilvopastoral

FONTS 693, 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es deia que si la nit de Sant Joan, a les dotze, anaves a buscar un ram d'ordi (*Hordeum vulgare*) o de blat i després ho enrotlaves a l'arbre, així s'evitava que caigués el fruit (693). Les garbes només es podien fer amb el blat, ja que amb l'ordi (*Hordeum vulgare*) no es podia. Es feien manadets que es deien gavelles i aquests es lligaven amb vencills amb l'ajuda d'un garrot, bastó amb punta, fent una garba (2312). OBSERVACIONS. Després fèiem garberes i aquestes sempre s'havien de ficar de punta a la vall i sempre les espigues de cul a Lleida, perquè totes les pedregades venien de Lleida i així no perdies el gra. Si el sembrat no valia res fèiem menaus (2312).

Part aèria fructificada

Elaboració de rams

FONTS 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer poms d'espigues.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 685, 689, 2307, 2312, 2431, 2478, 2528. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Hi ha races [dit "varietats"] de blat que actualment quasi s'han perdut com un que es deia ventana, un altre que es deia paner, el blat rus o el millor per a fer pa, el blat d'Aragó (685). Es cultivava molt (689). El blat del terreny és el que es plantava aquí (2312). El blat paner es va introduir més tard, era sense aresta (2312). El blat roig d'Aragó era un blat dur, no com aquest que

es fa ara. Rendia menys que els blats d'ara però era molt més bo, amb un jornal en sortia 1500 quilos (2307). El blat paner és tou, d'aquests que no tenen aresta (2307). El blat blanc és blat tou, d'aquests que no tenen aresta (2307). El blat del país era un blat amb poc rendiment (2431). Fins que no va arribar el blat paner no s'aprofitava quasi res (2431). El blat roig d'Aragó és la raça [dit "varietat"] que es cultivava abans de la guerra. Es feia molt alt i s'ajeia. Les garbes es lligaven amb el mateix blat perquè era molt llarg (2478). Es conreava una classe de blat italià que es deia sartito, era més curt i les garbes es lligaven amb sogalls o vencills d'espart (*Lygeum spartum*) (2478). Es conreava una classe de blat italià que es deia ventana, era més curt i les garbes es lligaven amb sogalls o vencills d'espart (*Lygeum spartum*) (2478). Això és el que es cultivava abans, ara menys però, també (2528). OBSERVACIONS. Els italians després van treure un blat més curt, que no s'ajeia tant (2478).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Segó

FONTS 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2478, 2713. Antiamigdalític

FONT 2428, 2538. Antiinflamatori faringi

FONT 2538. Antipirètic

USOS ALIMENTARIS

Fruit

FONT 688. Menjar per a les mules

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. Pa amb olives

FONT 2308. Pa de figa

FONT 690, 2324, 2437, 2438, 2345, 2715, 2716. Pasta per a les orelletes

FONT 2324. Pizzes de pobre

FONT 2422. Sopa d'all

FONT 2372. Truitada amb suc

Segó

FONT 2347. Menjar per a les gallines

FONTS 2715, 2716. Menjar per als porcs

***Tuber melanosporum* Vitt. (tuberàcies)**

BCN E-373

NOMS POPULARS

Tòfona (2303)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2303. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Mirant les plantes pots saber si hi ha tòfones o no en un terreny. Abans n'anava a buscar sempre. Es fan en matollars on hi hagi una mica d'humitat, coscoll (*Quercus coccifera*), alzina (*Quercus ilex*), timó (*Thymus vulgaris*). El més curiós és que allà on creix queden rodals [dit "ruedos"] sense vegetació, només hi creix l'arròs de pobre (*Sedum* sp.). La temporada va des des Tots Sants fins a Sant Josep. A vegades no cal ni el gos, ha d'haver sigut un estiu una mica humit i buscar els rodals [dit "ruedos"] d'arròs de paret (*Sedum* sp.) amb alguna bretxa al terra.

***Typha latifolia* L. (tifàcies)**

BCN 31314

NOMS POPULARS

Boga (2478)

Bova (684, 685, 688, 689, 690, 2310, 2311, 2321, 2324, 2427, 2437, 2438, 2537, 2538, 2543, 2544, 2601, 2602)

Puro (castellà) (inflorescència) (2324, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2715, 2716)

ALTRES USOS**Fulla**

Agrosilvopastoral

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Les fulles estovades en aigua, les fèiem servir per a lligar els enciams (*Lactuca sativa*) als horts.

Part aèria

Agrosilvopastoral

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a lligar els enciams (*Lactuca sativa*) i les tomateres (*Solanum lycopersicum*).

Ajuda a la llar

FONT 684. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Se'n feien ventalls per al foc.

Altres informacions

FONTS 685, 688, 689, 690, 2310, 2311, 2321, 2324, 2427, 2437, 2438, 2478, 2537, 2538, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La bova s'utilitzava per als culs de les cadires (688). Per a fer els culs de les cadires (685, 689, 2321, 2324, 2537). Per a fer el cul de les cadires (690). Per als culs de les cadires. La tallaven, la deixaven assecar a l'ombra i llavors, per a treballar-la, la mullaven una mica i la trenaven per a fer el cul de la cadira (2310, 2311). Per als culs de les cadires (2427). Com a cordill (2427). Per a fer els culs de les cadires, ara ja es fa amb cordills (2437, 2438). Per a els culs de les cadires (2478). A la bassa Bovera de Llardecans no s'hi podia agafar aigua ni per als animals ni per a les persones, només es podia fer servir per a treballar la bova i el cànem

(*Cannabis sativa*) (2538). Els cadiraires ho feien servir per a fer els culs de les cadires. S'havia de mullar abans de treballar-ho (2601, 2602). OBSERVACIONS. Havia d'estar humida per poder-la treballar (2324). Era un ofici que actualment s'ha perdut (2310, 2311). Ho recollíem i els cadiraries ho feien (2478). Aquí als Omellons, hi ha un home que feia l'ofici de cadiraire (2537).

Cistelleria

FONT 690. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer les caragoleres.

Part aèria fructificada

Elaboració de rams

FONTS 2324, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Els cigars [dit "puros"] es feien servir per a decorar les cases (2324). En fèiem rams (2715, 2716). Per a fer-ne rams secs (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). OBSERVACIONS. S'havien de recollir un dia en concret, perquè sinó es feien malbé (2324).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2478, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Cap allí al riu de Set n'hi ha, es fa en llocs humits (2715, 2716). Allí als fondos del rec se'n feia molta. Es fa alta i a dalt fa com un cigar [dit "puro"] de Montecristo (*Nicotiana tabacum*) (2478). Nosaltres quan netejàvem els desguassos [dit "desaigües"] la tallàvem i la veníem a cal Potra o feiem bescanvi [dit "trueque"] (2478).

Ulmus minor Mill. (ulmàcies)

BCN 140163

NOMS POPULARS

Om (2454, 2543, 2544)

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. De la soca en surten bolets.

Urospermum dalechampii (L.) Scop. ex F.W.Schmidt (compostes)

BCN 140163

NOMS POPULARS

Barbada (2601, 2602)

Barballa (2601, 2602)

Bufador (2601, 2602)

USOS ALIMENTARIS

Fulla

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a menjar tendre. OBSERVACIONS. D'aquestes herbes en deien enciamet de pobre. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. S'assembla a la dent de lleó (*Taraxacum officinale*), però més grans.

Urtica sp. (urticàcies)

NOMS POPULARS

Ortiga (2714)

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2714. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. N'hi ha de diferents classes.

***Urtica urens* L. (urticàcies)**

BCN 150351

NOMS POPULARS

Ortiga (688, 693, 695, 698, 1621, 1622, 1624, 2309, 2310, 2311, 2322, 2427, 2453, 2524, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2543, 2544, 2601, 2602, 2712, 2713)

Xarampió (688, 693, 695)

USOS MEDICINALS**Fulla**

Antiprostàtic

FONT 2524. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va bé per a la pròstata. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Cinc fulles d'ortiga bullides. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hematocatàrtic

FONT 2524. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va molt bé per a netejar i és bo. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut o imprecís (ús intern). PREPARACIÓ. Truita de fulles d'ortiga. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Salutífer

FONT 2524. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va molt bé per a netejar i és bo. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut o imprecís (ús intern). PREPARACIÓ. Truita de fulles d'ortiga. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Part aèria

Analgèsic

FONT 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi havia un metge a l'Espluga que era una mica curandero i un del poble tenia molt dolor i el va anar a veure. Li va dir que recollís un manat d'ortigues i que s'ortigués tot el cos, has de pensar que a aquest home se li feia aigua entre carn i pell i amb això li va marxar, el va curar i no va tenir més dolor. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Abans en recollia sempre, però fa de mal arrebregar perquè pica.

Antihipertensor

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fa baixar la pressió de la sang. S'ha de vigilar, tinc un amic de l'Albagés que prenia Sintrom® i li va aclarir tant la sang que li va fotre un bon espant que quasi el pela. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Se'n fan infusions. EFECTES SECUNDARIS. Sí. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. M'ho van dir uns alemanys que s'han comprat terres aquí a Castellldans.

Antiinflamatori / Antiàlgic muscular

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al dolor muscular o la tendinitis. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Barreja d'argila i ortigues. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori pancreàtic

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va bé per al pàncrees. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Se'n fan infusions. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. M'ho van dir uns alemanys que s'han comprat terres aquí a Castellldans.

Antiprostàtic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la pròstata. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiulcerós (per a úlceres gàstriques)

FONT 2322. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a cicatritzar les llagues d'estómac. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. En infusió. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hematocàrtic

FONT 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Durant l'estiu prenc cua de cavall (*Equisetum ramosissimum*), boldo (*Peumus boldus*), ortiga i *cardo mariano* (*Silybum marianum*), vaig alternant, m'ajuda a depurar. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hepatoprotector

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al fetge. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Protector renal

FONTS 1621, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Jo la faig servir, perquè tinc problemes de ronyons i hi va bé (1621). Per als ronyons (2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Se'n fan infusions (1621). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. M'ho van dir uns alemanys que s'han comprat terres aquí a Castellldans (1621).

USOS ALIMENTARIS**Fulla**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 698. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a menjar en amanides diuen que és bona. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Ingestió de la part de la planta cuita - Cuita en oli

FONTS 695, 1622, 2524. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. De les fulles de les ortigues en faig truites, com si fossin espinacs (*Spinacia oleracea*). Només cal fregir-les una mica, no cal bullir-les (695). Per a fer truites (1622). Truita de fulles d'ortiga, va molt bé per a netejar i és bo (2524). DESTINACIÓ. Alimentació humana (695, 1622, 2524).

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Hi ha gent que s'ho menja. OBSERVACIONS. Els alemanys que van comprar les terres aquí a Castellldans en mengen. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Part aèria****Agrosilvopastoral**

FONTS 693, 695, 1621, 2309, 2310, 2311, 2427, 2453, 2525, 2526, 2527, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho faig servir per a ensulfatar. Poso en un bidó de plàstic xarampió, cua de cavall (*Equisetum ramosissimum*) i aigua, també em van dir de posar-hi alfals (*Medicago sativa* subsp. *sativa*) (695). Juntament amb les fulles de tabac [dit "tabaco"] (*Nicotiana tabacum*), ho deixem macerar en aigua i ensulfatem les plantes de l'hort quan tenen pugó (693). Adob [dit "abono"] (2310, 2311). Per al pugó de l'hort. S'ha de fer bullir i ensulfatar les plantes (2309). Per a ensulfatar, mata el pugó, etc (1621). Matxucades [dit "matxacades"] amb aigua per a fer marxar el pugó (2427). Preparem adob [dit "abono"] amb cua de cavall (*Equisetum ramosissimum*) i ortiga (2453). Per a matar el pugó, s'ha de bullir i deixar-ho refredar (2525, 2526, 2527). Per a tractar les plantes com a

insecticida (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). El purí d'ortiga aporta nitrogen (2712). La infusió d'ortiga s'utilitza com a insecticida, però s'ha de fer varis tractaments (2712). OBSERVACIONS. És molt desagradable de tocar, però va molt bé (2309). La fan servir els ecologistes, la deixen macerar al sol (1621). S'ha de recollir l'ortiga, en dia de fulla segons el calendari biodinàmic, i posar-la a macerar en un bidó d'aigua. Cal remenar-ho dues [dit "dos"] o tres vegades al dia per a oxigenar-lo, quan està llest fa un tel (2712).

Cosmètic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a la caspa, rentar-se els cabells amb aigua d'ortiga.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 688, 1624, 2525, 2526, 2527, 2712, 2713. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. El fem de conill fa sortir molt xarmpió (688). Ara n'hi ha a tot arreu, abans no n'hi ha tantes (2713). Nosaltres no en fem res, són dolentes i piquen. Hi ha gent que les fa servir per a alguna cosa, però no sé per a què (1624). Si ho toques de baix cap a dalt no punxa. Una vegada un ho va confondre amb herbabona (*Mentha* sp.) i li va fotre una picada de por (2525, 2526, 2527). Les plantes són indicadores, l'ortiga creix en llocs on hi ha un excés de nitrogen al sòl (2712).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria

FONT 2524. Antisèptic intern

FONT 2524, 2713. Hematocàrtic

FONT 2713. Hipogluceçant

***Vaccinium myrtillus* L. (ericàcies)**

BCN 25032

NOMS POPULARS

Nabiu (fruit) (2422, 2423, 2424, 2437, 2438)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 2437, 2438. OBSERVACIONS. La meua filla sempre en compra.

DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2437, 2438. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Aquí no se'n fa.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

FONT 2422. Salsa de fruits vermells

***Valeriana officinalis* L. (caprifoliàcies)**

BCN 29816

NOMS POPULARS

Valeriana (1621, 2712)

ALTRES USOS

Arrel

Agrosilvopastoral

FONT 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. La tintura de valeriana s'utilitza en agricultura biodinàmica per a fer pujar la temperatura de la planta. Ho faig servir per a l'ametller (*Prunus dulcis*) quan veig que ha de venir una gelada, fas un tractament a última hora de la tarda i fa pujar una mica la temperatura. OBSERVACIONS. Es deixa macerar durant 40 dies en un lloc fosquet.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 1621. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. La vam comprar i en tenim de plantada.

***Valerianella* sp. (caprifoliàcies)**

NOMS POPULARS

Canonges (2322)

USOS ALIMENTARIS

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2322. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a amanir. OBSERVACIONS. Hi ha un home al poble que sempre en menja. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

***Vanilla planifolia* Andr. (orquidàcies)**

BCN 50216

NOMS POPULARS

Vainilla (690, 2301)

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS ALIMENTARIS

Fruit

FONT 2301. Condiment per a les orelletes

FONT 690. Pasta per a les orelletes

***Verbascum sinuatum* L. (escrofulariàcies)**

BCN 29967

NOMS POPULARS

Cua de guilla (2454)

Gordolobo (castellà) (2543, 2544)

Guardalobo (castellà) (2538)

USOS MEDICINALS

No consta

Anticatarral

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Al Soleràs l'utilitzaven per al refredat. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 2454. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. És així espigada i fa unes flors grogues.

***Verbascum* sp. (escrofulariàcies)**

NOMS POPULARS

Gordolobo (castellà) (2443, 2444)

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

No consta

FONTS 2443, 2444. Antiasmàtic

***Verbena officinalis* L. (verbenàcies)**

BCN 140169

NOMS POPULARS

Berbena (2454)

Verbena (castellà) (2352)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Per a la pesta

FONT 2352. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. *Antes se usaba para curar la peste.* FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

ALTRES USOS

Planta sencera

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Diuen que és una herba màgica, que si vols trobar parella, s'ha de donar tres tombs a la planta el vespre de Sant Joan.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)

USOS MEDICINALS

Part aèria

FONT 2352. No consta

***Viburnum tinus* L. (adoxàcies)**

BCN 156614

NOMS POPULARS

Marfull (2601, 2602)

USOS MEDICINALS

Fulla

Antipirètic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer baixar la febre. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Fulles bullides. DESTINACIÓ. Medicina humana.

***Vicia faba* L. (papilionàcies)**

BCN 156562

NOMS POPULARS

Fava (685, 688, 692, 693, 694, 1622, 1623, 2307, 2345, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2537)

USOS MEDICINALS

Part aèria

Salutífer

FONT 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Nosaltres teníem mules i com a aliment els donàvem faves, que els donaven força. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

USOS ALIMENTARIS**Llavor**

Ingestió de la part de la planta cuïta - Cuïta en oli

FONTS 692, 693, 694. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Favetes tendres amb uns bocinets de botifarra negra i menta (*Mentha* sp.). OBSERVACIONS. N'hi ha que en diuen xiulets, d'aquest plat, o faves amb jota. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 685, 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Nosaltres teníem mules i com a aliment els donàvem faves, que els donaven força, i pa (*Triticum aestivum*) sucats amb vi (*Vitis vinifera*), que els agradava molt (688). En donàvem a les mules, perquè alimentaven i aportaven moltes calories (685). DESTINACIÓ. Alimentació animal (685, 688).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 1622, 1623, 2307, 2345, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2537. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. En tinc a l'hort. Abans fèiem hort i hi plantàvem de tot, ara només un parell de coses (1623). En tinc a l'hort (2307). En tenim a l'hort (1622, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361). Ho plantàvem a l'hort (2345). En teníem a l'hort (2372, 2537).

***Vicia sativa* L. (papilionàcies)**

BCN 156583

NOMS POPULARS

Veça (684, 1621, 2347, 2528, 2712)

USOS ALIMENTARIS**No consta**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2528. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A vegades es donava per a menjar als coloms. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONTS 684, 1621. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. El bestiar en menja (1621). DESTINACIÓ. Alimentació animal (684, 1621).

ALTRES USOS**Llavor**

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per Setmana Santa es feien matxos, posaven gra al celler que no li toqués el sol ni l'aire i quan sortia es feia groc. Allò es portava a l'església.

Planta sencera

Agrosilvopastoral

FONTS 684, 2712. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. La veça també es cultivava i es segueix cultivant per als animals. A l'hora d'arreglar-la, abans, com que ho feien amb feixos, s'eixugaven bastant bé, avui amb la maquinària si l'agafa un ram d'aigua es torna negra i per això actualment no és gaire apreciada (684). En sembro un reng si i un reng no i l'utilitzo com a adob verd, actua com a coberta vegetal. S'ha de tenir paciència a l'hora de segar, esperar que floreixi i fins hi tot que grani, si vols tenir els arbres sense plagues has de tenir bitxos a baix (2712). OBSERVACIONS. Segar sempre en lluna descendent. Si segues en lluna ascendent al cap de dues [dit "dos"] setmanes hauries de tornar a segar (2712).

***Viscum album* L. subsp. *austriacum* (Wiesb.) Vollmann**
(santalàcies)

BCN 125518

NOMS POPULARS

Vesc (2301, 2309, 2321, 2322, 2346, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2372, 2420, 2428, 2528, 2539, 2601, 2602, 2713, 2714, 2715, 2716)

Vesquera (2301, 2440, 2441, 2442)

Visquercí [viscarcí] (2443, 2444)

Xoca (2539)

USOS MEDICINALS

Fulla

Antihipertensor

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer baixar la pressió. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Es fan bullir les fulles. DESTINACIÓ. Medicina humana.

No consta

Desconegut per l'informant

FONT 2420. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Crec que a vegades s'ha utilitzat com a medicinal.

Part aèria

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONTS 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als cops. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. En fèiem emplastres. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Tija

Vulnerari

FONTS 2301, 2440, 2441, 2601, 2602. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a les clivelles et posaves una mica de vesc damunt de les ferides, anava perfecte (2301). Per a les clivelles (2440, 2441, 2601, 2602). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern) (2301, 2440, 2441, 2602). Solució col·loïdal (ús extern) (2601). PREPARACIÓ. Agafes una mica de vesc, ho escalfes al foc i t'ho poses a les clivelles (2440, 2441). S'hi posava el vesc un cop ja fet (2601, 2602). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS

Part aèria

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Els bens i els conills es maten per això. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

ALTRES USOS

Part aèria

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONTS 2301, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2713, 2714. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Es fa servir per a fer bonic el dia de Nadal (2301). Donava sort per Nadal (2713, 2714). Els de fora ho recullen per a decorar durant el Nadal (2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361).

Recol·lecció per a la venda

FONTS 2539, 2713, 2714. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Abans hi havia gent que en feia camions i ho portava a vendre a Barcelona (2713, 2714). Hi havia un home del poble que n'anava a fer per a vendre (2539).

Tija

Altres informacions

FONT 2301. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Anys endarrere a Lleida s'havia arribat a pagar 10.000 pessetes per un quilo de vesc.

Cinegètic

FONTS 2301, 2309, 2321, 2322, 2346, 2347, 2372, 2420, 2428, 2440, 2441, 2442, 2528, 2601, 2602, 2713, 2714, 2715, 2716. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a caçar moixons [dit "mixons"] (2322, 2372, 2601, 2602). Ho fèiem servir per a caçar moixons [dit "mixons"] (2321). Se'n feien visqueres per agafar moixons (2309). El vesc es feia servir quan fèiem barraca. Agafes un pollanc d'ametller (*Prunus dulcis*) i untes de vesc un bri d'espart (*Lygeum spartum*), se'n diu anar a parar vergelles. Antes, quan envescàvem agarràvem tords blancs, grives, merles, culleracs, grives gavatxes, trencaolives, trencapinyes... Quan el vesc és bo, els afarams es queden agafats i queden mig desplomats. Per a preparar-lo s'ha d'agafar el vesc i desfullar-lo, deixant només els tronxos, res de fulla. Va millor treballar amb tronxos dobles perquè es desossa més ràpid, si són prims no acabes mai i no porten gaire vesc. Després s'ha de picar amb una massa de fusta fins a aconseguir una pasta verda i filosa que s'ha de netejar [dit "llimpiar"] fins que no hi quedi cap os o aresta. Al començament costa una mica, però un cop has tret l'os ja es pot treballar millor i és més fàcil. Es va veient que entre la brossa i l'aresta es fan com uns fils i això és el vesc. L'ideal és fer-ho sota aigua corrent, és més pràctic, fins que quedi net i no hi quedi brutícia. T'has d'anar mullant les mans per poder treballar-lo millor i poc a poc es va lligant, l'aigua per rentar el vesc com més freda millor (2301). Per a caçar

moixons [dit "mixons"], ara està prohibit. Per a aconseguir un bon vesc, s'havia de picar una bona estona (2715, 2716). Es feia servir per a fer vesqueres. És una feina molt entretinguda (2713, 2714). Per a fer vesqueres i caçar tords (2346). Es picaven les branques i es feia com una pega, després s'havia de deixar reposar perquè era mé bo d'un dia per l'altre (2347). Per a fer visqueres (2420). Per a caçar moixons [dit "mixons"]. Era molt enganxós (2428). Els troncs els xafàvem i els fèiem servir per a agarrar moixons [dit "mixons"] (2440, 2441, 2442). Es feia vesc per a caçar moixons [dit "mixons"] (2528). OBSERVACIONS. Jo no ho he vist fer mai (2322). Abans, els vespres de setembre es sentia la gent com picava el vesc, així la gent ja el tenia llest per primers d'octubre. Un cop fet pot arribar a durar més de 10 anys, només s'ha de refer amb una mica d'aigua i remenar-ho amb la mà. Si hi poses oli (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) es desfà (2301). Era la manera de tenir tall a l'hivern (2715, 2716). Era una economia de supervivència, es caçava tords i pardals (2428).

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2301, 2420, 2443, 2444, 2601, 2602, 2714. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Ara n'hi ha molt perquè ningú fa vesc, abans per a fer una galleda havies de rodar tot el dia pel terme (2301). S'acostumava anar a buscar a la solana, perquè en sortia més vesc (2301). Ara que no deixen recollir el vesc, els pins es moren de la quantitat de vesc que hi ha (2301). S'escampa gràcies a les grives (2714). Si se'n posa massa a un pi, el pot acabar matant (2714). Abans hi havia gent que n'anava a buscar per als mercats d'hivern (2420). Anàvem a fer herbes per a fer les barreges, després les assecàvem i les embossàvem (2443, 2444). Aquí a Juncosa hi ha balms [dit "baumes"] que tenien la vesquera, això era un forat fet a la roca d'uns 50 centímetres de fondo i llavors ho omplien de tronxos i amb una maça de fusta anaven picant fins a aconseguir el vesc (2601, 2602). OBSERVACIONS. Ho tenien en algun lloc on hi hagués corrent d'aigua, perquè s'havia d'anar netejant, era una feina molt laboriosa (2601, 2602).

***Vitis vinifera* L. (vitàcies)**

BCN 150353

NOMS POPULARS

Cep (2420)

Garnatxa [granatxa] (raça) (fruit) (2528)

Mistela (producte elaborat) (2372, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450)

Moscatell (producte elaborat) (2324)

Orujo (producte elaborat) (2309)

Pansa (fruit) (684, 2422)

Parra (1625)

Raïm (fruit) (685, 689, 2306, 2431, 2528)

Raïm de pansa (fruit) (2431)

Sarment [saramen, serven](688, 2543, 2544)

Vi (producte elaborat) (688, 2306, 2307, 2309, 2347, 2372, 2422, 2436, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450)

Vi most (producte elaborat) (2713)

Vi ranci (producte elaborat) (2301)

Vinagre (producte elaborat) (685, 689, 690, 692, 698, 1625, 2301, 2306, 2307, 2309, 2312, 2324, 2345, 2346, 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2422, 2428, 2437, 2438, 2453, 2478, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2713)

Vinya (2713)

USOS MEDICINALS**Suc del fruit**

Anticefalàlgic

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Abans, la gent, quan s'aixecava al matí i tenia migranyes o mals de cap, es prenia això. Això és aliment per al cervell. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Suspensió (ús intern). PREPARACIÓ.

Agafaven un ou, el batien i hi afegien un raig [dit "xorro"] de mistela. A vegades ho feien amb vi de nous (*Juglans regia*), enlloc de mistela. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori / Antiàlgic muscular

FONTS 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per als peus. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. Banys de vinagre. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antiinflamatori faringi

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per al mal de coll. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Faig bullir el vinagre, poso una mica de sal en un drap de cotó, ho xopo amb el vinagre i m'ho poso al coll. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antimigranyós

FONT 2372. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Abans, la gent, quan s'aixecava al matí i tenia migranyes o mals de cap, es prenia això. Això és aliment per al cervell. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Suspensió (ús intern). PREPARACIÓ. Agafaven un ou, el batien i hi afegien un raig [dit "xorro"] de mistela. A vegades ho feien amb vi de nous (*Juglans regia*), enlloc de mistela. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antipirètic

FONTS 698, 2307. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a quan tenia febre et posaven un drap tot sucat de vinagre al front (698). Per a les febres de les vaques, això les feia suar (2307). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern) (698). Emplastre (ús extern) (2307). PREPARACIÓ. Paper de diari i un litre de vi (2307). DESTINACIÓ. Medicina humana (698). Medicina veterinària (2307). OBSERVACIONS. Quasi sempre estava a 40 de

febre i una dona em va dir que a la seua filla li anava molt bé i la veritat és que funciona (698).

Antipiròtic

FONT 2324. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les cremades del sol. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Suspensió (ús extern). PREPARACIÓ. Bicarbonat i vinagre. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Antisèptic extern

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a rentar les ferides i fer pujar la carn. Ho rentàvem amb vi i després hi posaven sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Cicatritzant

FONT 2347. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a rentar les ferides i fer pujar la carn. Ho rentàvem amb vi i després hi posaven sucre (*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *crassa*). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Hipnòtic

FONT 2346. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Quan el pare no podia dormir, que estava preocupat, es posava un drap xop de vinagre al cap. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Pediculicida

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als polls. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. El cap ben sucacat i tapat

durant una bona estona. DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. Ha de ser vinagre (*Vitis vinifera*) de vi.

Per a infeccions per tènies

FONT 685. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a treure la solitària. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Ènema (ús intern). PREPARACIÓ. En un pot barrejaves aigua amb vinagre i en feies lavatives de vinagre. DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a les picades

FONT 2453. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les picades. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a les picades d'abelles

FONT 692. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les picades d'abella, tirar-hi un raig de vinagre. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Sense forma farmacèutica (ús directe) (ús extern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Per a trastorns del sistema musculoesquelètic

FONT 2307. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les potes dels animals quan estaven fotuts. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Argila i vinagre, ben untada tota la pota. En deien argilada. DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

Per als esquinços

FONTS 698, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Si et fas una torta, t'ho poses al peu com si fos un pegat (698). Per als cascats (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern) (698). Bany (ús extern) (2530, 2531,

2532, 2533, 2534, 2535, 2536). PREPARACIÓ. Picat amb sal i vinagre (698). Banys de vinagre (2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Resolutiu

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al formigó, era un problema que tenien els animals de tir [dit "tiro"] als cascós, es desintegraven. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern). PREPARACIÓ. El ferrer els buidava la part menjada i els hi posava una barreja d'aiguarràs i vinagre. DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

Vulnerari

FONT 2309. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a curar les llagues de les mules. Se'n feien emplastres a la zona on ho tenien llagat. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern). PREPARACIÓ. Es barrejava argila i vinagre. Quan ho barrejaves, bullia. DESTINACIÓ. Medicina veterinària.

USOS ALIMENTARIS

Fruit

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire

FONTS 684, 685, 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Panses assecades en canyissos (684). Es deixava assecar a les golfes [dit "esgolfes"] o a les cabanes (685). Es penjava en fils i es deixava assecar (2431). OBSERVACIONS. Abans s'havia de preparar menjar per a tot l'any (2431). DESTINACIÓ. Alimentació humana (684, 685, 2431).

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 1625. OBSERVACIONS. Aquesta parra que vaig plantar aquí fa un raïm boníssim. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

No consta el tipus d'ingestió - No consta el mode de preparació

FONT 2309. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ara fa uns 30 anys vaig començar a fer orujo amb un alambí i en faig de timó (*Thymus vulgaris*), cafè (*Coffea arabica*), llimona (*Citrus limon*) o d'herbes vàries. Vaig a buscar el que sobra de la verema premsada en alguna casa de vi i això més aigua es fa bullir i el que surt és l'orujo. Després ho aromatitzo amb el que més m'agrada. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

Part aèria jove

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONT 2420. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Gavarro de cep per a donar a les bèsties. DESTINACIÓ. Alimentació animal.

Suc del fruit

Preparació de begudes - Beguda preparada amb vi

FONTS 2301, 2713. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Poses vi bo en botelles de cava tapades perquè no entri brossa i ho deixes sis mesos a sol i serena, queda un vi ranci boníssim (2301). Fèiem mistela, set litres de vi most per a un litre d'alcohol i ho deixàvem reposar una temporada (2713). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2301, 2713).

Preparació de begudes - Beguda preparada per fermentació

FONTS 2306, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Abans tothom en feia per a consum propi i així en tenies per a tot l'any, ara s'ha perdut (2306). Tothom feia vi i mistela per al consum (2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450). DESTINACIÓ. Alimentació humana (2306, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450).

Quall

FONT 2312. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer quallar la llet per a preparar el brossat. DESTINACIÓ. Alimentació humana.

ALTRES USOS**Part aèria**

Obtenció de combustible: llenya

FONT 688. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer els calçots (*Allium cepa*), el més bo són els sarments (rama de la vinya).

Suc del fruit

Ajuda en la matança del porc

FONTS 2345, 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a rentar els budells dels porcs [dit "tocinos"] fèiem servir sal i vinagre (2345). Els budells es buidaven i es netejaven amb vinagre, al final s'hi posava una mica de llimó (*Citrus limon*) (2537).

Altres informacions

FONT 2537. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a netejar la caldera de coure quan havien de matar el porc [dit "tocino"], un drap xop de vinagre i un grapat de sal, amb allò rascaves la caldera i quedava impecable i ben desinfectat. Als cups d'oli s'hi posava vinagre, quan el cup el tenies net agafaves una botella i hi tiraves un raig per a les vores i això desinfectava.

Tija

Obtenció de combustible: llenya

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a coure els calçots.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 2436, 2453, 2528, 2713. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. A la vinya podada per Sant Josep, no hi van les abelles (2713). Abans se'n plantava, quasi tothom en tenia una mica i això s'ha perdut (2436). Entre Puiggròs i Arbeca hi havia el fondo de les vinyes i allò estava ple anys endarrere (2436). Aquí el que es cultiva és ametller (*Prunus dulcis*) i oliver (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*). Abans també hi havia una mica de cereal i vinya per al consum de casa (2453). Abans se'n feia molt aquí, sobretot garnatxa (2528).

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS MEDICINALS****Suc del fruit**

FONTS 2347, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2478, 2731. Antiamigdalític

FONT 2428, 2538. Antiinflamatori faringi

FONT 2538. Antipirètic

FONT 698. Per als esquinços

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

FONT 2422. Amanida amb pera de Lleida

FONT 2431. Barreja de raïm sec i ametlles

FONT 689. Mostillo

Suc del fruit

FONT 2422. Amanida amb pera de Lleida

FONT 689, 690, 2301, 2306, 2309, 2431, 2437, 2438. Condiment per a les olives

FONT 688. Menjar per a les mules

FONT 2306, 2713. Mostillo

FONT 2324. Pasta per a les orelletes

FONT 2422. Romesco
FONT 2422. Salsa de fruits vermells

***Xanthium spinosum* L. (compostes)**

BCN 29821

NOMS POPULARS

Catxurro petit (2543, 2544)

USOS MEDICINALS

No consta

Diürètic

FONTS 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a fer pipí.
FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

***Xanthium strumarium* L. (compostes)**

BCN 31482

NOMS POPULARS

Catxurro gran (2543, 2544)

***Yucca aloifolia* L. (asparagàcies)**

BCN 131708

NOMS POPULARS

luca (2454)

ALTRES USOS

Planta viva *ex situ*

Jardineria

FONT 2454. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. N'he plantat al jardí.

***Zea mays* L. (gramínies)**

BCN 156579

NOMS POPULARS

Panís (689, 690, 692, 697, 698, 1621, 2304, 2431, 2436, 2537, 2538, 2543, 2544)

Pinya de panís (inflorescència) (2537)

USOS MEDICINALS

Estil i/o estigma

Diürètic

FONTS 692, 697, 1621, 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Ho utilitzaven per a fer orinar, és molt diürètic (692). És diürètica i va bé per a netejar [dit "llimpiar"] (1621). Per a orinar (2538). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Feien infusió de la cabellera de panís (692). Decocció (697). Es fa aigua de la cabellera (1621). DESTINACIÓ. Medicina humana. OBSERVACIONS. A vegades ho donàvem barrejat amb altres coses (697).

Litotríptic renal

FONTS 2304, 2537, 2543, 2544. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Va bé per a les pedres (2304). Cabellera de pinya de panís per a les pedres del ronyó (2537). Per a les pedres (2543, 2544). FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). PREPARACIÓ. Aigua de la cabellera de panís (2543, 2544). DESTINACIÓ. Medicina humana.

Protector renal

FONT 2538. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als ronyons. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern). DESTINACIÓ. Medicina humana.

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Conservada dessecada a l'aire
 FONTS 690, 698, 2431. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. Per a alimentar les gallines (690). En donàvem a les gallines (698). Es donava als animals, s'assecava als canyissos o penjat als balcons, nuats [dit "nusats"] entre ells (2431). DESTINACIÓ. Alimentació animal (690, 698, 2431).

ALTRES OBSERVACIONS

FONT 689. DESCRIPCIÓ FETA PER L'INFORMANT. Es cultivava molt.

***Zingiber officinale* Roscoe (zingiberàcies)**

BCN-E 115

NOMS POPULARS

Gingebre (2428, 2539)

USOS MEDICINALS**Rizoma**

Digestiu

FONT 2428. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Digestiu. FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta. DESTINACIÓ. Medicina humana.

BARREGES AMB AQUEST TÀXON (vegeu catàleg de barreges)**USOS ALIMENTARIS****Rizoma**

FONT 2539. Condiment

***Ziziphus jujuba* Mill. (ramnàcies)**

BCN 113700

NOMS POPULARS

Gínjol [nínjol] (fruit) (685, 688, 695, 697, 2436, 2478)

Ginjoler (693)

USOS ALIMENTARIS**Fruit**

Ingestió de la part de la planta crua - Fresca (sense preparació)

FONTS 685, 688, 693, 695, 697, 2436, 2478. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PELS INFORMANTS. En menjàvem (688). En menjàvem quan anàvem al tros (697). Abans en menjàvem (693, 2478). M'agraden molt (2436). OBSERVACIONS. Quan anàvem a collir-ne, sempre ens punxàvem (685). DESTINACIÓ. Alimentació humana (685, 688, 693, 695, 697, 2436, 2478).

ALTRES USOS**Fruit**

Literatura oral popular: llegendes, gloses, contes, dites, refranys, poemes, cançons

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. D'aquí surt la dita: "més content que un gínjol".

Tija

Creences i pràctiques magicoreligioses

FONT 2436. DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. D'aquí en va sortir la corona de Jesucrist.

ALTRES OBSERVACIONS

FONTS 685, 688, 693, 695, 2436. DESCRIPCIÓ FETA PELS INFORMANTS. Cap allí a l'abocador [dit "les bassures"] al final del camí, n'hi ha un arbre i el Ramon de la Primitiva, a ca seua també en té un (688). Fa un fruit com un dàtil (*Phoenix dactylifera*) (685). Fa com unes olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) negres (695). No en queden molts (695). Són arbres que s'han anat perdent i ara quasi no n'hi ha. Jo en vaig plantar un aquí, però no es va agafar (693). Són arbres que s'estan perdent i que la gent jove ja no coneix (2436).

ANNEX 2

CATÀLEG DE BARREGES MEDICINALS

Analgèsic

FONTS 2443, 2444. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Papaver somniferum L. (papaveràcies) - No consta

Pinus sylvestris L. (pinàcies) - Oleoresina

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta
EFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Era un preparat per al dolor, t'havies de fer fregues.

PREPARACIÓ. Portava àrnica (espècie no determinada), essència de trementina i oli d'adormidora.

OBSERVACIONS. Anava de meravella.

Analgèsic

FONT 2539. Almatret (Segrià)

INGREDIENTS:

Cannabis sativa L. (cannabàcies) - Inflorescència

Hypericum perforatum L. (gutíferes) - Flor

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tintura alcohòlica (ús intern)

EFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a prendre com a pal·liatiu per a gent que fa quimioteràpia o que té fibromiàlgia.

PREPARACIÓ. Barrejo les tintures d'aquestes plantes.

Analgèsic

FONT 691. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Plantago sempervirens Crantz (plantaginàcies) - Part aèria florida

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria florida

Ruta chalepensis L. subsp. ***angustifolia*** (Pers.) Cout. (rutàcies) - Part aèria florida

Santolina chamaecyparissus L. subsp. ***squarrosa*** (DC.) Nyman (compostes) - Part aèria florida

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Loció (ús extern)

EFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Barreja d'herbes per al dolor.

PREPARACIÓ. Es posa a macerar les plantes en alcohol, quaranta dies a sol i serena.

OBSERVACIONS. Si les plantes estan florides, molt millor.

Antiamigdalític

FONT 2347. Tarrés (Garrigues)

INGREDIENTS:

Triticum aestivum L. (gramínies) - Segó

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les angines.

PREPARACIÓ. Es posava el segó damunt la pala i s'escalfava al foc, després s'hi tirava un raig de vinagre i es posava tot en un mocador ben caragolat al coll.

Antiamigdalític

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. L'Espluga Calba (Garrigues)

INGREDIENTS:

Triticum aestivum L. (gramínies) - Segó

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les angines.

PREPARACIÓ. El segó ben escalfat en una paella i un raig de vinagre i t'ho poses al coll amb un drap de cotó.

Antiamigdalític

FONTS 2543, 2544. Torrebesses (Segrià)

INGREDIENTS:

Cynodon dactylon (L.) Pers (gramínies) - Arrel

Eryngium campestre L. (umbel·líferes) - Arrel

Rubus ulmifolius Schott (rosàcies) - Part aèria jove

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les angines.

PREPARACIÓ. Aigua d'arrel d'agram, arrel de panical i puntetes tendres d'esbarzer.

MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. M'ho bevia un parell de vegades al dia, matí i vespre, durant nou dies.

Antiamigdalític

FONT 2478. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Triticum aestivum L. (gramínies) - Segó

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les angines.

PREPARACIÓ. Segó calent i un raig de vinagre posat en un drap i al coll.

Antiamigdalític

FONT 2713. L'Albi (Garrigues)

INGREDIENTS:

Triticum aestivum L. (gramínies) - Segó

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es posa al coll per a les angines.

PREPARACIÓ. Segó ben calent en un drap i un raig de vinagre.

Antiasmàtic

FONTS 2443, 2444. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Abies alba Mill. (pinàcies) - Estròbil

Althaea officinalis L. (malvàcies) - Arrel

Glycyrrhiza glabra L. (papilionàcies) - Arrel

Pinus halepensis Mill. (pinàcies) - Inflorescència

Saccharum officinarum L. (gramínies) - Tija

Verbascum sp. (escrofulariàcies) - No consta

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Preparat per a l'asma.

PREPARACIÓ. A part de totes aquestes herbes també hi anava un líquen i sucre candi, aquest últim el compràvem.

MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. S'havia de prendre dues vegades a l'any, tardor i primavera, durant tres anys.

OBSERVACIONS. Nosaltres vam curar dos nens que estaven ingressats cada dos per tres, nens de quatre i cinc anys. Van ser els mateixos metges que ens van venir a buscar perquè ja no sabien què fer. No s'ha pogut determinar el líquen.

Antiberrugós

FONT 691. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Plantago sempervirens Crantz (plantaginàcies) - Part aèria florida

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria florida

Ruta chalepensis L. subsp. **angustifolia** (Pers.) Cout. (rutàcies) - Part aèria florida

Santolina chamaecyparissus L. subsp. **squarrosa** (DC.) Nyman (compostes) - Part aèria florida

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Loció (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Barreja d'herbes per a les berrugues.

PREPARACIÓ. Es posa a macerar les plantes en alcohol, quaranta dies a sol i serena.

OBSERVACIONS. Si les plantes estan florides, molt millor.

Anticatarral

FONT 697. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Eucalyptus globulus Labill. (mirtàcies) - Fulla

Lobelia inflata L. (campanulàcies) - Part aèria

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut per l'informant / No consta
EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

REPARACIÓ. Era una barreja d'eucaliptus i tintura de lobèlia.

ESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als constipats.

Anticatarral

FONT 697. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Althaea officinalis L. (malvàcies) - Arrel

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als constipats.

REPARACIÓ. Decocció. Es feia bullir i després es colava.

OBSERVACIONS. Nosaltres ja ho compràvem preparat i ho veníem així a la farmàcia. No s'han pogut identificar les flors cordials.

Anticatarral

FONT 2346. Juncosa (Garrigues)

INGREDIENTS:

Pinus halepensis Mill. (pinàcies) - Inflorescència

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És boníssim per als constipats.

PREPARACIÓ. Timó i flor de pi ben bullit, després afegir-hi una cullerada sopera de mel.

MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. T'ho prens durant dos o tres dies, abans d'anar a dormir.

Anticatarral

FONT 2346. Juncosa (Garrigues)

INGREDIENTS:

Pistacia lentiscus L. (anacardiàcies) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Aerosol (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als constipats.

PREPARACIÓ. Feia bullir mata, timó i dues herbes més que no recordo, llavors ho deixava a l'habitació tota la nit.

Anticatarral

FONT 2322. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Suc del fruit

Eucalyptus globulus Labill. (mirtàcies) - Fulla

Jasonia saxatilis (Lam.) Guss. (compostes) - Part aèria florida

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als constipats.

PREPARACIÓ. Faig aigua de tot això i hi afegeixo un raig de suc de llimona i mel.

Anticatarral

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. L'Espluga Calba (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Suc del fruit

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als refredats.

PREPARACIÓ. Aigua de timó amb un raig de suc de llimona i una mica de mel.

Anticatarral

FONTS 2443, 2444. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Malva sylvestris L. (malvàcies) - Flor

Marrubium vulgare L. (labiades) - Part aèria

Rubus ulmifolius Schott (rosàcies) - Flor

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als constipats.

PREPARACIÓ. A part de la flor de malva, el botó de la flor d'esbarzer i el marreu hi havia algunes herbes més, que no recordo.

Anticatarral

FONT 2306. El Vilosell (Garrigues)

INGREDIENTS:

Lavandula latifolia Medic. (labiades) - Summitat florífera

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als refredats.

Anticatarral

FONT 2372. Vinaixa (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Suc del fruit

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emulsió (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als refredats, així marxen de patac.

PREPARACIÓ. Fas un all i oli amb una cabeça d'alls i et prens una cullerada d'això.

Anticatarral

FONT 689. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Althaea officinalis L. (malvàcies) - Arrel

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan estaves constipat.

PREPARACIÓ. Decocció. Era un preparat de la farmàcia, arrels de malví i flors cordials.

OBSERVACIONS. No s'han pogut identificar les flors cordials.

Anticatarral

FONT 689. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Aerosol (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan estàvem constipats.

PREPARACIÓ. Fèiem bullir les herbes per a fer-ne bafs [dit "bafos"].

Anticatarral

FONTS 695, 696. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Sambucus nigra L. (adoxàcies) - Inflorescència

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al refredat [dit "arrofredat"], per fort que sigui, marxa màxim en tres dies.

PREPARACIÓ. Decocció. Fas bullir les flors de saüc amb un pessiguet de timó.

MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. T'ho prens matí, migdia i vespre.

Antidiarreic

FONT 2372. Vinaixa (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***crassa*** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Olea europaea L. subsp. ***europaea*** var. ***europaea*** (oleàcies) - Suc del fruit

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Suspensió (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es fa servir per a la diarrea.

PREPARACIÓ. Oli i sucre.

Antiferropènic

FONTS 692, 693, 694. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Petroselinum crispum (Mill.) Hill (umbel·líferes) - Part aèria

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut o imprecís (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Porta molta energia i ferro.

PREPARACIÓ. En fem una truita. L'ou amb el julivert ben tallat petitet i uns quants alls trinxats.

Antihemorroidal

FONT 2372. Vinaixa (Garrigues)

INGREDIENTS:

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Santolina chamaecyparissus L. subsp. **squarrosa** (DC.) Nyman (compostes) - Part aèria florida

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les hemorroides [dit "almorranes"].

PREPARACIÓ. En feien banys de seient [dit "asiento"].

Antihipertensor

FONT 2301. Els Torms (Garrigues)

INGREDIENTS:

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Fulla

Rubia peregrina L. subsp. **peregrina** (rubiàcies) - Part aèria

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la pressió.

Antihipertensor

FONT 1621. Castellans (Garrigues)

INGREDIENTS:

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Fulla

Pistacia lentiscus L. (anacardiàcies) - Part aèria

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la pressió.

PREPARACIÓ. En feien aigua.

Antihipertensor

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. L'Espluga Calba (Garrigues)

INGREDIENTS:

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Fulla

Pinus halepensis Mill. (pinàcies) - Inflorescència

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fulles d'olivera i flor de pi, per a fer baixar la pressió.

Antihipertensor

FONTS 686, 687. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Equisetum ramosissimum Desf. (equisetàcies) - Part aèria estèril

Olea europaea L. subsp. *europaea* var. *europaea* (oleàcies) - Fulla

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es feia servir per a fer baixar la sang.

PREPARACIÓ. Ho bullia.

OBSERVACIONS. Ens ho va dir la Maria del Jesús del Negre.

Antihipertensor

FONT 694. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Salvia officinalis L. subsp. *officinalis* (labiades) - Fulla

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. El meu home és hipertens i li va molt bé.

PREPARACIÓ. En fem infusió.

MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. En dejú al matí.

Antiinflamatori

FONT 2453. Bovera (Garrigues)

INGREDIENTS:

Hypericum perforatum L. (gutíferes) - Flor

Lavandula latifolia Medic. (labiades) - Summitat florífera

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Liniment (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

ESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Vaig tenir una forta girada de genoll i em prenia molts antiinflamatoris, això em va anar molt bé.

PREPARACIÓ. En fem oli.

OBSERVACIONS. L'oli és una mica més brut, per això prefereixo l'acohol.

Antiinflamatori

FONT 2453. Bovera (Garrigues)

INGREDIENTS:

Hypericum perforatum L. (gutíferes) - Flor

Lavandula latifolia Medic. (labiades) - Summitat florífera

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Loció (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Vaig tenir una forta girada de genoll i em prenia molts antiinflamatoris, això em va anar molt bé.

PREPARACIÓ. En alcohol.

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONT 2453. Bovera (Garrigues)

INGREDIENTS:

Coronilla minima L. subsp. **lotoides** (Koch) Nyman (papilionàcies) – Part aèria florida

Lavandula latifolia Medic. (labiades) - Summitat florífera

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Loció (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. El meu xiquet abans [dit "antes"] jugava molt a futbol i sempre li preparava aquesta barreja, era el substitut del Reflex®.

REPARACIÓ. Macerat en alcohol.

Antiinflamatori / Antiàlgic / Antiequimòtic

FONT 691. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Plantago sempervirens Crantz (plantaginàcies) - Part aèria florida

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria florida

Ruta chalepensis L. subsp. **angustifolia** (Pers.) Cout. (rutàcies) - Part aèria florida

Santolina chamaecyparissus L. subsp. **squarrosa** (DC.) Nyman (compostes) - Part aèria florida

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Loció (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Barreja d'herbes per al dolor i els cops.

PREPARACIÓ. Es posa a macerar les plantes en alcohol, quaranta dies a sol i serena.

OBSERVACIONS. Si les plantes estan florides, molt millor.

Antiinflamatori faringi

FONT 2538. Puiggròs (Garrigues)

INGREDIENTS:

Triticum aestivum L. (gramínies) - Segó

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. A Sunyer fan segó i vinagre, en un mocador, per al mal de coll.

Antiinflamatori faringi

FONT 2428. La Floresta (Garrigues)

INGREDIENTS:

Triticum aestivum L. (gramínies) - Segó

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. No consta

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal de gola.

PREPARACIÓ. Escalfar [dit "calentar"] el segó en una pala al foc i tirar-li un raig de vinagre.

Antipirètic

FONT 2538. Puiggròs (Garrigues)

INGREDIENTS:

Triticum aestivum L. (gramínies) - Segó

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la febre.

PREPARACIÓ. Segó calent amarat [dit "empapat"] de vinagre.

Antipneumònic

FONT 2324. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Sideritis scordioides L. (labiades) - Part aèria

Sideritis spinulosa Barnades ex Asso (labiades) - Part aèria

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es feia servir per als constipats de pit i per a les pulmonies.

OBSERVACIONS. Les dues plantes s'assemblen molt, però són diferents.

Antisèptic extern

FONT 1621. Castellldans (Garrigues)

INGREDIENTS:

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És molt desinfectant.

MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Amb un porró s'ho anava tirant al peu cada dues hores.

OBSERVACIONS. Al Ton del Poma, li van tallar el peu i li van dir que li haurien de tallar la cama, se li va curar i no va necessitar que li tallessin la cama.

Antisèptic extern

FONT 2372. Vinaixa (Garrigues)

INGREDIENTS:

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Santolina chamaecyparissus L. subsp. ***squarrosa*** (DC.) Nyman (compostes) - Part aèria florida

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina veterinària

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Teníem una mula que anava coixa i el veterinari li posava coses i no li marxava amb res. Al final la vam marcar amb foc allà on ens va semblar que tenia el mal i va treure com una espuma. Després li netejàvem la ferida, cada dia, amb aquesta barreja d'herbes.

PREPARACIÓ. Tot bullit.

Antisèptic intern

FONT 2524. Sunyer (Segrià)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Apium graveolens L. (umbel·líferes) - Fulla

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Suc del fruit

Urtica urens L. (urticàcies) - Part aèria

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a netejar i desinfectar el cos.

PREPARACIÓ. Tot ben bullit.

MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Cada dia t'has de beure un litre [dit "litro"] de la barreja repartit entre les menjades.

Antisèptic ocular

FONT 2345. Fullea (Garrigues)

INGREDIENTS:

Rosa sp. (rosàcies) - Pètal

Sambucus nigra L. (adoxàcies) - Inflorescència

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Bany (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al mal dels ulls.

PREPARACIÓ. Fer-ne aigua i xopar-se els ulls.

OBSERVACIONS. Es feia assecar les roses i la flor de saüquer, així en teníem per a quan ho necessitàvem.

Cicatritzant

FONT 2347. Tarrés (Garrigues)

INGREDIENTS:

Lavandula latifolia Medic. (labiades) - Summitat florífera

Olea europaea L. subsp. ***europaea*** var. ***europaea*** (oleàcies) - Suc del fruit

Pinus halepensis Mill. (pinàcies) - No consta

Pinus halepensis Mill. (pinàcies) - Resina

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Pomada (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Aquesta pomada es feia servir per a les llagues i els mals, cicatritza molt.

PREPARACIÓ. Ho posàvem en un cassó [dit "casso"] i hi posàvem tant d'oli com de pi i una mica de resina de pi, timó, romer i espígol.

Coadjuvant del part

FONT 696. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina veterinària

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per si s'aferrava alguna ovella.

PREPARACIÓ. S'ha de fer bullir la ceba i el timó conjuntament.

Coadjuvant en el tractament antiobesitat

FONTS 2443, 2444. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Mentha sp. (labiades) - Part aèria

Ocimum basilicum L. (labiades) - Part aèria

Thymus serpyllum L. (labiades) - Part aèria

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a eliminar el greix [dit "grassa"].

OBSERVACIONS. Als preparats els hi posàvem nom i alguns eren les inicials de les plantes que portaven, aquest es deia Albasermen. També hi havia serpol, però no s'ha pogut identificar aquesta espècie.

Digestiu

FONT 2372. Vinaixa (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. *vulgaris* var. *crassa* (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Olea europaea L. subsp. *europaea* var. *europaea* (oleàcies) - Suc del fruit

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Suspensió (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan estàs empatxat, allò que la canalla no vol menjar.

PREPARACIÓ. Oli i sucre.

Diürètic

FONT 2453. Bovera (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Apium graveolens L. (umbel·líferes) - Part aèria

Brassica oleracea L. subsp. *oleracea* var. *capitata* L. (crucíferes) - Fulla

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Suspensió (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És molt diürètic i va bé per a depurar.

PREPARACIÓ. Se'n feia sopa.

Protector renal

FONT 2301. Els Torms (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Suc del fruit

Solanum lycopersicum L. (solanàcies) - Tija

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als ronyons bruts.

PREPARACIÓ. Agafes tres o quatre tiges [dit "tronxets"] de tomatera i ho fas bullir amb l'aigua d'un vaset de cigaló [dit "carajillo"], l'endemà al matí ho coles i hi esprems [dit "exprimeixes"] un llimó i n'hi poses el suc.

OBSERVACIONS. La segona vegada que vagis a orinar, la primera potser no, si tens els ronyons bruts faràs toll [dit "xarco"].

Expectorant

FONT 2324. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Sideritis scordioides L. (labiades) - Part aèria

Sideritis spinulosa Barnades ex Asso (labiades) - Part aèria

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es feia servir per als constipats de pit i per a les pulmonies.

OBSERVACIONS. Les dues plantes s'assemblen molt, però són diferents.

Expectorant

FONT 2420. La Pobla de Cérvoles (Garrigues)

INGREDIENTS:

Pinus halepensis Mill. (pinàcies) - Fulla

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Aerosol (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als constipats de pit.

PREPARACIÓ. Bafs [dit "bafos"].

Expectorant

FONT 2309. Alcanó (Segrià)

INGREDIENTS:

Eucalyptus globulus Labill. (mirtàcies) - Fulla

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Aerosol (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als refredats de pit.

PREPARACIÓ. Bafs [dit "bafos"].

Expectorant

FONT 2309. Alcanó (Segrià)

INGREDIENTS:

Eucalyptus globulus Labill. (mirtàcies) - Fulla

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als refredats de pit.

PREPARACIÓ. Es prepara un te amb aquestes plantes.

Expectorant

FONT 2428. La Floresta (Garrigues)

INGREDIENTS:

Althaea officinalis L. (malvàcies) - Arrel

Ficus carica L. (moràcies) - Fruit

Malva sylvestris L. (malvàcies) - Flor

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Xarop (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a estovar el constipat.

PREPARACIÓ. Es prepara un xarop amb figues, arrel de malví i flor de malva.

Expectorant

FONT 2428. La Floresta (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Fruit

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Suc del fruit

Coriandrum sativum L. (umbel·líferes) - Part aèria

Petroselinum crispum (Mill.) Hill (umbel·líferes) - Part

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Suspensió (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Vaig tenir un constipat molt fort, d'aquests de pit i m'ho vaig fer.

PREPARACIÓ. Mitja ceba coenta, tres grans d'all, tres cullerades de julivert, tres cullerades de celiandre, un llimó amb pela, el suc d'un altre llimó i dues cullerades soperes de mel, tot ben triturat.

OBSERVACIONS. M'ho va dir el metge de les Borges, l'Agustí Cases, amb qui tinc molt bona amistat, em va dir que si era capaç de prendre-m'ho em curaria ràpid.

Hematocatàrtic

FONTS 2543, 2544. Torrebesses (Segrià)

INGREDIENTS:

Cynodon dactylon (L.) Pers (gramínies) - Arrel

Eryngium campestre L. (umbel·líferes) - Arrel

Rubus ulmifolius Schott (rosàcies) - Part aèria jove

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Jo vaig tenir un gra a la cara, un gra d'aquells lletjos, i m'ho vaig curar amb això. Actua com a depuratiu, neteja.

PREPARACIÓ. Aigua d'arrel d'agram, arrel de panical i puntetes tendres d'esbarzer.

MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. M'ho bevia un parell de vegades al dia, matí i vespre, durant nou dies.

OBSERVACIONS. No me n'ha sortit mai cap més.

Hematocatàrtic

FONT 2453. Bovera (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Apium graveolens L. (umbel·líferes) - Part aèria

Brassica oleracea L. subsp. ***oleracea*** var. ***capitata*** L. (crucíferes) - Fulla

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Suspensió (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És molt diürètic i va bé per a depurar.

PREPARACIÓ. Se'n feia sopa.

Hematocatàrtic

FONT 2524. Sunyer (Segrià)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Apium graveolens L. (umbel·líferes) - Fulla

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Suc del fruit

Urtica urens L. (urticàcies) - Part aèria

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a netejar i desinfectar el cos.

PREPARACIÓ. Tot ben bullit.

MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Cada dia t'has de beure un litre [dit "litro"] de la barreja entre menjades.

Hematocatàrtic

FONT 2713. L'Albi (Garrigues)

INGREDIENTS:

Matricaria recutita L. (compostes) - Inflorescència

Mentha sp. (labiades) - Part aèria

Urtica urens L. (urticàcies) - Part aèria

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a netejar.

PREPARACIÓ. En fas un litre [dit "litro"] i mig i t'ho vas bevent durant el dia.

OBSERVACIONS. A vegades també hi posem timó (*Thymus vulgaris*).

Hipoglucemiant

FONT 2713. L'Albi (Garrigues)

INGREDIENTS:

Matricaria recutita L. (compostes) - Inflorescència

Mentha sp. (labiades) - Part aèria

Urtica urens L. (urticàcies) - Part aèria

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer baixar el sucre.

PREPARACIÓ. En fas un litre [dit "litro"] i mig i t'ho vas bevent durant el dia.

OBSERVACIONS. A vegades també hi posem timó (*Thymus vulgaris*).

Laxant

FONT 2309. Alcanó (Segrià)

INGREDIENTS:

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Suc del fruit

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Ènema (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a quan vas restret.

PREPARACIÓ. Es fa una lavativa.

No consta

FONT 2352. La Floresta (Garrigues)

INGREDIENTS:

Lippia triphylla (L'Hér.) O.Kuntze (verbenàcies) - Fulla

Verbena officinalis L. (verbenàcies) - Part aèria

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

PREPARACIÓ. *Hago una mezcla con estas dos plantas.*

Per a trastorns de la pell o del teixit subcutani

FONT 2539. Almatret (Segrià)

INGREDIENTS:

Calendula arvensis L. (compostes) - Inflorescència

Hypericum perforatum L. (gutíferes) - Flor

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Liniment (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a problemes de la pell.

PREPARACIÓ. Macerat en oli.

OBSERVACIONS. Alguna vegada hi he afegit alguna altra herba.

Per al panadís

FONT 2306. El Vilosell (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Suc del fruit

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als voltadits. T'envoltaves el dit i quan queia o t'ho treies s'arrancava el pus.

PREPARACIÓ. Una ceba a la brasa amb una goteta d'oli i sabó ratllat.

Per als esquinços

FONT 698. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Medicago sativa L. subsp. **sativa** (papilionàcies) - Part aèria

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emplastre (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les tortes de peu.

PREPARACIÓ. Alfals picat amb sal i vinagre, en forma de pegat.

Reforçant cerebral

FONT 2436. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Crataegus monogyna Jacq. (rosàcies) - No consta

Ginkgo biloba L. (ginkgoàcies) - No consta

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Píndola (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va bé per al cap [dit "coco"].

OBSERVACIONS. Ho compro, són unes pastilles.

Resolutiu

FONTS 2543, 2544. Torrebesses (Segrià)

INGREDIENTS:

Cynodon dactylon (L.) Pers (gramínies) - Arrel

Eryngium campestre L. (umbel·líferes) - Arrel

Rubus ulmifolius Schott (rosàcies) - Part aèria jove

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Jo vaig tenir un gra a la cara, un gra d'aquells lletjos, i m'ho vaig curar amb això. Actua com a depuratiu, neteja.

PREPARACIÓ. Aigua d'arrel d'agram, arrel de panical i puntetes tendres d'esbarzer.

MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. M'ho bevia un parell de vegades al dia, matí i vespre, durant nou dies.

OBSERVACIONS. No me n'ha sortit mai cap més.

Salutífer

FONT 2323. L'Albagés (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Suc del fruit

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Suc del fruit

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Emulsió (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Va molt bé.

PREPARACIÓ. El suc d'una taronja i dues cullerades d'oli, ben barrejat.

MODE D'UTILITZACIÓ/POSOLOGIA. Cada dia.

Salutífer

FONTS 692, 693, 694. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Petroselinum crispum (Mill.) Hill (umbel·líferes) - Part aèria

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Desconegut o imprecís (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Porta molta energia i ferro.

PREPARACIÓ. En fem una truita. L'ou amb el julivert ben tallat petitet i uns quants alls trinxats.

Tranquil·litzant

FONTS 2443, 2444. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Calendula arvensis L. (compostes) - Inflorescència

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Flor

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Fulla

Melissa officinalis L. (labiades) - Part aèria

Passiflora edulis Sims (passifloràcies) - Flor

Tilia platyphyllos Scop. (malvàcies) - Bràctea i inflorescència

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als nervis.

OBSERVACIONS. Quan s'havien d'examinar del carnet, tots venien a buscar-ho.

Tranquil·litzant

FONT 2372. Vinaixa (Garrigues)

INGREDIENTS:

Lippia triphylla (L'Hér.) O.Kuntze (verbenàcies) - Fulla

Tilia platyphyllos Scop. (malvàcies) - Bràctea i inflorescència

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Tisana (ús intern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Quan volíem que la canalla s'adormís i així poder anar a algun lloc [dit "puesto"], això els relaxava.

PREPARACIÓ. Barrejàvem una mica de til·la i marialluïsa i en fèiem aigua.

Vulnerari

FONT 2347. Tarrés (Garrigues)

INGREDIENTS:

Lavandula latifolia Medic. (labiades) - Summitat florífera

Olea europaea L. subsp. ***europaea*** var. ***europaea*** (oleàcies) - Suc del fruit

Pinus halepensis Mill. (pinàcies) - No consta

Pinus halepensis Mill. (pinàcies) - Resina

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

FORMA FARMACÈUTICA I ÚS. Pomada (ús extern)

EFFECTES SECUNDARIS. No consta

DESTINACIÓ. Medicina humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Aquesta pomada es feia servir per a les llagues i els mals, cicatritza molt.

PREPARACIÓ. Ho posàvem en un cassó [dit "casso"] i hi posàvem tant d'oli com de pi i una mica de resina de pi, timó, romer i espígol.

ANNEX 3

CATÀLEG DE BARREGES ALIMENTÀRIES

Beguda preparada amb aiguardent**Ratafia**

FONTS 2441, 2442. El Soleràs (Garrigues)

INGREDIENTS:

Coffea arabica L. (rubiàcies) - Llavor

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Lippia triphylla (L'Hér.) O.Kuntze (verbenàcies) - Fulla

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ratafia.

PREPARACIÓ. S'hi posa nous verdes, grans de cafè, marialluïsa i altres plantes.

OBSERVACIONS. Nosaltres no en fem.

Ratafia

FONT 2325. L'Albagés (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***crassa*** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Salvia officinalis L. subsp. ***lavandulifolia*** (Vahl) Gams (labiades) - Fulla

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ratafia d'herbes.

PREPARACIÓ. S'hi posava tot d'herbes aromàtiques, però només recordo aquestes, llavors s'hi posava molt de sucre i alcohol i es deixava macerar.

Ratafia

FONT 2322. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***crassa*** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Fruit

Coffea arabica L. (rubiàcies) - Llavor

Coriandrum sativum L. (umbel·líferes) - Fruit

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Pimpinella anisum L. (umbel·líferes) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer ratafia.

PREPARACIÓ. A part d'aquestes plantes també s'hi posa essència de llimona i sucre, per a quatre litres uns 750 grams de sucre. També hi poso alguna cosa més, però ara no ho recordo. S'ha de deixar macerar quaranta dies a sol i serena.

Ratafia

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. L'Espluga Calba (Garrigues)

INGREDIENTS:

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Lippia triphylla (L'Hér.) O.Kuntze (verbenàcies) - Fulla

Mentha sp. (labiades) - Fulla (Fulla)

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a posar a la ratafia.

Ratafia

FONT 2429. Els Omellons (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***crassa*** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Lippia triphylla (L'Hér.) O.Kuntze (verbenàcies) - Fulla

Tanacetum balsamita L. (compostes) - Fulla

Tanacetum corymbosum (L.) Schultz Bip. subsp. ***corymbosum*** (compostes) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la ratafia.

PREPARACIÓ. Posàvem totes aquestes plantes i aquell preparat d'herbes que et venen quan vas a comprar l'alcohol d'Holanda [dit "horlanda"] i sucre.

Ratafia

FONT 2324. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Foeniculum vulgare Mill. subsp. ***piperitum*** (Ucria) Cout. (umbel·líferes) - Part aèria

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Lippia triphylla (L'Hér.) O.Kuntze (verbenàcies) - Fulla

Matricaria recutita L. (compostes) - Inflorescència

Mentha sp. (labiades) – Fulla

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer ratafia.

PREPARACIÓ. Barreges totes aquestes plantes i aquell preparat que et donen a la bodega, quaranta dies a sol i serena.

Ratafia

FONT 2432. El Vilosell (Garrigues)

INGREDIENTS:

Cinnamomum verum J.Presl (lauràcies) - Escorça

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Fulla

Coriandrum sativum L. (umbel·líferes) - Fruit

Foeniculum vulgare Mill. subsp. ***piperitum*** (Ucria) Cout. (umbel·líferes) - Part aèria

Laurus nobilis L. (lauràcies) - Fulla

Lavandula latifolia Medic. (labiades) - Summitat florífera

Malva sylvestris L. (malvàcies) - Flor

Pimpinella anisum L. (umbel·líferes) - Fruit

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Santolina chamaecyparissus L. subsp. ***squarrosa*** (DC.) Nyman (compostes) - Part aèria florida

Syzygium aromaticum (L.) Merr. et Perry (mirtàcies) - Poncella

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer ratafia.

PREPARACIÓ. S'ha de deixar macerar quaranta dies a sol i serena.

OBSERVACIONS. Jo no hi poso nous (*Juglans regia*).

Ratafia

FONT 2372. Vinaixa (Garrigues)

INGREDIENTS:

Artemisia absinthium L. (compostes) - Part aèria

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Lippia triphylla (L'Hér.) O.Kuntze (verbenàcies) - Fulla

Melissa officinalis L. (labiades) - Part aèria

Mentha sp. (labiades) - Part aèria

Ruta chalepensis L. subsp. **angustifolia** (Pers.) Cout. (rutàcies) - Part aèria

Tanacetum balsamita L. (compostes) - Fulla

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ratacia.

PREPARACIÓ. Hi posàvem nou herbes diferents i per vuit litres d'alcohol, tres nous.

OBSERVACIONS. No s'ha pogut determinar el te francès i tampoc la novena planta de la recepta.

Ratafia

FONT 690. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. **vulgaris** var. **crassa** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Lippia triphylla (L'Hér.) O.Kuntze (verbenàcies) - Fulla

Mentha sp. (labiades) - Part aèria

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer ratacia.

PREPARACIÓ. Hi poso nous verdes, menta i marialluïsa. Per a cada litre d'aiguardent hi poso tres nous, ho deixo reposar tot quaranta dies a sol i serena i

després per a cada litre 150 grams de sucre i deixar-ho reposar vuit o deu dies més.

Ratafia

FONT 2436. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Cinnamomum verum J.Presl (lauràcies) - Escorça

Illicium verum Hook.f. (esquisandràcies) - Fruit

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Matricaria recutita L. (compostes) - Inflorescència

Syzygium aromaticum (L.) Merr. et Perry (mirtàcies) - Poncella

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ratafia amb alcohol d'Holanda [dit "horlanda"].

PREPARACIÓ. Deixar-ho macerar quaranta dies a sol i serena.

OBSERVACIONS. Hi ha gent que també hi posa sàlvia (*Salvia officinalis* subsp. *officinalis*).

Ratafia

FONT 2436. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Cinnamomum verum J.Presl (lauràcies) - Escorça

Illicium verum Hook.f. (esquisandràcies) - Fruit

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Papaver rhoeas L. (papaveràcies) - Pètal

Syzygium aromaticum (L.) Merr. et Perry (mirtàcies) – Poncella

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ratafia de pètals de rosella.

OBSERVACIONS. Queda d'un color preciós.

Ratafia

FONT 2436. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Cinnamomum verum J.Presl (lauràcies) - Escorça

Illicium verum Hook.f. (esquisandràcies) - Fruit

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Magnolia grandiflora L. (magnoliàcies) - Flor

Syzygium aromaticum (L.) Merr. et Perry (mirtàcies) - Poncella

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ratafia de flor de magnòlia.

OBSERVACIONS. Hi ha molta gent que en fa.

Ratafia

FONT 2428. La Floresta (Garrigues)

INGREDIENTS:

Cinnamomum verum J.Presl (lauràcies) - Escorça

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ratafia

PREPARACIÓ. Es fa amb nous verdes i altres plantes, crec que jo n'hi poso unes tretze. A la recepta original, jo hi he afegit canyella i aquest any vull provar

d'afegir-hi gíngebre (*Zingiber officinale*) i ginebrons (*Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus*), els dos són molt digestius.

OBSERVACIONS. M'ho va ensenyar la Maria, la mare del Sans Gené. És la seua recepta i cada cop que en bec em fa pensar en ella, per Santa Maria sempre anava a brindar a casa seua.

Ratafia

FONT 2431. Juneda (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. *vulgaris* var. *crassa* (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Cinnamomum verum J.Presl (lauràcies) - Escorça

Foeniculum vulgare Mill. subsp. *piperitum* (Ucria) Cout. (umbel·líferes) - Part aèria

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Lippia triphylla (L'Hér.) O.Kuntze (verbenàcies) - Fulla

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ratafia.

PREPARACIÓ. Hi posava quatre nous verdes partides i les plantes. Tres mesos tapat i que no respiri gens, a vegades ho poso dins d'una bossa de plàstic, després ho colo i hi afegeixo 300 grams de sucre i uns quants anisets d'aquells de pastisseria.

Beguda preparada amb licor

Ratafia

FONT 698. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***crassa*** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Coffea arabica L. (rubiàcies) - Llavor

Illicium verum Hook.f. (esquisandràcies) - Fruit

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Lippia triphylla (L'Hér.) O.Kuntze (verbenàcies) - Fulla

Mentha sp. (labiades) - Part aèria

Syzygium aromaticum (L.) Merr. et Perry (mirtàcies) – Poncella

DESTINACIÓ. No consta

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer ratacia.

PREPARACIÓ. Jo en faig uns quatre litres i hi poso clavells, anís estrellat, menta, marialluïsa, grans de cafè, per a donar color, nous verdes i sucre. Després s'ha de deixar reposar quaranta dies.

OBSERVACIONS. Hi ha gent que ho fa amb aiguardent, però jo sempre ho he fet amb anís.

Ratafia

FONT 2537. Els Omellons (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***crassa*** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Lippia triphylla (L'Hér.) O.Kuntze (verbenàcies) - Fulla

Tanacetum balsamita L. (compostes) - Fulla

Tanacetum corymbosum (L.) Schultz Bip. subsp. ***corymbosum*** (compostes) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer ratafia de nous amb anís.

PREPARACIÓ. Jo hi poso unes sis nous per litre, les herbes que em dona el Llorenç del seu jardí i un preparat que compro al mateix lloc que l'anís, després s'ha de deixar quaranta dies a sol i serena. Quan ja han passat els dies es cola i s'hi posa una mica de sucre.

OBSERVACIONS. Les nous s'han de collir el dia després de Sant Joan, solstici d'estiu. Hi ha gent que també hi posa cafè (*Coffea arabica*).

Ratafia

FONT 689. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***crassa*** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Cinnamomum verum J.Presl (lauràcies) - Escorça

Coffea arabica L. (rubiàcies) - Llavor

Illicium verum Hook.f. (esquisandràcies) - Fruit

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Pimpinella anisum L. (umbel·líferes) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Nosaltres fèiem la ratacia amb anís.

PREPARACIÓ. Hi posàvem anís estrellat, matafaluga, canyella, grans de cafè, nous verdes i sucre.

Ratafia

FONTS 2437, 2438. El Cogul (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***crassa*** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Coffea arabica L. (rubiàcies) - Llavor

Hyssopus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Lippia triphylla (L'Hér.) O.Kuntze (verbenàcies) - Fulla

Matricaria recutita L. (compostes) - Inflorescència

Mentha sp. (labiades) - Part aèria

Myristica fragrans Hoult. (miristicàcies) - Llavor

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer ratacia.

PREPARACIÓ. Es posa tot en anís i s'hi afegeix sucre, quaranta dies a sol i serena.

Ratafia

FONTS 2437, 2438. El Cogul (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***crassa*** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Coffea arabica L. (rubiàcies) - Llavor

Cydonia oblonga Mill. (rosàcies) - Fruit

Hyssopus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Lippia triphylla (L'Hér.) O.Kuntze (verbenàcies) - Fulla

Matricaria recutita L. (compostes) - Inflorescència

Mentha sp. (labiades) - Part aèria

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ratacia de codony.

PREPARACIÓ. Quan has de bullir el codony, aprofites el suc i hi afegeixes anís, sucre i les herbes, després quaranta dies a sol i serena.

Ratafia

FONT 692. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Coffea arabica L. (rubiàcies) - Llavor

Juglans regia L. (juglandàcies) - Fruit

Matricaria recutita L. (compostes) - Inflorescència

Syzygium aromaticum (L.) Merr. et Perry (mirtàcies) - Poncella

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer ratacia.

PREPARACIÓ. Hi posem tres nous verdes, clavell d'olor, camamil·la, granets de cafè i licor.

Condiment

All i oli

FONT 2422. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Olea europaea L. subsp. ***europaea*** var. ***europaea*** (oleàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. All i oli.

OBSERVACIONS. Sempre amb oli de Cervià.

Condiment

FONTS 2423, 2424. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Herbes de la Provença.

Condiment

FONT 2539. Almatret (Segrià)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Foeniculum vulgare Mill. subsp. **pipéritum** (Ucra) Cout. (umbel·líferes) - Fruit

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

Zingiber officinale Roscoe (zingiberàcies) - Rizoma

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Estic provant de fer curris amb herbes d'aquí.

Condiment

FONT 2431. Juneda (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Petroselinum crispum (Mill.) Hill (umbel·líferes) - Part aèria

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a cuinar, picades d'all i julivert.

Condiment per a les olives

FONT 2442. El Soleràs (Garrigues)

INGREDIENTS:

Foeniculum vulgare Mill. subsp. **pipéritum** (Ucra) Cout. (umbel·líferes) - Part aèria

Laurus nobilis L. (lauràcies) - Fulla

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a posar a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

Condiment per a la carn

FONT 2347. Tarrés (Garrigues)

INGREDIENTS:

Laurus nobilis L. (lauràcies) - Fulla

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al rostit.

PREPARACIÓ. Es prepara un farcellet amb totes aquestes herbes, li dona molt de gust.

Condiment per a la carn

FONT 2322. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Suc del fruit

Piper nigrum L. (piperàcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a cuinar la carn de bosc faig servir suc de llimona i pebre.

Condiment per a la carn

FONT 2422. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. És una barreja d'herbes que faig per a cuinar totes les carns.

Condiment per a la carn

FONT 1623. Alfés (Segrià)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Laurus nobilis L. (lauràcies) - Fulla

Petroselinum crispum (Mill.) Hill (umbel·líferes) - Part aèria

Piper nigrum L. (piperàcies) - Fruit

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a donar gust a l'estofat.

Condiment per a la carn

FONTS 2543, 2544. Torrebesses (Segrià)

INGREDIENTS:

Laurus nobilis L. (lauràcies) - Fulla

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a cuinar el senglar [dit "javal"].

Condiment per a la crema catalana

FONT 2422. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. **vulgaris** var. **crassa** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Cinnamomum verum J.Presl (lauràcies) - Escorça

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Epicarpi

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Epicarpi

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Crema catalana.

PREPARACIÓ. Barrejar el rovell de l'ou amb el sucre, després afegir-hi la llet amb pela de taronja, pela de llimona i canyella en infusió.

Condiment per a les faves

FONT 2347. Tarrés (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb**Laurus nobilis** L. (lauràcies) - Fulla**Mentha spicata** L. (labiades) - Fulla**Petroselinum crispum** (Mill.) Hill (umbel·líferes) - Part aèria

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a condimentar les faves (*Vicia faba*), també hi posàvem una mica de tall.**Condiment per a les olives**

FONT 684. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb**Capsicum annuum** L. (solanàcies) - Fruit**Foeniculum vulgare** Mill. subsp. **piperitum** (Ucria) Cout. (umbel·líferes) - Tija**Satureja montana** L. (labiades) - Part aèria**Thymus vulgaris** L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Serveix per a assaonar les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*), all i altres herbes com el timó, la sajolida, el fonoll o una mica de bitxo.**Condiment per a les olives**

FONT 2301. Els Torms (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb**Citrus sinensis** (L.) Osbeck (rutàcies) - Epicarpi**Vitis vinifera** L. (vitàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer olives mortes (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

PREPARACIÓ. Es fan servir aquelles olives més grosses, les que pela el fred o que les fas matar tu, i s'hi posa pela de taronja, all i tot cobert de vinagre.

Condiment per a les olives

FONT 2347. Tarrés (Garrigues)

INGREDIENTS:

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria**Thymus vulgaris** L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).**Condiment per a les olives**

FONT 2345. Fullella (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Fruit**Olea europaea** L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Suc del fruit**Piper nigrum** L. (piperàcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a preparar les olives mortes (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

PREPARACIÓ. Un cop les olives ja són negres, les posem en una habitació fosca amb una mica de sal, uns quinze dies i llavors ja es poden apariar. Les amero en un perol amb sal, pebre, bocins de taronja i un bon raig d'oli.

Condiment per a les olives

FONT 2427. La Granadella (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Foeniculum vulgare Mill. subsp. **pipéritum** (Ucra) Cout. (umbel·líferes) - Part aèria

Laurus nobilis L. (lauràcies) - Fulla

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a preparar les olives trencades (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

Condiment per a les olives

FONT 2323. L'Albagés (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a posar a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

PREPARACIÓ. Abans, les preparàvem i no les tocàvem fins Setmana Santa, llavors canviàvem l'aigua i hi posàvem sal.

Condiment per a les olives

FONT 2324. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Foeniculum vulgare Mill. subsp. **pipéritum** (Ucra) Cout. (umbel·líferes) - Part aèria

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*) amb sosa.

PREPARACIÓ. Si les fas amb sosa s'ha de posar cinc litres d'aigua i 100 grams de sosa durant unes dotze hores, després canviar l'aigua durant nou dies i al final salar-les, vuit tasses d'aigua per una de sal, i les herbes que hi vulguis.

OBSERVACIONS. Aquestes es poden menjar ràpid.

Condiment per a les olives

FONT 1623. Alfés (Segrià)

INGREDIENTS:

Laurus nobilis L. (lauràcies) - Fulla

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a condimentar les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

Condiment per a les olives

FONT 1624. Castellans (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Fruit

Foeniculum vulgare Mill. subsp. ***piperitum*** (Ucria) Cout. (umbel·líferes) - Tija

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a condimentar les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

Condiment per a les olives

FONT 2306. El Vilosell (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Suc del fruit

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Fruit

Olea europaea L. subsp. ***europaea*** var. ***europaea*** (oleàcies) - Suc del fruit

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a condimentar les olives mortes o negres (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

PREPARACIÓ. Es posa les olives amb sal fins que es moren i es tornen negres, llavors agafa oli i vinagre, el suc de mitja llimona i mitja taronja, l'altra meitat de la taronja la hi poso a bocinets i sal.

Condiment per a les olives

FONT 2420. La Pobla de Cérvoles (Garrigues)

INGREDIENTS:

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a preparar les olives arbequines (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*)

PREPARACIÓ. S'hi posa una mica de sajolida i timó, no gaire perquè si no li dona massa gust, i es deixa dos o tres mesos en aigua i sal (9:1), després cal canviar l'aigua i posar-hi la mateixa proporció d'aigua i sal (9:1) i les herbes.

Condiment per a les olives

FONT 2309. Alcanó (Segrià)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Fruit

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a condimentar les olives mortes (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

PREPARACIÓ. S'hi posa a parts iguals vinagre i aigua i després la taronja i l'all.

Condiment per a les olives

FONT 689. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Fruit

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Suc del fruit

Piper nigrum L. (piperàcies) - Fruit

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Assaonador de les olives mortes (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

PREPARACIÓ. Es deixen a l'arera i quan estan ben seques s'hi posa una mica d'oli, aigua, vinagre, taronja, pebre negre i sal.

Condiment per a les olives

FONTS 2373, 2374. Sunyer (Segrià)

INGREDIENTS:

Foeniculum vulgare Mill. subsp. **piperitum** (Ucria) Cout. (umbel·líferes) - Part aèria

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

Condiment per a les olives

FONTS 2437, 2438. El Cogul (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Epicarpi

Piper nigrum L. (piperàcies) - Fruit

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les olives mortes (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

PREPARACIÓ. Les deixem assecar, han de ser grossal o mançanenca, i després les posem en aigua calenta perquè es tornin una mica tendres. Al final les posem en un pot amb vinagre, sal, pebre i pela de taronja.

Condiment per a les olives

FONT 2431. Juneda (Garrigues)

INGREDIENTS:

Daucus carota L. subsp. **sativus** (Hoffm.) Arcang. (umbel·líferes) - Arrel

Foeniculum vulgare Mill. subsp. **piperitum** (Ucria) Cout. (umbel·líferes) - Part aèria

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les olives mortes (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

PREPARACIÓ. Es posaven amb fenoll, safranòria d'aquella negra i vinagre.

OBSERVACIONS. La safranòria després també es menjava.

Condiment per a les olives

FONT 690. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Fruit

Daucus carota L. subsp. **sativus** (Hoffm.) Arcang. (umbel·líferes) - Arrel

Olea europaea L. subsp. ***europaea*** var. ***europaea*** (oleàcies) - Suc del fruit

Piper nigrum L. (piperàcies) - Fruit

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a olives negres seques (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

PREPARACIÓ. Les preparàvem en vinagre amb taronja i safranòria, un dit d'oli, pebre i sal. No cal deixar-ho macerar gaire temps.

Condiment per a les olives

FONT 690. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Foeniculum vulgare Mill. subsp. ***piperitum*** (Ucra) Cout. (umbel·líferes) - Part aèria

Laurus nobilis L. (lauràcies) - Fulla

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a assaonar les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

PREPARACIÓ. Hi poso timó, romer, fonoll i sal, algunes vegades hi poso alguna fulla de llorer. Jo no canvio mai l'aigua, però la meua mare ho feia el Dijous Sant.

Condiment per a les olives

FONTS 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. Sunyer (Segrià)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Capsicum annuum L. (solanàcies) - Fruit

Capsicum frutescens L. (solanàcies) - Fruit

Laurus nobilis L. (lauràcies) - Fulla

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a condimentar les olives xafades (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

PREPARACIÓ. S'hi posa llorer, all, *guindilla* i pebre roig.

Condiment per a les olives

FONTS 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. Sunyer (Segrià)

INGREDIENTS:

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

PREPARACIÓ. Faig bullir aigua amb aquestes herbes i després quan l'aigua és freda hi poso les olives.

Condiment per a les olives

FONTS 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536. Sunyer (Segrià)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Fruit

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Fruit

Laurus nobilis L. (lauràcies) - Fulla

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a apariar les olives mortes (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

PREPARACIÓ. Quan estan seques, les posem al congelador, abans es deixaven morir a l'arera, llavors el dia que ens en falten les trec i les apanyo en potets amb bocins de llimó i taronja, all, llorer i tot cobert d'oli.

Condiment per a les olives

FONTS 692, 694. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a condimentar les olives (*Olea europaea* subsp. *europaea* var. *europaea*).

Condiment per a les orelletes

FONT 2301. Els Torms (Garrigues)

INGREDIENTS:

Cinnamomum verum J.Presl (lauràcies) - Escorça

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Epicarpi

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Epicarpi

Pimpinella anisum L. (umbel·líferes) - Fruit

Vanilla planifolia Andr. (orquidàcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a condimentar la pasta de les orelletes.

PREPARACIÓ. S'hi posa matafaluga, canyella, pela de taronja seca, pela de llimona o esperit de llimona i vainilla.

Condiment per a les orelletes

FONT 2442. El Soleràs (Garrigues)

INGREDIENTS:

Cinnamomum verum J.Presl (lauràcies) - Escorça

Coriandrum sativum L. (umbel·líferes) - Fruit

Myristica fragrans Houtt. (miristicàcies) - Llavor

Pimpinella anisum L. (umbel·líferes) - Fruit

Syzygium aromaticum (L.) Merr. et Perry (mirtàcies) - Poncella

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les orelletes.

PREPARACIÓ. Ho feia bullir tot i després posava la decocció a la pasta de les orelletes.

Condiment per a les orelletes

FONT 2325. L'Albagés (Garrigues)

INGREDIENTS:

Coriandrum sativum L. (umbel·líferes) - Fruit

Pimpinella anisum L. (umbel·líferes) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la pasta de les orelletes.

PREPARACIÓ. Infusió de coriandre i matafaluga.

Condiment per a les orelletes

FONT 2537. Els Omellons (Garrigues)

INGREDIENTS:

Coriandrum sativum L. (umbel·líferes) - Fruit

Pimpinella anisum L. (umbel·líferes) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la pasta de les orelletes.

Condiment per a les orelletes

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. L'Espluga Calba (Garrigues)

INGREDIENTS:

Cinnamomum verum J.Presl (lauràcies) - Escorça

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Epicarpi

Pimpinella anisum L. (umbel·líferes) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la pasta de les orelletes, també hi posàvem un raig d'anís.

Condiment per a les orelletes

FONTS 2543, 2544. Torrebeses (Segrià)

INGREDIENTS:

Citrus limon (L.) Burm. (rutàcies) - Epicarpi

Coriandrum sativum L. (umbel·líferes) - Fruit

Pimpinella anisum L. (umbel·líferes) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a les orelletes.

PREPARACIÓ. Bullir matafaluga, pela de llimó i celiandre i aquesta aigua es barreja amb la pasta.

Condiment per a les orelletes

FONT 2428. La Floresta (Garrigues)

INGREDIENTS:

Coriandrum sativum L. (umbel·líferes) - Fruit

Pimpinella anisum L. (umbel·líferes) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la pasta de les orelletes.

Condiment per al carpaccio

FONT 2422. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Piper nigrum L. (piperàcies) - Fruit

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a donar gust al carpaccio de vedella.

PREPARACIÓ. El carpaccio de vedella, salat i empebrat, després agafo romer fresc i ho recobreixo tot i ho embolico amb paper film ben comprimit [dit "apretat"] i al congelador. Una setmana més tard queda una carn molt aromatitzada.

Condiment per als caragols

FONT 2301. Els Torms (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Capsicum frutescens L. (solanàcies) – Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a cuinar els caragols.

Condiment per als caragols

FONT 2422. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Capsicum frutescens L. (solanàcies) - Fruit

Laurus nobilis L. (lauràcies) - Fulla

Piper nigrum L. (piperàcies) – Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per als caragols, com si fossin fets a la llauna, però els fem directes a la cassola.

PREPARACIÓ. Fer bullir els caragols amb l'all, el bitxo i el llorer, deixant que treguin la bava i que es cuinin així. Després hi tires força sal i pebre.

OBSERVACIONS. No s'hi ha de posar ni romer (*Rosmarinus officinalis*), ni timó (*Thymus vulgaris*), perquè es tornen amargs.

Conservada dessecada a l'aire**Panades**

FONT 2301. Els Torms (Garrigues)

INGREDIENTS:

Ficus carica L. (moràcies) - Fruit

Prunus dulcis (Mill.) Weeb. (rosàcies) - Bessó

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Menjàvem panades.

PREPARACIÓ. Una figa seca amb una ametlla dins.

Panades

FONTS 2601, 2602. La Granadella (Garrigues)

INGREDIENTS:

Ficus carica L. (moràcies) - Fruit

Prunus dulcis (Mill.) Weeb. (rosàcies) - Bessó

Quercus ilex L. (fagàcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es feien panades.

PREPARACIÓ. Una figa seca, una ametlla i una bellota dolça.

Panades

FONTS 2437, 2438. El Cogul (Garrigues)

INGREDIENTS:

Ficus carica L. (moràcies) - Fruit

Prunus dulcis (Mill.) Weeb. (rosàcies) - Bessó

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En fèiem panades.

PREPARACIÓ. Obries una figa seca, hi posaves una ametlla dins i t'ho menjaves.

OBSERVACIONS. Quan anàvem al tros ja preniem unes figures seques i unes quantes ametlles, això era les postres.

Cuita en aigua

Col i fesols

FONT 2372. Vinaixa (Garrigues)

INGREDIENTS:

Brassica oleracea L. subsp. **oleracea** var. **italica** Plenck (crucíferes) - Inflorescència

Phaseolus vulgaris L. (papilionàcies) - Llavor

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Era el menjar que es feia el dia que es matava el porc [dit "tocino"].

OBSERVACIONS. Aquell dia era festa major.

Farinetes

FONT 2436. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Beta vulgaris L. subsp. **vulgaris** var. **crassa** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Cucurbita maxima Duch. in Lam. (cucurbitàcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Farinetes de carabassa.

PREPARACIÓ. Fas coure la carabassa tallada a bocins no gaire grossos i sense la pela. Després, sofregeixes una mica de ceba i hi tires la carabassa amb una mica de sucre. Passats uns trenta minuts quan ja veus que està fet i es passa pel

túrmix. Els pares, després, ens deien "ara ho farem ben nevadet" i ens hi tiraven força sucre al damunt.

OBSERVACIONS. Es fa amb carabasses d'aquelles aplanades de costellada, les que fan com uns gallons.

Sopa d'all

FONT 2422. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Suc del fruit

Piper nigrum L. (piperàcies) - Fruit

Rosmarinus officinalis L. (labiades) - Part aèria

Satureja montana L. (labiades) - Part aèria

Thymus vulgaris L. (labiades) - Part aèria florida

Triticum aestivum L. (gramínies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Sopa d'all.

PREPARACIÓ. Fregeixos uns quants alls amb oli i quan estan fregits els aparto, fregeixo una mica de pa també i hi afegixo aigua, pebre i herbetes (romer, timó i sajolida, aquesta última li dona un puntet diferent). Ho deixes bullir i després ho tritures.

Tupí

FONT 2347. Tarrés (Garrigues)

INGREDIENTS:

Brassica oleracea L. subsp. **oleracea** var. **capitata** L. (crucíferes) - Fulla

Cicer arietinum L. (papilionàcies) - Llavor

Oryza sativa L. (gramínies) - Llavor

Solanum tuberosum L. (solanàcies) - Tubercle

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a posar al tupí.

PREPARACIÓ. Una mica de carn, patates, un grapat d'arròs, col i quatre cigrons que ja tenies arreglats.

Tupí

FONT 2325. L'Albagés (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. **maritima** (L.) Arcang. (amarantàcies) - Fulla

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Suc del fruit

Oryza sativa L. (gramínies) - Llavor

Phaseolus vulgaris L. (papilionàcies) - Llavor

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al tupí.

PREPARACIÓ. S'hi posa una mica de tot el que hi havia, una mica [dit "algo"] de tupina, un tros de botifarra negra o cansalada, unes bledes boscanes i un grapatet d'arròs, a vegades també hi podien posar quatre fesols, un bon raig d'oli i llestos.

Tupí

FONT 2537. Els Omellons (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. **vulgaris** var. **vulgaris** (amarantàcies) - Fulla

Solanum tuberosum L. (solanàcies) - Tubercle

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al tupí.

PREPARACIÓ. Hi posàvem dos trossos de tupina, una verdura i una patata. La verdura variava segons la temporada. Primer d'aquell caldo en feien un plat de sopes amb un ou i després el tall amb la verdura.

Tupí

FONT 2537. Els Omellons (Garrigues)

INGREDIENTS:

Brassica oleracea L. subsp. **oleracea** var. **capitata** L. (crucíferes) - Fulla

Solanum tuberosum L. (solanàcies) - Tubercle

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per al tupí.

PREPARACIÓ. Hi posàvem dos trossos de tupina, una verdura i una patata. La verdura variava segons la temporada. Primer d'aquell caldo en feien un plat de sopes amb un ou i després el tall amb la verdura.

Tupí

FONT 2309. Alcanó (Segrià)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. **maritima** (L.) Arcang. (amarantàcies) - Fulla

Phaseolus vulgaris L. (papilionàcies) - Fruit

Silene vulgaris (Moench) Garcke (cariofil·làcies) - Fulla

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Quan era petit i anàvem a treballar al camp, menjàvem sempre herbes.

PREPARACIÓ. Bullíem quatre herbes com a verdura i hi posàvem botifarra negra o cansalada, segons el que hi havia. Després ens menjàvem les sopes de segon plat, era el líquid d'haver bullit la verdura.

Tupí

FONT 689. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. **maritima** (L.) Arcang. (amarantàcies) - Fulla

Brassica oleracea L. subsp. **oleracea** var. **capitata** L. (crucíferes) - Fulla

Brassica oleracea L. subsp. **oleracea** var. **italica** Plenck (crucíferes) - Inflorescència

Foeniculum vulgare Mill. subsp. **piperitum** (Ucria) Cout. (umbel·líferes) - Part aèria jove

Solanum tuberosum L. (solanàcies) - Tubercle

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a posar al tupí.

PREPARACIÓ. Hi posàvem bledes boscanes, fonoll, alguna patateta, una mica de col o bròquil, algun trosset de botifarra i un ou dur.

OBSERVACIONS. Jo no he menjat mai una verdura tan bona com aquesta, per dues [dit "dos"] raons, perquè era un producte boníssim i perquè es coïa ràpid.

Tupí

FONT 2528. Maials (Segrià)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Anthemis arvensis L. (compostes) - Part aèria

Beta vulgaris L. subsp. **maritima** (L.) Arcang. (amarantàcies) - Fulla

Phaseolus vulgaris L. (papilionàcies) – Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a posar al tupí.

PREPARACIÓ. Mongeta, un bocí de carn, una mica de panicort, bleda boscana i una mica d'escalunya.

Tupí

FONT 2312. Maials (Segrià)

INGREDIENTS:

Anthemis arvensis L. (compostes) - Part aèria

Beta vulgaris L. subsp. **maritima** (L.) Arcang. (amarantàcies) - Fulla

Cynara scolymus L. (compostes) - Inflorescència

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer el tupí.

Tupí

FONT 690. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Brassica oleracea L. subsp. **oleracea** var. **capitata** L. (crucíferes) - Fulla

Brassica oleracea L. subsp. **oleracea** var. **italica** Plenck (crucíferes) - Inflorescència

Solanum tuberosum L. (solanàcies) – Tubercle

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer el tupí.

PREPARACIÓ. Quan arribava l'horeta el meu sogre em deia "va, que farem el tupí" i collíem un bròquil o una col, trumfos i hi posàvem un tallet de cansalada i un ouet dur. El suc s'aprofitava per a fer-ne sopes.

Tupí

FONT 2478. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Beta vulgaris L. subsp. *maritima* (L.) Arcang. (amarantàcies) - Fulla

Solanum tuberosum L. (solanàcies) - Tubercle

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Es posava tot al tupí.

Tupí

FONT 694. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Beta vulgaris L. subsp. *vulgaris* var. *vulgaris* (amarantàcies) - Fulla

Foeniculum vulgare Mill. subsp. *piperitum* (Ucria) Cout. (umbel·líferes) - Part aèria jove

Solanum tuberosum L. (solanàcies) - Tubercle

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho posàvem al tupí.

PREPARACIÓ. Fonoll tendret, patata, ceba i bledes.

Cuita en oli

Cassola de tros

FONT 2345. Fullea (Garrigues)

INGREDIENTS:

Solanum melongena L. (solanàcies) - Fruit

Solanum tuberosum L. (solanàcies) - Tubercle

Spinacia oleracea L. (amarantàcies) - Fulla

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a la cassola de tros.

PREPARACIÓ. Hi posàvem botifarra, llonganissa, conill i una mica de verdura.

OBSERVACIONS. Cada poble la fa a la seua manera.

Paellot

FONT 2312. Maials (Segrià)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Capsicum annuum L. (solanàcies) - Fruit

Mentha sp. (labiades) - Fulla

Solanum lycopersicum L. (solanàcies) - Fruit

Solanum melongena L. (solanàcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Paellot o *pisto* català, és com una samfaina.

Pasta per a les orelletes

FONT 690. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***crassa*** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel***Cinnamomum verum*** J.Presl (lauràcies) - Escorça***Citrus limon*** (L.) Burm. (rutàcies) - Fruit***Coriandrum sativum*** L. (umbel·líferes) - Fruit***Pimpinella anisum*** L. (umbel·líferes) - Fruit***Triticum aestivum*** L. (gramínies) - Fruit***Vanilla planifolia*** Andr. (orquidàcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer la pasta de les orelletes.

PREPARACIÓ. S'utilitza celiandre, matafaluga, un tub de canyella, vainilla i llimó, a part dels ous, el sucre i la farina.

Pasta per a les orelletes

FONT 2345. Fullea (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***crassa*** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel***Coriandrum sativum*** L. (umbel·líferes) - Fruit***Pimpinella anisum*** L. (umbel·líferes) - Fruit***Triticum aestivum*** L. (gramínies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer la pasta de les orelletes.

PREPARACIÓ. La pasta està feta amb ous, sucre, farina, llet i un raig d'anís.

OBSERVACIONS. Abans la meua mare les feia amb el genoll, quedaven una mica més petites, però eren boníssimes.

Pasta per a les orelletes

FONT 2324. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***crassa*** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel***Coriandrum sativum*** L. (umbel·líferes) - Fruit***Pimpinella anisum*** L. (umbel·líferes) - Fruit***Triticum aestivum*** L. (gramínies) - Fruit***Vitis vinifera*** L. (vitàcies) - Suc del fruit

ESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer les orelletes.

PREPARACIÓ. Matafaluga i celiandre infusionats, ous, suce, farina i un vaset de moscatell.

Pasta per a les orelletes

FONTS 2437, 2438. El Cogul (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***crassa*** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel***Coriandrum sativum*** L. (umbel·líferes) - Fruit***Pimpinella anisum*** L. (umbel·líferes) - Fruit***Triticum aestivum*** L. (gramínies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer la pasta de les orelletes.

PREPARACIÓ. Ous, sucre, farina, aquesta mica d'herbes amb aigua, una mica de Royal® i l'estomacal, llavors ho pastem i ho deixem reposar.

OBSERVACIONS. Abans s'hi posava bolado, que era com el Royal® d'ara. Abans en fèiem dues [dit "dos"] vegades a l'any, per la festa major d'hivern i la d'estiu.

Pasta per a les orelletes

FONTS 2715, 2716. L'Albi (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. **vulgaris** var. **crassa** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Coriandrum sativum L. (umbel·líferes) - Fruit

Pimpinella anisum L. (umbel·líferes) - Fruit

Triticum aestivum L. (gramínies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer la pasta de les orelletes.

PREPARACIÓ. Hi posàvem celiandre, matafaluga i un còctel de licors que et feia la Dolors del bar, crec que portava anís, Chartreuse®, estomacal i alguna cosa més.

Truita

FONTS 692, 693, 694. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Petroselinum crispum (Mill.) Hill (umbel·líferes) - Part aèria

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En fem truita.

PREPARACIÓ. L'ou amb el julivert ben tallat petitet i uns quants alls trinxats.

OBSERVACIONS. Diuen que porta molta energia i ferro.

Cuita en sucre

Confitura

FONT 2322. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Cydonia oblonga Mill. (rosàcies) - Fruit

Pyrus malus L. (rosàcies) – Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En faig confitura.

Melmelada

FONT 2427. La Granadella (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Fruit

Cucurbita pepo L. var. **pepo** (cucurbitàcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer melmelada.

Melmelada

FONT 2426. La Granadella (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Fruit

Pyrus malus L. (rosàcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer melmelada.

Melmelada

FONT 2426. La Granadella (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrullus lanatus (Thunb.) Matsumara et Nakai (cucurbitàcies) - Fruit

Prunus persica (L.) Batsch (rosàcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer melmelada.

Cuita en vi**Mostillo**

FONT 689. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Citrullus lanatus (Thunb.) Matsumara et Nakai (cucurbitàcies) - Mesocarpi i epicarpi

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Fèiem el mostillo.

PREPARACIÓ. Quan anàvem a veremar, al carro sempre hi quedava un residu de grans de raïm, allò ho agafàvem i ho filtràvem una mica i ho fèiem bullir amb una pela de síndria i altres coses.

OBSERVACIONS. Era boníssim.

Mostillo

FONT 2713. L'Albi (Garrigues)

INGREDIENTS:

Cydonia oblonga Mill. (rosàcies) - Fruit

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Se'n feia mostillo.

PREPARACIÓ. Es feia bullir el vi most amb trossos de codony.

OBSERVACIONS. A casa se'n feia i a mi m'agradava molt, era molt gormand.

Mostillo

FONT 2306. El Vilosell (Garrigues)

INGREDIENTS:

Prunus dulcis (Mill.) Weeb. (rosàcies) - Bessó

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer el mostillo [dit "usillo"].

PREPARACIÓ. Vi amb bocins d'ametllons i menjat amb pa (*Triticum aestivum*).

OBSERVACIONS. Era temps de gana.

Salsa de fruits vermells

FONT 2422. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. ***vulgaris*** var. ***crassa*** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Fragaria virginiana Duchesne (rosàcies) - Fruit

Ribes rubrum L. (grossulariàcies) - Fruit

Rubus ulmifolius Schott (rosàcies) - Fruit

Vaccinium myrtillus L. (ericàcies) - Fruit

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Salsa de fruits vermells.

PREPARACIÓ. Reduir el vi amb sucre i afegir-hi totes les fruites, deixar-ho coure una mica i passar-ho pel col·lador xinès [dit "xino"].

Cuita sense vehicle

Pizzes de pobre

FONT 2324. Les Borges Blanques (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Fruit

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Suc del fruit

Solanum lycopersicum L. (solanàcies) - Fruit

Triticum aestivum L. (gramínies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Pizzes de pobre.

PREPARACIÓ. En un plat hi preparo tomaca triturada, dos allets, un raig d'oli i sal. Ho poso damunt del pa i hi afegeixo un parell d'anxoves, dues [dit "dos"] o tres olives i formatge ratllat, al forn i llestos.

Romesco

FONT 2422. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Capsicum annuum L. (solanàcies) - Fruit

Corylus avellana L. (betulàcies) - Bessó

Juglans regia L. (juglandàcies) - Bessó

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Suc del fruit

Piper nigrum L. (piperàcies) - Fruit

Prunus dulcis (Mill.) Weeb. (rosàcies) - Bessó

Solanum lycopersicum L. (solanàcies) - Fruit

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Romesco.

PREPARACIÓ. Per a un pot de dos litres, escalivar quatre tomàquets, unes tires de pebrot vermell (la meitat d'un pebrot), una cabeça d'alls i una ceba. Posar tota la verdura escalivada coberta d'oli i 100 grams d'ametlles, 100 grams d'avellanes i tres o quatre nous, triturar-ho tot i anar afegint l'oli que et sembli, després una mica de vinagre, sal i pebre al gust. S'ha d'anar afegint aigua i oli buscant l'espessor que t'interessa.

OBSERVACIONS. La gent hi posa nyora (*Capsicum annuum*), a mi no m'hi agrada gaire.

Fresca (sense preparació)

Amanida

FONTS 2715, 2716. L'Albi (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Fulla

Capsicum annuum L. (solanàcies) - Fruit

Helianthus tuberosus L. (compostes) - Tubercle

Lactuca sativa L. (compostes) - Fulla

Solanum lycopersicum L. (solanàcies) – Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Preparàvem una amanida de grills de ceba, patates, enciam, tomaca de l'hort, pebrot i ganyims.

OBSERVACIONS. Sempre en menjàvem quan tornàvem de batre, era la millor amanida del món, m'ho menjaria com si fos alta *cuisine*.

Amanida amb pera de Lleida

FONT 2422. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Eruca vesicaria (L.) Cav. subsp. **sativa** (Mill.) Thell. in Hegi (crucíferes) - Fulla

Juglans regia L. (juglandàcies) - Bessó

Olea europaea L. subsp. **europaea** var. **europaea** (oleàcies) - Suc del fruit

Pinus pinea L. (pinàcies) - Llavor

Piper nigrum L. (piperàcies) - Fruit

Pyrus communis L. (rosàcies) - Fruit

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Fruit

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Amanida amb pera de Lleida.

PREPARACIÓ. Porta rúcula, pera, pinyons, nous i panses, tot condimentat amb una vinagreta de mel, vinagre, oli, sal i pebre. Per sobre també hi poso escames de parmesà.

Magrana amanida

FONT 2422. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. **vulgaris** var. **crassa** (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Citrus sinensis (L.) Osbeck (rutàcies) - Suc del fruit

Punica granatum L. (litràcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Magrana amanida amb suc de taronja i sucre.

Altres formes de preparació

Barreja de raïm sec i ametlles

FONT 2431. Juneda (Garrigues)

INGREDIENTS:

Prunus dulcis (Mill.) Weeb. (rosàcies) - Bessó

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

PREPARACIÓ. Es triava el raïm i es deixava morir al sol, perdia tota l'aigua i quedava la dolçor, es trepitjava i es feia bullir. Després, damunt d'uns sacs de fil, s'estenia un bon munt de ametlles i s'escudellava damunt el raïm bullit i es deixava assecar. Un cop sec se'n feia particions.

Broqueta de caragols

FONT 2301. Els Torms (Garrigues)

INGREDIENTS:

Solanum lycopersicum L. (solanàcies) - Fruit

Solanum tuberosum L. (solanàcies) - Tubercle

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Per a fer broquetes [dit "brotxetes"] amb caragols, sucades amb all i oli.

PREPARACIÓ. Poses un tros de tomata verosa, un tros de patata i un caragol i així anant fent, fins que tens la broqueta [dit "brotxeta"] plena.

Catxipanda

FONT 1623. Alfés (Segrià)

INGREDIENTS:

Solanum lycopersicum L. (solanàcies) - Fruit

Solanum melongena L. (solanàcies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Quan anàvem al tros fèiem catxipanda. Posàvem algun moixó [dit "mixó"] i tot el que trobàvem per allí, algun conill, caragols, albergínia, tomata, etc.

Menjar per a les gallines

FONT 2347. Tarrés (Garrigues)

INGREDIENTS:

Brassica oleracea L. subsp. *oleracea* var. *capitata* L. (crucíferes) - Fulla

Lactuca sativa L. (compostes) - Fulla

Solanum tuberosum L. (solanàcies) - Tubercle

Triticum aestivum L. (gramínies) - Segó

DESTINACIÓ. Alimentació animal

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Ho donàvem a les gallines, tot ben barrejat.

Menjar per a les mules

FONT 688. Arbeca (Garrigues)

INGREDIENTS:

Triticum aestivum L. (gramínies) - Fruit

Vitis vinifera L. (vitàcies) - Suc del fruit

DESTINACIÓ. Alimentació animal

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. El pa sucata amb vi a les mules els agradava molt.

Menjar per als porcs

FONTS 2715, 2716. L'Albi (Garrigues)

INGREDIENTS:

Beta vulgaris L. subsp. *vulgaris* var. *crassa* (Alef.) Helm (amarantàcies) - Arrel

Triticum aestivum L. (gramínies) - Segó

DESTINACIÓ. Alimentació animal

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. En fèiem perols per als porcs [dit "tocinos"].

Pa amb olives

FONTS 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361. L'Espluga Calba (Garrigues)

INGREDIENTS:

Olea europaea L. subsp. *europaea* var. *europaea* (oleàcies) - Fruit

Triticum aestivum L. (gramínies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Era el nostre berenar.

PREPARACIÓ. Trèiem la molla d'un crostó de pa i hi posàvem olives.

Pa de figa

FONT 2308. Llardecans (Segrià)

INGREDIENTS:

Ficus carica L. (moràcies) - Fruit

Pimpinella anisum L. (umbel·líferes) - Fruit

Prunus dulcis (Mill.) Weeb. (rosàcies) - Bessó

Triticum aestivum L. (gramínies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Pa de figa.

PREPARACIÓ. Es posa ametlles, figues i matafaluga, tot ben barrejat i trinxat amb la mateixa màquina de fer botifarres. Li dones la forma que vols i hi tires una mica de farina al damunt perquè no s'enganxi.

Salsa d'ametlles

FONT 2422. Cervià de les Garrigues (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium cepa L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Piper nigrum L. (piperàcies) - Fruit

Prunus dulcis (Mill.) Weeb. (rosàcies) – Bessó

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Salsa d'ametlles.

PREPARACIÓ. Picar les ametlles, fregir les escalunyes, crema de llet, sal i pebre.

Truita amb suc

FONT 2372. Vinaixa (Garrigues)

INGREDIENTS:

Allium sativum L. (amaril·lidàcies) - Bulb

Phaseolus vulgaris L. (papilionàcies) - Llavor

Spinacia oleracea L. (amarantàcies) - Fulla

Triticum aestivum L. (gramínies) - Fruit

DESTINACIÓ. Alimentació humana

DESCRIPCIÓ DE L'ÚS FETA PER L'INFORMANT. Truita amb suc.

PREPARACIÓ. Agafes els fesols i els fas coure. A part, en una cassola hi poses un all i hi tires una mica de farina i els espinacs, quan ja fa una mica de pasta hi tires els fesols amb una mica de l'aigua de coure.

OBSERVACIONS. Es feia quan no tenies res per a sopar. Aquí hi ha cases que encara ho fan.